

T.C.
AHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**ARAP-İSRAİL SORUNLARI KARŞISINDA TÜRK DIŞ
POLİTİKASININ OLUŞUM SÜRECİNDE TÜRK
BASINININ ETKİSİ**

Mehmet ÖZDEMİR

YÜKSEK LİSANS TEZİ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI

KIRŞEHİR

KASIM 2013

T.C.

AHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**ARAP-İSRAİL SORUNLARI KARŞISINDA TÜRK DIŞ
POLİTİKASININ OLUŞUM SÜRECİNDE TÜRK
BASINININ ETKİSİ**

**THE EFFECT OF TURKISH MEDIA OVER THE
FORMULATION OF TURKISH FOREIGN POLICY ON
THE ARAB-ISRAELI CONFLICT**

Mehmet ÖZDEMİR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI

DANIŞMAN

Yrd. Doç. Dr. İdris DEMİR

KIRŞEHİR

KASIM 2013

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Bu çalışma jürimiz tarafından Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ Olarak kabul edilmiştir.

Başkan... Prof. Dr. Türel YILMAZ SAHİN (İmza)

Akademik Unvanı, Adı Soyadı

Üye... Yrd. Doç. Dr. İdris DEMİR (İmza)

Akademik Unvanı, Adı Soyadı

Üye... Yrd. Doç. Dr. Arif BAĞBASLI OĞLU (İmza)

Akademik Unvanı, Adı Soyadı

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

...../...../2013

ÖZET

Bilgi ve bilginin üretim süreçleri üzerindeki denetimin, mülkiyetin paylaşım tarihi ile koşut bir seyir izlediği söylenebilir. Toplumda gücü elinde bulunduran kesimler insanlık tarihinin her döneminde bilginin üretici aktörlerini, üretim ve dağıtım alanlarını kendi etki ve yetki alanları içerisinde tutmaya önem vermişlerdir. Bilgi ve düşünce işiyle uğraşan insanlar yönetimlerin yakın denetiminde ve gözetiminde olmuşlardır. İşte insanlara bilgi ve haber veren en önemli mekanizmalardan birisi de basındır. Kamuoyunun birçok konu hakkında bilgilendirilmesinde, ikna edilmesinde ve harekete geçirilmesinde basın organlarının önemli bir katkısı vardır. Kamuoyunu yönlendiren ve yöneten bir mekanizma olma özelliğine sahip olan basın organları yaptıkları haberler ile iç politikada ve dış politikada etkin bir görev üstlenmektedir.

Bu çalışmada da dördüncü güç olarak demokratik rejimlerin vazgeçilmez öğelerinden biri olan basının, Arap –İsrail Sorunsalı Karşısında Türk Dış Politikasının Oluşumuna nasıl bir etki yaptığı tespit edilmeye çalışılmıştır. İç politikada kamuoyunu yönlendirebilme ve yönetebilme yeteneğine sahip olan basının dış politikada da aynı etkiye sahip olup olmadığı tartışılmıştır. Aynı zamanda çalışmada, basının uluslararası alanda yaşanan bir olaya nasıl yaklaştığı tespit edilerek, yaygın politikalarının haberler üzerindeki etkileri ölçülmeye çalışılmıştır.

Tüm bu varsayımlardan hareketle özellikle dış politikayı yönlendiren unsur olarak görülen ve ulusal çapta yayın yapan 10 adet gazetenin, (Yeni Sabah, Hürriyet, Vakit Yeni Gazete, Cumhuriyet, Tercüman, Akşam, Milliyet, Zafer, Zaman, Yeni Şafak) İsrail Devleti'nin kuruluşundan günümüze belirli dönemleri incelenerek, basının dış politika oluşumundaki rolü tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Basın, Dış Politika, Arap-İsrail Sorunu, Gazete, İletişim

ABSTRACT

It can be argued that the control over knowledge and over its production stage has observed similar stages of the history of the distribution of wealth. Those who acquire the power within the society have attached a great importance to keep the actors of production and distribution of knowledge under their authorities. People who are concerned with the knowledge and thinking have been under the close inspection of the administrations. Press is one of the most important mechanisms that provide knowledge to the society. Press organs have important contributions in providing information, convincing and activating the society. Press organs that have a mechanism of directing and administrating the society undertake important responsibilities in both domestic and foreign policy by the news that they have made.

In this study, the effect of press, which is one of the inevitable four aspects of democratic regimes, in the formulation of Turkish Foreign Policy on the Arab-Israeli conflict has been investigated. Press has a capability of directing and administrating the society in domestic politics; it has been argued if it has such capability in foreign policy, as well. The study, at the same time, tries to evaluate the effects of publication policies over the news in the context of an event taking place in the international arena.

In these respects, the effect of the press over foreign policy has been identified by scrutinizing the formation of the Israeli state and some certain periods up to date by 10 newspapers that have been published in the national scale and have the capacity of influencing foreign policy.

Anahtar Kelimeler: Press, Foreign, Political, Arab- Israel Conflict, Communication

TEŞEKKÜR

Bu tez alıőmasına baőlamama vesile olan, Prof. Dr. Türel YILMAZ ŞAHİN'e, Yrd. Do. Dr. Serhat ERKMEN'e, Yrd. Doç. Dr. Arif BAĐBAŐLIOĐLU'na, tezin hazırlanıőı sırasında her türlü desteği sağlayan Tez Danıőmanım Yrd. Doç. Dr. İdris DEMİR'e, çalıőmam boyunca her türlü desteği sağlayan Arő. Gör. Dr. Erman AKILLI'ya, teknik anlamda benden hiçbir yardımını esirgemeyen kıymetli arkadaşım Öğr. Gör. Dr. Onur DURSUN'a, verdiği fikirlerle bu araştırmaya önemli katkılar sağlayan arkadaşım Uzm. Mehmet Cemil TOPAL'a, hayatımın her aőamasında bana her zaman destek olan kıymetli eőim Öğr. Gör. Esin Ece ÖZDEMİR'e, sessiz durarak benim çalıőmama müsaade eden on bir aylık biricik kızım Beril ÖZDEMİR'e ve her zaman yanımda hissettiğim aileme teőekkürler ederim.

İÇİNDEKİLER

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT	iv
TEŞEKKÜR	v
İÇİNDEKİLER	vi
EKLER DİZİNİ.....	viii
KISALTMALAR DİZİNİ	ix

GİRİŞ	1
Çalışmanın Konusu Ve Önemi	4
Çalışmanın Varsayımı ve Hipotezleri	4
Çalışmanın Yöntemi ve Örneklemi	5

BÖLÜM 1 BASININ DIŞ POLİTİKADAKİ ROLÜ

1.1. GAZETENİN TARİHSEL GELİŞİMİ	7
1.1.1. Gazete	7
1.1.2. Gazeteci.....	9
1.1.3. Basının Gelişimi.....	11
1.1.4. Türk Basınının Gelişimi.....	13
1.2. BASIN VE İDEOLOJİ.....	15
1.2.1. İdeoloji Kavramına Tarihsel Süreç İçinde Bakış	15
1.2.2. İdeoloji ve Basın İlişkisi	19
1.2.3. Basında İdeoloji Üretimi.....	21
1.2.4. Haber Üretim Sürecinde İdeolojik Etki	22
1.3. DIŞ POLİTİKA VE BASIN	29
1.3.1. Dış Politika Nedir?.....	29
1.3.2. Türk Dış Politikasına Genel Bir Bakış.....	30
1.3.2.1. Atatürk Dönemi Türk Dış Politikası.....	32
1.3.2.2. II. Dünya Savaşında Türk Dış Politikası	38
1.3.2.3. Soğuk Savaş Döneminde Türk Dış Politikası	39
1.3.2.4. Soğuk Savaş Sonrası Türk Dış Politikası	49
1.3.3. Türk Dış Politikasında Türk Basınının Rolü.....	60

BÖLÜM 2 ARAP İSRAİL ANLAŞMAZLIĞINDA TÜRKİYE'NİN POLİTİKASI

2.1. Arap Yahudi Mücadelesi	78
2.1.1. Siyonizm Hareketi.....	80
2.1.2. Osmanlı Devleti'nin Filistin Politikası ve Yahudiler.....	81
2.2. Türkiye'nin Arap-İsrail Sorununa Yaklaşımı	84

2.2.1. İsrail Devletinin Kuruluş Sürecinde Türkiye ile İlişkiler	85
2.2.2. 1967 Arap-İsrail Savaşı Sırasında Türkiye ile İlişkiler.....	88
2.2.3. 1973 Arap-İsrail Savaşı Sırasında Türkiye ile İlişkiler.....	93
2.2.4. Mavi Marmara Gemisine Yapılan Saldırı ve Sonrası Yaşananlar	94

BÖLÜM 3

ARAŞTIRMA KAPSAMINDA TUTULAN ÖRNEK OLAYLAR VE TÜRK BASININ TAVRI

3.1. İsrail Devleti'nin Kuruluşunda Türk Basınının Tavrı.....	100
3.2. 1967 Arap – İsrail Savaşı'nda Türk Basınının Tavrı	104
3.3. 1973 Arap – İsrail Savaşı'nda Türk Basınının Tavrı	108
3.4. Mavi Marmara Olayında Türk Basınının Tavrı	111
3.5. Mavi Marmara Gemisine Yapılan Saldırı Sonrası İsrail Devletinin Özgür Dilemesi ve Türk Basınının Tavrı.....	116
SONUÇ.....	120
KAYNAKÇA	126
İNCELENEN GAZETELER.....	133
EKLER.....	134

EKLER DİZİNİ

EK-1	134
EK-2	135
EK-3	136
EK-4	137
EK-5	138
EK-6	139
EK-7	140
EK-8	141
EK-9	142
EK-10	143
EK-11	144
EK-12	145
EK-13	146
EK-14	147
EK-15	148
EK-16	149
EK-17	150
EK-18	151
EK-19	152
EK-20	153
EK-21	154
EK-22	155
EK-23	156
EK-24	157
EK-25	158
EK-26	159
EK-27	160
EK-28	161
EK-29	162
EK-30	163
EK-31	164
EK-32	165
EK-33	166
EK-34	167

KISALTMALAR DİZİNİ

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AGİT	: Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı
AKP	: Adalet ve Kalkınma Partisi
BM	: Birleşmiş Milletler
CENTO	: Merkezi Antlaşma Teşkilatı
DP	: Demokrat Parti
İHH	: İnsani Hak ve Hürriyetleri Yardım Vakfı
KKTC	: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
NATO	: Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü
SSCB	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi

GİRİŞ

İletişim, genel olarak “insanların birbirleriyle etkileşim halinde olması” diye tanımlanmaktadır. Buradan aklımıza şu soru gelecektir; ‘İletişim sadece insanlar arasında mı yapılıyor?’ Tabii ki hayır! İletişim sadece insanlar arasında değil tüm canlılar arasında da gerçekleşmektedir. Yalnız burada iletişim üzerinde tartışırken insanlar arasındaki etkileşimden söz edilmektedir. İnsanlar doğduğu andan itibaren bazen içsel iletişim bazen kişilerarası iletişim bazen de vücut dilini kullanarak alıcılara mesajlarını iletmektedir. Bu süreçte mesajı gönderen kişi mesajın alıcı üzerinde etkili ya da etkili olmadığını geribildirim (feedback) yoluyla tespit edebilmektedir. Mesajın etkisinin ne kadar önemli olduğu, göndericinin beklentisine göre değişmektedir. Tabii gönderici mesajını iyi kurgulamalı, alıcının özelliklerini iyi bilmeli ve mesajı göndereceği kanalı çok iyi belirlemelidir.

İletişim sürecinin başlayabilmesi için; gönderici-mesaj-kanal ve alıcı fonksiyonlarının her birinin muhakkak olması gerekmektedir. Yapılan bu araştırma kapsamında iletişimin temel öğelerinden biri olan ‘kanal’ üzerinde yoğun olarak durulmaktadır. ‘Kanal’, iletişim sürecinde göndericinin mesajını göndermek için seçtiği yol ya da yöntemdir. İletişim sürecinde mesajı gönderenin kanalı doğru seçtiği takdirde mesajın etkisi ve alanı ona göre değişmektedir. Örneğin; gün içerisinde dolmuş ve taksi şoförlerine yönelik bir duyuru yapmak istediğinizi düşünelim. Bu duyuruyu eğer kitle iletişim araçlarından biri olan televizyon aracılığı ile yaparsanız etkileyeceğiniz kitle daha az olacaktır. Eğer bu duyuruyu radyolar aracılığı ile yaparsanız etkileyeceğiniz kitle televizyona göre daha fazla olacaktır.

Buradaki örnekte iletişim süreci içerisinde kanalın ne kadar önemli olduğu anlatılmaya çalışılmıştır.

İletişim sürecinden kısaca bahsettikten sonra, iletişim sürecinde ‘kanal’ olarak kullanılan kitle iletişim araçlarından söz etmek yerinde olacaktır. Kitle İletişim Araçları (gazete, TV, internet, radyo vb.) kamuoyuna haber vermede kullanılan ve kendi içerisinde çeşitli özelliklere sahip olan mekanizmalardır.

Bu çalışmada da kitle iletişim araçları içerisinde en önemli organlardan biri olan gazeteler ele alınarak, farklı yayın politikasına sahip olan gazetelerin uluslararası bir habere nasıl yaklaştıkları ve yaklaşımlarında dış politikanın oluşumuna nasıl katkı sağladıkları ortaya konulmuştur.

Çalışmada, uluslararası alanda yaşanan bir olay karşısında, ulusal medyanın nasıl bir tutum sergilediği ve bu tutumun dış politikanın oluşumuna nasıl bir katkı sağladığı araştırılmıştır.

Medyanın politika ile ilişkisi çok yönlü karmaşık ve tanımlı oldukça zor bir ilişkidir. Toplumdaki hiçbir faaliyet alanında örneğin sanat, baskı grupları, sendikalar ve benzeri ile politika arasında ilişki, medya ile politika arasındaki ilişki kadar karmaşık değildir. 1950 yılında Türkiye’de tek partili sistemden çok partili sisteme geçilmiş ancak daha uzun yıllar süresince dış politika ve ulusal güvenlik konularında eski duyarlılık sürdürülmüştür. Ancak, Türk basınının dış politikayı ve dünya sorunlarını daha bağımsız biçimde değerlendirmesi, demokrasi anlayışının ülkeye yerleşmeye başlaması ile paralel biçimde ilerlemiştir.

Türk basınının dış politika gündemi, Türkiye’nin son yıllarda artan dış sorunları ve yoğunlaşan dış ilişkileri ile daha çok artmıştır. Medyanın dış politika

üzerindeki etkilerinden söz edilince ilk akla gelen onun “dördüncü kuvvet” olarak hükümetlerin politikalarında yönlendirici, sınırlayıcı veya denetleyici rolüdür. “Demokratik devletlerde üç kuvvetten söz edilmektedir. Bunlar yasama, yürütme ve yargı kuvvetleridir. Bir de resmi olarak kuvvet sayılmayan, fakat fiili olarak gücü tartışılmayan ve sözünü ettiğimiz bu üç kuvvetten bağımsız olan bir kuvvet vardır. O kuvvet de medya olarak tanımlanmaktadır.

Medya, gücünü nereden almaktadır? Medya, gücünü bizzat halktan almaktadır. Bu durumda bir kamuoyu oluşur, oluşan kamuoyu ne kadar çok insan tarafından destek görürse, demokratik devlet tarafından da o ölçüde dikkate değer bulunur.

Bu çalışma, İsrail’in devlet olma ve devlet olduktan sonraki süreçte Türkiye’nin ve Türk Basınının İsrail’e karşı tutumunu ana hatlarıyla ortaya koymayı amaç edinmektedir. Araştırma kapsamında İsrail’in Devlet olma süreci, İsrail Devleti’nin kuruluşu, 1967 Arap –İsrail Savaşı, 1973 Arap – İsrail Savaşı ve 2000 sonrası Türkiye-İsrail ilişkileri üzerinde durulmuştur. Bununla birlikte çalışmada kamuoyu oluşmasına önemli katkı sağlayan gazetecilik kavramı üzerinde durulmuştur. Gazetecilikte haber oluşumuna ideolojinin nasıl bir etki ettiği konusu da tartışılmıştır.

Arap-İsrail ilişkilerinin Türkiye’yi ne boyutta etkilediği ve bu politikaların oluşumunda basının nasıl bir rol oynadığı anlaşılmaya çalışılmıştır. Basının Türk dış politikasının oluşumunda etkin olup olmadığı tartışılmıştır.

Çalışmanın Konusu Ve Önemi

Bu çalışmada yıllardır Araplar ile İsrail Devleti arasında yaşanan ve her dönemde Türkiye'yi etkileyen Arap-İsrail sorunu tartışılmıştır. Bu sorun karşısında Türk Dış Politikasının oluşumuna Türk Basınının nasıl bir yaklaşım gösterdiği üzerinde durulmuştur. Kamuoyunu yönlendirebilme ve yönetilme özelliğine sahip olduğu iddia edilen kitle iletişim araçlarının iç politikanın oluşumunda gösterdikleri politika oluşturucu özelliklerini dış politikada da ne kadar gerçekleştirebildikleri tartışılmıştır.

Çalışmanın Varsayımı ve Hipotezleri

Kitle iletişim araçları yaptıkları haberler ile kamuoyu oluşturmayı başarabilmektedir. Kamuoyu oluşturabilmeyi başarabilen bir mekanizma, toplumların yönetilmesinde de söz sahibidir. Bu mekanizma aynı zamanda ülkelerin iç politikalarını belirmemede de etkin bir rol oynamaktadır. Bu araştırma yapılırken iç politikanın oluşumunda etkin rol oynayabilen basınının dış politikada da aynı rolü oynayıp oynayamadığı araştırılmıştır. Aynı zamanda araştırma kapsamında iç politikada yaşanan bir olay karşısında basın kendi ideolojisine göre hareket ettiği anlayışından hareketle uluslararası alanda yaşanan bir olay karşısında nasıl bir yaklaşım sergilediği çözümlenmeye çalışılmıştır. İç politikada kamuoyu oluşturabilmeyi başaramayan bir basının dış politikada yönlendirici etkiye sahip olamayacağı varsayımından hareket edilmiştir. Dolayısıyla araştırmada, özellikle iki konu olan dış politikada basının etkisi ve basının dış politika haberlerinde nasıl bir ideolojik yaklaşımla hareket ettiği üzerinde durulmuştur.

Çalışmanın Yöntemi ve Örneklemi

Çalışmada Arap-İsrail ilişkileri konusunda Türk Basınının Türk Dış Politikasına nasıl etki yaptığı konusu tartışılmıştır. Bu konu tartışılırken özellikle Filistin- İsrail ilişkileri üzerinde durulmuştur. Bu doğrultuda veri toplamada içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Arap- İsrail arasında yaşanan 5 önemli olay olan 1948 İsrail Devleti'nin Kuruluşu, 1967 Arap-İsrail Savaşı, 1973 Arap- İsrail Savaşı, 31 Mayıs 2010 Mavi Marmara Gemisine Yapılan Saldırı ve Mavi Marmara Olayı Sonrası İsrail Devleti'nin Türkiye'den Özür Dilemesi konularını Türk Basının nasıl ele aldığı araştırılmıştır.

Araştırma Türk Basınının Arap-İsrail sorunu konusunda nasıl bir tutum sergilediğinin belirlenebilmesi açısından oldukça önemlidir. Araştırma kapsamında ulusal anlamda yayın yapan 10 gazete incelenmiştir. Ancak her dönemde aynı gazete bulunmadığı için bazı bölümlerde farklı gazeteler incelenmiştir. 5 bölümden oluşan gazeteler incelenirken gazetelerin yayın politikaları ve tirajları göz önünde bulundurulmuştur. Araştırma kapsamında İsrail Devleti'nin kuruluşu olan 14 Mayıs 1948 tarihinden sonraki on günde (15-25 Mayıs 1948) yayın yapan, Cumhuriyet, Hürriyet, Yeni Gazete(Vakit) ve Yeni Sabah gazeteleri ele alınmıştır. İkinci dönem olarak 5 Haziran 1967 tarihinde başlayan Arap-İsrail Savaşı sonrası olan 6 günde (6-11 Haziran 1967) Akşam, Cumhuriyet, Milliyet, Tercüman ve Zafer gazeteleri araştırma içerisinde yer almıştır. Üçüncü dönem olarak 6 Ekim 1973 tarihinde başlayan Arap-İsrail Savaşı sonrası olan 10 günde (7-17 Ekim 1973) Akşam, Cumhuriyet, Tercüman ve Zafer gazeteleri araştırma kapsamında tutulmuştur.

Dördüncü dönem olarak 31 Mayıs 2010 tarihinde meydana gelen Mavi Marmara Gemisine Yapılan Saldırı sonrası 10 gün (1-10 Haziran 2010) Cumhuriyet, Hürriyet, Milliyet, Yeni Şafak ve Zaman gazeteleri araştırma kapsamında tutulmuştur. Son bölüm olarak 22 Mart 2013 tarihinde Mavi Marmara Olayı ile ilgili İsrail Devleti'nin Türkiye'den özür dilemesinden sonraki 10 gün (23 Mart- 1 Haziran 2013) Cumhuriyet, Hürriyet, Milliyet, Sabah, Yeni Şafak ve Zaman gazeteleri araştırma kapsamında tutulmuştur.

Yukarıda adı geçen 10 gazetenin özellikle birinci sayfalarında yer alan olaylarla ilgili haberler tek tek incelenerek Türk Basınının bu olaylar karşısında dış politikanın oluşumuna nasıl bir etki yaptığı tespit edilmiştir. Olaylarla ilgili olarak gazetelerin iç sayfalarında çıkan haberler de incelenmiş ve değerlendirmelerde bulunulmuştur.

BÖLÜM 1

BASININ DIŞ POLİTİKADAKİ ROLÜ

Bireylerin gerek yakın gerekse uzak çevrelerinde olup bitenler hakkında bilgi almalarını sağlayan araçlara kitle iletişim araçları denmektedir. Kitle iletişim araçları kurmuş oldukları haber ağları vasıtasıyla kitleleri birbirinden haberdar etmektedir. Bu bağlamda teknolojinin gelişmesiyle birlikte kitle iletişim araçlarının gücü de her geçen gün artmaktadır. Kitle iletişim araçlarının en önemli organlarından birisi gazetelerdir. Gazeteler varoluşlarından bu yana kamuoyu oluşturup kamuoyunu yönlendirmede de etkili olmaktadır. Son derece önemli bir sorumluluğa sahip olan gazeteler, uluslararası medyada da ülkelerinin çıkarlarını koruma anlamında önemli bir görev üstlenmektedir. Araştırma kapsamı içerisinde gazeteler yer aldığından dolayı bu bölümde özellikle gazete, gazetecilik, basın, basın dili, ideoloji, basın ve ideoloji kavramları üzerinde durulmuştur.

1.1. GAZETENİN TARİHSEL GELİŞİMİ

1.1.1. Gazete

Batı Avrupa'da ticari kapitalizmin ürünü olarak ortaya çıkan gazetenin temelini, Avrupa'da Ortaçağ sonlarında rastlanan haber mektupları oluşturmaktadır (Tokgöz, 2003: 97). Oya Tokgöz (2003: 97), çağdaş anlamda gazetenin kapitalist üretim biçimi ve piyasa ekonomisi içinde, toplumsal bir kurum ve ticari işletme olarak hayatını sürdürdüğünü aktarmaktadır.

19. yüzyılda kapitalizm ile birlikte, bugünkü kitle gazeteleri ortaya çıkarken, bu süreç içerisinde gazetelerin ticari kuruluş olarak işleyiş mantıklarını piyasa koşulları belirlemiştir (2003: 97). Teknolojik bir kurum olarak pahalı bir yatırım olan gazetenin, ürettiği haberlerle elde ettiği kâr, harcadığı emek yoğunluğu, bu iletişim aracının piyasa koşulları içinde rekabet etmesini sağlamış ve bundan dolayı teknolojiyle gazete ve gazeteciliğin ilişkisi devamlı olarak makine parkının yenilenmesi için finansman kaynağı bulunması ve yatırım yapılması şeklinde görülmüştür (2003: 97).

Tarihsel süreç içerisinde günümüze kadar gazetenin birçok tanımı yapılmış ve hâlâ da bu tanımlama çalışmaları devam etmektedir. En genel anlamıyla gazete, dünyada gelişen olayları okuyucu kitlesine aktarmak, okuyucuyu bilgilendirmek, okuyucunun siyasi, fikri, içtimai ve iktisadi alanlarda ilerlemesini sağlamak amacıyla günlük olarak yayımlanan bir haber kaynağıdır (Akt: Gezmen, 2002: 3). Gazetenin, bazı düşünür ve liderler tarafından da tanımları yapılmıştır. Bu düşünürlerden olan Napolyon Bonaparte gazeteyi şöyle tanımlamıştır:

“Hükümetin kararlarını destekleyen onun istediği şekilde hareket eden, onun yasakladığı konulara dokunmamakla vatani görevini yapan bir matbuadır” (Başkut,1967: 7).

Napolyon’un gazeteyi hükümetin bir propaganda aracı gibi gören tanımına karşılık, Mustafa Kemal Atatürk ise gazeteyi şöyle tanımlamaktadır:

“Matbuat milletin umumi sesidir. Bir milleti tenvir ve irşatta, bir millete muhtaç olduğu fikri gıdayı vermekte, hulasa bir milletin hedefi saadet olan istikameti müşterekede yürümesini teminde matbuat, başlı başına bir kuvvet bir mektep bir rehberdir.” (1967:7).

Ahmet Emin Yalman (1967: 7) gazete için; *“Günlük Olaylara ilişkin haberleri, bunlara ilişkin yorumları kapsayan, bir haftayı aşmayan aralarla, çokça basılan ve belirli bir bedel karşılığında isteyenlere satılan bir yayım aracıdır.”* derken; Rus Lider Lenin (1967:7) gazeteyi; *“İhtilalin en kuvvetli silahıdır”* şeklinde

değerlendirmektedir. İlhan Selçuk ise (1967:8) gazete için, “*Tarihin ilk müsvedesidir.*” şeklinde bir tanım yapmaktadır.

Gazete ile ilgili birçok tanım yapılmıştır. Bazı çevreler, gazetenin halkın sesi olduğunu iddia ederken bazıları da gazeteyi siyasi partilerin propaganda aracı olarak görmüştür. Gazete, kamuoyuna haber vermenin yanı sıra zaman zaman yukarıda açıklanan işlevleri de gerçekleştirmiştir. Gazete, politika, ekonomi, kültür ve daha başka konularda haber ve bilgi vermek için yorumlu ya da yorumsuz olarak, her gün ya da haftanın belirli günlerinde düzenli olarak çıkarılan basılı süreli yayındır.

Gazetenin literatürde sadece bilim insanlarınca değil, bunların yanı sıra gazeteciler ve çeşitli devlet kurumlarınca da tanımı yapılmaya çalışılmıştır. Bu tanımlamalardan birisine TDK’nın Türkçe Sözlüğü’nde (1992: 527) rastlanmaktadır. Buradaki tanıma göre gazete: “*Her türlü okura politika, ekonomi kültür ve daha başka konularda haber ve bilgi vermek üzere belirli zaman aralıklarıyla çıkarılan, büyücek boyutlu basılı kâğıttır*”. Görüldüğü gibi, TDK, gazeteyi basılı bir kâğıt olarak tanımlamaktadır. Bu tanım, internet gazetelerinin varlığıyla birlikte eski ve yetersiz kalmaktadır.

1.1.2.Gazeteci

1952 yılında kabul edilen *Basın İş Kanunu*’nun 1. maddesinde gazeteci aşağıdaki gibi tanımlamıştır:

Bu maddenin 1952 tarihli ilk halinde, "Bu kanun hükümleri Türkiye'de yayınlanan mevkutelerle haber, fotoğraf ajanslarında veya benzeri yayın müesseselerinde ve matbaalarında başmuharrirlik, muharrirlik, mesul müdürlük, yazı işleri müdürlüğü, istihbarat şefliği, muhabirlik, mütercimlik, musahhihlik, foto muhabirliği, ressamlık, karikatürcülük, istihbarat telsizciliği ve radyoculuğu, gazete müdürlüğü gibi her türlü fikir ve sanat işlerinde çalışan ve İş Kanunundaki "işçi" tanımı şümulü haricinde kalan kişilerle bunların işverenleri hakkında uygulanır. Bu kanunun şümulüne giren fikir ve sanat işlerinde ücret karşılığı çalışanlara (gazeteci) denir" hükmü yer

almaktadır.(Basın Kanunu (Erişim)<http://www.byegm.gov.tr/basinmevzuati/kanunlar.htm>, 2008).

Ancak bu madde de 1961 yılında 212 sayılı yasa ile değişikliğe gidilmiş ve gazeteci yeniden tanımlanmıştır. Bu yeni tanımda;

"Bu kanun hükümleri, Türkiye'de yayınlanan gazete ve mevkutelerle haber ve fotoğraf ajanslarında her türlü fikir ve sanat işlerinde çalışan ve İş Kanunu'ndaki "işçi" tarifi şümulü haricinde kalan kimselerle bunların işverenleri hakkında uygulanır. Bu kanunun şümulüne giren fikir ve sanat işlerinde ücret karşılığı çalışanlara gazeteci denir."(BasınKanunu.Erişim)<http://www.byegm.gov.tr/basinmevzuati/kanunlar.htm>, 2008). şeklindedir.

Görüldüğü gibi *Basın İş Kanunu*'nda gazetecinin tanımı birçok unsurun bir araya gelmesiyle oluşturulmuştur. Türk iş hukukunda gazeteci için ayrı bir yasa ve özel düzenlemeler getirilmesi, her şeyden önce gazetecinin tam olarak kim olduğunu belirlemeye yöneliktir. Bu belirlemeyi yapabilmek için gazetecilik mesleğinin çerçevesini, yapısını, içeriğini, uygulanma koşullarını ve çalışma yerlerini tespit etmek gerekmektedir. Temel anlamda, yasa koyucudan bütün bu konularda tam bir belirleme yapabilmesi beklenmemelidir. Gazetecilik, gelişmekte olan bir meslektir. Bu nedenle tüm gereksinimleri karşılayacak tam bir yasal tanım verme olanağı bulunmamaktadır. Bu konuda yargı organına da önemli görev düşmektedir. Yasal tanımdaki olası yetersizlikler karşısında yargının, somut olaylarda vereceği kararlar ile kimlerin gazeteci olduğuna olabildiğince açıklık getirilmesi gerekmektedir.

1993 yılında suikasta uğrayarak hayatını kaybeden Gazeteci Uğur Mumcu'ya (1967:8) göre gazetecinin tanımı şöyledir: *"Haber ve bilgi kaynağına en çabuk ulaşan ve bu kaynaklardan edindiği bilgi ve haberleri okurlarına sunan insandır."*

Gazeteci, gündelik yaşamda meydana gelen her türlü olayı yakından takip eden, haber üretim süreciyle ilgilenen kişidir. Başka bir deyişle, erişmek istediği kitle için en önemli diye nitelendirdiği bilgileri toplayarak, haber haline getiren ve kişilerden bilgi alarak okuyucusunu düşünmeye sevk eden meslek mensubudur.

1.1.3. Basının Gelişimi

İletişim, yaşamın zorunlu koşulu olması nedeniyle insanlık tarihiyle birlikte başlamıştır (Erdoğan, Alemdar, 2002: 17). Haber kavramı da yine insanlık tarihi kadar eskidir. Fakat basın tarihini insanlığın başlangıcına kadar götürmek olanaksızdır. Jeanneney (1998: 19), basının tarihi olarak matbaanın icadını göstermektedir. Matbaa, Uygur Türkleri tarafından icat edilmesine karşılık, Almanya’da 1440 yılında Johann Gutenberg tarafından geliştirilmiştir. Bu gelişme de basının başlangıcına zemin hazırlamıştır.

İlkçağ uygarlıklarında haberlerin halka iletildiği yerlerin başında; panayır, agora, forum ve tapınaklar gelmektedir (Jeanneney: 1998: 23-24). J.N. Jeanneney, Antik Yunan ve Roma’da günlük haberlerin agorada ve pazar alanlarında halka aktarıldığını ve bu haberlerin başında senatonun kararları olarak adlandırılan; “Acta Senatus”ların bulunduğunu, Acta Senatus’ların da *Acta Publica*, *Acta Diurna* gibi günümüz resmi gazetesine benzer nitelikteki haber mektuplarına yazılarak Romalı vatandaşların bilgisine sunulmak üzere duvarlara asıldığını aktarmaktadır (1998: 23-24).

Ayrıca bu dönemlerde Romalı tüccarlar resmi mal ve fiyat listelerini almak üzere kölelerini kent merkezlerine gitmeleri doğrultusunda görevlendirmişlerdir. Bu sistem ve listeler 15. yüzyıldan itibaren ve 16. yüzyıl boyunca günümüz modern gazetelerinin temeli olan el yazması mektuplardır ki ilerleyen yıllarda gazetelerin

oluşmasına zemin hazırlayacaklardır (1998: 23). Bu haber mektupları 15. yüzyılın son yıllarından itibaren Venedik'te *Avvisi*, Hollanda'da da *Zeytungen* isimleriyle yayınlanan el yazması haber mektuplarıdır (1998: 24).

1605 yılında Anvers'te, *Nieuwe Antwersche Tijdingne* ve 1609'da Starazburg'da basılan *Ordinarii Avis* ilk "akademik bilimsel" dergiler olarak yayın hayatlarına başlamışlardır (Baldini, 2000: 81). M. N. İnuğur (2002: 57), hemen hemen günümüz modern gazetelerine benzer ilk gazetenin 1609'da Strasbourg'da Alman diliyle yazılan *Avisa, Relation oder Zeitung* olduğunu ve bu gazeteyi yine aynı isimi taşıyan ve 1609'da Augsburg ve Strasbourg'da yayınlanan gazetenin izlediğini söylemektedir. 1610 yılında da Köln'de *Gedenck Wurdige Zeitung* adlı bir gazete yayın hayatına başladığı da bilinmektedir (2002: 57). M. Baldini'ye (2000: 81-82) göre, 1613-18 yılları arasında Avrupa'nın çeşitli başkentlerinde gazeteler basılmıştır ve bu gazetelerin ilki de 13. Lui'nin desteğiyle Fransız Doktor Theophraste Renaudot'un çıkardığı *La Gazette*'dir. 1660 yılında Leipzig'de yayınlanan *Leipziger Zeitung* ise ilk günlük gazete olma özelliğini taşımaktadır (2000: 82). 16. yüzyıldan önce gazete niteliği taşıyan haber mektuplarına tarihin birçok döneminde rastlandığı da bilinmektedir.

Günümüz gazeteleriyle aynı özellikleri taşıyan gazetelere, 17. yüzyılda Avrupa'da rastlanmaktadır (Tokgöz, 2003: 29). Almanya'nın Mainz kentinde Gutenberg'in maden karışımından oluşan değişebilir harfleri dökmesi gazetelerin doğuşunda ilk yapı taşı olma niteliği taşımaktadır (Tokgöz: 2003: 98). Tokgöz (2003: 98), Avrupa'nın Ren Nehri kıyısındaki tüccarların ticari amaçlarına hizmet etme çabalarının gazetelerin doğuşuna zemin hazırladığını belirtir.

18. yüzyılda iletişim alanının en büyük gelişmesi 1794 yılında Fransa'nın Paris ve Lille kentleri arasında telgraf sisteminin kurulmasıdır (Gönenç, 2006: 96). 19. yüzyıla gelindiğinde, okur-yazar sayısının artması, baskı teknolojisinin gelişmesi ve toplumlarda gelişmişlik düzeyinin yükselmesi gazeteyi daha da yaygınlaştırmıştır (Baldini (2000: 83). 19. yüzyılın diğer bir gelişmesi ise Joseph N. Niepce'nin 1826 fotoğraf görüntüsünü elde etmesidir (Gönenç, 2006: 97). Ayrıca bu asırda, 1876 tarihinde Graham Bell'in telefonu yaşama sokması yine iletişim sektörüne damgasını vuran diğer bir oluşumdur (2006: 97). İlk televizyon kuruluşu olan ve 1936 yılında İngiltere'de yayına başlayan BBC de 20. yüzyılda KİA olarak iletişim alanında yerini almıştır (Jeanneney, 1998: 261).

1.1.4. Türk Basımının Gelişimi

Matbaa, Osmanlı İmparatorluğu'na 250 yıllık bir gecikmeyle gelmiştir. Berkes (2008:58), matbaacılığa karşı konan sınırlamaların şeriattan değil, Osmanlı devlet sistemine özgü lonca sınırlamalarından geldiğini belirtir. Matbaanın açılmasına ulemânın karşı koyduğuna dair hiçbir kayıt bulunmadığını belirten Berkes (2008:61), Osmanlı dilinde basımın gecikmesinin, başladıktan sonra da gelişmesinin çok ağır gitmesinin nedenlerini teknik ilerlemelerin olmayışı, yeterli kâğıt üretiminin olmayışı ve basım sanatının beslenmesi için yeterli bir okuyucu kitlesinin bulunmaması olarak açıklar.

Osmanlı'da gazetelerin ortaya çıkması da matbaaya benzer biçimde gecikmiş, ilk gazeteler Osmanlı imparatorluğu'ndaki ticaretle uğraşan yabancılar tarafından yayınlanmıştır. Bazı kaynaklara göre Türkiye'de basımın 20 Kasım 1828 tarihinde yayımlanmaya başlayan ilk Türkçe gazete olan "Vaka-i Mısiriye" ile başladığını söylemek mümkünken bazı kaynaklara göre de ilk Türkçe gazete 1 Kasım 1381

yılında yayınlanmaya başlayan “*Takvim-i Vakayı*” olarak görülmektedir. *Takvim-i Vakayı*’den sonra çıkarılmaya başlanan gazeteler, genellikle ülke aydınları tarafından çıkarılan özel teşebbüslü gazetelerdir. Türk basın tarihinde gazete yayınlarının başlangıcı sayılan bu dönemde, gazeteciliği daha çok edebiyatçılar, yurtdışında eğitim görmüş insanlar yapıyorlardı. Bu dönemdeki gazetecilik, özü itibariyle habercilik ilkesiyle değil daha çok halkın eğitim seviyesinin yükselmesine yardımcı olabilmek amacıyla yapılmıştır (Tokgöz, 2003: 46).

II. Mahmud’un emriyle çıkarılan *Takvim-i Vekayi*’nin masrafı tamamen hazine tarafından ödenmiştir. Padişahın böyle bir gazete çıkarmasının nedeni, memleketin haklı davalarını içerde ve dışarıda duyurmak olarak açıklanmaktadır. (Başkut,1967: 75).

Resmi bir gazete olan *Takvim-i Vekayi*, 1840’da *Ceride-i Havadis* çıkana kadar tek Türkçe gazete olarak yayın hayatına devam etmiştir. William Churchill isimli bir İngiliz tarafından çıkarılan gazetenin yazı ve baskı işleri Türkler tarafından yapılmıştır. *Ceride-i Havadis* gazetesi de hazineden yardım almıştır. Hazineden yardım almadan tamamen Türkler tarafından çıkarılan ilk gazete *Tercüman-ı Ahval*’dır. Bu gazete 1860 yılında yayın hayatına başlamıştır (Tokgöz, 2003: 185)

Türk basın tarihindeki gelişmeler arasında 1924 yılında *Cumhuriyet* in yayın hayatına başlaması, 1948 *Hürriyet*’in kurulması ve 1951 yılında *Milliyet*’in yayınlanması (Topuz, 2003: 162–191) yer almaktadır. Yine bu dönemde 1948 yılında *Türkiye’nin Sesi Radyosu’nun* yayına girmesi ve 1968 yılında Ankara’da Türkiye’nin ilk televizyonu olan *Türkiye Radyo Televizyon Kurumu’nun* kurulması da basın tarihi açısından önem taşımaktadır (Gönenç, 2006: 99). 1990 yılında *Star Magic* Türkiye’de ilk özel televizyon olarak yayına başlamıştır. 1994 yılında kabul

edilen 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun, özel televizyon ve radyo kuruluşları açısından ilk hukuksal düzenleme olarak kendisini göstermiştir.

1980'lerden itibaren iletişim teknolojilerinde meydana gelen ilerlemeler, geleneksel kitle iletişim araçları yanında sayısal teknolojiye dayanan yeni etkileşimli iletişim araçlarını ortaya çıkarmıştır. Bu araçlardan biri olan internet de Türkiye'de 1990'lı yıllardan itibaren gazetecilik alanında kullanılmaya başlanmıştır.

1.2. BASIN VE İDEOLOJİ

1.2.1. İdeoloji Kavramına Tarihsel Süreç İçinde Bakış

Tarihsel süreç içerisinde ideoloji kavramı, Fransız Devrimi ile birlikte etkin bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır. İdeoloji kavramının doğuşuna neden olan Antoine L.C. Destutt de Tracy'ye göre, ideoloji bilimler için ana kavramlardan birisidir (Özbek, 2000: 9). Özbek (2000), Tracy'nin, ideoloji kavramını olumlu kullandığını fakat politik değişmelerle kavramın olumsuz bir içeriğe bürünmeye başladığını aktarmaktadır.

İdeoloji sözcüğünü tanımlamak ve içeriğini çözümlmek için birçok çalışma yapılmıştır/yapılmaktadır. İdeolojinin genel tanımı; düşüncenin, tüm değerlerin, yönelimlerin ve teknolojik olarak dolayımlanmış olan ve kişilerarası iletişimle ifade edilen fikirsel bakış açılarının biçimlenme eğilimlerinin örgütlü bir hal almasıdır (Lull, 2001: 19). Toplumda denetimi sağlamak amaçlı mücadele ile ilgili fikir olarak da tanımlanan ideoloji, değerleri, kavramları meşrulaştırmak amacıyla toplumda söz sahibi yapıların nasıl işlediğini anımsatır ve 'şeyler'in nasıl olduğu, dünyanın 'gerçekte' nasıl çalıştığı ve çalışması gerektiği hakkında bireylere fikir verir ki bu

fikirler çoğu zaman sembollerin ve kültürel uygulamaların içine işlenmiştir (Alemdar,Erdoğan, 2002: 277).

Kültür kuramcısı Raymond Williams, ideolojiyi, daha geniş bir duygu yapısı ve hegemonya kavramı içinde tanımlar (Sholle, 2005: 263). James Lull'e (2001: 21) göre, Roymond Williams ideolojiyi, maddi çıkarlar dizisinden kaynaklanan ya da daha geniş bir biçimiyle belli bir sınıf veya gruptan kaynağını alan fikirler dizisi olarak açıklamaktadır. Williams'ın ideolojiyle ilgili düşüncelerini özetle üç başlık altında toplamak mümkündür. Bu başlıklar; “*(a) Belirli bir sınıf ya da gruba has inançlar sistemi (b) Doğru ya da bilimsel bilgiyle çelişebilecek aldatıcı inançlar sistemi, yanlış fikirler ya da yanlış bilinç (c) Anlam ve fikir üretiminin genel süreci*’dir (Fiske, 2003: 212). Fikir sistemi savunusunda maddi çıkarlar doğrultusunda, ideoloji, kendisini tanımlamaktadır. 1974 yılında yapılan bir ankete katılan öğrencilerin “ideoloji” kelimesine yükledikleri anlam; “*sistematik bir fikir yapısı veya anlatısı*” şeklinde olmuştur (Mardin, 1976: 13). İdeoloji, farklı insan topluluklarının kendi yaşam pratiklerini deneyimledikleri, bu deneyimleri belli bir türde anlamlandırdıkları, bu anlamlara açıklamalar getirdikleri ve belli bir imgesel tutunum kazandırmak için düşünceleri kullandıkları, gerçeği şifreleyen düşünce yapılarını ifade etmektedir (Hall, 2005a: 200).

İdeoloji, kavramsal olarak fikir sistemini işaret etmektedir. Gerek toplum olsun gerekse toplum içerisinde yaşayan bir birey olsun mutlaka içerisinde yaşadığı toplumun düşünce sistemi tarafından kendisine düşünsel bir bakış açısı yüklenmiştir. Birey bu düşünsel bakış açısını benimseyeceği gibi alternatif bir düşünce sistemi arayışına girebilir veya kendisine özgü yeni bir düşünsel sistem kurgulayabilir. İdeoloji, bir üretim biçimi olarak da düşünülebilir. İdeolojinin somut kurumlarla

üretilmesi ve yeniden üretilmesi, bireyin kendini temsil ettiği ve toplumsal formasyon sürecinde yeniden ürettiği maddi bir pratik olarak da nitelendirilmektedir (Coward ve Ellis, 1985: 139). İdeolojide gerçek ilişki imgesel ilişkidir ve gerçeği tarif etmekten ziyade bir düşünceyi (tutucu, konformist, reformist ya da devrimci), umudu ifadeetmektedir (McLellan, 1999: 96).

Alman düşünür Karl Marx, ideolojiyi hem bir yanılsama hem de bir toplumsal sınıfın düşünsel donanımı olarak iki şekilde temellendirmektedir (Dursun, 2001: 24). Marx'a göre ideoloji oldukça açık bir kavram olmakla birlikte yönetici sınıfın düşüncelerinin toplumda doğal ve normal olarak görünmesine yardımcı olan bir kavramdır (Fiske, 2003, s.221). Terry Eagleton, Marx'ın ideolojiyle ilgili düşüncelerini dört başlık altında toplamaktadır. Bu başlıklar; **“1) Baskıcı bir siyasi gücün varlığını devam ettirmesine hizmet veren yanıltıcı ve toplumsal bağlantısı kesilmiş inançlar, 2) Egemen sınıfların maddi isteklerini doğrudan doğruya anlatan ve onun yönetimini desteklemeye yarayan düşünceler, 3) Devrimci odakların doğru bilincini içeren kuramsal şekiller ve 4) Meta fetişizmidir (Akt: Dursun, 2001: 24). Marks da ideolojiyi olumsuz bir içerikle kullanmıştır (Dursun: 2001: 25).**

Althusser'in, ideolojiyle ilgili ileri sürdüğü en önemli düşüncesi “Devletin İdeolojik Aygıtları” fikridir. Althusser'e göre ideoloji materyal bir anlam taşımaktadır; çünkü ideoloji insan uygulamalarında somutlaşan sosyal bir süreçtir ve ideoloji insanın kendi bilinçsel sürecinde üretilmez; sadece insanlara “özgür” ve “özerk” olduğu hissi verir. (Yaylagül, 2008: 102-103) M. Kazancı'ya göre, Althusser ideoloji ile ilgili üç tez ileri sürmüştür. Bu tezler; **“a) İdeolojinin tarihi yoktur. b) İdeoloji bireylerin gerçek varoluş koşullarıyla aralarındaki hayali ilişkilerini temsil eder, bu ilişkilerin bir tasarımıdır. c) İdeoloji bireyleri özne olarak çağırır.”**

şeklindedir (Kazancı, 2006). İdeoloji üretiminde veya üretilen ideolojinin dağıtımında Althusser'in ileri sürdüğü devletin ideolojik aygıtlarının azımsanamayacak rolü bulunmaktadır. Devletin bu ideolojik aygıtları ise medya, kiliseler, okullar, camiler, sendikalar gibi kurum ve kuruluşlardan oluşur ki ideolojinin üretimi ve yeniden üretimi de bu aygıtlar aracılığıyla gerçekleşir (Yaylagül, 2008: 102). Althusser'le aynı doğrultuda düşüncelere sahip, Marksist okulun diğer bir düşünürü Gramsci'de, ideoloji kavramı kendisini dolaylı yoldan "hegemonya" terimiyle ifade eder. Gramsci, toplumdaki egemen sınıfın "hegemonya" kurabilmek için "egemen sınıfın kendi dünya görüşünün ve düşünme biçiminin toplumun üyelerine kabul ettirmesi" şeklinde tanımladığı "rıza" alma yöntemini kullandığını ve bu rıza alma işleminin de yine kiliseler, okullar ve medya gibi kurumlar aracılığıyla gerçekleştirdiğini belirtmektedir (Yaylagül, 2008: 98).

Terry Eagleton ideolojinin en belirgin hatlarıyla altı farklı şekilde tanımlanabileceğini söyler. Eagleton'a (1996) göre bu tanımlar;

1. *İdeoloji toplumsal yaşamdaki fikir, inanç ve değerleri üreten genel maddi süreçtir.*
2. *Toplumsal açıdan önemli belirgin bir grubun veya sınıfın içinde bulunduğu durumu ve hayat-deneyimlerini simgeleyen inanç ve fikirlere karşılık gelir.*
3. *İdeoloji, çıkar çatışması durumlarında toplumsal grupların çıkarlarının meşrulaştırılması ve desteklenmesi anlamına gelebilir.*
4. *Grup çıkarlarının meşrulaştırılması üzerindeki vurgu korunur ama bir farkla; onu bir egemen toplumsal gücün etkinlikleri içine sokarak.*
5. *Buradaki tanım 4. tanımla aynı doğrultudadır fakat daha sadeleştirilmiştir. İdeoloji, bir yönetici grup veya sınıfın, çıkarlarını özellikle ikiyüzlülük ve çarpıtma yoluyla, meşrulaştırmaya yardımcı olan fikir ve inançları simgeleyebilir.*
6. *Son olarak ideoloji tanımı, yanlış veya aldatıcı inançlar üzerindeki vurguyu korur, ama bu inançların, bir egemen sınıfın çıkarlarından değil, bir bütün olarak toplumun maddi yapısından kaynaklandığına inanır.*

Çeşitli ideoloji tanımlarından anlaşılacağı gibi ideoloji bir fikir sistemini tanımlamakta ve bulunduğu çevreyi sistematik bir şekilde örgütlemektedir. İdeolojiyi, kişinin toplumda, toplumun ise daha evrensel düzeyde kendisini temsil etme biçimidir. Sınıflı toplumlarda ideolojinin, bireylerin üstlenmiş oldukları rolleri, yaşam tarzlarını, bireyleri toplumsal işlevlerine bağlayan ve bu sayede toplumun bütünü hakkında doğru bilgi elde etmeyi önleyen değerleri, düşünceleri ve imgeleri de ifade etmektedir (Akt; Aslan, 2004: 11).

Yaşamın her anında, maddi ve manevi her alanda ideolojinin etkin bir yönlendirici rol üstlendiği söylenebilir. İdeoloji, insanın yaşama biçiminden, üretimine ve tüketimine kadar her alanda kendisini hissettirmektedir. Ayrıca, ideoloji insan kitlelerini örgütler ve insanlara, içinde hareket olanağı sağlayabileceği konuların farkına varacağı, mücadele edebileceği gibi alanları hazırlamaktadır. (McLellan, 1999: 46).

1.2.2. İdeoloji ve Basın İlişkisi

Görüldüğü gibi ideolojinin birçok düşünür tarafından tanımı yapılmıştır. Tanımlamaların genelinde ideoloji kavramı, bireyin kendisini tanımladığı ve yaşama alanı bulduğu bir düşünce sistemini ifade etmektedir. Bu tanımlamalarda ideolojinin işlevi; bireyin, grubun, topluluğun, toplumun veya bir ulusun belirli bir sisteme bağlanması ve bu kümelerin maddi dünyada hem maddi hem de manevi alanda varlığını sürdürebilmesini ve kendini yeniden üretebilmesini sağlayan maddi/manevi bir araç görevini yüklenmektedir.

İnsan(lar), grup ve toplum gibi kurum ve kuruluşların da fikir sistemlerine bürünmeleri mümkündür. Yukarıda söz edilen fikir sistemleri içerisine medyanın da yerini aldığı bilinmektedir. Dünyada ve Türkiye’de çeşitlilik gösteren medya

kuruluşları kendi ideolojik fikir sistemlerini oluşturmuşlardır. Bu sitemler içerisinde kendisini tanımlayan medya kuruluşlarının maddi ve manevi anlamda kendilerini yeniden üretebilmeleri ve var olan üretilmiş şekillerinin devamını sağlayabilmeleri için bazı etmenler doğrultusunda oluş(turul)muş ideolojilerine sıkıca bağlandıkları bilinmektedir. Bu durum, basın, enformasyonu halka iletme sürecini etkilemekte ve yönlendirmektedir.

Bundan dolayıdır ki birçok siyasal olay basın tarafından halka aktarılırken alternatif düşüncesini de içerisinde taşımaktadır. Bazı basın kuruluşları, söz konusu bir olayı habere dönüştürürken olayı olumlarken, bazıları da aynı olayı olumsuz şekilde kurgulayarak okuyucuya aktarabilmektedir. Çünkü Althusser'in de belirttiği gibi ideoloji bir yaşam ilişkileri durumudur ve ideolojinin içerdiği bilgi bilişsel değil fayda gütmektedir (Eagleton, 1996: 41).

Daha özetle söylemek gerekirse ele alınan olay veya olgu söz konusu basın kuruluşu tarafından kendi fikirsel sistemine uygun hale getirilerek halka sunulmaktadır. Çünkü medya kuruluşları başta ekonomik çıkarları olmak üzere, bütün çıkarlarını gözetleme gereği hissetmektedirler.

Bu çalışmada, ideoloji bir fikir sistemi olarak değerlendirilecek, basının bu fikir kalıplarına bürünerek ticari ilişkilerini nasıl iyileştirdikleri ve kapitalist piyasada nasıl ayakta durdukları ortaya konulmaya çalışılacaktır. Çalışmada ideoloji ele alınırken daha çok basının siyasal olaylara yaklaşımında sergilemiş oldukları tutumlar üzerinde durulacaktır. Çünkü Türkiye'de basın kuruluşları her ne kadar tarafsız olduklarını savunsalar da yapılan haberlere bakıldığında, her gazetenin bir görüşün savunucusu olduğu ortaya çıkmaktadır. Gazetede haberin kurgulanmasıyla

şekillendirilen içerik, aynı zamanda, profesyonel ideolojilerin paketlenmiş izlerini taşır (Akt: Duruoğlu, 2007: 2).

Basın kuruluşlarının belirli bir ideolojinin altına girmesinde, tekelleşmenin, egemen söylemin, medya-iktidar ilişkilerinin ve okur kitlenin büyük etkisi vardır. Türk basınında ideolojinin bu başlıklar altında şekillendiği söylenebilir. Konuya açıklık getirmek için öncelikle basında ideolojiyi oluşturan etmenler ele alınacaktır. Bu gibi etmenler sayesinde oluşan bu ideolojinin haberlere ve haberlerin kitle iletişim araçlarında her yönden sunumuna nasıl yansıdığı tespit edilmeye çalışılacaktır.

1.2.3. Basında İdeoloji Üretimi

Kapitalist toplumlarda liberal anlayışın egemen olduğu bir yapıda bağımsız bir medya yapısından söz etmek olanaksızdır. Medya kuruluşları, çeşitli kâr ve çıkar ilişkilerinden dolayı bazı güçlerin denetimine kayarak, üretim hayatlarını sürdürmektedirler. Bazı güç dengeleri arasında gidip gelen medya organları, bir şekilde kendilerini düşünsel olarak konumlandırmaya başlamışlardır. Özellikle günümüz toplumlarında ekonomik veya siyasi gücü arkasına almamış bir medya organından söz etmek olanaklı değildir. Bu doğrultuda düşünüldüğünde basın organlarının düşünsel anlamda bir politika benimsedikleri ortaya çıkmaktadır.

Basında ideoloji politikası olarak da adlandırılabilir olan bu olgu “basın tarafsızdır” söylemini zayıflatmaktadır. Medya kuruluşlarının belirlemiş oldukları ideoloji politikalarındaki bu durumu kendileri yayın politikası şeklinde tanımlamaktadırlar- hangi etmenler rol oynamaktadır? Bu bölümde bunlar üzerinde durulacaktır.

1.2.4. Haber Üretim Sürecinde İdeolojik Etki

Haber üretim süreci uzun ve karmaşık yapılardan ibarettir. Haber üretim sürecinde işleyen pratik yapılar gazetenin yapısal bütünlüğüne uygun olarak gerçekleşmektedir. Yukarıda değinildiği gibi basın kuruluşları teorik olarak aynı haber üretim süreçlerine bağlıdırlar. Fakat uygulamada üretim süreci, genel teorik bilgilerle çelişmektedir. Bu başlık altında bu süreçlerin işleyişi açıklanmaya çalışılacaktır. Gündelik yaşamda haber niteliği taşıyan birçok olay meydana gelmektedir. *“Gerek ideolojik olarak, gerekse medyanın haberleri duyurma kapasitesinin teknik nedenlerden ötürü kısıtlı olması, olayların tümünün medya tarafından halka aktarılmasını imkânsız kılmaktadır.”* (Çaplı, 2002:80).

Bu yüzden olayların tümünün haber olarak medyada aktarılması yerine içlerinde en önemlileri seçilmektedir. *“Bu seçim sürecinde kimler daha etkilidir? Kurumlar mı? Medya patronları mı? Editörler mi? Yoksa muhabirler mi?”* (2002: 80). Bu soruların cevabını Herman ve Chomsky'nin geliştirdikleri propaganda modelinde *“haber eleme süzgeçleri”* nosyonundaki beş maddeyle açıkladıkları söylenebilir. Herman ve Chomsky'e (1999: 22) göre, *“haber eleme süzgeçleri”* nin ve propaganda modelinin ana başlıkları şunlardır:

1. Piyasaya hakim medya şirketlerinin büyüklüğü, tekelci yapısı, sermayedarlarının serveti ve bunların kâr amacı gütmesi
2. Medyanın en önemli gelir kaynağını reklamların oluşturması
3. Medya kuruluşlarının, iktidarın temeli olan devlet ve sermaye çevrelerinden maddi destekler aracılığıyla “uzmanlar”dan onaylattığı bilgileri esas alması
4. Medyayı denetlemek için kullanılan “medyaya yönelik tepki” üretimi modeli

5. Ulusal bir din söylemi ve bir denetim aracı niteliği taşıyan “anti komünizm” söyleminin kullanılması

Yukarıda sıralanan ve birbiriyle bağlantılı olan süreçler sonucunda elde edilen bilgiler artıncaya kadar sürekli süzgeçten geçirilir ve sonunda hangi olayın haber olarak seçileceğine karar verilir (1999: 22). Herman ve Chomsky’nin beş başlık altında özetlediği haberlerin seçim süzgecinden geçirilmesinde en etkili olanların; iktidar sahipleri, sermaye çevreleri ve medya patronları olduğu söylenebilir. Bu bilgiler doğrultusunda düşünüldüğünde, editörün görevini; sisteme göre haber seçmek, muhabirin görevini ise istenilen doğrultuda haber toplamak olarak tanımlamak mümkündür. Meyer (2002: 61) ise haber üretim sürecinde iki süzgeçten söz eder. Bunların birincisi; haber değeri ölçütlerini kullanmak, ikincisi ise haberin sunum kurallarına uygunluğunu sorgulamaktır. Haber üretim sürecini ayrıntılı açıklamadan önce “haber”i kavramsal olarak açıklamak gerekir.

“Haber, temelinde bireyi yaşamsal olarak ilgilendiren gelişmeler ve bu gelişmelere ilişkin bilgilerdir.” (Girgin, 2002: 3). Atilla Girgin Kitle İletişim Araçlarında yayınlanan haberlerin insanlara kişisel, yerel, yöresel, ulusal ve uluslararası düzlemlerde toplumsal, siyasal, ekonomik ve kültürel yaşamdaki gelişmelerle ilgili enformasyon sunduğunu aktarmaktadır (2002: 3). Girgin (2002: 4), haberin tanımını bu şekilde yapmakta ve haberin bir “olay” olduğuna ve bu olayın da çeşitli olguların belirli bir yer ve zaman süreci içerisinde geçtiğini vurgulamaktadır. Bir olayın haber niteliği taşıyabilmesi için “ilginç olması”, “henüz olması” ve “haberci medya” tarafından yayınlanması gerekir (Arşan,2005: 137).

Haberle ilgili diğer bir tanım ise; haber olarak seçilen ve medya kuruluşları tarafından formatlanan bilginin, sözlü ve görüntülü iletilerin, tüketici kitle olarak değerlendirilen okuyucuya seri bir şekilde ulaştırılmasıdır. (İspirli, 2000: 214). Bu tanımda görüldüğü gibi “*formatlanan*” ifadesine yer verilmiştir. Medya kuruluşları olayı haber olarak okura iletme sürecinde çeşitli yapısal dinamiklerden geçirmektedir. Bu dinamikler çerçevesinde medya, olayı formatlayarak yapısal bir bütünlükle okuruna sunmaktadır. Bütün haber kuruluşlarının veya bu organlarda çalışan muhabirlerin bir olayı aynı formatta genel okur/izleyici kitleye sunması pratikte pek de mümkün olmamaktadır. Philip Schlesinger, haberin toplumsal görevini, olayın meydana geldiği alanda bulunmayanlar için gerçeğin kurgusunun yeniden yapılarak izleyiciye aktarılması olarak tanımlamaktadır (Akt: Çaplı, 2002: 79). N. Rigel (2000: 177) ise haberi şöyle tanımlamaktadır:

“Haber, toplumun bilgi ve ilgisini geliştirecek, dönüştürecek gerçekliğin, kurgusal olarak, medya organizasyonunun yapısına, teknolojisine ve ideolojisine göre yeniden kurgulanmasıdır. Haber, içinde barındırdığı, çok katmanlı yapısı nedeniyle formel olarak düzenlenişi, tanımlanmasından ve kavramsallaştırılmasından daha kolay bir iletişimsel yapılanmadır”

Hermann Schlapp (2002: 17) haberi, güncel ve ilginç bir olayın nesnel ve gerçeğe uygun bir halde okuyucuya iletilmesi şeklinde tanımlayarak, haberde olması gereken unsurları şöyle sıralar (2002: 17-20);

*“-Haber metninde her türlü taraflı değerlendirmelerden ve söz oyunlarından uzak durulmalı, metin kısa ve haber dili de yalındır
-Güncel, haber yeni olmalı ve kolay iletilebilmelidir
-Konu ilginç olmalıdır
-Konu önemli olmalıdır
-Konu ilinti yaratmalıdır
-Konu kısa ve öz olmalıdır”*

Haber, diğer taraftan gazeteciler tarafından da tanımlanmaya çalışılmıştır. Cohen ve Young “*haberler gazeteciler tarafından üretilmektedir*” şeklinde bir

tanımlama yaparken, Giber, *“haberler gazetecilerin yaptıklarıdır”* demektedir ve Fishman da haberin tanımı; *“haber çalışanların uyguladıkları yöntemlerin sonucu olarak ortaya çıkan şeydir”* şeklinde olmuştur. (Tokgöz, 2003: 183).

Tokgöz, haberin tanımıyla ilgili kesin ve evrensel bir tanımlamanın olmadığını söylemektedir. 19. yılda ABD’de haber tanımı çalışmaları yapılmıştır. Bu çalışmalarda *“haber zamana uygun her şeydir”*, *“zamana uygun rapor haberdır”*, *“haber bir olayın raporudur”*, *“haber acele kaleme alınmış bir edebiyattır”*, *“haber yarının tarihidir”* gibi haberin tanımlamaları yapılmaya çalışılmıştır (2003: 191).

Ostgaard, bir olayın veya olgunun en yüksek haber değerine sahip olabilmesi için, *“sorun yaratan”* ve bilinmeyen sonuçlara sahip, *“beklenmedik olaylardan”* olması gerektiğini iddia eder (Akt: Hall, 2005a: 253). Galtung ve Ruge’un bir olayın haber değeri taşıyabilmesi için gerekli olan nitelikleri S. Hall (2005a: 253), şöyle aktarır:

“Son zamanlarda gerçekleşmiş olması, yoğunluğu, nadir olmayı, tahmin edilemezliği, açıklığı, etnikliği içerir. Ayrıca, süreklilik, uygunluk, ‘elit’ kişiler ve ‘elit’ uluslar, kişiselleştirmeler vs. gibi daha temsili özellikleri de içinde barındırır.”

Haberle ilgili yukarıda yapılan tanımlamalar ve açıklamalar teorik açıdan doğrudur. Ama haber üretilirken muhabirin habere çevirdiği olaya veya olguya nesnel bakıp bakmadığı sürekli ve haklı bir tartışma konusudur. Çiler Dursun (2005: 70-71) bu noktada liberal yaklaşımların; haberin saf, tarafsız, sadece bilgi içeren, olay ve kamu arasında aktarıcı rol oynayan ve gerçeklerden oluşan metinlerden ibaret olduğu düşüncesinden ziyade, eleştirel akımların; haberlerin tarafsız olmadığı, mevcut bir egemen düşünce ve sınıf etrafında şekillendiği, bu egemen sınıfın sermayesine hizmet ettiği, gazete sahiplerinin kapitalist bir ortamda varlıklarını sürdürmeye çalışan medya patronlarından oluştuğunu, bu ilişkiler açısından doyulu

haberlerin tarafsız, saf haber metinlerinden ibaret olamayacağı savunusunu daha doğru bulmaktadır.

Medyanın nesnelliğinin tartışılabilir bir konu olduğunu söyleyen Lippmann'a göre, haber; amaçlanan düşünce yönünde biçimlendirilir, Schramm ise insanın düşüncesinde şekillenen haberlerin, haber konusu olan olaylarla bağlantısı olmayan kişiler tarafından yapılan bir "kodlama" olduğunu söyler. Bayraktaroğlu "*Glasgow Media Group(1980)'unun* haber kavramıyla ilgili düşüncelerini şu şekilde aktarmaktadır;

"Gazetecilik pratikleri tarafından oluşturulmuş olan görüntüler ve anlatımlar gerçekliğin objektif ve bağımsız ifadeleri olmaktan ziyade tamamen çarpıtılarak aktarılmış bir bakış açısının yansımasıdır."

Haberlerin seçilmesinde ve içeriğinin oluşturulmasında medya organının yayın politikası göz önünde tutulmaktadır (Işık, Akbaba, 2004: 149). Haber üretim sürecinde seçicilik ön plandadır ve bu yüzden hiçbir iletişim sistemi her şeyi haber olarak yayınlamamaktadır (Parenti, 2008: 91). Haber üretim sürecinde medya, gerçeği yeniden kurgulamaktadır. İzleyiciye veya okuyucuya ekran veya sayfalar aracılığıyla gönderilenler gerçek değil, aksine onun yorumlanmış şeklidir (Buruton, 1995: 72). Haber içeriğinin oluşturulmasında ferdi, mesleki, kurumsal, sosyal, siyasal, ideolojik ve ekonomik etmenlerin büyük etkisi vardır (Akt; Işık, 2008: 116). Bilindik haber üretim süreci artık değişmeye başlamıştır. Geleneksel medyada haber üretim sürecinde alttan yukarı doğru şekillenen haber üretim hiyerarşisi, yerini üstten gelen talimatlar doğrultusunda oluşan haber üretim sürecine bırakmıştır (Aslan, 2004: 23).

Bu durumda gazetecilerin gücü, haber kaynaklarından, medya kurumlarından ve devlet tarafından gelen dayatmalara karşı koymada yetersiz kalmaktadır (Akt: Çatal, 2006: 8). Haberlerin oluşumunda muhabir, editör, haber müdürü, genel yayın yönetmeni, yazı işleri müdürü üretimin gerçekleştiği mutfakta yer alarak buldukları medya organizasyonu içerisinde haberleri seçme, değiştirme, reddetme gibi kapı tutucu rolü üstlenmektedirler (Kılıç, 2005: 132). Kılıç (2005: 134), medya sahipliği ve medyanın kontrolü üzerine ileri sürülen Manipülasyon Modeli'nde, gazetecilerin medya patronlarının çıkarına hizmet etmek için seçilmiş ideologlar olduğunu söylemektedir. Deniz Kılıç'ın söz etmiş olduğu bu haber üretim süreci Türk medyasında önemli ölçüde kendisini hissettirmektedir. Gazeteciler, halkın sorunlarına eğilmek yerine, medya sahibinin çıkarlarını koruma doğrultusunda hareket ettikleri bir süreç içerisinde germişlerdir (Özsever, 2004: 147). A. Özsever, (2004: 147-148) Doğan Medya Grubu'nun, Petrol Ofisi'nin greviyle ilgili haberlere yer verilmemesiyle ilgili, Aydın Doğan ile Nuriye Akman'ın yapmış olduğu söyleşide Aydın Doğan'ın şu sözlerine dikkat çekmektedir: *"Petrol Ofisi bizim diye grevini yazmadılar. Çok kızdım. Yaz kardeşim. Grev var. Bunu niye gizleyelim. (Gazeteci Akman: Demek korkutmuşsunuz efendim ya da tanımıyorlar sizi. Aydın Doğan devam ediyor:) Atlattık diyorlar..."*. Medyanın bu şekilde yapılanması, demokrasiyle bağdaşmayan statüko karşıtı tavır sergileyen ideal gazetecilik teziyle de çelişmektedir (Akt: Çatal, 2006: 8).

Yukarıda değinildiği gibi haber üretim sürecini belirleyen birçok unsur vardır. Gazeteciler haberlerini toplarken kültürün, ekonomik güçlerin, geleneklerin ve okur kitlenin etkisine girmektedirler (Kılıç, 2005: 133). Türkiye'de gazetecilerin çeşitli etik sorunları nasıl algıladıklarıyla ilgili bir araştırma yapılmıştır. Bu araştırmada

haber üretim sürecinin taraflı bir şekilde işlediğini, haberi üreten gazetecilerin de kabullendiği görülmektedir.

Süleyman İrvan'ın 2002 yılında gerçekleştirmiş olduğu bu araştırmaya 32 gazete, 32 ajans ve 32 televizyon muhabiri olmak üzere toplam da 96 muhabir katılmıştır (İrvan, 2003: 400-401). “*Haberde tarafsızlık*” sorusuna gazete muhabirlerinin 24’ü (% 75), televizyon muhabirlerinin 19’u (% 59.3), ajans muhabirlerinin ise 27’si (%84.3) evet demiştir. Süleyman İrvan'ın (2003:53 403) araştırmasında “*Gazeteler/Gazeteciler Doğru ve nesnel formasyon aktarmaktadırlar*” önermesine, “*katılmıyorum*” diyenlerin oranı %59.8 iken “*kesinlikle katılmıyorum*” diyenlerin oranı % 23.3’tür. “*Patrondan veya kurum dışından gelen baskıların haberleri etkilememesine izin vermemektedirler*” önermesine ise “*katılmıyorum*” diyenlerin oranı % 39.4 iken “*kesinlikle katılmıyorum*” diyenlerin oranı da % 48.6’dır. Araştırma, haber üretim sürecinde muhabirlerin bazı güç odakları eksenine girdiğini ve bu eksen çerçevesinde taraflı haber ürettiklerini ortaya koymaktadır.

Haber üretim sürecinin merkezinde yer alan gazetecilerin bilincinde olması gereken nokta, okura doğru bilgiyi, tarafsız bir şekilde iletmesidir. Can Bilgili’ye (2005) göre, demokratik toplumlarda haber alma hakkı herkese tanınmıştır, bu yüzden gazeteci topluma doğru ve tarafsız bilgi aktarmakla yükümlü olmakla birlikte diğer taraftan da doğru ve tarafsız bilgiyi elde etmek için çabaladığı süreçte kendisine haber kaynakları tarafından güvenilir ve doğru bilginin verilmesi gerekir. Bilgili’nin dile getirdiği “*gazeteciler gerçekleştirdiği iş gereği sistem içerisinde kontrol edilmesi gereken kişilerdir*” (2005: 183), şeklindeki tespiti, söz konusu haber

üretim sürecinin demokratik bir şekilde gerçekleşmemesinden kaynaklandığını söylemek olanaklıdır.

1.3. DIŞ POLİTİKA VE BASIN

1.3.1. Dış Politika Nedir?

Dış politika kavramının belirgin bir tanımı bulunmamaktadır. Ancak Soğuk Savaş sonrası döneme kadar, dış politika, realist bakış açısına uygun olarak tanımlanmıştır. Realist kuram, dış politikayı, devlet adına hareket eden kurumların, devletlerin egemenlik yetkilerinin dışındaki alana ilişkin planladıkları ve uyguladıkları stratejiler olarak tanımlamaktadır. Böylece dış politika, ülke sınırları dışında uygulanmak üzere tasarlanmış bir politikadır (Sümer, 2010:81).

Ancak Soğuk Savaş sonrası dönemde, uluslararası sistemde liberal anlayışın hâkim olmasıyla birlikte, dış politika kavramının tanımı da değişmiştir. Liberal anlayışa göre, dış politika, toplumsal grupların beklentilerinin yansıdığı eylemler ve stratejilerdir. Zaten günümüzde karar vericiler, sadece uluslararası sistemdeki gelişmelerin yanı sıra, iç politikadaki gelişmeleri ve yerel sosyal grupların taleplerini ve beklentilerini dikkate alarak dış politikayı planlamak zorundadır.

Realist anlayışa uygun olarak, George Modelski, dış politikayı, toplumların başka devletlerin davranışlarını değiştirmek ya da kendi davranışlarını uluslararası ortama uyumlu hale getirmek için geliştirdikleri faaliyet dizisi olarak tanımlamaktadır. K. J. Holsti, dış politikayı, devletlerin dış dünyaya yönelik davranışları olarak nitelendirmektedir. Christopher Hill ise, dış politikayı, uluslararası ilişkilerde, bağımsız bir aktör tarafından yönetilen resmi ilişkilerin

toplamı olarak görmektedir. Resmi ilişkiler ise, devletin tüm resmi birimlerinin yürüttükleri faaliyetleridir (Sümer, 2010: 74-80).

Liberal anlayışa uygun olarak, Christopher Farrands, dış politikayı, bir sosyal süreç olarak nitelendirmektedir. Farrands'a göre, dış politika sürecinde, devletlerden ziyade karmaşık sosyal gruplar ve örgütler sosyal sınıflar yer almaktadır. Bu gruplar arasındaki etkileşim neticesinde dış politika şekillenmektedir. Ernst-Otta için dış politika, farklı ülkelerin toplumları arasındaki politikadır. Gert Krell, dış politikayı, iç toplumsal aktörlerin öncelik ve tercihlerinin, devlet aygıtı tarafından dış dünyaya yansıtılması olarak nitelendirmektedir (Ayman, 2006:9-15).

1.3.2. Türk Dış Politikasına Genel Bir Bakış

Türkiye; siyasi, sosyal, ekonomik, kültürel ve güvenlik kriterleri çerçevesinde kendisini bir Avrupa devleti olarak görmekte ve bu görüşünü Avrupa'ya da kabul ettirerek Avrupa yapılaşmasında eşit ve önemli bir devlet olarak yer almayı hedeflemektedir (Sander, 1998:70). Ancak Aralık 1997'de Avrupa Birliği'nin (AB) Lüksemburg kararları ile 200 yıldır her alanda kendini Batılılaştırmak isteyen Türkiye'yi dışlaması, Türk kamuoyunda, Samuel Huntington'un "Medeniyetler Çatışması" tezini doğrulayan bir yaklaşım olarak görülmüş ve sırf dini ve kültürel farklılıklar nedeni ile Türkiye'nin AB'ye kabul edilmediği görüşü yaygınlık kazanmıştır. 1990'larda soğuk savaşın sona ermesine paralel olarak Batı'nın gözünde stratejik önemi azalan Türkiye'nin Avrupa'dan da dışlanma eğilimi ile karşı karşıya kalması, Türk dış politikasının kamuoyunda sorgulanmasına yol açmış ve Türkiye'de AB'ne karşı olumsuz eğilimler artırmıştır. Ancak Aralık 1999'da yapılan Helsinki zirvesinde Türkiye'nin AB'ne aday üye olarak kabul edilmesi Türk kamuoyundaki

bu olumsuz havayı büyük oranda ortadan kaldırmıştır. Diğer taraftan coğrafi konumu ve kültürel yapısı sebebiyle zaman zaman Türkiye'nin kendisini Doğu ile Batı arasında bir köprü olarak tanımladığı, öz benliğini bu köprü olma fonksiyonunda bulmaya çalıştığı da görülmektedir (<http://atam.gov.tr>).

Bütün bu gelişme ve çalışmalara rağmen Türkiye'nin seyrettiği dış politikanın hiç değişmeyen temel özelliği Batı'ya yönelik hareket etmesidir. Bu temel yöneliş güvenlik ve toprak bütünlüğüne yönelik bir tehdidi karşılamak gibi sınırlı geçici bir olay değil, sürekli bir politika tercihidir. İşte Türkiye'nin son yıllardaki dış politika arayışlarını, temelde Batıya yönelik dış politika çerçevesi içinde bölgesel ve evrensel değişikliklere uyum sağlama çabası olarak görmek gerekmektedir. (Sander, 1998: 70).

Türkiye'nin Batı'ya yönelik dış politika tercihinde bir takım tarihi zaruret ve süreçlerin tesiri bulunmaktadır. Böyle bir yakınlaşmanın Osmanlı devleti dönemine uzanan gerek Batılılaşma gibi kültürel, gerekse jeopolitik yeri sebebiyle güvenlik endişelerinden kaynaklanan denge politikası gibi siyasi yönlerinin olduğu gerçektir. Osmanlı devletinin yıkılması üzerine gerçekleştirilen Milli Mücadele, siyasi-askeri açıdan Batılı devletlere karşı bir hareket olmasına rağmen, Batı'nın değerler sistemine karşı değildir. Nitekim Milli Mücadele'nin hemen akabinde yapılan inkılâplar Türkiye'nin tercihinin batılı bir ülke-devlet olma yönünde yaptığını açıkça göstermektedir.

Bu tarihî, siyasî ve kültürel tercihin yanında yakın vadede etkili olan güvenlik endişeleri ve ülkenin kalkınması için dış ekonomik yardıma ihtiyaç duyulması, Türkiye'nin dış politikasında etkili olan diğer faktörler olmuştur.

1.3.2.1. Atatürk Dönemi Türk Dış Politikası

Mustafa Kemal Atatürk öncülüğünde başlayan Milli Mücadele hareketinin temel amacı; tarih içindeki ömrünü tamamlayarak I. Dünya Savaşı sonunda yıkılan ve her taraftan işgale uğrayıp, Batı sömürgeciliğinin iştahına konu teşkil eden Osmanlı devletinin enkazı ve yıkıntılarından Türk olan kısımları kurtarıp özünde Avrupa modeline uygun bağımsız bir Türk Milli devleti kurmaktır. Milli Mücadele döneminde Misâk-ı Millî’de ifâdesini bulan bu temel amaç, sınırlı ve gerçekçi, ama haklılığı inkâr edilemeyecek bir hedefti. Böylece Anadolu’daki milli hareket daha başlangıçta kendi kendini sınırladığını göstermekle başkaları tarafından tanınmasını kolaylaştırmıştır. Milli Mücadele’nin dış politikasının temel niteliği, bu gerçekçiliği ve hedeflerinin tespitindeki ustalığı olmuştur. (Günlübol-Kürkçüğüolu, 1985: 462).

Son Osmanlı Mebusan Meclisi’nde 28 Ocak 1920’de kabul edilen Misâk-ı Millî, önce Erzurum Kongresi’nde belirlenen daha sonra Sivas Kongresi’nde genişletilerek teyîd edilen ilkeleri kapsamaktadır. Bu belgede Milli Mücadele hareketinin iç ve dış amaçları belirtilmektedir. Gerçekten, Misâk-ı Millî’de siyasi ve iktisadi bağımsızlık olarak tespit edilen ilkeler sadece Milli Mücadele yıllarında değil, daha sonraki devrede de Türk dış politikasının temelini teşkil etmiştir. Bu temel Misâk-ı Millî ile belirlenen amaçların gerçekleştirilmesi arzusundan ibaret olmuştur.

Bu temel hedefe ulaşmak için Doğu’da Ermenilere, Batı’da Yunanlılara karşı başarılı bir şekilde askeri mücadele veren Atatürk; Misâk-ı Millî ilkelerini kabul ettirebilmek için uluslararası konjonktürü çok iyi değerlendiren başarılı bir dış politika yürütmüştür. Bu şekilde, Milli Mücadele hareketi dış politika açısından

Misâk-ı Millî'yi gerçekleştirmeye yönelik temel hedeflerine ulaşmaya, bu yolda Türkiye'nin dış ülkelerde tanınmasını sağlamaya ve düşmanları ortak olan ülke ve topluluklarla çeşitli antlaşma ve diyaloglara girişerek maddi ve manevi yardım elde etmeye çalışırken, yöntem açısından tehdidin Batı'dan gelmesi sebebiyle Doğu'ya yönelik bir politikaya konjonktürel açıdan önem vermiştir (<http://atam.gov.tr>).

Bu bağlamda Türk dış politikası Batılı ülkelere karşı Sovyetler Birliği'ne dayandırılmıştır. Amaçları farklı olmakla beraber, iki ülkenin de ortak düşmana karşı birlikte hareket etmesi anlayışına dayanan bu ilişkiler sonucu, Misâk-ı Millî Sovyetler Birliği tarafından tanınmış, Anadolu hareketi uluslararası yalnızlıktan kurtulmuştur.

Ayrıca Anadolu'daki milli hareket Batı'nın baskı veya boyunduruğu altında bulunan İslâm ülkelerinin desteğini kazanmak için İslâm faktöründen, yani dini temadan da yararlanmışır. Özellikle Hindistan Müslümanlarının yarattıkları hilafet akımı belli bir ölçüde etkili olmuştur. Bu akım Türk tezini ve haklılığını dünya kamuoyuna duyurmakla kalmamış, Türk milletine en zor anlarında maddi ve manevi yardımda bulunmuştur. Bunun yanı sıra Ankara hükümetinin Afganistan ile antlaşma imzalanması, Suriye ve Irak'taki direniş yanlısı kişi ve gruplarla işbirliğine girmesi İngiltere ve Fransa'yı tedirgin etmiştir. Gerçekten de bu sırada İslâm ülkelerinde Türk Milli Mücadelesi, Müslüman milletlerin Batı Egemenliğine karşı başkaldırma hareketinin öncüsü olarak görülmeye başlanmıştır. Gelişmelerden özellikle İngiltere ve Fransa etkilenmiş Doğu'da genel bir İslâm ihtilâlinin endişesine kapılmışlardır. Sonuçta Ankara'nın İslam faktörünü kullanması İngiltere ve Fransa üzerinde etkili olmuştur (Sönmezoğlu, 1994:40-47).

Diğer taraftan Anadolu hareketi ABD ile Avrupa arasındaki ayrılık noktalarını çok iyi fark ederek ABD'yi İngiltere ve Fransa'ya karşı kullanmıştır. Anadolu'daki Milli Mücadele hareketi bizzat işgalci güçler olan İtilaf devletleri arasındaki fikir ayrılıkları ve çıkar çatışmalarından da yararlanmıştı. Ustalıkla yürütülen bu diplomasi ile önce İtalya'dan, daha sonra da Fransa'dan İngiltere'ye karşı faydalanılmış, sonuçta Anadolu hareketi karşısında giderek yalnızlaşan İngiltere'ye de diyalog kapısı açık tutulmuştur.

Milli Mücadele döneminde bizzat Atatürk tarafından yönlendirilen Türk dış politikası yeni ve milli bir devlet kurma çabası, bir anlamda Türkiye Cumhuriyetinin kuruluş diplomasisini oluşturmuştur. Milli Mücadelenin askeri ve diplomatik safhasını başarıyla sonuçlandıran Türkiye, Lozan Barış Antlaşması ile uluslararası alanda resmen tanınmıştır.

Lozan Barış Antlaşmasıyla savaş dönemini kapatan Türkiye, 1923'ten sonra ağırlıklı olarak iç politikada yeni modern bir millet-devlet oluşturma ve oluşturulan bu yeni kimliği uluslararası alanda kabul ettirmeye çalışırken, dış politikada tüm gelişmelerle ilgilenmekle beraber, esas olarak Lozan'da halledilmeyen sorunların çözümü ile uğraşmıştır (Günlübol, 1996: 59-84).

Kurulduğu günden itibaren bağımsızlık ve toprak bütünlüğü konusunda son derece hassas davranan Türkiye'nin dış politikasına yön veren en önemli faktörlerden biri güvenlik endişesi olmuştur. Bu bağlamda 1923-1930 tarihleri arasında Türk dış politikasını yönetenler en çok Batı'dan endişe duymuşlardır (Ülman, 1968: 244-245). Dolayısıyla bu dönemde amaç ve yapılanların farklı olmasına rağmen Türk dış politikasında Osmanlı dönemiyle belirgin bir devamlılık

göze çarpmaktadır. Bu devamlılık; Osmanlı devletinin son yüzyılında dış politikasını etkileyen uluslararası sistemin Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunu takip eden yıllarda da dünya politikasını denetim altında tutmaya devam etmesine bağlı olarak, algılanan tehdidin kaynağının aynı olması ile güç dengesi ekolünde yetişen dışişleri personelindeki devamlılıktan kaynaklanmaktadır (Gök, 1984: 53-54). Bu sebeple Türk dış politikası Milli Mücadele döneminde olduğu gibi, Lozan'dan sonra da tehlikenin Batı'dan gelmeye devam etmesinden dolayı uluslararası güç dengesi sisteminin kuralları çerçevesinde Sovyetler Birliği'ne dayanmaya devam etmiştir. Ancak 1923-1930 yılları arasında Lozan'da çözülemeyen sorunlarını halleden Türkiye, Batı ülkeleri ile sağlıklı ilişkiler kurma yolunu tutmuştur. Çünkü Atatürk Türkiye'nin medeni dünyada gerçek yerini alabilmesi için çağdaşlaşmanın şart olduğuna inanmış, gerçekleştirdiği radikal inkılaplarla Türkiye'yi yapı itibariyle Batıya yaklaştırmıştır. İç politikada başlayan bu radikal değişikliklere paralel olarak Türkiye'nin dış politikasını da Batıya yöneltmiştir (Ülman, Sander, 1972: 2-4).

1930'lu yıllarda Batı ile ilişkilerini normalleştiren Türkiye, 1932 yılında Milletler Cemiyeti'ne girerek aktif bir şekilde uluslararası işbirliğine katılmaya başlamıştır. Türkiye'nin Cemiyete girişi Batılı ülkelere yaklaşmasının önemli bir işareti olmuştur. Böylece başlayan yakınlaşma, ülkenin kalkınması için dış yardıma duyulan ihtiyaç ve dünya konjonktüründe meydana gelen değişmelere bağlı olarak ortaya çıkan güvenlik endişelerinin de etkisi ile giderek gelişmiştir.

Diğer yandan Türkiye'nin Lozan'dan arta kalan sorunlarını hallettiği 1930 yılından itibaren dünya bir buhranlar devresine girmiş ve özellikle Avrupa'da patlak veren bu bunalımlar Türkiye'yi de etkisi altına almıştır. Bu sebeple iki savaş arası dönem, dünyada bir barış devresi olmaktan ziyade, yeni bir dünya savaşının

tohumlarının atıldığı bir dönem olmuştur. Dünyada 1925-1929 tarihleri arasındaki nisbî yumuşamanın dışında, özellikle 1929 dünya ekonomik bunalımından sonra uluslararası gerginlik hızla artmış, I. Dünya Savaşı'nın getirdiği statükoyu korumak isteyen anti-revizyonist devletler ile bu yapıyı değiştirmek isteyen revizyonist devletler arasında gittikçe keskinleşen bir kutuplaşma ortaya çıkmıştır (Armaoğlu, 1987: 229-262).

Avrupa ve dünyanın bunalımlar dönemine girdiği yıllarda Türkiye Lozan Antlaşmasının Misâk-ı Millî'yi tam anlamıyla gerçekleştirememesine rağmen revizyonist Avrupa devletleri gibi, bu buhranları kendi çıkarları için kullanma yoluna gitmemiştir. Aksine kolektif barış ve güvenliğin hararetli bir savunucu olarak anti-revizyonist bir politika takip etmiştir. Atatürk'ün "Yurtta Sulh Cihanda Sulh" ilkesi doğrultusunda takip edilen bu barışçı politika daha sonraki dönemlerde tamamen statükoculuk olarak algılanarak Türk dış politikasının ana ilkelerinden biri haline gelmiştir (Oran: 353-370).

Bu dönemde Türkiye, bölgesel ve uluslararası alandaki barışçı faaliyetlere aktif bir şekilde katılmakla beraber, kendi güvenliğini ön planda tutarak öncelikle bölgesel ittifaklara yönelmiş, Balkan ve Sadabat Paktlarının kuruluşuna öncülük etmiştir. Ayrıca uluslararası hukuk kuralları çerçevesinde barışçı yollarla Boğazlar sorununu kendi lehinde bir çözüme kavuşturmuştur. Ancak Avrupa'daki hızlı askeri ve siyasi gelişmeler özellikle İtalyan tehlikesi endişe verici boyutlara ulaştıkça bölgesel ittifakların yanı sıra Batı ülkeleri ile ittifaka yönelmiştir. Bu sebeple 1930'lu yıllarda İtalya tehlikesi Türkiye'nin dış politikasını etkileyen faktörlerden biri olmuştur.

Bölgede ortaya çıkan İtalyan tehlikesi karşısında Batı ülkeleri ile işbirliğine girişen Türkiye, Milli Mücadele yıllarından itibaren dış politikasının temel unsuru olan Sovyetler Birliği ile ilişkilerini bozmak istememiştir. Aksine Türkiye, jeopolitik yeri ve son derece önemli stratejik mevki gereği Batı ülkeleri ile Sovyetler Birliği arasında hassas bir denge kurmaya gayret göstermiştir.

Bunalımların yaşandığı yıllarda bizzat Atatürk'ün yönlendirdiği gerçekçi, barışçı ve çok yönlü dış politika sayesinde Türkiye bölgede bir istikrar unsuru olmuş, Avrupa'da oluşan her iki blok tarafından da daima dostluğu aranan, her siyasi merkezde saygı uyandıran itibarı artmış bir devlet haline gelmiştir. Türkiye'nin sınırlı gücüne rağmen kısa zamanda itibarlı bir devlet haline gelmesinde, diplomasisindeki becerinin ve dünya güç dengelerinin yanı sıra, coğrafi konumundan kaynaklanan jeopolitik öneminin özellikle Boğazlara sahip olmasının büyük rolünün olduğunu vurgulamak gerekmektedir.

Ülkenin bağımsızlığını, toprak bütünlüğü ve güvenliğini her şeyin üstünde tutan, Atatürk'ün yönlendirdiği bu politika sayesinde Türkiye, uluslararası bunalımların arttığı, İkinci Dünya Savaşının eşiğinde, uluslararası hukuk kuralları çerçevesinde iyi bir zamanlama ile barışçı yollarla Boğazlardan sonra Hatay sorununu da kendi lehine bir çözüme kavuşturmuştur. Hatay politikası Türk diplomasisine önemli bir tecrübe kazandırmış daha sonra benzer metodlarla Kıbrıs'ta da başarılı bir sonuç alınmıştır.

1.3.2.2. II. Dünya Savaşında Türk Dış Politikası

Atatürk'ün ölümü sonrasında Avrupa önemli çalkantılar içerisinde ve II. Dünya Savaşının eşiğinde bulunmaktaydı. Hızla silahlanan Almanya, Versay Antlaşmasını yırtmış, Milletler Cemiyeti'nden çekilmiş, Avrupa'da Almanların yaşadığı yerleri kendisine bağlamış, öte yandan "Büyük Roma" ideali ile genişlemek çabasında olan İtalya ile Japonya'nın da dahil olduğu bir ittifak yapmıştı. Almanya ve İtalya böylece Avrupa'da barış cephesi olarak bilinen İngiltere ve Fransa karşısında üstünlüklerini ortaya koymuş, İngiltere'nin takip ettiği yatıştırma politikası giderek sonuçsuz kalmıştır (Armaoğlu,1987: 223).

Almanya'nın izlediği bu politika Batı'da ve Sovyetler Birliğinde büyük endişeler yaratmasına rağmen – barış yanlısı olmakla birlikte- uzun bir süre Türkiye'yi korkutmamış, hatta Hitler'in "bir millet bir devlet" politikası Türkiye tarafından anlayışla karşılanmıştır (Ülman, 1972: 253). Ancak Almanya'nın Çekoslovakya'yı işgal ederek "hayat sahası" politikasına başlamasının ardından İtalya'nın 7 Nisan 1939'da Arnavutluk'u işgal ederek Balkanlarda bir köprü başı elde etmesi Türkiye'nin güvenlik endişelerini doruk noktasına çıkarmıştır.

Arnavutluk'un işgali Türk dış politikasını o zamana kadar ana ilkesi olan askeri bloklardan uzak kalma anlamında tarafsızlık ilkesinin ciddi bir şekilde gözden geçirilmesini zorunlu hale getirmiştir (Koçak, 1996: 243). Bu olay üzerine Türk devlet adamları artık tarafsızlık imkanı kalmadığına inanarak Türk dış politikasını Batı ittifakına yöneltmeye karar vermişlerdir. Aslında bu karar çok daha önce yapılan bir tercihin sonucu olmuştur. Türkiye bu tarihi kararına rağmen dış politikasında Batı ile Sovyetler Birliği'ne dengeli bir ağırlık vermeye gayret göstermiştir. Ancak, bu

amaçla Sovyetler Birliği nezdinde yaptığı girişimlerden herhangi bir sonuç alamamış, üstelik Sovyetlerin Almanya ile bir Saldırmazlık Paktı imzalaması bütün dünyada olduğu gibi Türkiye’de de büyük bir hayal kırıklığı yaratmıştır.

Sonuçta Türkiye 19 Ekim 1939 tarihinde İngiltere ve Fransa ile üçlü ittifak Antlaşmasını imzalayarak İkinci Dünya Savaşı’nın başlarında Batı ile kader birliği yapmaya başlamıştır. Diğer taraftan Sovyetler Birliği ile anlaşamamış olmasına rağmen, yine de bu devletle bir savaşa sürüklenmekten II. Dünya Savaşı boyunca kaçınmaya son derece dikkat etmiştir.

Türkiye İkinci Dünya Savaşında coğrafi mevkinin önemi dolayısıyla Müttefik ve Mihver devletlerinin kendi yanlarında savaşa sokabilmek amacıyla yoğun baskılarıyla karşı karşıya kalmıştır. Savaşın tarafların bu baskıları karşısında - İngiltere ve Fransa ile İttifakına rağmen- Türkiye’nin politikası; ülkenin toprak bütünlüğünü ve bağımsızlığını hiçbir taviz vermeden muhafaza etmek amacıyla savaşın dışında kalmak ve büyük devletlerarasında bir denge unsuru olma politikasını yürüterek saldırılardan korunmak olmuştur. Bir başka deyişle 1939-1945 tarihleri arasında Türkiye Avrupa’nın birbirleriyle savaşan belli başlı güçleri ile ilişkilerini sürdürmüştür. Türkiye’nin izlediği bu çok yönlü politikanın en yararlı sonucu, Türkiye’nin savaşın dışında kalmasını sağlaması olmuştur. Türkiye’nin takip ettiği bu politika da I. Dünya Savaşında kazandığı tecrübeler kadar, Sovyetler Birliği’nden duyulan endişe de büyük rol oynamıştır.

1.3.2.3. Soğuk Savaş Döneminde Türk Dış Politikası

II. Dünya Savaşı’nın sona ermesiyle uluslararası sistem esaslı şekilde yapısal bir değişime uğramıştır. Savaşın sonunda ortaya çıkan iki süper gücün liderliğinde

Doğu-Batı blokunun oluşması ve iki blok arası ilişkilerin soğuk savaş şeklinde cereyan etmesi yeni uluslararası sistemin belirleyici özelliği olmuştur. Uluslararası sistemdeki bu köklü değişiklik ülkelerin dış politikalarına yansırken, Türkiye'nin dış politikasının da yeniden düzenlenmesinde etkili olmuştur. Nitekim İkinci Dünya Savaşından sonra Türkiye'nin dış politikasına egemen olan ve ona istikamet veren esas unsurlardan biri, savaş sonrası Avrupa dengesinde meydana gelen boşluklardan yararlanan Sovyetler Birliği'nin Türkiye üzerindeki toprak ve Boğazlardan üs isteklerine dayanan baskılarıdır.

II. Dünya Savaşından sonra bloklaşan dünya da Batılı ülkeler Doğu blokuna karşı örgütlenerek kısa adı NATO olan Kuzey Atlantik İttifakı'nı kurmuşlardır. NATO'nun kurulduğu sırada Türkiye, Truman Doktrini ve Marshal Planı çerçevesinde ABD'nin desteğini sağlamıştır. Ancak bu desteğin karşılıklı bir ittifaka dayanmaması sebebiyle güvenlik endişeleri tamamen giderilmiş değildir. Bu sebeple Türkiye, NATO'nun daha kuruluş safhasında bu ittifaka dahil olmak amacıyla girişimde bulunmuş, fakat sonuç alamamıştır. Ancak 8 Ağustos 1949'da Türkiye'nin Avrupa konseyi üyeliğine alınması, Türk devlet adamlarını NATO'ya girme konusunda hem cesaretlendirmiş, hem de müracaatlarına haklı bir sebep hazırlamıştır. Ancak Türkiye'nin NATO'ya girme çabaları özellikle Avrupalı üyelerin siyasi, ekonomik ve kültürel itirazları ile karşılaşmıştır (Ferenc, 1971:116).

Bu arada Türkiye'de çok partili sisteme geçilmesinden sonra kurulan Demokrat Parti 14 Mayıs 1950 seçimlerinde iktidara gelmiştir. Demokrat Parti genelde CHP'nin dış politikasını benimsemiş ve devam ettirmiştir. Ancak DP yönetiminin özellikle ekonomik politikaları açısından Batıya daha yakın bir özellik taşıması, Türkiye'nin Batıya bağlanma çizgisine, daha belirli ve zorunlu bir istikamet vermiştir

(Eroğlu, 1970:68-69). Bu sebeple Türkiye'yi NATO'ya sokmayı zorunlu gören DP, bu sırada patlak veren Kore Savaşı'nı büyük bir fırsat olarak düşünmüş ve TBMM'nin onayını almadan Kore'ye asker göndermiştir.

Kore Savaşı'ndan sonra Türkiye'nin NATO'ya alınması konusunda ABD'nin tavrı değiştirmiştir. Çünkü Kore Savaşı, bölgesel savaşların hiç de ihtimal dışı olmadığını göstermiş ve NATO lkelerinin, özellikle de ABD'yi Sovyetler karşısında daha etkili tedbirler almaya yönelmiştir. Sonuçta Sovyetler Birliği'ne karşı set çekme ve çıkabilecek muhtemel bir savaşta askeri üslere ihtiyaç duyulması sebebiyle, iki blok arasında sınır devleti konumunda olan Türkiye'nin Batı'nın gözünde stratejik önemi artmış ve Türkiye 1952 yılında NATO'ya alınmıştır (Ülman,1988:70-99). Dolayısıyla Türkiye'nin NATO'ya alınmasında jeopolitik önemi birinci derecede etkili olmuştur. Türkiye soğuk savaş boyunca bu stratejik önemini vurgulamaya devam edecektir. Türkiye'nin NATO'ya girme fikri İkinci Dünya Savaşından sonra başlayan Batı Blokuna bağlanma çabalarının bir sonucudur. NATO'ya girmekle ülkenin ekonomik kalkınması ve silahlı kuvvetlerinin modernizasyonu için gerekli kaynakların dış yardım yoluyla Batıdan kolay sağlanabileceğine inanılırken, aynı zamanda Atatürk tarafından başlatılan ağdaşlaşma hareketleri sonucu Türkiye'nin Batılı bir ülke-devlet olma yolunda yaptığı tercihin doğal sonucu olarak görmek gerekir. Zaten Türkiye Batı yanlısı politikaya uygun olarak iç politikada büyük bir değişiklik yaparak çok partili sisteme geçmiş, ekonomik alanda liberal politikalar uygulamaya başlamıştı.

Öte yandan Türkiye'nin bu ittifaka girişinde daha yakın ve somut bir sebep ise Sovyet tehditleri olmuştur. Böylece Türk dış politikasında Sovyet tehdidine karşı Batı savunma sistemi içinde güvenliği sağlama politikası, NATO'ya girmekle

amacına ulaşmış, ABD'nin Türkiye'ye yaptığı ekonomik ve askeri yardımlara düzenli bir işlerlik kazandırılmıştır.

Türkiye NATO'ya girdikten sonra bütün uluslararası olayları bu ittifakın özellikle de ABD'nin perspektifinden değerlendiren tek yönlü, tek boyutlu bir dış politika izlemeye başlamıştır. Dönemin yöneticileri Atlantik İttifakını sadece bir savunma ittifakı olmaktan öte, bir dünya görüşü ve milli bir dış politika unsuru olarak değerlendirmişlerdir. Bu anlayışın sonucu olarak Stalin'in ölümünden sonra Sovyet dış politikasında görülen bağlantısız ülkeler tarafından, olumlu karşılanan yumuşama politikasını bir taktik değişmesi olarak yorumlamışlar ve bağlantısızlığı bir dış politika olarak kabul etmişler ve batı bağılılığını Türkiye'nin milli çıkarlarını en iyi sağlayacak yol olarak seçmişlerdir (<http://atam.gov.tr>).

Bu genel politika çerçevesinde Truman Doktrini'nden itibaren gerek Türkiye'nin gerekse ABD'nin Sovyet tehdidini algılamalarındaki benzerlik sebebiyle iki ülke ilişkileri ortak stratejik amaç doğrultusunda gelişmiştir. Türkiye NATO'ya girdikten sonra ABD ile birçok ikili Antlaşma imzalamıştır. Bunların bir bölümü TBMM'nin onayından geçirilemeyen gizli antlaşmalardır. Kıbrıs sorunundaki ABD'nin tavrı ve Johnson Mektubu Türk-ABD ilişkilerinde bir dönüm noktası teşkil etmiş, Türkiye ikili antlaşmaları gözden geçirilmesi yoluna gitmiştir. Kıbrıs hareketinden sonra ABD'nin Türkiye'ye silah ambargosu uygulaması ilişkilerde gerginlik doğurmuştur. 1979 yılından itibaren Sovyetlerin Afganistan'ı işgali, İran'da Humeyni'nin iktidara gelişi ve İran-İrak savaşı ABD'yi Türkiye'nin de içinde bulunduğu bölge konusunda son derece duyarlı hale getirmiştir. Bu bağlamda ABD 12 Eylül 1980'de Türkiye'de yönetime gelen askeri rejimi anlayışla karşıladığını belirterek ilişkileri sıklaştırmıştır. Bu dönemde ABD ile Türkiye arasında "Savunma

ve Ekonomik İşbirliği Antlaşması” imzalanmıştır. 1983 yılında iktidara gelen Turgut Özal dış politikada “ekonomik pragmatizmi” ön planda tutarak ABD’ye dayanma politikasını çarpıcı hale getirmiştir. Türkiye-ABD ilişkilerinde Soğuk savaş döneminde bazı iniş-çıkışlara rağmen Türkiye’nin stratejik önemi ve Sovyet tehdidini algılamalarındaki benzerlik sebebiyle Türkiye vazgeçilemez hissini ve güvenini korumuştur. Sovyetler Birliği çökünceye kadar hatalar düzeltilmiş, demokrasi eksikliği daha anlayışla karşılanmıştır. Ancak Sovyetler Birliği çöktükten sonra Türkiye-ABD ilişkilerinde hakim olan “ortak çıkar” kavramının kısmen içeriği boşalmış ve Türkiye ABD’nin gözünde kollanacak müttefik olmaktan çıkmaya başlamıştır.

Bu anlayışla Türkiye, 1957 Roma Antlaşması ile Avrupa Ekonomik İşbirliği Teşkilatı olarak temeli atılan Avrupa Birliğinin de üyesi olmaya yönelmiştir. Türkiye AB üyeliğini Batı İttifakının üyesi olmanın doğal bir uzantısı olarak görmüştür. AB üyeliğinin Batı’nın parçası olma anlamına geleceği ve bu durumun Cumhuriyet döneminde ve hatta Tanzimat’tan itibaren önem verilen Batı medeniyetinin parçası olma gayretleriyle de uyum içinde olduğu düşünülmüştür. Soğuk savaş ortamında Türkiye ile Batı ittifakı arasındaki uyumun bu dönemde AB ile de oluştuğunu görülmektedir. Bu ortamda AB güvenlik endişelerini ön planda tutmuş ve Türkiye’nin stratejik önemine ağırlık vererek ilişkilerini geliştirmeye yönelmiş 1963, yılında imzalanan Ankara Antlaşması ile iktisadi ve siyasi ilişkilerin geliştirilmesi ve belirli bir dönem sonunda tam üyelik için altyapının hazırlanması kararlaştırılmıştır (Eralp, 1997: 85-119). Ancak 1970’lerin başlarından itibaren Türkiye’deki ekonomik ve siyasi gelişmeler ile AB dinamikleri arasında uyumsuzluk baş göstermiş ve Türkiye’nin AB’ne tam üyeliğine soğuk bakılmaya başlanmıştır. Nitekim

Türkiye'nin 1987 yılındaki tam üyelik müracaatı iki buçuk yıl sonra reddedilmiştir. Bundan sonra Türkiye ile AB ilişkilerindeki sorunların iktisadi sorunlara ilave olarak siyasi konulara özellikle demokrasi ve insan hakları boyutuna kaydığı bir dönem başlamıştır (Dağı: 120-176).

Türkiye'nin Batı ittifakı içindeki tek yönlü politikasının olumsuz sonuçları 1950'lerde kendini göstermeye başlamıştır. Bu bağlamda Türkiye, Ortadoğu'daki gelişmeler ile dünyadaki bağımsızlık ve bağlantısızlar hareketine Batı ile ilişkilerinin perspektifinden bakmaya başlamış, Sovyetler Birliği ve müttefikleriyle ilişkiler en alt seviyede tutulmuştur. Özellikle Türkiye'nin Filistin konusundaki Batı yanlısı politikası çerçevesinde kısa adı CENTO olan Merkezi Antlaşma Teşkilatına girişi, Arap dünyası ile ilişkilerini zayıflatmıştır. Diğer taraftan Türkiye'nin Cezayir'in bağımsızlığı karşısında çekimser kalması ve 1955'te Bandung'da yapılan Bağlantısızlar hareketi toplantısında sergilediği Batı yanlısı politika Arap dünyası tarafından tepkiyle karşılanmıştır.

1960'lı yılların ortalarına gelindiğinde uluslararası sistemde, bağlantısızlar hareketinin ortaya çıkmasıyla iki kutupluluktan çok merkezli bir sisteme ve Soğuk Savaş ortamında yumuşamaya geçilmeye başlanmıştır. Bu uluslararası konjonktür içinde Kıbrıs, Türk dış politikası üzerinde belirleyici temel bir faktör olarak ortaya çıkmıştır.

Türkiye 1963 yılından itibaren Kıbrıs'ta bunalımın artması üzerine soruna çözüm bulmak amacıyla, gerek Birleşmiş Milletlerde, gerekse Batı dünyası içinde beklediği ilgi ve desteği bulamamış, bu durum Türkiye'nin uluslararası ilişkilerinde yalnızlığını gözler önüne sermiştir. Türk dış politikasını yönetenler değişen dünya

şartlarında Batı ittifakına sıkı sıkıya bağlı kalmanın Türkiye'yi dünyada nasıl yalnız bıraktığını açık bir şekilde fark etmişlerdir. Türkiye'nin kendisini bu denli haklı hissettiği bir davada özellikle ABD tarafından terk edilmesi gerek kamuoyunda gerek yöneticiler katında gerçek bir şok etkisi yaratmıştır. Türk dış politikasının bu başarısızlığı Türkiye'nin temel dış politika ilkelerinin, uluslararası ilişkilerinin sorgulanmasına ve değişiklik isteklerinin güçlenmesine yol açmıştır. Bu arada 1964 Johnson mektubunun Türk basımına yansması, sadece Kıbrıs sorununda değil, Türkiye'nin kendi güvenliği açısından da ilk defa ciddi bir şüphe yaratmış özellikle sol çevrelerin Türk kamuoyunda yürüttüğü anti-Amerikan akımının doruk noktasına çıkmasına yol açmıştır (Gök, 1984: 56-57). Bu döneme kadar tartışılmayan dış politika bir tabu olmaktan çıkmış, Türk kamuoyunda tartışılmaya başlanmıştır.

Türk siyasi hayatında siyasal farklılaşma ve rekabetin 1961 Anayasası'ndan önce oldukça düşük bir düzeyde kalması sebebiyle, dış politika kararlarının yaygın bir şekilde tartışılabileceği bir ortam gelişmemiştir. 1946 yılında çok partili sisteme geçilmesiyle, Türk siyasi hayatında özellikle 1950'den sonra belirli bir hareketlilik sağlanmış basın ve kamuoyu Kıbrıs'ı milli bir dava olarak ele alıp, hükümete baskı yapmıştır. Ancak 1950-1960 yılları arasında iktidardaki Demokrat Parti ve muhalefetteki Cumhuriyet Halk Partisi'nden oluşan ılımlı iki partili sistem arasında siyasi rekabet dış politika konularına çok az yansımıştır. Bu dönemde, dış politikanın milli bir karaktere sahip olduğu, dolayısıyla gündelik siyasal tartışmanın üzerinde tutulması gerektiği yaygın bir konu olarak benimsenmiştir. Bunun somut örneği Türkiye'nin NATO'ya katılma kararının TBMM'de oybirliği ile alınmasıdır. Türkiye'de dış politikanın kamuoyunda tartışılmaya başlanması ve karar alma

sürecini etkileme çabaları 1961 Anayasası'nın sağladığı özgürlük ortamı ile başlamış ve giderek gelişmiştir.

Bu sebeple Türkiye'nin uluslararası alanda Kıbrıs sorunu sebebiyle karşılaştığı yalnızlığa karşı tepkisi kamuoyunun da devreye girmesiyle çok yönlü dış politika başlığı altında, ama temelde iki yönde olmuştur. Yumuşamanın imkanları çerçevesinde Batı Blokundaki yükümlülüklerinden ve dış politikadaki ana çizgiden vazgeçmeden bir yandan başta Sovyetler Birliği olmak üzere Doğu bloku ile, diğer yandan genelde tüm Üçüncü dünya ile özel olarak bunun içindeki İslam dünyası ile ilişkilerin geliştirmesi hedeflenmiştir.

Bu bağlamda, Türkiye 1960'ların ortalarından itibaren başta Sovyetler Birliği olmak üzere Doğu bloku ülkeleriyle ilişkilerini geliştirmeye başlamıştır. 1964-1965 yıllarında yapılan karşılıklı ziyaretlerle iki ülke arasında başlayan siyasi ilişkiler ticari alanda gelişmelerle devam etmiştir. 1970'li yıllarda Türk-Sovyet ilişkileri yeniden bir durgunluk ve hatta bir soğukluk dönemine girmiş, 1982 yılından itibaren ilişkiler tekrar normalleşmeye başlamıştır.

Diğer taraftan Türkiye, Sovyetler Birliği'nin yanı sıra İslam ülkeleriyle de ilişkilerini geliştirmeye başlamıştır. Soğuk savaş döneminde Türkiye ile İslam ülkelerinin ilişkileri, Türkiye'nin 1967 Arap-İsrail savaşında Arap dünyasının yanında yer alarak Arap tezlerine destek vermesi ile olumlu bir yola girmiştir. Fakat Türkiye, Batı bloku karşısında Sovyetler Birliği'nin desteğini almış olan komşu Arap ülkeleri ile siyasi ve ekonomik ilişkileri geliştirmede zorlanmıştır. Ancak 1973 petrol krizinden sonra, İslam dünyası Türkiye'nin siyasi ve ekonomik ilişkilerinde ciddi bir şekilde devreye girmiştir. Bu strateji değişikliğinde daha önce de kısmen değinildiği

gibi, Batıdan Kıbrıs konusunda destek görememe, ekonomik sorunların Batılı ülkelerle çözülememesi, petrol krizinin ödemeler dengesini olumsuz etkilemesi, AB ile beklenen olumlu gelişmelerin ortaya çıkmaması, Kıbrıs harekâtını Batının anlamak istememesi ve silah ambargosunun ABD'ye olan güveni sarsması gibi faktörler önemli rol oynamışlardır.

Sonuçta bu gelişmeler İslam ülkeleri ile ekonomik ve siyasi işbirliği isteklerini kuvvetlendirmiştir. Bu çerçevede 1969 yılında temelleri atılan İslam Konferansı Örgütü'nün çalışmalarına başlangıçta çekimser bir tavırla katılmış olan Türkiye, 1970'li yılların ortalarından itibaren örgütün bütün toplantılarına giderek üst düzeyde katılmaya başlamıştır. Ayrıca bu teşkilat vasıtasıyla Türkiye gittikçe artan sayıda Orta Doğu, Asya ve Afrika ülkesiyle dış ticaretini geliştirmede ve ortak teknik ve kültürel yardım programlarını uygulamasında faydalar sağlamıştır. Ancak Körfez krizi sırasında Türkiye'nin yeniden Batı'nın yanında yer alması ile birlikte Türkiye'nin bir kısım bölge ülkeleri ile ilişkileri bozulma sürecine girmiştir.

Diğer taraftan bu dönemde Yunanistan gerek ikili, gerekse uluslararası ilişkilerde Türkiye'yi en çok uğraştıran ülkelerin başında gelmiştir. Türk Milli Mücadelesinin ardından iki ülke arasında Lozan'da ve sonrasında bir denge oluşturulmuştur. Ancak, önce 1947 Paris Antlaşması ile yeni bir toprak kazanıp Oniki Ada'yı elde eden, sonra da 1950'lerin ilk yarısından itibaren Enosis (1930'lu yıllarda Birleşik Krallık idaresinde bulunan Kıbrıs Adası'nın 'Yunanistan'a bağlanması' anlamında kullanılmıştır. Genel anlamı ise politika açısından 'bir ülkenin sınırlarına dahil olma, birleşme, anlamına gelmektedir.) amacıyla Kıbrıs'a yönelen Yunanistan Lozan ve sonrasında dengesini zorlamaya başlamıştır. 1970'lerde Ege'de çeşitlenen ve Kıbrıs'ta nitelik değiştiren sorunların özünde Yunanistan'ın

yayılmacı politikasını uygularken, kendisinin ve Türkiye'nin Batı bağlantısını bu politika doğrultusunda kullanmayı ihmal etmemesi yatmaktadır.

Türkiye, Yunanistan'ın izlediği politikaya tepkisini ortaya koyarken, her zaman Batı bağlantısı çerçevesinde hareket etmek zorunda kalmıştır. Bunun bir istisnası 1974 Kıbrıs Barış harekati olmuştur. Yukarıda da belirtildiği gibi Kıbrıs'ta cereyan eden olaylar karşısında müttefiklerinden beklediği ilgiyi göremeyen Türkiye Yunanistan'la yürüttüğü görüşmelerden de bir sonuç alamayınca 1960 Antlaşmalarından doğan garantörlük hakkını kullanarak Kıbrıs'a askeri harekatta bulunmuştur. Bu hareket sonucu Kıbrıs Türklerinin can ve mal güvenlikleri ile Ada 'da kalıcı barış ortamı sağlanmıştır. Milli ve insani bir görevi olduğu kadar, uluslararası hukuka da uygun olarak Türkiye'nin Kıbrıs'a çıkarma yapması büyük tepkilere sebep olmuştur. Türkiye Kıbrıs sorunu vesilesiyle ciddi bir sınavdan geçmiştir ve geçmeye de devam etmektedir. Bu olay Türkiye'nin Soğuk savaş döneminde gerçekleştirdiği en başarılı dış politik hareketi olmuş, milli meselelerinde gerekirse bağlı olduğu ittifakların dışında inisiyatif kullanabileceğini bütün dünyaya göstermiştir.

Kıbrıs, 1960'ların ortalarından ve özellikle de 1974'ten sonra Türk dış politikasını en çok meşgul eden konuların başında geldiği gibi, Türk-Yunan ilişkilerinde de her zaman en başta gelen sorun olmuştur. Ancak bu tarihten sonra Türkiye ve Yunanistan arasındaki sorunlar Kıbrıs'ın yanı sıra Ege ve Batı Trakya Türklerinin sorunlarının da önem kazanmasıyla yaygınlaşıp genişlemiş ve ikili ilişkileri olduğu kadar, Türkiye'nin Batı ile olan ilişkilerini de etkilemeye başlamıştır.

Türkiye'nin, Yunanistan ile iyi ilişkiler kurarak sorunlara barışçı yollardan çözüm bulmak amacıyla sarf ettiği çabalara rağmen, Yunanistan özellikle 1981 yılında AB' ye tam üye olmasından sonra elde ettiği bütün avantajları Türkiye aleyhinde kullanmaya başlamıştır. Yunanistan yürüttüğü bu politika ile Türkiye'nin uluslararası camiadan, özellikle Batı' dan tecrit edilmesi, Türkiye ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) üzerinde siyasi ve ekonomik baskı yapılmasını, terör'e destek vererek Türkiye'nin bütünlüğünü sarsmayı ve bu yolla Türkiye'nin zayıflatılmasını hedeflemiştir (Gürel, 1993).

1990'lı yıllara kadar Türk dış politikası genelde soğuk savaş'ın "küresel" politikaları çerçevesinde yürütülmüştür. Türkiye, 1960'lı yılların ortalarında çok yönlü bir açılım sergilemeye çalışmasına rağmen, Türkiye Kıbrıs konusu dışında uluslararası sistemi ve bölgesel ilişkileri temelden etkileyecek bağımsız bir dış politika davranışı içine girememiştir. Ancak Soğuk savaşın sona ermesi ile birlikte ortaya çıkan yeni uluslararası ortam Türk dış politikasının amaçları konusunda değilse bile davranış biçimi açısından değişikliklere yol açmıştır.

1.3.2.4. Soğuk Savaş Sonrası Türk Dış Politikası

1989 yılından itibaren Sovyetler Birliği'ndeki değişime bağlı olarak Doğu Avrupa ve Balkanlar'da ortaya çıkan gelişmeler ve 1991'de Sovyetler Birliği'nin dağılması, uluslararası sistemde köklü değişikliklere yol açmıştır. Bu değişim sürecinde Doğu blokundaki Sosyalist rejimler süratle çökmüş, demokratikleşme yolunda önemli adımlar atılmış, Sovyetler birliği ve Yugoslavya'nın parçalanması ile birçok bağımsız devlet ortaya çıkmıştır. Böylece 1945 yılından itibaren uluslararası

sistemi şekillendiren ve Soğuk savaş dönemi olarak adlandırılan ve artık eski olarak kabul edilen dünya düzeni sona ermiş, Doğu-Batı cepheleşmesi ortadan kalkmıştır.

Doğu blokunun yıkılması ile Soğuk savaş yıllarının “İki Kutuplu Dünya” politikası devresi sona ererken, Körfez bunalımı ABD’nin hakim olacağı “Yeni Dünya Düzeni”nin kurulmakta olduğunu ortaya çıkarmıştır (Gökırmak, 1996:4). Küreselleşme veya globalleşme olarak da adlandırılan bu yeni dönemde demokrasi, özgürlük, insan hakları ve hukukun üstünlüğü gibi evrensel değerler öne çıkan temalar olmuştur. ABD’nin temsil ettiği tek süper güce dayanan “Yeni Dünya Düzeni”ni oluşturma çabalarına rağmen, dünya’da yeni güç merkezlerinin ortaya çıkmasına yol açan yeni bir süreç de gelişmeye başladı.

Bu süreçte bölgeselleşme eğilimleri giderek belirginleşmiştir. Özellikle Japonya’nın liderlik ettiği Asya Pasifik bölgesi, Avrupa Birliği, bu birlik içinde olmakla beraber iki Almanya’nın birleşmesinden sonra ortaya çıkan güçlü Alman devletinin tavrı, askeri gücünün yanı sıra hızla büyüyen ekonomisi ile Çin ve “Zengin Kuzey” karşısında “Fakir Güney” ülkelerinin takip edecekleri politikalar bu bölgesel güç merkezlerini belirlemede etkili olacaktır (Nas, 79). “Yeni Dünya Düzeni” söylemlerine rağmen üzerinde önemle durulması gereken bir diğer sorun iletişim sistemlerindeki teknolojik devrim nedeniyle farklı sosyo-kültürel grupların bütünleşme ve uzlaşma değil, çatışma potansiyelini arttıran tarza yoğun bir etkileşim sürecine girmeleridir. “Mikro milliyetçilik” veya “atomizasyon” olarak adlandırılan bu gelişme dünya istikrarını tehdit eden boyutlara varmıştır. Böylece Yeni oluşan uluslararası yapıda bölgesel çalışmaların önlenmesinin de güçleştiği görülmektedir. Artık, süper güçler ve ittifaklarla bölgesel çatışmaların caydırılması da zorlaşmıştır. Üstelik, BM gibi uluslararası örgütler kendilerine yön veren güçlü devletlerden

bağımsız olarak uluslararası barış ve güvenliği sağlamaktan uzaktır. Ayrıca iki kutuplu yapının ortadan kalkması ile birçok ülkenin dış politikası üzerindeki ipotek de kalkmıştır. Böylece her devlet kendi bölgesinde bağımsız politikalar da izlemeye başlamıştır. Genel çizgilerle, tanıtılmaya çalışılan gelişmeler 2000’li yılların eşiğinde “ayırışma” ve “bütünleşme” gibi, iki zıt akımında etkisi ile dünya politikasının çok boyutlu biçimde yeniden yapılandığını ortaya koymakta ve aslında “Yeni Dünya Düzeni”nden ziyade “Yeni Dünya Düzensizliği” olarak da değerlendirilmektedir.

Soğuk savaşın sona ermesi, yıllardan beri stratejik önceliği Sovyet tehdidini, Batı bloku içinde karşılamaya veren Türkiye açısından yeni bir dönemin başlangıcı olmuştur. Türkiye, bir yandan oluşan uluslararası yapının sağladığı yeni manevra alanlarından yararlanmak için, öte yandan da çevresinde oluşan belirsizlik ve çatışmaların daha büyük bir tehdit oluşturmaması için dış politikasındaki eski davranış kalıplarından sıyrılmak zorunda kalmıştır.

Bu dönemin temel özelliği Türkiye’nin çok yönlü ve kimi zaman belirsiz olan birtakım tehditler ve yeni imkanlar ile karşılaşmış olmasıdır. Soğuk Savaşın sona ermesine paralel olarak dünya da yaşanan işbirliği ve uzlaşma eğilimine rağmen, Türkiye’nin bulunduğu coğrafya yeni bir çatışma alanı haline dönüşmüş, uzun bir süredir istikrarsızlıkla adeta özdeşleşmiş olan Ortadoğu bölgesine, Balkanlar ve Kafkasya bölgeleri de eklenmiştir. Böylece Türkiye kendisini sıcak bir üçgenin tam merkezinde bulmuştur. Yeni dönemde Türkiye’nin güvenlik stratejisindeki tehdit algılamaları daha çok Kuzey’den Güneye ve Batı’ya kaymıştır (Aydan, 146-148).

Bu durum Körfez krizi sonrasında PKK terör hareketinin güç kazanması ve Kuzey Irak’ta de facto bir Kürt devletinin kurulma sürecine girilmesi ile belirgin bir

şekilde ortaya çıkmıştır. Çünkü Çekiç Güç şemsiyesi altında Kuzey Irak'ta meydana gelen gelişmeler doğrudan Türkiye'nin toprak bütünlüğü ve güvenliğini tehdit eden bir boyut kazanmıştır. Bu bağlamda iki ülke arasındaki su sorununun yanı sıra özellikle PKK terör hareketine büyük destek veren ve Türkiye'ye karşı Yunanistan'la işbirliğine giren Suriye ile Türkiye'nin ilişkileri giderek gerginleşmiş, Ekim 1998'de iki ülke bir savaşın eşiğine kadar gelmiştir. Türkiye Güney'den kaynaklanan bu tehdide karşı İsrail ile ilişkilerini geliştirmiştir. Diğer taraftan ortak düşmanın ortadan kalkması üzerine daha önceki zoraki birlikteliğin içinde güçlkle bastırılan zıt dış politika hedefleri, Yunanistan tarafından giderek Türkiye'yi daha da fazla rahatsız edecek şekilde gündeme getirilmeye başlanmıştır. Özellikle Ege'deki sorunlara ilave olarak, Kıbrıs Rum Kesimi'nin Yunan savunma alanı içine sokularak hızla silahlandırılması, Yunanistan'ın PKK terör örgütüne açıkça destek vermesi, Türkiye'ye karşı Ortodoks ittifakı kurma girişimleri, Türkiye'nin üye olmadığı AB'ne Kıbrıs Rum Yönetimi'nin sokulma çabaları Türkiye'yi ciddi olarak rahatsız etmiştir.

Ancak, Türkiye'de ve Yunanistan'da 1999 yılında meydana gelen deprem felaketleri dolayısıyla insani duyguların öne çıkışına paralel olarak iki ülke ilişkileri yeni bir döneme girmiştir. Bu yeni dönemde Türkiye ve Yunanistan'ı birbirinden uzaklaştıran temel sorunlar yerine birbirine yaklaştıran işbirliği ve yardımlaşmaya yönelik konular ön plana alınarak sıcak bir ilişki dönemi başlatılmıştır.

Yugoslavya'nın parçalanması ile başlayan, Balkanlardaki gelişmeler, bu bölge ile yakından ilgilenmek zorunda olan Türkiye'yi 1990'lı yılların ilk yarısında en çok tedirgin eden konuların başında gelmiştir. Balkanların stratejik açıdan Türkiye için büyük önem taşıması ve bu bölgede yaşayan Türk ve Müslümanların güvenliklerinin

sağlanması hususu Türkiye'nin bölgede aktif bir politika izlemesini zorunlu kılmıştır (Gürkan, 1993: 259-274).

Diğer taraftan Batı tarafından artık bir tehdit olarak görülmeyen Rusya halâ bölgesinde önemli bir güçtür. Rusya'daki milliyetçi dış politika giderek artan bir destek görmektedir. 1993 Nisan'ında açıklanan “yeni dış politika kavramı” ve “yakın çevre” politikaları Rusya'nın bölgedeki askeri ve siyasi nüfuzunu yeniden kurma arayışının göstergeleri olmuştur. Artık dünya liderliğine oynamayan Rusya bölge ülkelerine yönelmiştir. Bu bağlamda Batı için bir güvenlik sorunu olmaktan çıkan Rusya, Türkiye için eskisi kadar olmasa da bölgede bir tehdit unsuru olmaya devam etmektedir (Koni, 5-14).

Bu bağlamda Batı ve Türkiye'nin güvenlik öncelikleri farklılaşmış bulunmaktadır. Çünkü Sovyet tehdidine karşı Batı blokunun üzerine inşa edildiği temeller büyük ölçüde değişmiş, NATO ittifakının varlık sebebi olan ortak düşman (Sovyetler Birliği) ortadan kalkmıştır. Dolayısıyla Sovyetler Birliği'nin dağılması üzerine, Türkiye'nin Batı dünyasının güvenliği açısından son derece önemli olan stratejik önemi de azalmış bulunmaktadır. Bu gelişmeler NATO'yu Avrupa için daha az önemli hale getirmiştir. Ancak, yeni gelişmeler üzerine bu örgüt kendini yenileme politikası benimseyerek büyük bir strateji değişikliğine girmiştir. Bu strateji değişikliği çerçevesinde eski Doğu Avrupa ülkelerini örgüte alacak şekilde genişleme süreci başlatmış, Rusya ile barış içinde ortaklık kavramı altında işbirliğine yönelmiştir.

NATO'nun kabul ettiği yeni strateji Türkiye'yi de çok yakından ilgilendiren özellikler içermektedir. Özellikle Sovyetler Birliği'nin ortadan kalkmasından sonra,

yeni tehdidin İslam ülkelerinden geleceğinin belirtilmesi, Ortadoğu ve Kuzey Afrika bölgelerinin NATO için yeni tehdit alanlarını oluşturacağı ve ittifakın alanı dışında da operasyonlarda bulunabileceğinin kabul edilmesi son derece köklü bir strateji değişikliğini ifade etmektedir.

Türkiye'nin krizli bölgenin merkezinde bulunması nedeniyle NATO'nun alan dışı bir rol üstlenmesi büyük ölçüde Türkiye'yi kuşatan coğrafyalarda kullanılması anlamına da gelmektedir. Bu yeni stratejik dönüşümde NATO'nun kesin bir şekilde Rusya'nın ortak düşman olmadığını ilan etmesi, gelecekte Kafkasya ve Orta Asya'daki rekabet sebebiyle Türkiye ve Rusya arasında yaşanabilecek olan bir çatışmada Batı'nın hangi taraftan yana tavır alacağını belli olmaması gerçeği Türkiye açısından son derece önemlidir.

NATO'nun yeni stratejisinin yanı sıra, AB Maastrich Antlaşması ile Ekonomik ve parasal birlik ile ortak dış politika ve güvenlik konularını benimsemiştir. Bu çerçevede Batı Avrupa Birliği'nin genişletilerek AB'nin savunma kanadına dönüştürülmesi kararlaştırılmıştır. Böylece AB siyasal bütünleşmeye yönelmiştir. Diğer taraftan 1990'lı yılların ortalarından itibaren genişleme sürecine de başlayan AB daha birkaç yıl öncesine kadar düşman kampta yer alan bazı Orta ve Doğu Avrupa ülkesinin AB'ne tam üyeliklerini takvime bağlamış, görüşme süreci başlatmıştır. Ayrıca uluslararası hukuka aykırı bir şekilde AB KRY'nin tam üyeliği ile ilgili süreci de fiilen başlatmıştır (Cavlan, 1996: 106-118). Bu durum Türkiye için stratejik öneme sahip Kıbrıs'ta inisiyatifin AB'ne geçmekte olduğunu göstermiştir.

Soğuk savaş döneminde Batı tarafından Sovyet yayılcılığına karşı bir kale olarak sürekli övülen Türkiye, Aralık 1997 tarihinde Lüksemburg’da yapılan Avrupa Birliği Zirvesinde tam üyeliğe alınmaya uygun ülkeler arasına dahi alınmamış ve sadece 1 Ocak 1996 tarihinde yürürlüğe giren Gümrük Birliği ile yetinmesi istenilmiştir. Aynı zirvede AB’nin 2010 yılından sonraki muhtemel bir genişleme durumu için bile Türkiye’ye herhangi bir umut verilmemiştir. AB’nin bu tavrı Türkiye’de büyük bir siyasi hayal kırıklığı doğurmuştur (Bağcı, 313-314). Bu karar Türk kamuoyunda Avrupa’nın yeni yapılanmasında Türkiye Batı ile birlikte, ama hayati konularda dışında tutulmak istendiği şeklinde yorumlanmış, hatta Türkiye’nin dış politikada yeni arayışlara girmesi gerektiği şeklinde ciddi değerlendirmeler yapılmasına yol açmıştır.

Ancak 10-11 Aralık 1999 tarihinde AB devlet ve hükümet başkanlarının Helsinki zirve toplantısında Türkiye’nin AB’ye tam üyelik adaylığını tescili ile Türkiye-AB ilişkileri yeni bir sürece girmiştir. Helsinki zirvesinde Türkiye’nin Avrupa Birliğine tam üye olması için demokrasi ve insan hakları açısından Kopenhag kriterlerine uyum sağlaması, Ege ve Kıbrıs sorunlarına barışçı çözüm bulunması gibi ön şartlar ileri sürülmesine rağmen; bu karar Türk devlet adamları tarafından Lüksemburg zirvesinde yapılan hatanın düzeltilerek Türkiye’nin 36 yıldan beri sürmekte olan AB ile bütünleşme sürecinin artık geriye dönülemez bir biçimde yeni bir aşaması olarak görüşmüştür. Nitekim Türk Dışişleri Bakanı kararı “Türkiyesiz Avrupa ve Avrupasız Türkiye” olamayacağı gerçeğinin görülmesi olarak değerlendirmiştir.

Ayrıca 18-19 Kasım 1999 tarihinde İstanbul’da yapılan Avrupa Güvenlik ve İş Birliği Teşkilatı (AGİT) zirve toplantısında da Türkiye’nin uluslararasıındaki

saygınlığı artmıştır. Türkiye; gerek zirvede, gerekse zirveyi izleyen aylarda Hazar Havzası ve Orta Asya petrol ve doğal gazının Türkiye üzerinden dünya pazarlarına intikali yolunda imzalanan antlaşma sözleşme ve projeler ile dünyada enerji terminali olma yolunda önemli bir atılımı gerçekleştirmiş bulunmaktadır.

Diğer taraftan soğuk savaşın sona ermesinden sonra Türkiye için yeni dönemin sağladığı en büyük imkan ve yenilik eski Sovyetler Birliği'nde yaşayan Türk topluluklarının keşfedilmesi olmuştur (Şimşir, 1993: 59-98). 1990'lı yıllara kadar Türk dış politikası genelde soğuk savaşın küresel politikaları çerçevesinde yürütüldüğünden, Türkiye ile Türk topluluklarının ilişkileri en alt düzeye inmiştir. Bu sebeple bu topluluklar hakkında çıkan ilk haberlerin Türkiye'deki pek çok kimsede şaşkınlık yarattığını söylemek bir abartı olmayacaktır. Sovyetler Birliği'nin dağılmasına paralel olarak Türk Cumhuriyetleri'nin bağımsızlıklarını kazanmaları, Türkiye'nin bölgede siyasal, ekonomik, kültürel ve stratejik açılardan önemli bir ülke olması sonucunu doğurmuş ve Doğu-Batı cepheleşmesinin sona ermesi ile stratejik önemi azalan Türkiye'nin yeni faktörlerin etkisi ile tekrar dünyada önemli bir konuma gelmesi mümkün olmuştur. Böylece Rusya ve İran'ın Türkiye için yarattığı olumsuzluklara rağmen, Balkanlardan Orta Asya'ya kadar uzanan geniş Avrasya bölgesinde Türkiye için daha etkili bir bölgesel rol oynama imkânı doğmuştur. Nitekim Kafkasya ve Orta Asya'da bağımsızlıklarını ilan eden Türk Cumhuriyetlerini hemen tanıyan Türkiye, bu ülkelerle diplomatik ilişkileri başlatan ilk ülkelerden biri olmuştur. Arkasından bu devletlerle siyasi, kültürel ve ekonomik ilişkiler kuran Türkiye, aynı zamanda bu devletlerin uluslararası alanda kendilerine bir yer edinmelerine de yardımcı olmuştur.

Türkiye, Balkanlardaki gelişmelere de jeopolitik konumu, tarihi ve kültürel yakınlığı sebebiyle gücü ve diplomatik birikimi sebebiyle konjonktürün elverdiği ölçüde başarılı girişimlerde bulunulmuştur. Özellikle Yugoslavya'nın dağılması ile ortaya çıkan yeni devletleri tanımış, Bosna-Hersek ve Kosova olaylarında Sırp saldırganlığının durdurulması yolunda aktif sayılabilecek bir dış politika izlemiştir. Sonuçta arzulanan seviyede olmasa da Balkanlarda Bosna-Hersek, Makedonya, Arnavutluk, Bulgaristan ve Romanya gibi ülkelerle ilişkilerini geliştiren Türkiye Balkan dengeleri içinde ağırlığını hissettirmeye başlamıştır (Kut, 159-179).

Türkiye, bütün bu gelişmelere hazırlıksız yakalanmasından dolayı başta ekonomik olmak üzere, bazı alanlarda bu yeni devletlerin beklentilerine tam anlamıyla cevap verememiş olmakla beraber, yeni şartlara adapte olmayı bilmiş Soğuk Savaş yıllarındaki tek boyutlu Türk dış politikası uluslararası politik gelişmelere tesir edici ve çok yönlü bir hale gelmiştir. Artık Türkiye bölgesel güvenliğin sağlanması ve işbirliğinden doğacak yararları bağlı olduğu ittifak çıkarlarının önünde değerlendirmeye, yani Soğuk savaşın global çıkarları yerine, kendi çıkarlarını ön planda tutmaya ve uygulamaya başlamıştır. Karadeniz Ekonomik İşbirliği Bölgesi girişimi Türkiye'nin bu yeni aktif ve çok yönlü politikasının önemli bir örneğini teşkil etmektedir. Bütün bu olumlu değişimler Türkiye'nin gelişmeleri etkileyebilecek kapasiteye sahip olduğunu ve dış politikada seçenezsiz olmadığını anlaşılmasına yol açmış, iki bloklu yapıda bir kenar devlet konumunda olan Türkiye'nin merkezi bir devlet olarak ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Sonuç olarak, Atatürk'ün liderliğinde yürütülen Milli Mücadele sonucunda Avrupa modeli bir milli devlet olarak kurulan Türkiye Cumhuriyeti, dış politikada öncelikle bu yeni kimliği ile uluslararasıında kendini kabul ettirmiştir. Atatürk,

Türkiye’yi modern bir ülke-devlet haline getirmek amacıyla başlattığı radikal inkılâplara paralel olarak Türkiye’nin dış politikasını da Batı’ya yöneltmiştir. Ancak bağımsızlık ve toprak bütünlüğü konusunda son derece hassas davranan Atatürk’ün bu politikası hiçbir zaman tek boyutlu bağımlılığa varan bir dış politika haline gelmemiştir. Nitekim Atatürk Batıya yönelik dış politikayı esas almakla beraber, Türkiye’nin coğrafi yerinin ortaya çıkardığı jeopolitik hassasiyet ile tarihi ve kültürel birikimine bağlı olarak çok yönlü bir dış politika izlemiştir. Böylece Atatürk döneminde izlenen aktif, gerçekçi, barışçı ve çok yönlü dış politika sayesinde Türkiye, önemli sorunlarını kendi lehine çözmüş, bölgesinde bir istikrar unsuru haline gelmesinin ötesinde sınırlı gücüne rağmen dünyada saygı uyandıran bir devlet haline gelmiştir (<http://atam.gov.tr>).

İkinci Dünya Savaşından sonra güvenlik endişeleri ve ülkenin kalkınması için dış yardıma ihtiyaç duyulması gibi faktörlerin de etkisi ile Türkiye’nin Batıya yönelik dış politikası güçlenerek sürmüştür. Sonuçta, savaştan sonra ortaya çıkan Doğu ve Batı blokları arasında sınır devlet konumuna gelen Türkiye’nin Batı’nın gözünde stratejik önemi artmış ve Türkiye NATO’ya alınmıştır. Dolayısıyla Türkiye’nin Batı ittifakına dahil olmasında jeopolitik yerinin önemi birinci derecede etkili olmuştur.

Türkiye NATO’ya girdikten sonra, güvenlik endişelerini çözümlemiş, ancak bütün uluslararası olayları bu ittifakın perspektifinden değerlendiren tek boyutlu bir dış politika izlemeye başlamıştır. Bu dönemde Atatürk’ün “Yurtta Sulh Cihanda Sulh” ilkesi de tamamen statükoculuk olarak algılanmış ve Türk dış politikası pasif bir yapıya bürünmüştür. Bundan sonra Batıya yönelik dış politika ve statükoculuk Türk dış politikasının değişmeyen temel özellikleri haline gelmiştir. Soğuk Savaş

döneminde bazı sorunlara rağmen, Türkiye'nin stratejik önemi sebebiyle Batı bloku nezdinde Türkiye vazgeçilmez hissini korumuş, Türk devlet adamları da bu önemi sürekli vurgulamışlardır.

Türkiye 1960'lı yılların ortalarında Kıbrıs bunalımı yüzünden içine düştüğü yalnızlıktan kurtulabilmek için dış politikasında çok yönlü bir açılım içine girmesine rağmen temel dış politika tercihinde bir değişiklik yapmamıştır. Nitekim bu dönemde Türkiye Kıbrıs Barış Harekâtı dışında uluslararası sistemi ve bölgesel ilişkileri temelden etkileyecek bir dış politika davranışı içine girememiş, sadece dış politikasına çok yönlülük kazandırma çabalarını artırmıştır. Dolayısıyla 1990'lı yıllara kadar Türk dış politikası genelde Soğuk Savaş'ın küresel politikaları çevresinde yürütülmüştür. Soğuk savaş döneminde Türkiye dış politikada belli dönemlerin haricinde hareketsiz kalmış, dış politika-ekonomi bağı yeterince kurulamamış, dış politika coğrafyası sınırlı tutulmuş, Türk dış politikası mevcut ve tarihi potansiyelin altında seyretmiştir. Sadece Türkiye'nin sahip olduğu stratejik önem dikkate alınarak bütün sorunların çözüleceği ve Türkiye'nin sonunda Batının ayrılmaz bir parçası haline geleceği hesap edilmiş, dış politikada gelecek için uzun vadeli araştırma ve siyasi planlamaya gerekli önem verilmemiştir. Sonuçta 1990'larda Doğu blokunu yıkılması ile dünyada meydana gelen hızlı ve köklü değişmelere hazırlıksız yakalanmıştır.

Soğuk Savaşın sona ermesi Türkiye açısından önemli sonuçlar doğurmuştur. Bu dönemde Batı dünyasının gözünde kısmen stratejik önemi azalan Türkiye, AB'den dışlanma eğilimi ile karşı karşıya kalmış, ancak Balkanlardan Orta Asya'ya uzanan geniş Avrasya bölgesinde Türkiye için daha etkili bir rol oynama imkânı doğmuştur. Böylece Soğuk savaş yıllarındaki tek boyutlu Türk dış politikası çok

yönlü bir hale gelmeye başlamıştır. Diğer taraftan Soğuk savaşın sona ermesine paralel olarak dünyada yaşanan işbirliği ve uzlaşma eğilimine rağmen, Türkiye kendini Ortadoğu, Balkanlar ve Kafkasya gibi sıcak bir üçgenin tam merkezinde bulmuştur. Bu sebeple Türkiye karşılaştığı bu tehditlere karşı güvenliğini ve toprak bütünlüğünü her şeyin üstünde tutarak, dünyada yaşanan yumuşamaya rağmen silahlanmaya devam etmek zorunda kalmıştır.

Sonuçta 2000’li yıllarda Türkiye, coğrafi, siyasi, ekonomik ve kültürel anlamda çok boyutlu jeopolitik konumu sebebiyle, bölge-merkezli çok yönlü bir dış politika izleyecek güçlü bir ülke olma imkânı yakalamıştır. Çünkü Türkiye Balkanlar, Kafkasya ve Orta-Asya stratejik koridoru vasıtasıyla Asya-Pasifik bölgesine siyasi ve ekonomik olarak uzanabilecek büyük bir alana sahiptir. Türkiye’nin bu potansiyeli değerlendirebilmesi halinde Soğuk savaş yıllarında sahip olduğu jeopolitik vazgeçilmezlik niteliğinden daha fazla bir öneme sahip olacaktır. Bu bağlamda Türkiye yeni imkânları Avrupa ile ilişkilerini güçlendirecek ve AB’ne tam üyelik sürecini hızlandıracak bir avantaj olarak görmelidir. Bu çerçevede Türkiye Atatürk döneminde olduğu gibi uluslararası ilişkilerini milli çıkarlarını ön planda tutarak yeniden değerlendirmek ve tanımlamak durumundadır. Türkiye bu yeni değerlendirmede Avrupa ile ilişkilerini yapısal bağımlılık kalıplarını aşan, eşitlik ve karşılıklı fayda çerçevesi içinde bir ortaklık temeline oturtmalıdır.

1.3.3. Türk Dış Politikasında Türk Basının Rolü

Medyanın politika ile ilişkisi çok yönlü olmakla birlikte karmaşık ve tanımlı oldukça zor bir ilişkidir. Toplumdaki hiçbir faaliyet alanında örneğin sanat, baskı grupları, sendikalar ve benzeri ile politika arasındaki ilişki medya politika arasındaki

ilişki kadar karmaşık değildir (Arslan, 2007: 51). 1946 yılında Türkiye’de tek partili sistemden çok partili sisteme geçilmesine rağmen daha uzun yıllar süresince dış politika ve ulusal güvenlik konularında eski duyarlılıklar sürdürülmüştür. Ancak, Türk basınının dış politikayı ve dünya sorunlarını daha bağımsız biçimde değerlendirmesi, demokrasi anlayışının ülkeye yerleşmeye başlaması ile paralel biçimde gerçekleşmiştir.

Türk basınının dış politika gündemi, Türkiye’nin son yıllarda artan dış sorunları ve yoğunlaşan dış ilişkileri ile daha çok artmıştır (Arslan, 2007: 51). Basının dış politika üzerindeki etkilerinden söz edilince ilk akla onun “dördüncü kuvvet” olarak hükümetlerin politikalarında yönlendirici, sınırlayıcı veya denetleyici etkiye sahip olması gelmektedir.

Medyanın neden demokrasilerde bir güç olarak kabul edilip diğer yönetim şekillerinde bir güç olarak kabul edilmemesini açıklayabilmek için medyanın gücünün kaynağının ne olduğunu araştırmak gerekmektedir.

Medya, gücünü kamuoyundan yani halktan almaktadır. Kamuoyunu yönlendirme ve yönetme gücüne sahip olan medya, ne kadar çok insan tarafından destek görürse, demokratik devlet tarafından o ölçüde dikkate değer bulmaktadır. Bu sebeplerden dolayı kitle iletişim araçları yapmış oldukları tüm haberlerde kamuoyunun güvenini sağlamak durumundadır. Kamuoyunun güvenini sağlayamayan bir medya grubuna halk yeteri kadar ilgi göstermeyecektir.

Bu tür bir güce sahip olan medya, son derece dikkatli davranmak ve sorumluluk duygusu içerisinde hareket etmek durumundadır. Kitle iletişim araçları bireylerin hayatında değişik etkilere yol açmaktadır. Bunlar sırasıyla; bilgilendirme,

yorumlama ve eğlencedir. Ancak tüm bunlar, bu araçları elinde tutan otoritenin bakışı ve hedef kitlenin beklediğinin tespitiyle bir anlam kazanmaktadır.

Gelişmiş ve demokratik rejimi rayına yerleştirmiş olan ülkelerde de, başta medya mensupları olmak üzere hemen herkes geniş anlamdaki politikaya kafa yoruyor, ama günlük siyaset genellikle bu hizmet dalını meslek edinenlere bırakmaktadır. Ekonomik, politik, sosyal ve kültürel alandaki gelişmişliğin en önemli kriterlerinden birini de uzmanlığa saygı esasına dayalı bir işbölümü oluşturmaktadır.

Kitle iletişim araçları dördüncü kuvvet olmanın yanında, aynı zamanda da bir baskı grubu gibi de görülmektedir. Şöyle ki; baskı grupları, tanımından da anlaşılacağı üzere, üyelerinin ortak çıkarlara sahip bulduklarını algılayan, iktidara geçmeyi amaçlamadan siyasal sistemi etkilemeye çalışan bir topluluk olarak karşımıza çıkmaktadır (Arslan,2007:52).

Siyasal partiler gibi, baskı grupları da toplumsal farklılaşmanın iktisadi gelişme sonucu yaygınlaşmasına ve geniş kitlelerin siyasal katılma hakkını elde edişine paralel bir gelişme göstermişlerdir. Siyasal yaşantıda baskı gruplarının belirmesi ve etkinlik kazanması, yenilerinin doğması ve örgütlenmesini uyarmıştır.

Baskı Grupları;

1. Anonim gruplar
2. Dernekleşmemiş (Örgütlenmemiş) Gruplar
3. Kurumsal Gruplar
4. Dernekleşmiş Gruplar (Örgütlenmiş) Gruplar

şeklinde türlere ayrılırlar.

Baskı Grupları siyasal sistemi değişik yollardan etkilerler:

1. Kulişçilik

2. Siyasal partilerle ilişkiler
3. Propaganda
4. Özel ayrıcalıklar
5. Gösteriler
6. Boykot ve Grevler
7. İtaatsizlik ve Zor Kullanma

Baskı Gruplarının etkinliğini belirleyen en önemli noktalar şunlardır:

1. Siyasal ve Sistemsel Özellikler
2. Büyüklük
3. Maddi Güç
4. Toplumsal İtibar
5. Tutarlılık – Dayanışma – Özerklik
6. İlgilenilen Sorunların Türü
7. Liderlik (Arslan, 2007: 53).

Baskı grupları “... devletin toplumdaki yerinin ve rolünün giderek artması, örneğin iktisadi planlamanın gelişmesi, iktisadi konjonktürün devletin düzenleyici faaliyetler ile istikrara kavuşturulmasının beklenmesi, sosyal güvenlik göstergelerinin yaygınlaşması, bundan etkilenenlerin, siyasal sürece daha sürekli ve etkin biçimde katılmasına olanak sağlayan kurumsal yapıların ve değer sistemlerinin gelişmesini uyarmıştır. Buna karşılık, kendisinden yeni hizmetler beklenen yasama ve yürütme örgütlerinin, yerinde kararlar verebilmek, siyaseti izleyebilmek için bilgi ve uzmanlığa olan gereksinimleri artmış, siyasal süreci kendi yönlerinde etkilemeye çalışan gruplar buna cevap verebildikleri ölçüde temsilci ve bürokratların katında vazgeçilmesi zor bir yer elde etmişlerdir. Bazı durumlarda örgütlenmiş gruplar devlet

adına sorumluluklar yüklenerek siyasal uygulamalara da katılmışlardır” (Turan, 1986:133).

Ancak medyanın siyasal otoriteler karşısında bir baskı unsuru olması pek hoş karşılanmamakta ve Türkiye gibi birçok ülkede basın mensupları gözaltına alınmakta, yargılanmakta ve hapse atılmaktadır.

Gazeteci – yazar Derya Sazak Milliyet Gazetesi’ndeki “Medyada Yeni Stratejiler” başlıklı bir yazısında konuyla ilgili olarak Hollanda Başkanı Wim Kok’un medyanın siyasi iktidar karşısındaki özgür rolünü anlatan şu satırlara yer vermektedir.

“Demokratik devletin temeli, vatandaşların bilgiye özgürce ulaşmasına dayanır. Basın özgürlüğünü sağlamak da devletin sorumlulukları arasındadır. Ancak hükümetler, basın özgürlüğünü sağlama adı altında sansür yasaları çıkarmamalıdır; bu özgürlüğü tüm yayın organlarına eşit olanaklar sağlayarak gerçekleştirmelidir”(Sazak: Milliyet Gazetesi, 04.06.1997).

Medyanın etkisi ile bireysel davranışlar toplumsal alanda bir yer bulabilme şansını kazanmıştır. Günümüzde medyanın en önemli toplumsallaşma aracı olduğu görülmektedir. Çünkü tek tek bireyler bir etkiye sahip değilken medya sayesinde baskı grupları oluşturarak önemli bir güç haline gelebilmiştir.

Ulusal birliktelik sağlama görevi üstlenen medya, zamanla bu sınırları aşarak uluslararası boyuta taşımakla beraber küreselleşme paralelinde, dünyanın evrensel bir köye dönüşmesini hedeflemiştir. Çünkü kültürel bakımdan birbirine benzeyen veya en azından birbirini tanıyan, dolayısıyla iletişim zorluğu çekmeyen topluluklar arasında ekonomik ilişkilerin daha kolay yürüyeceği hesaplanmıştır. Ancak yukarıda da belirtildiği üzere öncelikle toplumsal birliktelik esastır.

Herhangi bir sivil toplum örgütünün ya da iktidara karşı herhangi bir siyasi partinin itici – organize gücü olmadan tamamen halkın kendi iradesi ve isteğinin

medya güdümlenmesi sonucu oluşan bu demokratik ve masum eylem toplumun kitle ruhunun grup dinamiğine etkisiyle haklarını korumada ve devletten hak ettiği toplum düzeyine erişme isteğini, seslenişlerini organize edebildiğini kanıtlamış olmaktadır.

Ekonomik – sosyal ve siyasal belirleyiciler tarafından getirilen stratejiler, ulusal ya da dünya çapında olduğu gibi yerel düzeyde de bu gerçeği giderek daha çok göz önüne almak zorunda kalmaktadır.

Medyanın gücünün uluslararası boyutu ile ilgili olarak Prof. Dr. Mesut Önen'in şu sözleri konuyu aydınlatması açısından önemlidir: "... iletişim teknolojisi alanındaki gelişmeler ne ifade ediyor?... Medya uluslararası olay mıdır?

Nereden bakarsak bakalım; ister iletişim teknolojisinin ulaştığı küresel çapta olanaklar sağlayan düzey açısından bakalım, ister halk ve etkin televizyon yayınlarının sosyal, siyasal, kültürel boyutlarını ele alalım kanımca, uluslararası bir olay karşısındayız (Arslan, 2007).

"Medya ile siyasal iktidarlar arasındaki gerilimler, her ulusal ya da uluslararası olayda mikrofonların, kameraların hazır ve nazır olma gayretleri, uluslararası olaylarda söz sahibi kimselerin basın toplantıları düzenleme gereksinimleri böyle değişmelerin bir bölümüdür düşüncesindeyim. Öyle görüyorum ki bu değişim süreci daha da çabuklaşarak devam edecektir" (Önen, 1997).

Medyanın gücü, çoğunlukla kamuoyunun üzerindedir. Değerlendirmeleri, eleştirileri, kamuoyunu yönlendirebilmektedir. Dış politika konusundaki uzman kurumlar karşısında etkili olabilir. Ama sonuçta kararı yürütme verir. Yani basın tek başına dış politikayı yönlendiremez, siyasi kararlarda etkili olamaz ancak destekleyici rol oynamaktadır.

Gazetecinin verdiği bir haberde; haber kararlarını kimin verdiği, onların nasıl bir yapıda çalıştığı, kendini hemen belli etmektedir. Avrupa ülkelerinin anayasalarında basın özgürlüğü, ifade özgürlüğü ve bilgi edinme özgürlüğüne

dayanmaktadır. Demokrasinin bir temel şartı ve vazgeçilmez unsuru olarak değerlendirilen basın özgürlüğüne, özel kanunlar çıkarılarak müdahale edilmesi genellikle istenmemektedir. Sansür uygulaması bulunmamaktadır. Gazetelerin toplatılmasına bazı ülkelerde müsaade edilmekte; fakat bu konuda çok önemli gerekçelerin söz konusu olması gerekmektedir.

Medya – dış politika ilişkisinde en can alıcı nokta olarak, medyanın dış politikadaki etkinliği düşünülmektedir. Medyanın dış politika üzerindeki etkinliği denince de akla ilk olarak medyanın kamuoyu aracılığıyla iktidarlar ve politikaları üzerindeki dolaylı denetleyici, sınırlayıcı ve hatta değiştirici gücü gelmektedir. Oysa medyanın, tek başına özellikle dış politikada, kamuoyunu etkileyerek hükümet politikalarını değiştirmek, belirli eylem seçeneklerini yaşama geçirmek ya da toplumun tavırlarını aniden ve derinden etkileyerek bunu somut dış politika konularına yönlendirme gücü yok denecek kadar azdır. Aslında medyanın dış politika üzerindeki etkinliğinden söz edilirken kastedilen, kamuoyunun dış politika üzerindeki etkinliğidir ve medyanın da bu etkinlik sahibi gücü yani kamuoyunu harekete geçirme yeteneğidir.

Medya – dış politika ilişkisinde akla ilk gelen “klasik” işlevlerinin dış politika alanına yansımalarıdır. Yani genel olarak medya, kamuya politika konusunda haber ve bilgi iletir, bir ölçüde kamuoyu oluşturur ve nihayet sınırlı bir ölçüde, kamuoyunun yönelişlerini karar vericilere aktarmaktadır.

Bu geleneksel çerçeve dışında kalan ve dış politikanın kendine özgü niteliklerinden kaynaklanan “basın-dış politika ilişkisi” basına değişik nitelikte başka roller de yüklemektedir. Bu rollerin her birinin yerine getirilişi hem basın hem de dış politika açısından çeşitli sorunları da beraberinde getirmektedir.

Çeşitli devletlerin güncel dış politikalarının ve bu dış politikaların karmaşık bir yumağı oluşturan çağdaş uluslararası ilişkilerin çözümlenmesi, basit bir tanımla “çağdaş tarih” kapsamı içinde düşünülebilir. Dış politika ve uluslararası ilişkiler perspektifinden bakıldığında karşımıza çok akademik bir sorun çıkmaktadır. Bu da, çağdaş tarihin yazılıp – yazılmayacağı konusunda düşümlenmektedir.

“Genelde dış politikanın yapımı, özelde de dış politikada kimliğin rolü analiz edilecekse konuya ulusal kimlik yerine devlet kimliği açısından bakmak daha isabetli olacaktır. Ulusal kimliğin ne olduğuna verilen cevapların çokluğu ve işin sübjektifliğinin önüne geçmenin neredeyse imkânı yok gibidir. Oysa dış politika yapımının elitist karakteri, devletin ağırlığı tartışılrsa da başat aktörlük konumu ve devletin kimliğini tanımada objektif referansların/kuralların/normlar varlığı dikkate alındığı zaman devlet kimliği kavramı, popülizmden kendini sıyırma olanağı olmayan ulusal kimlikten, her anlamda daha kullanışlı bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. ... ulus yerine devleti kullanmak, kimlik kavramını daha objektif bir şekilde analize dahil etme imkanı da sunuyor. Ancak devlet kimliği kavramının dış politika analizinde başka örneklerle de sınanmasının yararlı olabileceğini belirtmek gerek. Özellikle ulus/devlet modeli yerine devlet/ulus modellerinin geçerli olduğu ülkelerin dış politika davranışlarının analizinde en az Türkiye örneği kadar ilginç sonuçların ve bağlantıların ortaya çıkabileceğini düşünüyoruz. Son bir noktayı da not edelim: Devlet kimliği kavramıyla bir konuya yaklaşmış olmak illaki resmi tarihçilik yapmak anlamı taşımaz. Ama resmi tarihi ve mekanizmayı yok sayıp analiz yapmanın da pek inandırıcılığı yok” (Çalış: 2001, 33).

Çağdaş dünya tarihinin öğrenilmesinde ve yazılarak geniş kitlelere ulaştırılmasında ortaya çıkan ilk sorun, tarih biliminin ana araçları olan arşiv, belge ve kaynaklarla ilgilidir. Devlet arşivlerinin kapalı olduğu, yeterli kaynak belgelerin, birinci el bilgilerin bulunamadığı bir dönemin tarihini yazmak, ilk bakışta olanaksız gibi görülmektedir. Dış politikanın ulus ve devlet çıkarlarıyla olan yakın bağlantısı, savaş ve barış gibi yaşamsal olgularla içiçeliği bu alana ek olarak bir de “devlet sırrı” kavramını getirmekte, bilgi ve belgelerin elde edilmesi daha da güçleşmektedir.

İşte dış politika-basın ilişkisi ve basının dış politika üzerindeki kalıcı etkinliği, en anlamlı ve en zengin bir biçimde çağdaş tarihin yazılmasında yani dış politikaların

kavranmasında, uluslararası ilişkilerin değerlendirilmesinde, kitlelere belirli bir dünya görüşünün, bakış açısının bu yolla aktarılmasında ortaya çıkmaktadır. Nihayet devletlerin dış politikalarını da biçimlendiren, uluslararası ilişkilerin genel yörüngesini tayin eden dünyayı yorumlayan çalışmalardır.

Basın, dış politika, uluslararası ilişkiler ve çağdaş tarih araştırmalarında gerçek bir bilimsel araç olarak bu konuda çok önemli, doğrudan bir işlev görmekte, etkinlik kazanmaktadır. Kısaca, bir laboratuvar fizikçi için, bir arşiv kütüphanesi bir ortaçağ tarihçisi için, rakamlar ve tablolar bir matematikçi için neyse; basın da dış politika uzmanı ya da çağdaş tarih yazarı için aynı şeydir. Buradan hareketle medyanın, dünyayı anlamak ve yorumlamak zorunda olan karar vericiler ve diplomatlar açısından önemi ve etkinliği de ortaya çıkmaktadır (Aslan, 2007:58).

Basından elde edilen bilgilerin, çeşitli devletlerin dış politikalarının anlaşılmasında, uluslararası ilişkiler konusunda perspektif elde edilmesinde ve bu konuların yazılarak geniş kesimlere ulaştırılmasındaki rolü yadsınamaz. Sonuçta da doğrudan basından oluşan bilgi temeli, karar vericilerin uygulamaya koyacakları dış politikayı ve kitlelerin, ulusların dış politikayı dolaylı olarak belirlemelerini etkilemektedir.

Araştırmacı ya da karar verici için basında çıkan çeşitli, çelişik ve çok sayıdaki yazı, yorum, başka ülke görüşleri, tek tek bireylerin elde edemeyeceği bir perspektif verilebilir, bir dış politika olayının çeşitli boyutlarının kavranmasını sağlar, nesnel çözümleme ve dolayısıyla “doğru” yazma ya da karar alma olanağı getirir. Dolayısıyla basın, çağdaş tarihin uluslararası ilişkilerin ve dış politika olaylarının anlaşılmasının, öğrenilmesinin, yazılmasının, öğretilmesinin ve dolayısıyla sağlıklı değerlendirmeler yapılarak kararlar alınabilmesinin öteki (nesnellik ve perspektife

ilişkin) çözümünde de araştırmacıya ve karar vericiye büyük ölçüde yardımcı olur. Basın bu işleviyle de hiç kuşkusuz dış politikayı açıkça saptanamayacak bir biçimde ama derinden etkilemektedir.

Bir kurum olarak basının yanı sıra, basın mensupları da dış politika ve uluslararası ilişkiler açısından önemli “akademik” işlevler yerine getirirler ve bu yolla da karar vericileri, geniş toplum kesimlerinin eğitimlerine yardımcı olarak dış politikayı etkilerler. Bilgi, perspektif ve nesnel enformasyon oluşmasında gerekli hammaddeler ise; bunlar kamuya ve karar vericilere doğrudan basın ya da ana kaynağı basın olan araştırmacılar tarafından ancak iletilebiliyorsa; o zaman basının dış politikadaki etkinliği de çok açık olarak ortadadır. Bu gerçek basın ve devlete çeşitli sorumluluklar yüklemektedir.

Bir kaynak belge işlevine sahip olma bilincine ulaşmış basın için ortaya çıkan sorumluluk çok açıktır. Nesnel ve doğru haber verme, bu sorumluluğun yalnızca bir parçasıdır ve zaten basının genel görevlerindedir. Bunun ötesinde, tarihsel sürecin yaşayan, güncel belgesi durumunda olan basın, “klasik” işlevlerinin yanı sıra, gidereke “haberlerin postacısı” olmanın ötesinde, akademik iş bölümünde bir rol üstlenmektedir. Bu görevin basına yüklediği ağır sorumluluğun basın tarafından yerine getirilebilmesinin en başta gelen koşullarından biri basının özgürlüğüdür. Bu açıdan, basının sorumluluğu ve basın özgürlüğü, yalnızca demokrasi ve insan hakları açısından değil, akılcı dış politika gereği ve bilimsel kaygılar nedeniyle de üzerinde titizlikle durulması, savunulması, talep edilmesi gereken kavramlar olmaktadır.

Basının dış politikada etkin işlev üstlendiği bir alan da zaman zaman devletlerarası iletişimin aracı olmasıdır. Devletler, dış politika araçlarından birini kullanarak dış dünyaya değişik amaçlı “mesajlar” gönderirler. Bu mesajların tümü,

çeşitli nedenlerle, klasik diplomatik yollardan gönderilmez ya da gönderilemez türdendir. Bu tür normal diplomatik yollardan gönderilmeyen veya gönderilemeyen mesajlar basın aracılığıyla hedef devlet ya da devletlere ve halklara iletilir. Böylece basın hem doğrudan bir dış politika eyleminin aracı, hem de dış politika eylemler bütünüünün bir parçası olmaktadır.

Burada dış politika ile bir iç içe olma ya da doğrudan etki söz konusudur. Uluslararası iletişimin başında propaganda gelir. Propaganda tipik ve sıkça başvurulan bir dış politika eylemi olarak çeşitli biçimler alabilmektedir. Devletin ideolojisini yaymak, belli konularda ülke görüşünü iletmek ve başkalarına benimsetmek, hasım ülkelerin belirli görüntülerini yansıtmak ya da yaratmak, politikaların eleştirmek, küçük düşürmek, tehditlerde bulunmak veya belirli değerleri benimsetmek, devletlerin başvurdukları propagandanın amaçlarındandır. Bu tür propagandaların hedefleri iç ya da dış kamuoyu olabilir ve her durumda temel araçların başında basın gelmektedir. Böyle durumlarda özellikle devletin doğrudan yönetimi altında olmayan basın, yönetimce bir propaganda aracı olarak kullanılmak istenildiğinde, basın ile iktidar arasında karşılıklı bir etkileşim söz konusu olmaktadır.

İktidar gruplarının medya söyleminin çeşitli dağılım biçimleri ve buna bağlı olarak da kamusal metnin ve konuşmanın etki ve biçimlerini de denetleyebildiğini belirtmektedir. Bununla birlikte, gazeteciler, sanatçılar, yönetmenler ve yazarlar gibi kendi iktidar alanları içindeki söylemler hakkında karar verebilme konusunda göreceli bir özgürlükleri ya da bir anlamda iktidarlara olan “simgesel seçkinler”, söylemin başlıklarını ve sunum biçimini belirleyebilmektedirler. Kamusal tartışmanın gündemini belirleyebilen bu “simgesel seçkinler”, bir anlamda kamusal

bilgiyi inançları, tutumları, normları, değerleri, ahlakı ve ideolojiyi ürettiklerinden, sahip oldukları simgesel iktidar aynı zamanda ideolojik iktidara dönüşebilmektedir.

Basının temel amaç olarak kullandığı ikinci tür iletişim ise, öteki devletlere gönderilen sinyallerdir. Örneğin, bir anlaşmazlık durumunda taraflardan biri henüz resmen açıklamak istemediği bilgi ve önerilerini haber ya da yorum biçiminde basın aracılığıyla karşı tarafa iletme isteyebilir. Bu birçok uluslararası anlaşmazlığın çözümünün başlangıç noktasını oluşturan bir iletişim biçimidir.

Doğal olarak, devletler bu iletişim türüne yalnızca anlaşmazlık durumlarında değil, çeşitli alanlarda ve amaçlar için başvurabilirler. Burada da basın, bir diplomatik kurye ya da elçi gibi dış politika işlevleri yüklenmiş olur, dış politikanın doğrudan bir parçası haline gelmektedir. Bu tür bir basın-dış politika bütünleşmesi, aynı zamanda, karşılıklı etkileşimi de beraberinde getirmektedir.

Bazen de basın, üçüncü taraflara iletilen mesajlar için kullanılabilir. Örneğin, 1981 yılında İsveç karasularına giren bir Sovyet denizaltısı, uluslararası basın eşliğinde İsveç karasularını terk etmek zorunda bırakılmış, böylece İsveç Hükümeti, Sovyetler Birliği'ni üçüncü ülkeler gözünde küçük düşürerek, bir anlamda basın aracılığıyla bu ülkeye "yaptırım" uygulamıştır.

Basının dış politika üzerindeki etkinliği, esas olarak kamuoyunun dış politika üzerindeki etkinliği ile sınırlıdır. Dolayısıyla, basının dış politikada etkin bir rolünden söz edebilmek, temelde genel kamuoyunun dış politikayı etkilediğini varsaymak olmaktadır. Bu nedenle öncelikle saptanması gereken, kamuoyunun dış politika üzerinde etkinliğinin olup olmadığıdır.

Dış politika kararları toplumun uluslararası ilişkilere genel yönelişleri ve belirli bir andaki eğilimlerinin çizdiği bir belirleyici çerçeve içine almaktadır. Toplum,

iktidarlara genel olarak ulusal amaçları ve eylem parametrelerini gösterir ve dış politika bu çok genel sınırlamalar içinde yürütülmektedir. Bununla birlikte, iktidarları kamuoyu oluşturma olanakları, dış politikayı doğrudan etkileyen çok çeşitli başka güçlü faktörlerin varlığı, dış politika konularında kamuoyunun dağınık ilgi ve bilgisi, dış politikanın karmaşıklığı, kamuoyunun etkinliğini önemli lde sınırlamaktadır.

Bu açıdan bakınca, dış politikada önemli bir genel kamuoyu etkinliğinden söz etmek güç görünmektedir. Bu anlamda, basının da dış politika üzerindeki asıl etkisi kendisini, esas olarak uzun dönemdeki toplumsal düşünce, değerler ve tavırların oluşumuna katkıları çevresinde göstermektedir. Bir başka değerle basın, esas olarak, bir toplumun uzun vadede dünyaya bakış aışını etkileyerek dış politika üzerinde etkin olabilir, yoksa gündelik politikalarda basın çok etkileyici bir g olarak kabul edilmemelidir, nkn aracı sđ olduğu genel kamuoyunun bu gücü yoktur. Genel seçimlerde bile dış politikanın seçmen eğilimlerini belirlediği söylenemez (Arslan, 2007:57).

Basının dış politika üzerindeki asıl etkinliği, kendisinin de bir parçası olduğu dar bir seçkinler grubunun etkinliğinden kaynaklanmaktadır. Dünyanın her yerinde dış politikada etkinlik dar bir “düşünce oluşturucularının” tekelindedir. Bunlar politikacılar, işadamları, uzmanlar, bilim adamları, yazarlar, etkin sanatçılar, sendikacılar vb. olarak sıralanabilir. Bunlara gazete sahipleri, başyazarlar, yorumcular da eklenebilir.

Toplumsal piramidin bu doruk noktasının hemen altında ise dış politikada yine belirli bir etkinliği olan daha genişçe bir grup gelmektedir. Bunlar dış politika olaylarını izleyen, bu konuda ilgi ve bilgi sahibi, belirli sorunlar etrafında mobilize

olabilen ve genel kamuoyuna ulařarak onu da etkileyebilen ya da sűrűkleyebilen gruplardır. İřte dıř politika űzerinde asıl etkinlik bu seękinlerdedir.

“Kitle iletiřim araęlarının bazı konulara ilgi duyarak ve dięerlerini gűz ardı ederek kamuoyu űzerinde etki yapacaęının ileri sűrűldűęű Gűndem Koyma ve Saptama Kuramının savunucuları Malcolm McCombs ve Donald Shaw’a gűre; İzleyiciler bir konuya ne kadar űnem vereceklerini, kitle iletiřim kanalları ile űğrenmekle kalmaz, kitle iletiřim araęlarının bunlara verdięi űnemden űğrenmektedirler. Ŭrneęin, bir kampanya sırasında adayların ne dedięini yansıtıran kitle iletiřim araęları aęıkęa űnemli konuları belirler. Dięer bir deęiřle kitle iletiřim araęları kampanyanın gűndemini belirler” (McQuail, Windhal:1977, 122).

Basın, hem bu seękinler ordusunun bir paręasıdır hem de bunlar arasındaki ve bunlarla hűkűmet arasındaki tartıřma ve diyalogun platformudur. Dıř politikadaki etkinlięi de buradan kaynaklanmaktadır. Genel olarak dıř politika, kamuoyunu oluřturan seękinlerin hem bilgi kaynaęı, hem de dűřűncelerinin, tavırlarının isteklerinin yűnetimlere ulařma aracı olan basın, aynı zamanda kűęűk ama kararlı grupları harekete geęirerek ya da bunlar harekete geętiklerinde onların sűzcűsű olarak, dıř politikayı etkileyebilmektedir.

Basın ayrıca sűz ve gűę sahibi kamuoyunu yűneticilere yansıtarak ve dolayısıyla bir anlamda hűkűmetlerin dıř politika gűndemini de belirleyerek de dıř politika űzerinde etkin olabilmektedir. Tabii yer verdięi dıř kaynaklı haberlerle de basın, yűneticilere dıř politika aęısından yeni gűndem maddeleri getirmektedir. Basının bu bięimlerde, ię ve dıř kaynaklı olarak karar vericilerin dıř politika gűndemini bir űlęűde olsun belirleyebilmesi, basının dıř politika űzerindeki etkinlięi aęısından fevkalade űnemli bir gűętűr. Ayrıca basın, bugűn hala iktidarlar ięin,

parlamentolar ve kamuoyu yoklamalarından da önde gelen kamuoyunu saptama ve ölçme aracıdır. Kamuoyuna duyarlı yönetimler ve dış politik konular söz konusu olduğunda, doğal olarak basının etkinliği de bu işlevi ölçüsünde artmaktadır.

Tüm bu paradigmlar göz önünde bulundurulduğu takdirde, basının dört önemli görevi vardır. Bunlar; kamuoyu oluşturma, denetim mekanizması, bilgilendirme, haber verme, eğitim ve eğlencedir. Basının dış politika üzerinde etkisinin ölçülebilmesi ancak kamuoyu oluşturma görevi ile gerçekleşebilmektedir. İç politikada kamuoyu oluşturabilmeyi sağlayabilen basın organları dış politikada da etkili olabilmektedir. Kamuoyunu ilgi gösterdiği konuya göre basının dış politikadaki rolü değişmektedir. Dördüncü güç olarak nitelendirilen basın organları gücünü halka vereceği bilgilerden almaktadır. Bu bakımdan iç ve dış politikada etkin olmak isteyen basın organları, kamuoyunun güvenini sağlamak durumundadır. Bununla birlikte basının ortaya çıkışında 'haber vermek' kavramı yatmaktadır. Asıl amacı haber vermek olan basın bunu doğru ve objektif bir şekilde yerine getirmediği sürece kamuoyu oluşturma mekanizmasını oluşturamayacaktır. Türkiye'de de son dönemde basına olan güven azalmıştır. Basına güven sorunu ortaya çıkmıştır. Bu sorun basının halk üzerinde bulunan yönlendirici etkisini azaltmıştır. Basının güven kaybetmesi hem iç politikada hem de dış politikada etkisini azaltmıştır.

BÖLÜM 2

ARAP-İSRAİL ANLAŞMAZLIĞINDA TÜRKİYE’NİN POLİTİKASI

İsrail Devleti’nin kuruluşundan bu yana Türkiye-İsrail İlişkileri ve Arap – İsrail mücadelesi hep tartışılmıştır. Türk-Arap İlişkilerinde önemli bir dönüm noktası II. Dünya Savaşı’ndan sonra meydana gelmiştir. Türk – Arap ilişkilerinde keskin değişimin gözlemlendiği 1948 yılına kadar Türkiye genellikle Arap yanlısı bir politika gütmüştür.

Türkiye’nin özellikle 1990’lı yıllardan sonra İsrail’e yakınlaşması, Türkiye’nin Orta Doğu denklemine farklı açılımlara girdiğini göstermektedir. Türkiye’nin güney komşularıyla eskiye dayanan bir güvenlik sorunu bulunmaktadır. 1970’li yıllarda PKK terör örgütünün de ortaya çıkmasıyla, bu güvenlik sorunu iyice belirginleşmeye başlamıştır.

Türkiye, bölgedeki jeopolitik konumu nedeniyle, komşuları tarafından adeta ateş çemberine alınmış durumdadır. Kuzey’de Rusya’nın yakın tarihe kadar Türkiye üzerindeki yayılcı politikaları, batıda Yunanistan ile yaşanan Ege ve Kıbrıs sorunları, Türkiye’yi en çok zora sokan ve uğraştıran sorunlardır. Rusya’daki rejim değişikliği ile birlikte ikili ilişkiler normal seyrine dönmüşse de, tarihi Rus yayılcı planlarının sona erdiği söylenemez. Yunanistan ile özellikle Ağustos 1999 depremiyle birlikte iyi ilişkiler sürecine girilmiş ama Kıbrıs sorunu ve Avrupa Birliği gibi çözülemeyen konular nedeniyle hala beklenen ilişkiler sağlanamamıştır.

Türkiye’nin en önemli sorunlarından birisini de güney komşularıyla yaşadığı sıkıntılardır. Türkiye’nin güney komşularıyla her dönemde sorunları olmuş ve bir

türlü Türkiye'nin bu komşularıyla ilişkileri normalleşmemiştir. Suriye ile yaşanan Hatay, PKK ve su sorunu, İran ile ilgili rejim transferi gerginliği ve bu ülkenin PKK'ya destek vermesi, Irak'ın aynı şekilde PKK'ya destek çıkması gibi sorunlar, Türkiye'nin bu komşularıyla ilişkilerinde anlaşmazlık konuları olarak ön plana çıkmaktadır. Türkiye, 1970'li yıllarda en büyük darbeyi terör nedeniyle güney bölgesinden almıştır. Dolayısıyla bu bölge ile ilgili savunma amaçlı çeşitli stratejiler geliştirmiştir.

Bölgede, Müslüman olmayan ve kurulduğundan bu yana komşularıyla sorunlar yaşayan İsrail de, tıpkı Türkiye gibi, bölgede kendini yalnız hisseden bir ülke konumundadır. Bu nedenle Türkiye ve İsrail, hemen hemen aynı çekinceler nedeniyle yakınlaşmış ve özellikle 1990'ların başında Arap-İsrail barışının sağlandığı dönemlerde ilişkilerini geliştirmişlerdir. İki ülke arasındaki ilişkiler 1994 yılından itibaren gözle görülür biçimde artmıştır. Bu dönemde iki ülke arasında hemen hemen her alanda yoğun trafik yaşanmış, savunma sanayi ve askeri alanlarda işbirliği yapılmıştır.

Ortadoğu'da bu iki ülkenin yakınlaşması bölgenin Arap-Müslüman kesiminde büyük bir tedirginlik meydana getirmiştir. Türkiye'nin bölge ile olan tarihi yakınlığı, o bölgeye ülkelerinin tepkilerini yapılan iş birliği nedeniyle Türkiye'nin üzerine çevirmesine neden olmuştur. İkili ilişkiler, Arap ülkeleri tarafından bir tehdit olarak algılanmıştır. Türkiye'yi bölgedeki bakiyesine ihanet etmekle suçlayan bölge ülkeleri, ezeli düşmanları İsrail'le yapılan ittifak nedeniyle Türkiye'yi her platformda eleştirmeye devam etmişlerdir. Bu ittifaka karşı ittifak kurmayı düşünüp Türkiye'ye bu kararından vazgeçirmeyi amaçlamışlardır.

2000 yılından itibaren ikili ilişkiler zaman zaman siyasi ve istihbarata dayalı sorunlarla karşılaştı da, diplomatik ilişkiler hiçbir zaman kesilmemiştir. 2002 yılında Türkiye’de iktidara gelen Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) hükümeti ile birlikte ikili ilişkilerde sorunlar yaşanmaya başlamıştır. İlişkilerin gerilemesinin ana nedeni, Mavi Marmara Gemisinde öldürülen 9 Türk vatandaşı, Davos krizi (one minute krizi) ve Gazze üzerindeki ambargonun sonra erdirilmesi gibi konularda iletilen taleplerin İsrail hükümeti tarafından geri çevrilmesidir.

Ortadoğu’da siyasi gelişmelerin belirleyici etkenlerinden biri olan İsrail-Türkiye ilişkilerinde, son dönemde ortaya çıkan sorunlar iyice analiz edildiği zaman, temel sorunun İsrail hükümetinin aşırı sağ politikacılarından kaynaklandığı ileri sürülebilir. İsrail yönetiminin tutumu nedeniyle ikili ilişkilerin daha uzunca bir süre iyileşmeyeceği öngörülmektedir. İsrail yönetimi, Türkiye’yi uluslararası alanda küçük düşürmek amacıyla Türk büyükelçisini bir süre ayakta bekletip, daha sonra ise alçak bir koltuğa oturtması Türkiye-İsrail ilişkilerinin daha da bozulmasına neden olmuştur. İsrail dış politikasının radikal politikacılar tarafından çevrenmesi sonucu İsrail bölgedeki en önemli ülke olan Türkiye’yi kaybetmek üzeredir.

Sonuç olarak, Türkiye -İsrail ilişkileri iki devlet açısından da oldukça önemlidir. Bu iki devletin bölgede kuracağı iyi ilişkiler çıkarları ile örtüşmektedir. Ancak günümüzde, İsrail yönetiminin radikal politikacılarının olumsuz açıklamaları iki devlet arasındaki ilişkilerin düzelmesine olanak sağlamamaktadır.

2.1. Arap Yahudi Mücadelesi

Arap Yahudi Mücadelesi ile ilgili tam anlamıyla bir değerlendirme yapabilmek için Arap – İsrail Savaşlarını ve bu konuda büyük devletlerin politikalarını göz önünde bulundurmak gerekir.

II. Dünya Savaşı'ndan sonra genişlemeye yönelen Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB), Ortadoğu'ya olan ilgisini her geçen gün arttırmaktaydı. Batı devletleri, Arap-İsrail mücadelesinde İsrail'in yanında dururken, SSCB Arapları desteklemeye ve ekonomik yardım yapmaya başlamıştır. Bu gelişme Arap devletleri arasında sosyalizme olan ilgiyi artırmıştır. Ortadoğu'da Sovyet etkisi 1967'de Arap-İsrail Savaşı'ndan sonra daha da güçlenmiştir. SSCB, Suriye, Mısır ve Cezayir'de deniz üsleri kurmuş ve Akdeniz'de büyük bir donanma meydana getirmiştir. Sovyet uzmanlar, Mısır ve Suriye'nin İsrail'e karşı savunmasında görev almıştır.

Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ise Ortadoğu'da dengeyi korumak için bir yandan Arap devletlerini kazanmak, diğer yandan ise İsrail'i gücendirmemek istediği ve SSCB'yi kışkırtmama politikası izlemiştir. ABD, Ekim 1956'da Mısır'a karşı yapılan ortak İsrail İngiliz Fransız Süveyş Harekatı'nda bu devletlere karşı çıkarak Mısır'dan Fransa ve İngiltere askerlerinin çıkarılmasında önemli bir rol oynamıştır. Ancak, Süveyş bunalımından sonra meydana gelen gelişmeler, Ortadoğu'da Batılı devletlerin etkinliğinin sona ermesi ve SSCB'nin güçlenmesine neden olmuştur. ABD'nin süreç içinde Ortadoğu'da İsrail'e öncelik tanınması, Ortadoğu'da bulunan öteki devletlerin birçoğunun tarafsızlığa kaymasına veya karşı bloka daha yakın

politika izlemesine yol açmıştır. ABD, II. Dünya Savaşı sonrasında şartları içinde, İngiltere'nin boşluğunu doldurarak Ortadoğu'da etkinliğini artırmıştır.

Dönemin güçlü devletlerinden ABD ve SSCB, Ortadoğu'da yukarıdaki gibi bir politika izlerken, İngiltere, II.Dünya Savaşı sona erdiğinde eski gücünü kaybetmiş olmasına karşın Ortadoğu'da çıkarları ve hala etkinliği olan bir devlet olma özelliği taşımaktaydı. İngiltere Kıbrıs, Süveyş Kanalı, Sudan, Güney Arabistan üzerinde etkiliydi. Irak ve İran'da petrol şirketleri ve askeri üsleri bulunmaktaydı. Ayrıca Hindistan'a giden yollar bu bölgede bulunuyordu. Ancak İngiltere, 1947 yılında Ortadoğu'daki sorumluluklarını ABD'ye devrettiğinden, ikinci derecede etkin bir devlet olarak kendi çıkarlarını koruyan bir politika izlemiştir. 1948'de İsrail'in kurulması, zaten gergin olan Arap-İngiliz ilişkilerini büsbütün bozmuştur. Mısır 1956'da Süveyş Kanalı Şirketi'ni devletleştirerek İngiltere'ye büyük bir darbe vurmuştur. Bölgedeki etkisi iyice azalan İngiltere, 1966'da, Süveyş Kanalı'nın doğusundaki yükümlülüklerini kaldırdığını ve Basra Körfezi'nden çekileceğini açıklamıştır (http://www.tarihtendersler.com/nbk.asp?shf=1&id=25&id1=&id2=&id3=&mk_id=81).

II. Dünya Savaşı'ndan büyük kayıplarla çıkan Fransa, bu kayıplarını gidermek için işgal edilen sömürgelerine yeniden yerleşmeye çalışmış ancak bağımsızlık hareketlerinin başlaması nedeniyle girdiği savaşlarda başarısızlığa uğramıştır. Fransa iç ve dış sorunları nedeniyle Orta Doğu'da aktif bir politika izleyememiştir. Fransa, 1967 Arap-İsrail Savaşı'nın bölgede meydana getirdiği boşluktan yararlanarak Orta Doğu'da eski etkinliğini kazanma çabalarına girişmiştir. İsrail'i saldırgan olarak tanımlayan Fransa, İsrail'e silah ambargosu koymuştur. Diğer Batılı devletlerden boşalan alanları doldurma girişimlerinde bulunmuştur.

2.1.1. Siyonizm Hareketi

Yahudilerin Filistin’de bir vatana sahip olma faaliyetleri, daha doğru tanımıyla Siyonizm hareketi, Rusya’da 1880’li yıllarda ortaya çıkan Yahudi aleyhtarlığı (anti-semitizm) karşısında Rusya’da yaşayan Yahudilerin Filistin’e göç etmek zorunda kalmaları ile başlamıştır (Armaoğlu, 2010:199). Bu olay Fransa’da cereyan eden “Dreyfuss” olayı ile doruk noktasına ulaşmıştır. Dresfuss davasını baştan sona kadar izleyen Budapeşteli Yahudi bir gazeteci olan Dr. Theodor Herzl, davadan çok etkilenerek Yahudilerin dünyanın her yerinde ezildiklerini düşünmeye başlamıştır (Yılmaz Şahin, 2011:34). Bunun üzerine 1986’da “Yahudi Devleti” (judenstaat) adlı kitabını yayınlamıştır. Kitap, “din” üzerine olduğu kadar “milliyetçilik” üzerinde de bir tez niteliğinde hazırlanmıştır. Herzl’e göre, Yahudiler bir milletler, ama milli kültürlerini serbestçe ifade edebilecekleri siyasi bir devletleri yoktur. Bu sebepten dolayı Yahudiler, yaşadıkları topraklarda yabancılaşıyorlar ve hakim çoğunluğun baskısı altında kalmaktadırlar. Herzl’e göre anti-semitizmin tek çözümü; Yahudilerin kendi devletlerine sahip olmalarıydı (Cleveland, 2008,268). Herzl, bu düşünce ile 1897’de Dünya Siyonist Teşkilatının kurulduğu İsviçre’nin Basel kentinde İlk Dünya Siyonist Kongresi’ni toplamıştır.

Farklı görüşlere ve kesimlere mensup 200’ü aşkın delegenin katılımıyla düzenlenen kongre dindar, reformcu ve asimilasyon yanlısı üç farklı eğilimi bir arada toplamayı başarmıştır. Herzl açılış konuşmasında “*Biz Yahudi ulusunu barındırarak olan evin temelini atmak için buradayız*” şeklinde yapmıştır. Basel Kongresi’nde Siyonizmin resmi programı „*Yahudiler için Filistin’de kamu hukukuyla güvence altına alınmış bir vatan yaratmak*“ olarak açıklanmıştır.

Birinci Siyonist Kongresi sonucunda aşağıdaki dört maddelik yol haritasının hayata geçirilmesi kararlaştırılmıştır.

1- Filistin'e Yahudi çiftçi, esnaf ve tüccarının anlamlı bir şekilde yerleştirilmesi (Kolonizasyonun tesisi).

2- Ülkenin kendi yasalarına uygun bir şekilde Yahudilerin birleştirilmesi ve örgütlenmelerinin sağlanması.

3- Yahudi ulusal bilincinin ve milliyetçilik duygularının kuvvetlendirilmesi.

4- Siyonizm hedeflerine erişebilmek yolunda ilgili hükümetlerin onayını almak için hazırlık çabalarına girişilmesi.

Kongrede alınan kararlardan Siyonizm düşüncesinin hedeflediği amaçlara erişilebilmesi yolunda ilgili hükümetlerin onayının almak için hazırlık çabalarına girişilmesi maddesi gereği, Osmanlı Devleti'yle görüşmeler diplomatik ve baskıcı bir politikayla başlamıştır.

2.1.2. Osmanlı Devleti'nin Filistin Politikası ve Yahudiler

Haçlı seferlerinin ardından başlayan ve yaklaşık iki asır süren Memlük hakimiyetinden sonra Filistin, Yavuz Sultan Selim döneminde Mercidabık Savaşı'ndan sonra (24 Ağustos 1516) Osmanlı yönetimine geçmiştir. Bölgenin tamamının fethi ise Kanuni Sultan Süleyman zamanında tamamlanmıştır. Kanuni döneminde üç semavi din açısından da önemli olan 'Harem' olarak adlandırılan kısmın bakımı yapılarak etrafındaki duvarlar yeniden inşa edilmiştir. Osmanlı Devleti, Filistin'i, Suriye sınırları içinde şam'a bağlı Kudüs, Gazze, Nablus ve Safed olmak üzere dört sancağa ayırmıştır. Daha sonra bu sancaklar Kudüs'e bağlı birer

eyalet olmuştur (<http://filistin.ihh.org.tr/filistin/islamidonem/osmanlidonemi/osmanli.html>). Filistin emirlerinden Cezzar Ahmet Paşa döneminde Mısır'ı ele geçiren Napolyon Bonapart, büyük bir ordu ile Filistin'in Yafa şehrini almıştır. Ancak Cezzar Ahmet Paşa yönetimindeki Osmanlı ordusu Akka önlerinde Bonapart'ı geri çekilmek zorunda bırakmıştır (1799).

Osmanlı Devleti'nin gerilemeye başladığı dönemde Mısır Valisi Mehmet Ali Paşa'nın oğlu İbrahim Paşa, Filistin'in tamamını ele geçirmiştir. Filistin 1840 yılına kadar Mısır'ın yönetimi altında kalmış, ancak daha sonra tekrar Osmanlı yönetimine geçerek 1877 tarihinde Kudüs merkeze bağlı bir mutasarrıflık olmuştur. Bir yıl sonra ise Nablus ve Akka Kudüs'e bağlanmıştır. Böylece Filistin'in kuzeyi Beyrut valiliğine güneyi ise Kudüs mutasarrıflığı idaresine bırakılmıştır. I. Dünya Savaşı'ndan sonra ise Filistin'in yönetimi Osmanlı idaresinden çıkarak İngiliz mandasına geçmiştir.

Osmanlı Devleti, Filistin'de Yahudi yerleşimini arttırmayı planlayan Siyonist harekete karşı daima ihtiyatlı bir politika takip etmiştir. II. Abdülhamid, Siyonizmi siyasal bir sorun olarak görmüş ve Yahudilerin kitlesel olarak Filistin'e yerleştirilmelerinin İmparatorluk içinde yeni bir milliyetçilik akımı ya da başka deyişle bir "Yahudi sorunu" doğurmasından endişe duymuştur. Siyonist hareketin lideri Theodar Herzl 1901 yılının Mayıs ayında II. Abdülhamid ile görüşerek 1492 yılında İspanya ve diğer Avrupa ülkelerinden gelen Yahudi göçmenlerin Osmanlı Devleti tarafından kabul edildiğini hatırlatmış ve Filistin'e yerleşmek için izin istemiş ancak bir sonuç alamamıştır.

Herzl, 4 Temmuz 1902'de ikinci kez Abdülhamit ile görüşmüş ve "Kan ile aldık kan ile bırakırız" cevabını almıştır. Abdülhamit'in Yahudilerin bu istekleri hakkında söylemiş olduğu sözler oldukça ilginçtir.

"Para kuvveti her şeyi yapar. Onlar bugün hükümet teşkil edecek değiller ya! Bu mukaddemidir. Gaye ve emeldir. Şimdi işe başlayıp, birçok sene sonra maksatlarında muvaffak olabilirler ve zannedirim olacaklardır da" (Yılmaz Şahin, 2011,37).

Herzl, Almanya ve Osmanlı Devleti'nden bu konuda herhangi bir şey ümit edemeyeceğini anladıktan sonra İngiltere nezdinde teşebbüse geçmiştir. 1902 yılında İngiltere Sömürgeler Bakanı Joseph Chamberlein ile görüşerek Sina Yarımadasındaki El-Arish'in Yahudi yerleşim yurdu olmasını teklif etti. El-Arish'i istemesinin nedeni, burasının Filistin'e bitişik olmasıydı. Gerek Mısır gerekse Osmanlı Devleti'ni karşısına almak istemeyen İngiltere, bu teklifi kabul etmemiştir (2011:37).

Bu anlaşmazlıktan sonra 1903 yılında İngiltere, Herzl'i Londra'ya davet ederek kendi sömürgelerinden Uganda'nın Yahudi yurdu olmasını teklif etmiştir. Herzl bu teklifi kabul etmek zorunda kalmış ancak 1904 yılında Dünya Siyonist Teşkilatının 7. Kongresi, Uganda'nın Yahudi yurdu olmasını reddettiği gibi Filistin'den başka toprağın Yahudi yurdu olamayacağını da belirtmiştir.

1908'de İttihat ve Terakki Partisi ve liderleri, hac için Filistin'e giden Yahudilere uygulanan kısıtlamaları (Kırmızı Tezkere) kaldırmışlar ve Yahudilerin Filistin'de toprak satın almalarını serbest bırakmışlardır(Yılmaz Şahin, 2011,38). Ancak 31 Mart olayından sonra özellikle azınlıkların, özgürlük atmosferinden yararlanarak bağımsızlık için harekete geçmeleri, bütün etnik unsurları "Osmanlılık" bilinci içinde birleştirme amacını güden Meşrutiyet hareketini, Osmanlı Devleti'nin

parçalanmasına yarayacak bir araç haline getirmiştir. Bu sebeple İttihat ve Terakki, Siyonizm hakkındaki görüşlerini değiştirmiştir. Bütün bunlara rağmen Yahudiler, Filistin’de toprak mülkiyeti edinmeye hız vermiş, Filistin’e göçü teşvik için zengin Yahudiler mali kaynaklarını harekete geçirmişlerdir. Başlangıçta izinle küçük topraklar üzerine kurulan Yahudi kolonilerinin hızla büyümesinde, satın alınan toprakların Yahudilere sempati duyan Araplar üzerine tescili gibi muvazaalı yöntemler büyük rol oynamıştır. Ayrıca Arap toprak sahipleri, kendilerine teklif edilen yüksek fiyatların cazibesine kapılarak topraklarını Yahudilere satmışlardır. Yahudilerin satın aldıkları toprakları Arapların üzerine tescil ettirme yöntemi, 1920’de İngiltere tarafından Yahudilere toprak satın alma izninin verilmesiyle son bulmuştur.

Özetlemek gerekirse; ne Siyonistlerin ‘Pan-İslamcı’ politika yapıyorlar’ söylemi ne de içinde bulunulan ekonomik kriz, Osmanlı Devleti’nin Filistin politikasını değiştirmiştir. Bunun yanında Avrupalı devletlerin Yahudilerden kurtulma çabaları ve çıkar politikaları da Osmanlı Devleti üzerindeki baskıyı ciddi şekilde arttırmıştır. Bu süreç daha sonra İngiltere’nin bu konuya müdahil olmasına sebep olacak ve Balfour Deklarasyonu ile daha da ağırlık kazanacaktır.

2.2. Türkiye’nin Arap-İsrail Sorununa Yaklaşımı

Arap-İsrail Sorunu Türkiye’de hem toplumun hem de hükümetlerin sürekli gündeminde olan bir konudur. Çünkü tarihi, coğrafi ve kültürel nedenlerle Türkiye’nin Filistin-İsrail sorununa yabancı kalması beklenilmemektedir. Türkiye, bu sorunun ortaya çıktığı dönemden itibaren farklı dönemlerde farklı dış politika

yollarını izlemiştir. Bu olayı iyi anlayabilmek için öncelikle Türkiye-İsrail İlişkilerini daha sonra da Türkiye-Filistin İlişkilerini detaylı bir şekilde anlatmak gerekmektedir.

2.2.1. İsrail Devletinin Kuruluş Sürecinde Türkiye ile İlişkiler

15 Mayıs 1948'de Mısır, Suriye, Lübnan, Ürdün ve Irak ordu birlikleri İsrail'e girmişler, bölgesel bir savaş başlatmışlar ve savaş 1948 Aralık ayında Arap güçlerinin yenilgisi, İsrail topraklarının genişlemesi ve BM'nin Filistin Arap devleti kurulması önerisinin çökmesiyle sona ermiştir (Cleveland, 2008:296).

Türk-Arap İlişkilerinde önemli bir dönüm noktası II. Dünya Savaşı'ndan sonra meydana gelmiştir (Sander, 1998:220). Türk – Arap ilişkilerinde keskin değişimin gözlemlendiği 1948 yılına kadar Türkiye'nin Arap yanlısı politikası devam etmiştir. Türkiye'nin Filistin konusunda Arapları desteklemesinde bir Yahudi devletinin kurulmasıyla bölgede mevcut gerginliğin daha da artacağı endişelerinin yanı sıra Sovyetler Birliği'nin tutumu da etkili olmuştur. Türkiye için o dönemde en büyük tehdit unsuru Sovyetler Birliğiydi. 1947 yılında Türkiye, Siyonistleri Sovyetler Birliği'nin bölgedeki olası bir müttefiki olarak görmekteydi. Çünkü Sovyetler Birliği, Filistin'in taksimini savunmuş, diğer bir ifadeyle bölgede bir Yahudi devletinin kurulmasını istemiştir (Yılmaz, 2001:5). 14 Mayıs 1948'de Yahudi Ajansı İsrail Devleti'nin kuruluşunu ilan etmiştir. Yeni İsrail Devleti ABD ve Sovyetler Birliği tarafından anında tanınmıştır. Türkiye Arap ülkelerinin tepkilerine rağmen İsrail Devleti'ni kuruluşundan yaklaşık bir yıl sonra 28 Mart 1949 tarihinde İngiltere ve Fransa'nın ardından de facto olarak tanımış ve devleti tanıyan ilk Müslüman devlet olmuştur. Bununla birlikte Türkiye, Sovyetler Birliği'ne karşı kampta toplanmayı

amaçlayan Ortadoğu Savunma Örgütü'nün kurulması sürecinde de liderliği üstlenmiştir.

İsrail'in kuruluşundan bu yana gelen süreçte Türkiye – İsrail ilişkilerini küresel ve bölgesel olmak üzere iki düzlemde seyretmek mümkündür. Küresel parametreler temelinde II. Dünya Savaşı'ndan sonra ortaya çıkan konjonktürde İsrail'in bir devlet olarak ortaya çıkışını sağlayan güç eksenini ile Türkiye'nin bu dönemde Sovyet tehdidi dolayısıyla yapmak zorunda olduğu blok tercihi arasındaki uyum yatmaktadır. İsrail'in doğuşu, temelde Atlantik ekseninin desteği ile söz konusu olmuş, Türkiye'de II.Dünya Savaşı'nda söz konusu olan Sovyet tehdidini aynı eksen doğrultusunda stratejik bir tercih yaparak aşmıştır. Bu küresel eksen paralelliği, İsrail açısından Türkiye'yi kaçınılmaz bir partner durumuna getirirken, Türkiye bölgesel politika oluşumunda İsrail'in küresel bağlantılarını özellikle ABD bünyesindeki ve üzerindeki etkisini sürekli göz önünde bulundurmuştur (Davutoğlu, 2001:417-418).

Bölgesel düzlemde İsrail için bölgedeki varlığın ve etkinliğin üç temel şartı olagelmıştır; (i) uluslararası güvenlik desteğinin ve hukuki meşruiyet temelini sağlanması, (ii) Arap olmayan Ortadoğu unsurlarının aktif desteğinin ya da en azından pasif tarafsızlığın sağlanması, (iii) Arap ülkelerinin bir blok haline gelmesini önleyecek manevralarla Araplar arası dengelerin ritminin kontrol edilmesi. Bölgenin en önemli güçlerinden biri olan Türkiye'nin İsrail ile yakın ilişkilere girmesi, İsrail'in uluslararası meşruiyet çabalarını güçlendirmiştir (Yalın, Bayram, Bekiroğlu, 229). Üçüncü şart açısından bakıldığında, Türkiye'ye yönelik takınılacak tavır, Arap ülkeleri arasında yeni taktik farklılaşmalara yol açmıştır. Kahire Zirvesi'nde yürütülen müzakereler, bu farklılaşmanın izlerini yansıtmaktadır. Buna karşılık, Türkiye resmi deklarasyonlarda İsrail ile yürütülen ilişkilerin her bir üçüncü tarafa

karşı olmadığını ısrarla vurgulayarak bu ilişkinin kendi alanını daraltmasını engellemeye çalışmıştır (Yalın, Bayram, Bekiroğlu:229).

Demokrat Parti döneminde de Türkiye-İsrail ilişkilerinin artarak devam ettiği gözlemlenmektedir. ABD'nin Ortadoğu'ya hızlı bir giriş yaparak İsrail ile kurduğu yakın ilişkinin Türkiye üzerinde oluşturduğu etki, bu durumun ortaya çıkmasında etkili olmuştur. İki ülkenin de Batı gelişme modelini benimsemiş olması ve Batı kampında yer alıyor olması, ilişkilerin daha hızlı gelişmesinde etkili olmuştur. İsrail bu dönemde Türkiye ile ilişkilerini sağlamlaştırmaya her aşamada ayrı bir önem vermiştir. Zira dinsel bağların öne çıkarıldığı bölge politikasında Türkiye laik devlet anlayışı çerçevesinde dış politika çıktılarını oluşturmuştur. Türkiye'nin bölgenin Arap olmayan ülkelerinden biri olması da İsrail'i Türkiye ile iyi ilişkiler kurmaya zorlamıştır. Tüm bu etmenler; İsrail'in Washigton, Paris ve Londra'dan sonra dördüncü İsrail Ataşeliği'ni Ankara'ya açmasına sebep olmuştur.

İsrail Devletinin kuruluşu ile birlikte Türkiye ile ilişkiler iyi yürütölmek istense de bazı gelişmeler bu ilişkilerin bu süreçte iyi gelişmesini engellemiştir. Araştırma konumuz içerisinde yer almamasına rağmen kısaca burada; 1967 Arap-İsrail Savaşına kadar yaşanan olumsuzluklara değinmek yerinde olacaktır. İsrail Devleti kurulduktan sonra bu ilişkileri sekteye uğratan ilk gelişme Bağdat Paktı olmuştur. Diğer bir gelişme ise 1956 Süveyş Bunalımı sırasında yaşanmıştır. Bu olay sonucunda Türk kamuoyunda İsrail'e karşı oluşan tepki, daha önceki gelişmelerle birleşince, Türkiye Kasım 1956'da İsrail Büyükelçisini geri çekmiştir. İki ülke arasındaki temsil düzeyi maslahatgüzarlık seviyesine düşürölmüştür.

Bu yaşanan olaylara rağmen Türkiye- İsrail ilişkileri stratejik anlamda devam etmiştir. Türkiye, İsrail Başbakanı Ben Gurion'un ülkesinin güvenliğini sağlaması için Arap olmayan devletlerle oluşturmaya çalıştığı "Çevresel Pakt"ta yer almıştır. Bu pakt Türkiye-İsrail ilişkilerini canlandırmasına rağmen 1960 yılların sonlarına doğru iki ülke arasındaki gerginlik yeni boyut kazanmıştır.

2.2.2. 1967 Arap-İsrail Savaşı Sırasında Türkiye ile İlişkiler

1948 İsrail Devletinin kuruluşundan ve 1956 Süveyş Krizi sonrasında Araplarla İsrail'i karşı karşıya getiren üçüncü savaş 1967'de yaşanmıştır. 1967 Arap-İsrail Savaşı'nın patlak vermesinde İsrail'den çok Arapların özellikle de Mısır'ın etkin olduğu görülmektedir. Mısır'ın İsrail'e yönelik bu politikasının altında Mısır lideri Nasır'ın 1948 ve 1956 savaşlarında uğranılan yenilginin intikamını almak yatmaktadır. Mısır, İsrail'i yenecek olursa Nasır Orta Doğu'daki bütün Arapların lideri konumuna gelmeyi planlamaktaydı. Mısır'ın, SSCB'den elde ettiği silah ve askeri malzeme ile İsrail'e karşı üstün duruma geldiğine inanmaktaydı. Hem Mısır hem de Sovyetler Birliği İsrail karşısında başarıdan emin görünmekteydi. Ayrıca bu dönemde ABD'nin Vietnam Savaşı olması nedeniyle İsrail'e yardım edemeyeceği düşünülmekteydi.

Savaşı Araplar kaybetmiştir. Savaştan sonra bir Arap askeri gücü kalmamıştır. İsrail, 1967 zaferi ile topraklarını dört misli daha genişletmiştir. İsrail, Golan tepelerine kadar uzanan Suriye topraklarını işgal etmiştir. İsrail sınırlarının genişlemesi, Filistin Mültecileri Sorunu'nu güçlendirmiştir. İsrail karşısındaki yenilgi, Arap devletleri arasında işbirliği zorunluluğunun doğmasına sebep olmuştur. Arap ülkeleri, genişleyen İsrail sınırının kendi topraklarına dayanacağı endişesiyle,

bütün kuvvetlerini Mısır veya Suriye'nin emrine vermiştir. SSCB Arap ülkelerini yeniden silahlandırmaya başlayarak Suriye ve Mısır'da deniz üssü elde etmiştir (http://www.tarihtendersler.com/nbk.asp?shf=3&id=25&id1=&id2=&id3=&mk_id=81).

1967 Arap – İsrail savaşı ile ilgili genel bir bilgi verdikten sonra savaş süresince ve savaş sonrasında Türkiye'nin nasıl bir politika izlediği çalışmamızı daha fazla ilgilendirmektedir. Türkiye, bu bunalım sırasında takip ettiği politika ile hiçbir tarafın yanında kesinlikle yer almadığını açıklamakla birlikte, Araplara karşı sempatisi olduğunu açıkça belirtmiş ve bunalıma çözüm yolu arama çalışmalarında Arap çıkarlarının korunması yönünde bir çaba göstermiştir (Düzgün, 2006:249). Ancak Türkiye böyle bir politika izlerken de İsrail 'e açıkça bir tutum almaktan kaçınmıştır. Yine Türkiye savaşın sorumlusunu aramaktan çok, savaşın sonucuyla ilgilenmiştir. Savaş sonucunda İsrail 'in elde ettiği avantajlara karşı çıkmıştır.

Türkiye yaşanan tüm gelişmeleri yakından takip etmiştir. Cumhurbaşkanı Sunay, 4 Nisan 'da Washington' da verdiği bir demeçte;

“Türkiye, Filistin' in taksimine ait Birleşmiş Milletler kararı aleyhinde oy kullanmıştır. İsrail devleti kurulduğunda da, onu tanımış ve diplomatik münasebetler tesis etmiştir. İsrail ile münasebetler muntazam devam etmektedir. Ancak şunu unutmamak gerekir ki, Türkiye tarihi bağlarla bağlı bulunduğu Arap memleketlerle ilişkilerine büyük önem atfetmektedir. İsrail ile münasebetlerimizin Arap memleketleri üzerinde menfi bir mahiyet almasını hiçbir zaman arzu etmeyiz” demiştir (Dışişleri Bakanlığı Belleteni, Nisan 1967, S 31-59).

Mısır – İsrail ilişkilerinin Mayıs ayı sonunda gerginleşmesi sonucunda, Türk hükümeti Yaptığı açıklamada;

“Türk Hükümeti, her zaman olduğu gibi, bu kere de buhrana sebebiyet veren durumun mütalaasında, Birleşmiş Milletler Yasası ile hak ve adalet

prensiplerine dayanmak gerektiği inancındadır. Bu arada hükümetimiz, komşuları ile iyi dostluk münasebetleri çerçevesinde, Türkiye ile Arap memleketleri arasında mevcut yakın ilişkileri göz önünde bulundurmaktadır” şeklinde ifadeler kullanmıştır (Dışişleri Bakanlığı Belleteni, Mayıs 1967, 32-39).

Bu süreçte Sovyetler Birliği'nin de kendi içerisinde bazı planları bulunmaktaydı. Savaş başlamadan önce Sovyetler Birliği Türkiye'yi kendi tarafına çekmek istemiştir. Ancak Türkiye, Sovyetlerin görüşüne katılmayarak tarafsız kalmaya özen göstermiştir. Amerikan üslerinin, İsrail'i destekleyen ABD tarafından Araplara karşı kullanılacağı endişesi belirmiştir. Türk Hükümeti, bu konuda net bir tavır alarak, üslerin Araplar aleyhine kullanılmamasına dikkat etmiştir.

Arapların savaşta kesin yenilgisi üzerine Suriye' de bazı iddialar ortaya atılarak İncirlik üssünün kullanıldığı ileri sürüldü. Türkiye'nin Şam Büyükelçiliği bu konuda bir açıklama yaparak iddiaları reddetmiştir (Dışişleri Bakanlığı Belleteni, Haziran 1967: 33).

Savaş sırasında Türkiye, Birleşmiş Milletler kararları çerçevesinde hemen ateşkese gidilmesini savunmuştur. Bu durum Araplar lehine olmakla beraber, İsrail'e karşı açık bir kınama yapılmamıştır. Dışişleri Bakanı Çağlayangil, 10 Haziran'da verdiği bir demeçte:

“Orta Doğudaki çarpışmalarla ilgili olarak Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi tarafından alınmış bulunan ateşkes kararlarına riayet edilmemesinden dolayı, bilhassa İsrail – Suriye kesiminde silahlı muhasemat ve silahlı hareketin devam etmekte olduğu üzüntü ile müsadaha edilmektedir” (Dışişleri Bakanlığı Belleteni, Haziran 1967: 33-39).

Ancak Birleşmiş Milletler kararına uymayan İsrail’idi. Türkiye buna değinmiyordu.

Buna karşılık Türkiye, İsrail’e karşı sert tavır almazken, Araplara yakınlık göstermiştir. Savaş sonrasında Türkiye Arap ülkelerine gıda ve insani yardım da yapmıştır.

Savaş sonrasında ortaya çıkan tablo Araplar tarafından bir felaket olarak algılanmıştır. Nasır, yenilginin nedenini şuna bağlamıştır. Mısır, İsrail saldırısını doğu’ dan beklemişti ama İsraililer batı’ dan saldırmıştı. Bu nedenle yenildiklerini açıklamaya çalıştı. İsrail yukarıda belirtildiği gibi savaştan büyük toprak kazancıyla çıkmıştır. Orta Doğu’da yapı tamamen değişmiştir. Türkiye bu duruma tepki göstermiştir. 10 Haziran’ da Dışişleri Bakanı Çağlayangil verdiği demeçte:

“Kuvvet ihtimali sureti ile arazi kazancı sağlanması ve pozisyon takviyesi yoluna gidilmesine karşıyız” (Dışişleri Bakanlığı Belleteni, Haziran 1967: 33-60).

Türkiye savaşın başında aldığı tavrı devam ettirmiştir. Ayrıca toprak kaybına karşı çıkararak, savaş sonrası yeni rahatsızlıkların doğmasını engellemeye çalışmıştır. Toprak kaybeden Araplara karşı politik bir baskı yapılmasına Türkiye karşıydı.

1967 Savaşının Türkiye’nin Arap ülkeleri ile ilişkilerinin düzelmesinde önemli bir rolü olmuştur. Türkiye bir anlamda, Arap dünyasının zor durumda olduğu bir sırada diplomatik ve insani yardımda bulunmuştur. Türkiye bu politikasını da her platformda dile getirmiştir. Türkiye Avrupa Konseyi’nin Siyasi Komisyonu’nun 4 Temmuz toplantısında, Türk delegesinin Orta Doğu Krizi dolayısıyla yaptığı konuşmada; İsrail’in işgal etmiş olduğu topraklardan kayıtsız şartsız çekilmesini dile getirirken, sorunun müzakere yoluyla çözülmesini istemiştir. Türkiye’nin

müzakereler yoluyla sorunun çözülmesini istemesi Arap ülkelerinin görüşleriyle uyuşmuyordu.

1967 savaşı nedeniyle ABD, bazı Arap ülkeleri ile olan ilişkilerini kesmişti. ABD, Arap ülkeleriyle olan diplomatik ilişkilerini, Türkiye aracılığı ile yürütmesi teklifine yanaşmadı. ABD'nin Irak nezdinde ki çıkarlarının Türkiye tarafından korunması için yaptığı teklifi, Türkiye yine reddetmiştir. Türkiye'nin Arap devletleri lehine aldığı tutum, Arap ülkeleri tarafından olumlu bulunmuştur. Libya hükümeti, 2 Temmuz 1967'de yaptığı bir açıklamada, Batı ülkelerine petrol ihracını durdururken, Libya petrolünün ancak Türkiye, Fransa, İspanya, Yunanistan ve İtalya gibi dost ülkelere ihraç edileceğini bildirmiştir. (Kürkçüoğlu,a.g.e, 159).

Suriye Dışişleri Bakanı 21 Ağustos'ta verdiği demeçte, Türkiye'yi överek Türkiye ile Suriye arasında ilişkilerin gelişeceğini söylemiştir. Ürdün Kralı Hüseyin 5-11 Eylül günleri arasında Türkiye'yi ziyaret etmiş bunun sonucunda yayınlanan ortak bildiride, kuvvet yoluyla toprak kazanılmaması ve siyasi avantaj sağlanmaması, İsrail'in işgal ettiği bütün Arap topraklarından çekilmesi ve Kudüs konusunda Birleşmiş Milletler kararlarına uyulması ilkeleri vurgulanmıştır. Başbakan Süleyman Demirel 22-24 Ekim'de Irak'ı ziyaret ederek, Demirel burada yaptığı konuşmada İsrail 'in işgal ettiği toprakları, kendisine siyasi menfaatler sağlamak amacı ile kullanmak istediğini bildirmiştir. Bütün bu gelişmelerden sonra Arap ülkeleriyle Türkiye'nin ilişkileri normale dönmüştür. Türkiye, İsrail'in işgal ettiği topraklardan çekilmesi gerektiğini sürekli dile getirerek, İsrail politikasının temelini bu yönde çizmiştir.

2.2.3. 1973 Arap-İsrail Savaşı Sırasında Türkiye ile İlişkiler

1973 Arap- İsrail Savaşı Türkiye’de 1971 müdahalesi sonrasında yapılan ilk genel seçimler olan 14 Ekim 1973 seçimleriyle aynı günlere rastlamış, kamuoyunun ve siyasal partilerin ilgisinin seçimlere yönelmesi nedeniyle, savaşa ilişkin gelişmeler kamuoyu katında yeterince irdelenmemiştir. Dışişleri Bakanlığı tarafından yapılan açıklamalar dışında, özellikle basında kapsamlı bir değerlendirmeye karşılaşılmamaktadır.

Savaşın başlamasından sonra yapılan ilk resmi açıklamada 1967’den beri dile getirilen görüşler yinelenerek, çatışmalardan duyulan “teessür ve endişe” belirtilerek, Türkiye’nin “kuvvet kullanarak işgal edilen Arap ülkelerinin topraklarının tahliye edilmesini, adil, devamlı ve barışçı bir çözümün en önemli unsurlarından birisi olarak gördüğü” vurgulanmıştır. İzleyen günlerde yapılan açıklamalarda “İncirlik ortak savunma tesisindeki uçakların NATO savunma amaçları dışında kullanılmasının söz konusu olmadığı” açıklanmıştır.

Savaşın uzaması üzerine Ankara, tarafsız bir politika izlemekte olduğunu vurgulayarak, ABD ve Sovyetler Birliği’nin bu politikaya ters düşen taleplerine olumsuz yanıt vermiştir. Sovyetler Birliği’nin Arap ülkelere askeri nakliye uçaklarıyla malzeme sevk etmek için Türkiye üzerinde bir hava köprüsü kurulması talebi kabul edilmemiştir. Sonuç olarak belirtmek gerekirse, “İşgal edilen toprakların tahliyesi” retoriği bir yana bırakılacak olursa, savaş sırasında Türkiye, siyasal koşulların da dayatması sonucunda, tarafsız bir tutum sergilemiştir.

2.2.4. Mavi Marmara Gemisine Yapılan Saldırı ve Sonrası Yaşananlar

1990'ların başına kadar İkinci Katip seviyesinde sürdürülen ilişkiler 1990 yılı itibariyle İsrail-Filistin Savaşında Oslo Anlaşması yapılmış, bunun üzerine 1991 yılında diplomatik ilişkiler yeniden Büyükelçi seviyesine yükseltilmiş; o dönemdeki Büyükelçi Ekrem Güvendiren güven mektubunu dönemin İsrail Cumhurbaşkanı Haim Herzog'a 23 Mart 1992'de sunmuştur. Söz konusu dönemden itibaren Türkiye-İsrail ilişkileri karşılıklı yarar temelinde devam etmiş, iki ülke işbirliğinin yasal çerçevesi bir dizi anlaşmayla sağlanmış ve birçok üst düzey ziyaret gerçekleştirilmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti 10. Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer 6-7 Haziran 2006 tarihlerinde İsrail'i ziyaret etmiş, Dönemin Devlet Başkanı Shimon Peres ise 11-13 Kasım 2007 tarihlerinde Türkiye'yi ziyaret etmiştir. Türkiye'ye 3 günlük bir ziyarette bulunan İsrail devlet başkanı Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde (TBMM) bir konuşma yapmıştır. Bu konuşma İsraili bir devlet başkanının tarihte halkının çoğunluğu Müslüman bir ülkenin parlamentosunda yaptığı ilk konuşma olma özelliği taşımaktadır. Peres konuşmasında;

"Atalarımızın atalarımıza nasıl el uzattığını hatırlıyoruz. Avrupa ülkelerinin çoğu sürgünü seçen Yahudiler'i kolları açık beklemiyordu. Sadece Osmanlı, topraklarında yerleşmelerine izin verdi. Dinlerini uygulayabilecekleri hoşgörülü bir yuva buldular" demiştir (Peres, TBMM Genel Kurulu'nda konuştu Mynet Alıntı 13 Kasım 2007).

1990 ve 2000'lerin başında Türkiye ve İsrail askeri, stratejik ve diplomatik açıdan işbirliği içinde olmuşlardır. 1999 yılında terör örgütü PKK lideri Abdullah Öcalan'ın Kenya'da yakalanarak Türkiye'ye getirilmesinde İsrail gizli servisi Mossad'ın etkin olduğu bilinmektedir.

Türkiye'nin İsrail ile olan ilişkileri zaman zaman Filistin Sorunu konusundaki yaklaşım farklılıkları nedeniyle bozulmaktadır. Türkiye'nin Filistin sorununa olan tavrı İsrail tarafından olumlu karşılanmamaktadır. Örneğin 16 Şubat 2006 tarihinde Hamas'ın liderleri Halid Meşal'ın Türkiye'ye yaptığı ziyaret, İsrail yetkilileri tarafından eleştiri konusu olmuştur.

Gazze'ye yapılan saldırılardan sonra Türkiye ve İsrail ilişkileri daha da bozulmuştur. Ocak 2009 tarihinde İsviçre'nin Davos kasabasında toplanan Dünya Ekonomik Forumu'nda ki "One Minute" olayı ve 31 Mayıs 2010 tarihindeki, Gazze'ye yardım taşıyan Türk Mavi Marmara Gemisi'ne yapılan İsrail saldırılarından sonra ilişkiler kopma seviyesine gelmiştir.

Gazze'ye insanî yardım taşıyan İnsani Hak ve Hürriyetleri Yardım Vakfı'nın (İHH) 8 gemisinden biri olan Mavi Marmara Gemisi'ne İsrail Kuvvetleri'nin 31 Mayıs 2010 tarihinde saldırmasıyla 9 kişi hayatını kaybetmiştir. Türkiye dâhil 33 ülkeden insanın katılımının olduğu bu yardım konvoyuna uluslararası sularda böyle bir saldırının olması Türkiye ve diğer birçok ülkeden gelen tepkilerle kınanmıştır. Olayın ardından en sert tepkinin geldiği Türkiye'de Dışişleri Bakanlığı yazılı bir açıklama yapmıştır. Açıklama şöyledir:

“Gazze halkına insani yardım ulaştırmak arzusunu taşıyan ve aralarında yaşlı, kadın ve çocukların da bulunduğu çok sayıda ülkeden sivillere karşı İsrail Savunma Kuvvetleri tarafından güç kullanılması sonucunda, elde edilen ilk bilgilere göre en az iki kişinin hayatını kaybetmiş ve 30'dan fazla kişinin yaralanmış olmasını en ağır şekilde protesto ediyoruz.

İsrail masum sivilleri hedef alarak, insan hayatını ve barışçı girişimleri hiçe saydığını açık bir biçimde bir kez daha göstermiştir. İsrail'in bu insanlık dışı uygulamalarını şiddetle kınıyoruz. Açık denizlerde gerçekleşmiş, uluslararası hukukun ağır bir ihlalini teşkil eden bu müessif olay ilişkilerimizde telafisi mümkün olmayan sonuçlar doğurabilecektir. Tel Aviv Büyükelçiliğimiz tarafından sürdürülen girişimlerin yanı sıra Bakanlığımıza davet edilen İsrail'in Ankara

Büyükelçisi nezdinde bu kabul edilemez olay kuvvetle kınanmakta ve kendisinden acilen izahat talep edilmektedir. Gereğe ne olursa olsun, yalnızca barışçı faaliyetlerde bulunan sivillere karşı bu tür hareketlerin kabulü mümkün değildir. İsrail'in uluslararası hukukun ihlalini teşkil eden bu davranışının sonuçlarına katlanması gerekecektir. Hayatını kaybedenlere Tanrıdan rahmet, kederli ailelerine başsağlığı ve sabır diliyor, yaralananlara acil şifa dileklerinizi iletiyoruz” (http://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0srail-T%C3%BCrkiye_ili%C5%9Fkileri).

Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan bu saldırıyı "devlet terörü" olarak nitelendirirken İsrail tarafı ise geminin gönderilme amacının "provakasyon" olduğunu dile getirmiştir. Davos zirvesinde Erdoğan'ın Gazze'ye saldırılara yönelik göstermiş olduğu tepkinin ardından, yaşanan bu son olay Türkiye ile İsrail arasındaki ilişkileri iyice germiştir ve Türkiye, büyükelçisini Ankara'ya çağırmıştır.

Olayın ardından İstanbul Cumhuriyet Savcılığınca hazırlanan Akdeniz'in uluslararası sularında düzenlenen saldırıya ilişkin olay tarihinde "İsrail Genelkurmay Başkanı olan Rau Aluf Gabiel Ashknazi, Deniz Kuvvetleri Komutanı Eliezer Alfred Marom, İstihbarat Başkanı Amos Yadlin, Hava Kuvvetleri Komutanı Avishay Levi" hakkında hazırlanan iddianame İstanbul 7. Ağır Ceza Mahkemesi'ne gönderilmiş iddianame oy birliğiyle kabul edilmiştir.

İsmi geçen komutanların canavarca hisle veya eziyet çektirerek öldürmeye teşebbüs suçuna azmettirmek, silahla yaralama suçuna azmettirmek, kemik kırığına neden olacak şekilde yaralamaya azmettirmek, yaralama suçuna azmettirmek, kişiyi hürriyetinden yoksun bırakmak suçuna azmettirmek, haberleşmenin engellenmesine azmettirmek, eziyet suçuna azmettirmek, yağma suçuna azmettirmek, ve 'mala zarar vermeye azmettirmek suçlarından da toplam 8 bin 578 ile 18 bin 32'şer yıl arasında yakalandıkları yerde hapis cezasına çarptırılmaları öngörülmüştür.

Palmer Rapor'unun açıklanmasının ardından rapor için Türkiye Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan raporla ilgili olarak rapor için:

"Bu raporun hiç bir önemi yok, bu rapor onu yazarların ayıbıdır. Rapor Gazze ablukasına meşrutiyet kazandırıyor ve işgale kapı aralıyor. Biz bunu kabul etmeyeceğiz" demiştir (http://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0srail_T%C3%BCrkiye_ili%C5%9Fkileri).

Ardından Türkiye, İsrail'e yaptırım kararı almış ve ilişkilerin düzeyini daha da düşürmüştür. Türkiye Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu şu 5 maddelik yaptırımları açıklamıştır:

- 1- Türk İsrail diplomatik ilişkileri ikinci kâtip düzeyine indirilecektir. İkinci katip düzeyi üzerindeki tüm görevliler, başta büyükelçi olmak üzere en geç Çarşamba günü ülkelerine geri döneceklerdir.
- 2- Türkiye ile İsrail arasındaki tüm askeri anlaşmaların tümü askıya alınmıştır.
- 3-Doğu Akdeniz'de en uzun kıyısı bulunan sahil devleti olarak Türkiye, Doğu Akdeniz'de seyrü-sefer serbestisi için gerekli gördüğü her türlü önlemi alacaktır.
- 4-Türkiye İsrail'in Gazze'ye uyguladığı ablukayı tanımamaktadır. İsrail'in 31 Mayıs 2010 tarihi itibariyle Gazze'ye yönelik uyguladığı ambargonun Uluslararası Adalet Divanı'nda incelenmesini sağlayacaktır. Bu doğrultuda BM Genel Kurulu'nu harekete geçirmek için girişimlere başlıyoruz.
- 5-İsrail saldırısının Türk ve yabancı tüm mağdurlarının mahkemelerdeki hak arama girişimlerine gereken her türlü destek verilecektir (http://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0srail-T%C3%BCrkiye_ili%C5%9Fkileri).

22 Mart 2013 tarihinde ABD Başkanı Barack Obama'nın İsrail ziyareti sırasındaki Türkiye ile İsrail arasındaki sorunun çözümü için yaptığı arabulucuk sonucu İsrail Başbakanı Benjamin Netanyahu, Türkiye Başbakanı Recep Tayyip

Erdoğan'a telefonda; "Gazze filosuna yapılmış olan müdahaleden ötürü" zr dilediğini, hayatını kaybedenlerin ailelerine tazminat ödeneceğini ve Gazze şeridi'ne insani ihtiyaç malzemelerinin girişine izin verileceğini belirtti. Aynı dakikalarda Türkiye Başbakanlığı resmi web sitesinde, İsrail Başbakanlığı'nın yazılı açıklamasını yayımlandı.

BÖLÜM 3

ARAŞTIRMA KAPSAMINDA TUTULAN ÖRNEK OLAYLAR VE TÜRK BASININ TAVRI

Bu araştırma İsrail'in devlet olma sürecini ve bu süreçte Türkiye'nin İsrail'e karşı tutumunu ana hatlarıyla ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu kapsamda, birincil ve ikincil kaynaklardan yararlanılmıştır. Dönemin siyasi durumunu ve Türk – İsrail ilişkilerini konu alan ikincil kaynaklarla birlikte, Türkiye'nin tutumunu medyaya yansıyan şekliyle anlayabilmek içinse dönemin bir kısım yazılı medyasından yararlanılmıştır.

Kullanılan kaynaklar açısından konu üç farklı bölümde ele alınmıştır. Birinci bölümde devlete giden yolda yaşanan siyasi süreç ele alınmıştır. İkinci bölümde ise özellikle dış politika ve basın konusu ele alınmıştır. Araştırmanın üçüncü bölümünde İsrail Devleti'nin kuruluşundan günümüze kadar geçen süre içerisinde belirli dönemler araştırma kapsamında tutularak, Türk Basınının tavrı ölçülmüştür. Bu dönemler belirlenirken Türkiye- İsrail ilişkilerini etkileyebilecek olaylar göz önünde bulundurulmuştur. Araştırma kapsamında İsrail Devleti'nin kuruluşu olarak kabul edilen 14 Mayıs 1948, 5 Haziran 1967 Arap-İsrail Savaşı, 6 Ekim 1973 Arap-İsrail Savaşı (Yom Kippur Savaşı), 31 Mayıs 2010 tarihinde Mavi Marmara Gemisine yapılan saldırı ve 22 Mart 2013 tarihinde İsrail Devletinin Türkiye'den özür dilemesi sonrasındaki gazetelerin ilk on gününün manşet haberleri derinlemesine araştırılırken bu konularla ilgili gazetelerde yer alan diğer haberlerde incelenmiştir.

İsrail ile Türkiye arasında İsrail Devletinin kuruluşu öncesinde de kuruluş sonrasında da uluslararası ilişkiler sürekli devam etmiştir. Günümüzde de İsrail-

Türkiye ilişkileri inişli çıkışlı bir şekilde seyretmektedir. Araştırmanın özellikle birinci bölümünde bu ilişkiler kapsamlı bir şekilde anlatılmıştır. Araştırma kapsamında iç politikanın oluşumunda olduğu gibi dış politikanın oluşumunda da basının etkisinin ne boyutta olduğu ölçülemeye çalışılmıştır. Çalışmada Türk basınının dış politika oluşumundaki etkisi araştırılırken, Türk basınının uluslararası alanda yaşanan bir olayda nasıl hareket ettiği de tespit edilmeye çalışılmıştır.

3.1. İsrail Devleti'nin Kuruluşunda Türk Basınının Tavrı

İsrail Devleti'nin kuruluş sürecinde Türk Dış Politikası'nın tutumu araştırmanın birinci bölümünde anlatılmıştır. Bu bölümde ise sürecin Türk yazılı basınındaki yansımaları tahlil edilmiştir. Bu bölüm hazırlanırken temelde dört kaynaktan yararlanılmıştır bunlar; dönemin Yeni Sabah, Cumhuriyet, Hürriyet ve Vakit gazeteleridir. Bu gazeteler seçilirken özellikle dönemin en çok tiraja sahip olan gazeteleri tercih edilmekle birlikte gazetelerin yayın politikalarının farklı olmasına dikkat edilmiştir.

İsrail Devletinin kuruluşu öncesi ve sonrasıyla uzun bir süreci ifade etmektedir. Elbette bu süre zarfında Türk basınında birçok haber yer almış olabilir, fakat araştırma kapsamında gazetelerin sadece ilk on günde çıkan haberleri incelenmiştir.

Araştırma kapsamında tutulan gazetelerin tek tek tahlilini yapmak yerine dört gazetenin genel bakış açısı anlatılmıştır. Haberler başlıklarından ve spotlardan bazıları aşağıdaki gibidir:

Cumhuriyet Gazetesi -15 Mayıs 1948 Birinci Sayfa Haberi (EK-1)

Başlık: Arap Orduları Dün Gece Filistin'e Girdiler

Spot: Mısır Ordusu İki Kasabayı Ele Geçirdi, İleri Harekat Devam Ediyor

Alt Başlık: Yahudi Devleti'nin İlanı

Hürriyet Gazetesi – 16 Mayıs 1948 Birinci Sayfa Haberi (EK-2)

Başlık: Filistin'de Kan Gövdeyi Götürüyor

Spot: Yahudiler 3 Koldan Tazyik Ediliyor

Alt Başlık: İngiltere, Amerika'nın Yahudi Devletini Tanıma Kararını İyi Karşılamadı

Yeni Gazete Vakit- 15 Mayıs 1948 Birinci Sayfa Haberi (EK-3)

Başlık: Filistin'de Yahudi Devleti Kuruldu

Spot: Arap Orduları Birkaç Koldan Taarruza Geçtiler

Alt Başlık: Mısır Orduları İki Koldan Filistin'e Girerek İki Kasabayı İşgal Etiler.

Yeni Sabah- 15 Mayıs 1948 Birinci Sayfa Haberi (EK-4)

Başlık: Arap Orduları Filistin'e Girdi

Spot: Göğüs Göğüse Kanlı Harp Devam Ediyor.

Alt Başlık: Teşekkür Eden Yahudi Devleti, Arap Devletlerine Sulh Teklif Etti. Arap

Ülkelerinde Sıkı Yönetim

İsrail Devleti'nin bağımsızlığı ilan ettikten sonraki gün gazetelerin birinci sayfalarında olay yukarıdaki gibi verilmiştir. Gazeteler genel olarak İsrail'in bağımsızlığını gazetelerinin birinci sayfalarına taşımış bulunmaktadırlar. Ancak incelenen on günlük süreçte dört gazetede genel olarak olayı manşete taşımaktan ziyade sürmanşetten ya da alt manşetten vermişlerdir. Haber başlıklarında ve spotlarında genel olarak Arap ordularının Filistin'e girdiğine yer verilmiştir. Haberlerde olay verilirken medyanın temel görevlerinden biri olan haber verme anlayışına göre hareket edilmiştir. Gazetelerde yer alan haberlerde haber vermenin dışında kamuoyunu farklı bir yöne yönlendirme görülmemiştir. Haberler objektif bir şekilde verilmeye çalışılmıştır. O dönemde dış politikada Türkiye'nin Arap yanlı politikasına Türk Basınında yer verilmemiştir. Bu dönem gazetelerine bakıldığında gazetelerin genel olarak ülkenin iç politikasında yaşanan gelişmeleri dış politika ile ilişkilendirerek haberleri verdikleri gözlenmektedir.

Yapılan araştırmada İsrail Devleti'nin kuruluşu ile ilgili olarak ne o dönemin Cumhurbaşkanı ne de o dönemin Başbakanı tarafından basın aracılığı ile herhangi bir değerlendirmeye rastlanmıştır. Özellikle gazetelerin 15 Mayıs 1948 tarihli sayılarına bakıldığı takdirde böyle bir açıklamanın yer almadığı görülmektedir. (EK-1, EK-2, EK-3, EK-4) Bu durum da liderlerin bu konu ile ilgili düşüncelerini kamuoyu ile paylaşmak istemediklerini göstermektedir. Dönemin diplomatik ilişkilerine bakıldığında; Demokrat Parti döneminde Türkiye – İsrail ilişkilerinin artarak devam ettiği gözlemlenmektedir. İsrail bu dönemde Türkiye ile ilişkilerini sağlamlaştırmaya özel bir önem göstermiştir. Siyasi yöneticilerin ilk başta İsrail Devleti'nin kuruluşu ile ilgili kamuoyu ile bir bilgi paylaşmamaları ilişkiler açısından önemlidir.

Yine gazetelerin 15 Mayıs 1948 tarihli sayılarına bakıldığında sadece Cumhuriyet Gazetesinde “Amerika Yeni Kurulan Yahudi Devletini Dün Resmen Tanıdı” haberine rastlanılmaktadır. (EK-1) Diğer gazetelerde böyle bir haberin yer almaması o dönem gazetelerinin de yayın politikalarının değişik olduğunu göstermektedir.

Haberleri gazetelerde işgal ettikleri yer bakımından değerlendirmek gerekirse; ilk on günlük süreçte incelenen gazetelerin birinci sayfalarında İsrail’in bağımsızlığı ile ilgili habere rastlamak mümkündür. Ancak bu haberler İsrail’in bağımsızlığı ilan ettikten sonraki günler yavaş yavaş küçülmeye başlamıştır. Türk Basını bu olayla çok da fazla ilgilenmemiştir. İlk günden itibaren gazetelerin birinci sayfalarında İsrail Devleti’nin bağımsızlığı ve savaşla ilgili haberler verilirken gazetelerin birinci sayfalarının büyük bir kısmında ulusal haberler verilmiştir. (EK-5, EK-6, EK-7, EK-8)

Günlük hayatta da savaş dönemlerinde de haber akışı oldukça önemlidir. Eğer ki basın organları olarak güçlü bir haber ağına sahip değilseniz, merkezden gelen haberleri kamuoyu ile paylaşmak durumundasınızdır. Bu dönemde de Türk Basını Ortadoğu’da yaşanan gelişmeleri kendi haber kaynakları aracılığı ile kamuoyuna iletememiştir. Haberler genellikle yabancı kaynaklar tarafından Türk Basınına iletilmiştir. Haberleri başka kaynaklar ürettiği için bu durum Türk Basınının kendi haberini değil de başkalarının haberini kamuoyu ile paylaşmasına neden olmuştur. Yaşanan bu gelişmeler haber üretim sürecini etkilemekte ve habere yüklenen ideoloji tam olarak belirlenememektedir. Haber ve haber kaynaklarından bazı örnekler aşağıdaki gibidir.

Yeni Sabah- 18 Mayıs 1948 Birinci Sayfa Haberi (EK-9)

Başlık: Rusya Yeni İsrail Devleti'ni Tanıdı

Haberin Alındığı Kaynak: Londra17 (B.B.C)

Yeni Gazete Vakit- 20 Mayıs 1948 Birinci Sayfa Haberi (EK-10)

Başlık: Filistin Arap Deniz Kuvvetleri Tarafından Çevrildi

Haberin Alındığı Kaynak: Paris 20 (Reu.)

Bu ve buna benzeyen birçok örnek vermek mümkündür ancak burada dikkat çeken başka bir ayrıntı bulunmaktadır. Cumhuriyet Gazetesi savaşın yerinden takip edilmesi amacıyla bölgeye Ömer Rıza Doğrul isminde bir muhabir göndermiştir. Yaşanan olay ile ilgili haberleri kamuoyu ile paylaşırken kaynak olarak Ömer Rıza Doğrul'u göstermiştir. (EK-11) Bu durum da gazetelerin olaylara nasıl yaklaştığının açık bir göstergesidir.

3.2. 1967 Arap – İsrail Savaşı'nda Türk Basının Tavrı

İsrail Devleti'nin kurulması öncesinde ve sonrasında Arap ülkeleri ile olan mücadeleler devam etmiştir. 1948 ve 1956'nın ardından Araplar ile İsrail'i karşı karşıya getiren üçüncü savaş 1967 yılında yaşanmıştır. Araştırmanın birinci bölümünde 1967 Arap – İsrail Savaşı ve Türkiye ile olan diplomatik ilişkilerden kapsamlı bir şekilde bahsedilmiştir. Bu bölüm hazırlanırken temelde beş kaynaktan yararlanılmıştır bunlar; Akşam, Cumhuriyet, Hürriyet, Milliyet, Tercüman ve Zafer gazeteleridir. Yine bu gazeteler seçilirken özellikle dönemin en çok tiraja sahip olan

gazeteleri tercih edilmekle birlikte gazetelerin yayın politikalarının da farklı olmasına dikkat edilmiştir.

1967 Arap- İsrail Savaşı sırasında Türkiye yaşanan gelişmeleri çok yakından takip etmiştir. Türkiye açıkça hiçbir tarafın yanında olmadığını belirtmiştir. Ancak Araplara karşı olan sempatisini de çok fazla gizleyememiştir. Savaş olmaması konusundaki arayışlarını Arapların çıkarlarını ön planda tutarak yapmıştır.

Dış politikada yaşanan tüm gelişmeler kamuoyunu da yakından ilgilendirmektedir. Kamuoyu yaşanan bu gelişmeleri basın aracılığı ile öğrenebilmektedir. Araştırma kapsamında yaşanan bu gelişmeleri Türk Basının ele alış şekli incelenmiştir. 6 büyük gazetenin haberlerinin tek tek değerlendirmesinin yapılması yerine gazetelerin genel bakış açıları göz önünde bulundurulmuştur.

Akşam Gazetesi – 6 Haziran 1967 Birinci Sayfa Haberi (EK-12)

Başlık: Harp Büyüyor

Spot: Amerika Tarafsız Kalıyor

Alt Başlık: Bakanlar Kurulu Toplantısından Sonra Demirel: “Herkes İşine” dedi.
Türkiye Fevkalade Tedbirler Almıyor

Cumhuriyet Gazetesi -6 Haziran 1967 Birinci Sayfa Haberi (EK-13)

Başlık: Ortadoğu’da Savaş

Spot: İsrail Kuvvetleri Üç Yarı Cephede Çarpışıyor

Alt Başlık: Bakanlar Kurulu Toplanarak Durumu Görüştü

Hürriyet Gazetesi -6 Haziran 1967 Birinci Sayfa Haberi (EK-14)

Başlık: Ortadoğu'da Harp

Spot: Gazze Ve Kudüs Çok Şiddetli Çarpışmalara Neden Oluyor

Alt Başlık: Arap Ülkelerinin Talebi Üzerine Türkiye'deki Amerikan Üslerinin Kullanılmasına İzin Vermeyeceğiz.

Milliyet Gazetesi -6 Haziran 1967 Birinci Sayfa Haberi (EK-15)

Başlık: Savaş Başladı

Spot: Sovyet Rusya İlerleyen İsrail Birliklerinin Durmasını İstedi

Alt Başlık: Çağlayangil: NATO üsleri emrivakile kullanılamaz, Bakanlar Kurulu Ortadoğu Savaşı için 1,5 saatlik toplantı yaptı.

Tercüman Gazetesi -7 Haziran 1967 Birinci Sayfa Haberi (EK-16)

Başlık: Kanlı Savaş: Binlerce Ölü ve Yaralı Var

Spot: Nasır Süveyş'i Kapadı, İsrail Gazze'yi İşgal Etti

Alt Başlık: Suriye'de Türklere Büyük Dost Diye Tezahürat Yapıldı, Demirel: "Türkiye'de akaryakıt sıkıntısı çekilmeyecektir" dedi.

Zafer Gazetesi -6 Haziran 1967 Birinci Sayfa Haberi (EK-17)

Başlık: Araplarla İsrail Arasında Savaş Başladı

Spot: Çarpışmalarda, 42 İsrail, 10 Mısır Uçağı Düşürüldü.

Alt Başlık: Mecliste de tek kelime konuşuluyordu: Savaş

Arap – İsrail Savaşı 5 Haziran 1967 tarihinde başlamıştır. Savaş başladıktan sonraki gün (6 Haziran 1967) gazetelerin birinci sayfalarında olay yukarıdaki gibi verilmiştir. Gazeteler genel olarak 1967 Arap – İsrail Savaşını gazetelerinin birinci sayfalarında manşet haber olarak vermişlerdir. 6 gün süren bu savaşı Türk Basını yakından takip etmiştir. Savaş süresince gazetelerin birinci sayfalarının neredeyse tamamı olayı anlatmıştır. Haber başlıklarında genel olarak ‘Ortadoğu’da Savaş’ başlığı kullanılmıştır. Savaş esnasında yaşanan gelişmelere değinilmeye çalışılmıştır. 6 büyük gazetede olaya genel anlamıyla aynı şekilde yaklaşmıştır. Olay verilirken özellikle habercilik ilkeleri göz önünde bulundurulmaya çalışılmış ve özen gösterilmiştir.

Gazetelerin birinci sayfalarında yer alan haberlerin alt başlıklarında dikkat çeken başka bir ayrıntı bulunmaktadır. Gazeteler, özellikle savaştan ülkenin nasıl etkileneceğine ya da nasıl etkilendiğine yönelik haberlerini alt başlıklarında vermişlerdir. Burada Türk Basınının tek sesle dış politikada ülke çıkarlarını düşünerek kamuoyunu yönlendirmeye çalıştığı görülmektedir. Yukarıdaki araştırma sonucunda da görüldüğü üzere altı gazetede alt başlığında ülke çıkarlarını düşünen konuları işlemişlerdir.

Araştırma kapsamında incelenen gazetelerde 1967 Arap-İsrail Savaşı Türk Siyasetçileri tarafından da yakından takip edilmiştir. Dönemin Cumhurbaşkanı, Başbakanı, Dış İşleri Bakanı ile birlikte birçok siyasetçi savaş ile ilgili olarak gazetelere demeçler vermiştir. Bu da kamuoyunun bilgilendirilmesiyle birlikte siyasetçilerin ve ülkeyi yönetenlerin bakış açısını halkla paylaşmasına olanak sağlamıştır. (EK-18)

Haberleri gazetelerde işgal ettikleri yer bakımından değerlendirmek gerekirse; ilk altı günlük süreçte incelenen gazetelerin birinci sayfalarında 1967 Arap- İsrail Savaşı ile ilgili birçok habere rastlamak mümkündür. Dikkat çeken nokta ise savaşın başladığı ilk günden itibaren savaş bitene kadar gazetelerin tam sayfa olarak haberi vermeleridir. Gazeteler birinci sayfalarının yüzde 80'lik kısmını 1967 Arap – İsrail Savaşına ayırmış bulunmaktalar. Bu durum Türk Basının Ortadoğu'da yaşanan gelişme ile yakından ilgilendiğini göstermektedir. Türk basının bu olayla yakından ilgilenmesi olayın Türkiye'yi de yakından ilgilendirmesi olarak algılamak yerinde olacaktır. Ancak, basının en önemli görevlerinden birisi de kamuoyunu bilgilendirmektir. Savaşı Türk kamuoyu yakından takip etmektedir. Cumhuriyet Gazetesi'nin 6 Haziran 1967 tarihli sayısında "Ortadoğu'da Savaş Heyecan Yarattı" başlıklı haberi aşağıdaki gibidir:

Ortadoğu'da Savaş Heyecan Yarattı

Ankara (Cumhuriyet Bürosu) Ortadoğu'da savaş haberi duyulduktan sonra Ankara halkı da son derece heyecanlanmış ve harp haberlerini gazete bürolarına telefon ederek öğrenmeye çalışmıştır. (EK-19)

3.3. 1973 Arap – İsrail Savaşı'nda Türk Basının Tavrı

1973 Arap- İsrail Savaşı Türkiye'de 1971 müdahalesi sonrasında yapılan ilk genel seçimler olan 14 Ekim 1973 seçimleriyle aynı günlere rastlamıştır. Kamuoyunun ve siyasi otoritelerin seçime yönelmesi nedeniyle, savaşa ilişkin gelişmeler kamuoyunda çok fazla yer bulamamıştır. Bu dönem içerisinde Dış İşleri Bakanlığı tarafından savaş ile ilgili bazı açıklamalar yapılmıştır. Ancak bu

açıklamalar basında yer bulamamıştır. Basın bu dönemde daha çok ülkede gerçekleşecek olan genel seçimler ile ilgilenmiştir.

Araştırmanın bu bölümü hazırlanırken diğer bölümlerde olduğu gibi yine dönemin en çok tiraja sahip olan gazeteleri tercih edilmiş ve gazetelerin yayın politikalarının farklı olmasına özen gösterilmiştir. Araştırmanın bu bölümü hazırlanırken temelde dört kaynaktan yararlanılmıştır bunlar; dönemin Akşam, Cumhuriyet, Tercüman ve Zafer gazeteleridir.

Araştırma kapsamında tutulan gazetelerin birinci sayfaları derinlemesine incelenmiş, konu ile ilgili gazetelerin iç sayfalarında devam eden haberler de incelenerek değerlendirmeler yapılmıştır. Konu ile ilgili çok fazla haber bulunamamasından dolayı gazetelerin tek tek tahlilini yapmak yerine dört gazetenin genel bakış açısı birlikte verilmeye çalışılmıştır. Haber başlıklarından ve spotlardan bazıları aşağıdaki gibidir:

Akşam Gazetesi -7 Ekim 1973 Birinci Sayfa Haberi (EK-20)

Başlık: Arap-İsrail Savaşı Dün Yeniden Başladı. Mısır Birlikleri Süveyş'i Geçti

Spot: Mısır Birlikleri İlerlemeye Devam Ediyor. Savaş Haberi Bütün Dünyada Bomba Etkisi Yarattı

Alt Başlık: Diplomatik Çevreler Ortadoğu'da Durumun Vahim Olduğunu Bildiriyor

Cumhuriyet Gazetesi -7 Ekim 1973 Birinci Sayfa Haberi (EK-21)

Başlık: Ortadoğu Yine Kana Bulandı

Spot: İsrail ile Mısır ve Suriye Arasında Savaş Başladı

Alt Başlık: Savaşın Başlamasından Sonra Mısır Birlikleri 1967'den bu yana ilk kez Süveyş'i geçtiler

Tercüman Gazetesi -7 Ekim 1973 Birinci Sayfa Haberi (EK-22)

Başlık: Ortadoğu Savaşı Yeniden Başladı

Spot: Mısır Süveyş Kanalının Doğu Yakasını Ele Geçirdi

Alt Başlık: İsrail Jetleri ile Suriye ve Mısır Uçakları Karpışıyor

Zafer Gazetesi - 8 Ekim 1973 Birinci Sayfa Haberi (EK-23)

Zafer Gazetesi Savaşın Başladığının ertesi günü olan 7 Ekim 1973 tarihli sayısında 1793 Arap-İsrail Savaşı ile ilgili manşetinde herhangi bir habere yer vermemiştir. Onun için gazetenin 8 Ekim 1973 tarihli sayısı incelenmiştir.

Başlık: Arap-İsrail Savaşı Bütün Şiddeti İle Devam Ediyor

Spot: Araplar Bazı Yerleri İsrail'den Geri Alıyor

Alt Başlık: Sonuç Henüz Belli Olmadı

1973 Arap-İsrail Savaşı'nın başlamasından sonraki ilk gün araştırma kapsamında tutulan gazeteler savaşla ilgili haberleri yukarıdaki gibi vermişlerdir. Zafer Gazetesi hariç diğer üç gazete savaş haberini gazetelerinin birinci sayfalarına taşımışlardır. Gazeteler savaşta yaşanan gelişmeleri kamuoyu ile paylaşmışlardır. Bu dönemde gazetelerin yayın politikalarının haberler üzerindeki etkisinin 1948 İsrail Devleti'nin kuruluşu ve 1967 Arap -İsrail Savaşı'nda çıkan haberlere göre daha belirginleştiği görülmektedir. Gazeteler yayın politikalarına göre haberlere yer vermişlerdir. Bu dönem içerisinde Türkiye'nin genel seçimlere girecek olması

basının o yönde daha çok haber yapmasına neden olmuştur. Özellikle Cumhuriyet ve Zafer gazeteleri yayın politikaları itibariyle seçim haberlerine daha fazla yer vermişlerdir.

Araştırma kapsamında incelenen gazetelerde, 1973 Arap-İsrail Savaşı ile ilgili olarak Türk Siyasetçileri ve yöneticileri tarafından herhangi bir açıklama yapılmamıştır. Gazetelerin o günkü sayfalarına bakıldığında genel olarak hepsinde seçime yönelik çeşitli propaganda içeren mesajlar yer almaktadır. Bu dönem içerisinde gazetelerin ve siyasi iktidarların Ortadoğu'da yaşanan savaş ile çok da fazla ilgilenmediklerini söylemek yerinde olacaktır. Bu durum iç politikada yaşanan gelişmelerin basının dış politika üretme sürecini nasıl etkilediğini göstermektedir. Gazeteler bu dönemde uluslararası alanda çıkan bir savaşla ilgilenmek yerine iç politikada yaşanan gelişmeler ile ilgili haberler vermiştir.

Haberleri gazetelerde işgal ettikleri yer bakımından değerlendirmek gerekirse; incelenen gazetelerin birinci sayfalarında 1973 Arap- İsrail Savaşı ile ilgili çok fazla habere rastlanılmamıştır. Gazeteler savaş ile ilgili çok fazla haber vermek yerine daha fazla ulusal habere yer vermişlerdir.

3.4. Mavi Marmara Olayında Türk Basının Tavrı

Mavi Marmara, İnsani Yardım Vakfı'nın organizasyonu ile İsrail ablukasındaki Gazze'ye yardım malzemeleri götürmek üzere bir grup gemi ile birlikte yola çıkmıştır. Mavi Marmara Gemisi 31 Mayıs 2010 tarihinde Gazze'ye yakın uluslararası sularda İsrail Ordusunun gemiye asker çıkarması üzerine organizasyon amacına ulaşamamıştır. Yapılan saldırı sonucunda Mavi Marmara gemisinde bulunan 9 Türk vatandaşı hayatını kaybetmiştir. Uluslararası sularda gerçekleşen bu olay

Türk Medyasında ve Uluslararası medyada oldukça yer bulmuştur. Türk medyasının bu konuya bakış açısı önemlidir. Medyanın bu gibi uluslararası olaylarda, ülkenin menfaatlerini öne çıkaracak haberlere yer vermesi gerekmektedir. Uluslararası anlamda yaşanan bu gibi olaylarda medya, tarafsızlık ilkesini kullanırken ülkesini de düşünmek zorundadır. Haberleri hedef kitlelere aktarırken ülkenin sosyolojik, kültürel ve ekonomik durumunu da göz önünde bulundurmak durumundadır.

Mavi Marmara Olayı ve Türk Basınının Tavrı konulu başlığın altı doldurulurken diğer bölümlerde olduğu gibi yine dönemin en çok tiraja sahip olan gazeteleri tercih edilmekle birlikte gazetelerin yayın politikalarının farklı olması da göz önünde bulundurulmuştur. Araştırmanın bu bölümünde dönemin Cumhuriyet, Hürriyet, Milliyet, Yeni Şafak ve Zaman gazeteleri ekleri ile birlikte incelenmiştir. Bu bölümde yapılan incelemede araştırma kapsamında tutulan gazetelerin sadece birinci sayfaları değil, olay ile ilgili çıkan tüm haberler derlenmiştir. Bu bölüm ile ilgili araştırma sonuçlarına ve değerlendirmelere yer verilirken diğer üç bölümden farklı konulara temas edilecektir.

Araştırmanın bu bölümü olan Mavi Marmara Olayı diğer bölümlerden daha farklı olmak durumundadır. Bu olay 31 Mayıs 2010 tarihinde gerçekleşmiştir. Araştırma da 1-10 Haziran 2010 tarihlerini kapsamaktadır. Türkiye'nin İsrail ile ilişkileri konusunda Türk Basını'nın tavrı incelenirken beş dönem halinde incelenmiştir. Mavi Marmara Olayı, öncesi günümüz basını ve dış politika ilişkisini çok da fazla anlatmamaktadır. Mavi Marmara Olayı ise günümüz basınının İsrail konusundaki tutumunu ve dış politikaya etkisini daha belirgin olarak ortaya koyacaktır. Ayrıca Mavi Marmara Olayını diğer olaylardan ayıran en önemli unsurlardan birisi de bu yardım organizasyonunun içerisinde Türkiye Cumhuriyeti

Vatandaşlarının de yer almasıdır. Bu bakımdan Türk Basını bu olayla daha yakından ilgilenmiştir.

Araştırma kapsamında tutulan beş gazetede 10 gün içerisinde Mavi Marmara Olayı ile ilgili olarak toplam 940 haber yayınlanmıştır. Bu haber sayısı Türk Basını'nın olayı ne kadar önemseydiği göstermektedir. Olayın gerçekleştiğinin ertesi günü yani 1 Haziran 2010'da araştırma kapsamında tutulan gazetelerin birinci sayfa haberleri aşağıdaki gibidir;

Cumhuriyet Gazetesi – 1 Haziran 2010 Birinci Sayfa Haberi (EK-24)

Başlık: İsrail İnsanlığı Vurdu

Spot: Gazze'ye yardım götüren filoya komandolarca düzenlenen saldırıda silahsız siviller can verdi.

Alt Başlık: Devlet Terörü, Türkiye Sokakta, Muhalefet: Tam Bir Körlük, Erdoğan Saldırıya Tepkisiz Kalınmayacağın Söyledi, İsrail'e Öfke

Milliyet Gazetesi – 1 Haziran 2010 Birinci Sayfa Haberi (EK-25)

Başlık: Devlet Terörü

Spot: İsrail'in yardım filosuna saldırısını dünya lanetliyor. Erdoğan İsrail'i set dille kınarken Türkiye gemilerde vatandaşı bulunan 32 ülkeyle ortak tavır belirliyor.

Alt Başlık: İsrail'e Uyarı, Türkiye Güvenlik Konseyi'ni Topladı, Kılıçdaroğlu Hükümete Destek Verdi, Türkiye'den Altı Ayaklı Tepki, İlk Misilleme Tatbikatlar İptal, Türkiye Sokağa Döküldü

Hürriyet Gazetesi – 1 Haziran 2010 Birinci Sayfa Haberi (EK-26)

Başlık: Dünya Ayakta

Spot: İsrail'in korsan saldırısı üzerine BM Güvenlik Konseyi olağanüstü toplandı. Obama, "Endişeliyim" derken, Şili gezisini yarıda kesen Başbakan Erdoğan, "Tepkisiz kalmayacağız" dedi.

Alt Başlık: 9 Ölü, Erdoğan Devlet Terörü, Taksim'de Filistin Bayrakları, Notadan daha sert uyarı.

Yeni Şafak Gazetesi – 1 Haziran 2010 Birinci Sayfa Haberi (EK-27)

Başlık: Hitlerin Çocukları

Spot: Nazileri aratmayan Tel Aviv korsanları, dünyanın gözü önünde, uluslararası ve tüm değerleri çiğneyerek Özgürlük Konvoyu'nun 6 gemisini toplama kampına çevirdi. Deniz haydutları, barış gönüllülerinin üzerine hedef gözeterek ölüm kustu: 10 Şehit 50 Yaralı.

Alt Başlık: Sadece Öldürmeyi Biliyor, Katil kobralardan inen deniz haydutları yükü sadece insanlık olar gemilere ölüm yağdırdı, Büyükelçimiz geri çekildi, Barbar Saldırısı, Başbakan İsrail Devlet Terörü İşledi.

Zaman Gazetesi – 1 Haziran 2010 Birinci Sayfa Haberi (EK-28)

Başlık: Bütün Dünya Ayakta

Spot: Dünya Gazze'ye yardım götüren gemileri durdurmak için İsrail'in uluslar arası sularda düzenlediği kanlı saldırı ile sarsıldı. 19 barış gönüllüsünün hayatını kaybettiği baskının ardından Ankara, Tel Aviv'deki elçisini geri çağırdı. Türkiye'nin

BM Güvenlik Konseyi dün olağanüstü toplanırken, NATO konuyu bugün masaya yatırıyor. Başta Türkiye olmak üzere saldırıyı sert bir dille kınayan çok sayıda ülke başkentlerindeki İsrail elçilerinden açıklama istedi. AB ve Amerika acil soruşturma çağrısı yaptı. Tel Aviv'in gemilerde silah bulundurduğu iddiasını ise Türk makamları anında yalanladı: "Yükler ve yolcular tek tek x-ray'dan geçirildi."

Ara Başlık: İsrail, insani yardım gemilerine saldırdı: 19 ölü, Bu devlet terördür tepkisiz kalmayacağız.

Olay sonrasında gazetelerin birinci sayfa haberlerinde de görüldüğü üzere Türk Basını olayı ayrıntılı bir şekilde kamuoyu ile paylaşmıştır. Gazeteler olayı paylaşırken attıkları başlıklar, ara başlıklar ve spotlarla aynı zamanda olayı kınamışlardır. Beş büyük gazetenin başlıkları, spotları ve ara başlıkları yayın politikaları açısından değerlendirildiğinde farklılık gözetmemektedir. Uluslararası arenada yaşanan bir olay karşında Türk Basını yayın politikasını bir kenara bırakarak ülke çıkarları doğrultusunda haberler yapmışlardır. Bu durum da Türk Basının dış politikada yaşanan bir olaya ülke çıkarlarını göz önünde bulundurarak haberler yaptığını göstermektedir.

Araştırma kapsamında tutulan gazeteler haberleri ayrıntılı bir şekilde kamuoyu ile paylaşırken siyasi yöneticilerin ve bürokratların da görüşlerini gazetelerinin birinci sayfalarına taşımışlardır. Haberlerde olay ile ilgili olarak gazetelerin ideolojik düşüncesinin yerini ülke çıkarları almıştır.

Haberleri gazetelerde işgal ettikleri yer bakımından değerlendirmek gerekirse; incelenen gazetelerin birinci sayfalarının yüzde 90'a yakın bir kısmında Mavi

Marmara Gemisine yapılan saldırı ile ilgili haberler yer almıştır. Türk Basını yaşanan bu olayla yakından ilgilenmiş ve kamuoyunu yönlendirmede etkili olmuştur.

3.5. Mavi Marmara Gemisine Yapılan Saldırı Sonrası İsrail Devletinin Özür Dilemesi ve Türk Basınının Tavrı

31 Mayıs 2010 tarihinde Gazze'ye yardım götüren Mavi Marmara Gemisine İsrail Ordusu tarafından bir saldırı yapılmıştır. Bu saldırıda 9 Türk hayatını kaybetmiştir. Olay sonrasında Türk hükümeti İsrail Devleti'nden özür dilenmesini ve bazı yaptırımları yerine getirmesini istemiştir. Bunun üzerine İsrail Devleti 22 Mart 2013 tarihinde Türkiye'den özür dilemiştir..

Mavi Marmara Olayı Sonrası İsrail Devleti'nin Özür Dilemesi konulu başlığın altı doldurulurken diğer bölümlerde olduğu gibi yine dönemin en çok tiraja sahip olan gazeteleri tercih edilmekle birlikte gazetelerin yayın politikalarının farklı olması da göz önünde bulundurulmuştur. Araştırmanın bu bölümünde dönemin Cumhuriyet, Hürriyet, Milliyet, Sabah, Yeni Şafak ve Zaman gazeteleri ekleri ile birlikte incelenmiştir. Bu bölümde yapılan incelemede araştırma kapsamında tutulan gazetelerin sadece birinci sayfaları değil olay ile ilgili çıkan tüm haberler derlenmiştir.

Cumhuriyet Gazetesi – 23 Mart 2013 Birinci Sayfa Haberi (EK-29)

Başlık: Obama Barıştırdı

Spot: Netanyahu Mavi Marmara özrü diledi.

Alt Başlık: ABD Başkanı Obama, İsrail ziyaretinin bitiminden hemen önce Başbakan Erdoğan, ile İsrail Başbakanı Netanyahu'nun telefonda görüştiklerini açıkladı.

Hemen ardından Netanyahu'nun Erdoğan'dan özür dilediği haberi geldi. İki ülkenin bölgesel işbirliğine önem verdiğini açıklayan Obama'nın mesajı Ortadoğu planının işareti olarak değerlendirildi.

Milliyet Gazetesi – 23 Mart 2013 Birinci Sayfa Haberi (EK-30)

Başlık: Özür ve Tazminat

Spot : Mayıs 2009'da 9 Türk'ün İsrail askerleri tarafından öldürüldüğü Mavi Marmara baskınından nerdeyse 3 yıl sonra İsrail'den özür geldi.

Alt Başlık: İlk açıklamayı Beyaz Saray yaptı, ardından Başbakanlık ve Netanyahu'nun ofisi uzlaşmayı duyurdu. Bundan sonraki adımlarda İsrail can kayıpları ve yaralanmalar için tazminat ödeyecek.

Hürriyet – 23 Mart 2013 Birinci Sayfa Haberi (EK-31)

Başlık: Özür Zaferi

Spot: İsrail Başbakanı Netanyahu, Mavi Marmara baskını için Türkiye'den resmen özür diledi.

Alt Başlık: Erdoğan, özrünüzü Türk halkı adına kabul ediyorum.

Sabah – 23 Mart 2013 Birinci Sayfa Haberi (EK-32)

Başlık: İsrail'den üç şarta da evet

Spot: Türkiye'nin büyük diplomatik zaferi: Netanyahu Erdoğan'ı arayıp, Ankara'nın İsrail ile normalleşme için öne sürdüğü üç şartı da kabul ettiğini bildirdi.

Alt Başlık: Türk Halkından özür diliyoruz, Tazminat vereceğiz, Filistin için işbirliği

Yeni Şafak – 23 Mart 2013 Birinci Sayfa (EK-33)

Başlık: Özür Dilettik

Spot: İsrail Başbakanı Netanyahu, 9 vatandaşımızın şehit edildiği Mavi Marmara saldırısı için Türkiye'den özür diledi.

Alt Başlık: Tazminatta ödeyecekler, Gazze Ambargosu kalkıyor. Türk Halkı adına kabul.

Zaman – 23 Mart 2013 Birinci Sayfa (EK-34)

Başlık: İsrail'den Özür ve Tazminat

Spot: ABD Başkanı Obama'nın aracılığı ile telefonda görüşen Başbakan Erdoğan ve İsraili mevkidaşı Netanyahu, iki ülke diplomatik ilişkilerini normalleştirme konusunda anlaştı. Dış İşleri Bakanı Davutoğlu, Tel-Aviv'in Ankara'nın özür, tazminat ve Gazze ablukasının kaldırılması şeklindeki tüm şartlarını kabul ettiğini duyurdu.

İsrail'in Türkiye'den özür dilemesi haberine Türk Basınının yaklaşımı araştırma kapsamında tutulan diğer bölümlerden farklılıklar göstermektedir. Genel olarak İsrail konusunda, Türk Basınının benzer yaklaşım gösterdiği gözlemlenirken, 22 Mart 2013 tarihinde gerçekleşen İsrail'in Türkiye'den özür dilemesi olayında farklı bir tutum sergiledikleri görülmüştür. Araştırma kapsamında tutulan; Zaman, Yeni Şafak ve Sabah gazeteleri konu ile ilgili haberi manşetten, Cumhuriyet alt manşetten, Hürriyet ve Milliyet ise üst manşetten vermiştir. Bu durum Türk Basının son dönemde Türkiye ile ilgili uluslararası alanda yaşanan olaylara bakış açısının farklı olduğunu göstermektedir. Gazetelerin yayın politikaları ve ideolojileri göz

önünde bulundurulduğunda son yıllarda gazetelerin artık uluslararası alanda yaşanan bir olayda ülke çıkarlarını değil kendi çıkarlarını düşündüğünü göstermektedir.

Araştırma kapsamında tutulan gazetelerin görsel olarak da birbirinden farklılıklar göstermektedir. Cumhuriyet, Hürriyet, Milliyet, Sabah ve Zaman gazeteleri olayı verirken özellikle Obama, Netanyahu ve Recep Tayyip Erdoğan'ın fotoğraflarını etkin bir şekilde kullanırken, Yeni Şafak gazetesi olayda hayatını kaybeden 9 Türk'ün, olay anını gösteren geminin ve Netahanyahu'nun üzgün bir fotoğrafını kullanmıştır. Diğer beş gazete bu olay ile ilgili Obama'nın fotoğrafını kullanırken Yeni Şafak gazetesi Obama'nın fotoğrafını kullanmamıştır. Bu durum Yeni Şafak gazetesinin olaya diğer gazetelere göre daha farklı yaklaştığını göstermektedir. Bu yaklaşımı gazetenin ideolojik yapısına bağlamak yerinde olacaktır.

SONUÇ

İletişimin sosyal bilimler içerisinde bilimsel bir disiplin olarak yer almasına ilişkin çabaların 1920'lerde başladığı, ancak iletişim ve propagandanın öneminin keskin biçimde II. Dünya Savaşı yıllarında ivme kazandığı görülmektedir. İletişim biliminin oluşum süreci olarak adlandırılabilir bu dönemdeki çalışmaların genel olarak iki sorun veya amaca odaklandığı dikkat çekmektedir. Birincisi, iletişimin kavramsal ve kuramsal çerçevesinin oluşturulması, ikincisi ise iletişimin ve de kitle iletişim araçlarının etkisinin ölçülebilmesidir. Araştırmamız kapsamında gazeteler bulunmasından dolayı bizi ilgilendiren kısmı kitle iletişim araçlarının etkisidir.

20. yüzyılın ilk çeyreğinden itibaren gerek doğal ortamda gerekse de laboratuvar ortamında, kitle iletişim araçlarının etkisini ölçmek amacıyla pek çok araştırma yapıldığı görülmektedir. Kitle iletişim alanında yapılan ilk araştırmaların, geliştirilen ilk model ve kuramların odaklandığı ortak görüş kitle iletişim araçlarının etkisinin güçlü, hatta sınırsız olduğu yönündedir. Öyle ki ilk araştırma sonuçları ile elde edilen bulgularda kitle iletişim araçlarına adeta sihirli bir güç atfedilmiştir.

I. Dünya Savaşı sırasında gazetelerin bir ölçüde propaganda aracı olarak kullanılmasına ilişkin ilk denemeler ilgili çevrelerin dikkatini bu araca yönlendirmiştir. Ancak kitle iletişim araçlarının propaganda aracı olarak etkin kullanımının II. Dünya Savaşı'nda yalnızca bir takım yeni savaş tekniklerinin denenmesiyle yetinilmemiş, aynı zamanda kitle iletişim araçları dolayımı yeni propaganda tekniklerinin de denenmesi söz konusu olmuştur.

İletişimin bilimsel bir disiplin haline gelmesinin temelinde kitle iletişim araçlarının etkisine ilişkin merakın olmasıdır. Walter Lippmann'ın kitabının bir

bölümünü, kamuoyunun oluşturulmasında gazetenin rolüne ayrılmasıyla birlikte ilgiler kitle iletişim araçlarına yönelmeye başlamıştır. Tüm bu yapılan araştırmalar kitle iletişim araçlarının insanlar üzerinde etkili olduğunu göstermektedir.

Araştırmamız kapsamında insanlar üzerinde etkiye sahip olan kitle iletişim araçlarının dış politika üretim sürecinde de nasıl bir etkiye sahip olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Hiç şüphesiz kitle iletişim araçları politika oluşumunda belirli bir paya sahiptir. Ancak kesin bir şekilde “Kitle iletişim araçları iç ve dış politikanın belirleyicidir” demek doğru değildir. Araştırmadan da çıkan sonuçlara göre, kitle iletişim araçları kamuoyunun oluşumunda etkin bir role sahiptir ancak bu rolün tam olarak gerçekleşebilmesi için insanların kitle iletişim araçlarına güvenmesi gerekmektedir. Kitle iletişim araçlarının etki yaratabilmesi için objektif olması gerekmektedir. Zaten basın meslek ilkeleri içerisinde gazetecinin sorumluluklarından bahsedilmektedir.

Gazeteci, basın özgürlüğünü, halkın doğru ve dürüst haber alma, bilgi edinme hakkı adına dürüst biçimde kullanmak durumundadır. Bu amaçla gazeteci, her türlü sansür ve oto sansürle mücadele etmeli, halkı da bu yönde bilgilendirmelidir. Gazetecinin halka karşı kamusal sorumluluğu, başta işverenine veya kamu otoritelerine karşı olmak üzere, diğer tüm sorumluluklardan önce gelmektedir. Halka karşı sorumluluğunu düzgün bir şekilde gerçekleştirebilen basın organları dış politika ve iç politikada da etkin bir rol oynamaktadır. Araştırmamız kapsamında incelenen bölümlerde Türk Basınının dış politika oluşumunda her dönem için etkin olduğu söylenemez. Bunun nedeni de olayın kamuoyunu ne kadar ilgilendirdiği ve kitle iletişim araçlarının ekonomi politiğine bağlamak gerekmektedir.

Tam bu noktada iletişim ekonomi politiğinden de bahsetmek yerinde olacaktır. Bilgi ve bilgi üretim süreçleri üzerindeki denetimin, mülkiyetin paylaşım tarihi ile koşut bir seyir izlediği söylenebilir. Toplumda gücü elinde bulunduran kesimler insanlık tarihinin her döneminde bilginin üretici aktörlerinin, üretim ve dağıtım alanlarını kendi etki ve yetki alanları içerisinde tutmaya önem vermişlerdir. Bilgi ve düşünce işiyle uğraşan insanlar yönetimlerin yakın denetiminde ve gözetiminde olmuştur. Matbaanın icadı ve kullanıma başlanması, kitap, dergi gibi basılı materyal üretimine geçilmesiyle birlikte toplumdaki bazı kesimlerin bu süreci ticari kazanç sağlamak amacına dönük olarak yönlendirmeye başladıkları bilinmektedir. 19. Yüzyılın ortalarına gelindiğinde ise süregelen karmaşa ve gerginliklere, savaşlara karşın hedeflenen değişimler büyük ölçüde gerçekleştirilmiş, imparatorluk yapılarından ulus devlet yapılarına geçilmiş, parlamenter sistemler biçimlenmeye başlanmış, toplum sivilleşme sürecine girmiş, en önemlisi ise yeniliğin başını çeken toplumsal sınıf (burjuvazi) hedeflediği düzeni (kapitalizm) yerleştirmiştir. Siyasal buhranlar, savaşılar, çatışmalar devam etse bile yeni düzenin sahipleri gücü ele geçirmiş, kazanç ve birikime olanak veren ortamı oluşturmuşlardır. Bu düzeni oluşturan bir takım kesimler de kapitalist sektör içerisinde basın üzerinden ticari kazanç sağlamaya dönük bir alan açmaya yöneldikleri gözlemlenmektedir.

Basının kapitalist sektör içerisinde, kapitalizmin kurallarıyla işleyen bir alan olarak biçimlenmesi, yeni dönemin güç ilişkileri içerisindeki yerini alması anlamına gelmektedir. Bu da basın-iktidar ya da medya-iktidar ilişkilerinin siyasal boyutunun bir de maddi boyut kazanması olarak nitelendirilmektedir. Meydanın güçlülerin içerisinde yer alması, güç ve etki alanını giderek genişletmesi zamanla güçlerin

medyası biçimindeki nitelermelerle karşı karşıya kalması durumunu gündeme getirmiştir.

Türkiye’de de sürecin bu yönde kendisini en belirgin biçimde göstermesi ise 1980’lerde başlamaktadır. Basın dışı sermayenin faaliyet alanını basın sektörüne doğru genişletmeye başlatmasıyla birlikte Türk medyası da halk adına güçleri gazetler konumundan vazgeçerek güçler adına halkı gözetleyici rol üstlenmiştir. İletişimin ekonomi politiginde yaşanan tüm bu gelişmeler araştırmada da görüldüğü üzere, basının kamuoyu üzerinde etkisini tam olarak gerçekleştiremediğini göstermektedir. Bu etkinin gerçekleşmemesi basının iç ve dış politika üretim sürecinde yetersiz kalmasına neden olmaktadır. Kitle iletişim araçları ekonomi politiginin medya dışındaki farklı kaynaklardan sağladığı takdirde haber verme görevini tam olarak yerine getirememektedir. Medyaya farklı sermayelerin girmesi medya sahiplerini çıkarları doğrultusunda hareket etmeye yönlendirmiştir. Bu durum da medyanın güvenilirliğinin tartışılmasına sebep olmuştur. Güvenilirliği tartışılan bir medya ne iç politikada ne de dış politikada etkin olabilmektedir. Araştırmada da görüldüğü ki basın organları son dönemde çıkarları doğrultusunda hareket etmiştir. Yine kitle iletişim araçlarının ekonomi politigi içerisinde farklı kaynakların olması medyada çıkar ilişkisi, medya iktidar ilişkisi kavramlarını ortaya çıkarmıştır. Bu durum da medyanın bazı durumlarda ulusal çıkarları düşünmek yerine kendi çıkarlarına göre hareket ettiğini göstermektedir.

Medya, gücünü nereden almaktadır? Medya, gücünü bizzat halktan almaktadır. Bu durumda bir kamuoyu oluşur, oluşan kamuoyu ne kadar çok insan tarafından destek görürse, demokratik devlet tarafından o ölçüde dikkate değer bulmaktadır.

Bu tür bir güce sahip olan medya, son derece dikkatli davranmak ve sorumluluk duygusu içerisinde hareket etmek durumundadır. Medya bireylerin dünyaya açılan penceresidir. Kitle iletişim araçları bireylerin hayatında değişik etkilere yol açmaktadır. Bunlar sırasıyla; bilgilendirme, yorumlama ve eğlencedir. Ancak tüm bunlar, bu araçları elinde tutan otoritenin bakışı ve hedef kitlenin beklediğinin tespitiyle bir anlam kazanmaktadır.

Dikkatli bir araştırmacı ya da karar verici için basında çıkan çeşitli, çelişik ve çok sayıdaki yazı, yorum, başka ülke görüşleri, tek tek bireylerin elde edemeyeceği bir perspektif verilebilir, bir dış politika olayının çeşitli boyutlarının kavranmasını sağlayabilir, nesnel çözümlene ve dolayısıyla “doğru” yazma ya da karar alma olanağı getirebilir. Dolayısıyla basın, çağdaş tarihin uluslararası ilişkilerin ve dış politika olaylarının anlaşılmasının, öğrenilmesinin, yazılmasının, öğretilmesinin ve dolayısıyla sağlıklı değerlendirmeler yapılarak kararlar alınabilmesinin öteki (nesnellik ve perspektife ilişkin) çözümünde de araştırmacıya ve karar vericiye büyük ölçüde yardımcı olur. Basın bu işleviyle de hiç kuşkusuz dış politikayı açıkça saptanamayacak bir biçimde ama derinden etkilemektedir.

Basının dış politikada etkin işlev üstlendiği bir alan da zaman zaman devletlerarası iletişimin aracı olmasıdır. Devletler, dış politika araçlarından birini kullanarak dış dünyaya değişik amaçlı “mesajlar” gönderirler. Bu mesajların tümü, çeşitli nedenlerle, klasik diplomatik yollardan gönderilmez ya da gönderilemez türdendir. Bu tür normal diplomatik yollardan gönderilmeyen veya gönderilemeyen mesajlar basın aracılığıyla hedef devlet ya da devletlere ve halklara iletilir. Böylece basın hem doğrudan bir dış politika eyleminin aracı, hem de dış politika eylemler bütününe bir parçası olmaktadır.

Basının dış politikada etkili olabilmesi için haber akışını kendi kaynakları ile sağlayabilmesi gerekmektedir. Haberi kendisi üretmek durumundadır. Araştırma kapsamında incelenen gazeteler genel olarak haberlerini uluslararası haber ajanslarından almışlardır. Uluslararası haber ajanslarından gelen haberler, ajans sahibi devletlerin kendi yayın politikalarına göre olduğundan dolayı Türk kamuoyunda beklenen etkiyi yaratmamıştır. Haber kaynağını kendisi üretebilen medya organları kamuoyu üzerinde daha fazla etkiye sahiptir.

KAYNAKÇA

A.VALİ, Ferenc: **“Bridge Across The Baspours The Foreign Policy Of Turkey”**, London, 1971.

ADORNO, T; **“Kültür Endüstrisi, Kültür Yönetimi”**, çev: E. Gen. N. Ünler, M. Tüzel, İletişim Yayınları, 2007.

ALTHUSSER, L.; **“İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları”**, çev, M.Özışık, 4. Baskı, İletişim Yayınları, 2000.

ARAS, Bülent; **“Filistin İsrail Barış Süreci ve Türkiye”**, Bağlam Yayınları, İstanbul, 1997.

ARI, Tayyar; **“Basra Körfezi ve Ortadoğu’da Güç Dengesi (1978-1996)”**, Alfa Yayınları, 1996.

ARMAOĞLU, Fahir; **“20. Yüzyıl Siyasi Tarih”**, İstanbul, 2010, Alkım Yayın.

ARSLAN, Hicabi: **“Basının Türk Dış Politikası Üzerindeki Yönlendirici Etkisi”** Doktora Tezi, 2007.

ATLI, Suat; “Dış Politika”, **Sabah**, 06 Haziran 1967. Avrasya Dosyası Uluslararası İlişkiler Stratejik Araştırma Dergisi, Arap Dünyası Özel Sayı İlkbahar 2000, Cilt 6 Sayı 1.

AYMAN, Gülden: **“Değişen Uluslararası Koşullarda Strateji, Türkiye ve Komşuları”**, Türk Dış Politikasının Analizi.

BAĞCI Hüseyin; **“Türk Dış Politikasında 1950’li Yıllar”**, ODTÜ Yayınları, Ankara, 2001.

BAĞCI, Hüseyin; **“Küresel ve Bölgesel Gelişmelerin Işığında Türk Dış ve Güvenlik Politikaları Üzerine Bir Değerlendirme”**, Yeni Türkiye, 21. Yüzyıl Özel Sayısı.

BAHARÇİÇEK, Abdülkadir: **“Uluslararası Sistemdeki Yeni Yapılanmaların Türkiye Açısından Yarattığı Bazı Önemli Sonuçlar Üzerine Bir Değerlendirme”** Yeni Türkiye 21. Yüzyıl Özel Sayısı, Yıl:4, Sayı 19.

CAVLAN Esra-ATAÇOĞLU Nurşen: **“Avrupa’da Yeni Güvenlik Arayışları NATO-AB-Türkiye”**, İstanbul, 1996.

CHOMSKY, N; **“Medya Halka Nasıl Evet Dedirtir”**, çev: İ. Kaplan, Minevra Yayınları, 1998

CHOMSKY, Noam; **“Kader Üçgeni: ABD, İsrail ve Filistinliler”**, Çev.: Bahadır Sina Şener, İletişim Yay., İstanbul, 1993.

CLEVELAND, William L; **“Modern Ortadoğu Tarihi”**, İstanbul, 2008, Agora Kitaplığı.

ÇAĞLAYAN, Selin; **“İsrail Sözlüğü”**, İletişim Yayınları, 2004.

ÇANDAR, Cengiz; **“Direnen Filistin”**, May Yay. İstanbul, 1976.

ÇETİN, Nükhet; **“Medya ve Grup Dinamiği Etkisi”**, 4. Boyut Dergisi, İ.Ü. Basımevi ve Film Merkezi, İstanbul, 1997.

DESMOULİNS, N; **“Medya Ekonomisi”**, çev. G. Üstün, İletişim Yayınları, 1995.

DURSUN, Onur; **“Basında İdeolojinin Oluşumu ve Haber Üretim Sürecine Etkisi (Örnek Olay: Danıştay'ın Türban Kararı ve Danıştay Saldırısı)”**, Gazi

Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazetecilik ABD, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi,2009.

ERALP, Atilla; **“Soğuk Savaş’tan Günümüze Türkiye ve Avrupa Birliği İlişkileri”**, Avrupa, Ankara, 1997.

ERDOĞDU, Hikmet; **“Büyük İsrail Stratejisi”** IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2004.

ERENDİL, Muzaffer; **“Çağdaş Orta Doğu Olayları”**, Genelkurmay Basımevi, 1992.

EROĞLU, Cem; **“Demokrat Parti (Tarihi ve İdeolojisi)”**, Ankara, 1970.

GÖK, Mehmet; **“Cumhuriyet Dönemi Türk Dış Politikasının İç ve Dış Kaynakları”**, Atatürk Türkiye’sinde (1923-1938) Dış Politika Sempozyumu, İstanbul, 1984.

GÖKIRMAK, Mert; **“Yeni Dünya Düzeni” Kavramı ve Uluslararası Sistem**”, Değişen Dünya ve Türkiye, Der: Faruk Sönmezoğlu, İstanbul, 1996.

SÜMER, Gültekin; **“Dış Politikada Süreklilik Değişim Çekişmesi”**, Uluslar arası Hukuk ve Politika, Cilt 6, Sayı 23, 2010.

GÖNLÜBOL, Mehmet; **“Olaylarla Türk Dış Politikası”**, 9.B. Ankara, 1996.

GÜNGÖR, Nazife; **“İletişim Kuram ve Yaklaşımlar”**, Ankara, 2013, Siyasal Yayınevi.

GÜNGÖR, Nazife; **“İletişime Giriş”**, Ankara, 2011, Siyasal Yayınevi.

GÜNGÖR, Nazife; **“Popüler Kültür ve İktidar”**, Vadi Yayınları, 1999.

GÜNLÜBOL, Mehmet-KÜRKÇÜOĞLU Ömer; **“Atatürk Dönemi Türk Dış Politikasına Genel Bir Bakış”**, AAMD, C.I, Sayı:2 (Mart 1985),

GÜNLÜBOL, Mehmet: **“Olaylarla Türk Dış Politikası”**, 9.B. 1996.

GÜREL, Şükrü: **“ Tarihsel Boyut İçinde Türk-Yunan İlişkileri”** Ankara, 1993.

GÜRKAN, İhsan: **“Jeopolitik ve Stratejik Yönleriyle Balkanlar ve Türkiye”**, Balkanlar, İstanbul, 1993.

İŞYER, Ömer Göksel; **“Karşılaştırmalı Dış Politika”**, Bursa, 2009, Dora Yayıncılık.

K. Aburish, Said; **“Bay Filistin Arafat”**, Elips Yayınları, 2008.

KAYA, Raşit; **“İktidar Yumağı”**, İmge Kitapevi, 2009.

KEANE, J; **“Medya ve Demokrasi”** çev: H. Şahin, Ayrıntı Yayınları, 1999.

KOÇAK, Cemil; **“Türkiye’de Milli Tef Dönemi (1938-1945)”**, C.1., İstanbul 1996.

KÖNİ, Hasan; **“Günümüzde Rus Milliyetçiliği ve Sonuçları”** Avrasya Dosyası, C.1.Sayı.1.

KUT, Şule; **“Yugoslavya Bunalımı ve Türkiye’nin Bosna-Hersek ve Makedonya Politikası”**, Türk Dış Politikasının Analizi.

KÜRKÇÜOĞLU, Ömer; **“Türkiye’nin Arap Orta Doğusu’na Karşı Politikası (1945–1970)”**, Sevinç Matbaası, Ankara, 1972.

MÜNİR, Şefik; **“Ortadoğu Sorunu”**, Acar Matbaacılık, İstanbul,1988.

ORAN, Baskın; **“Türk Dış Politikası: Temel İlkeler ve Soğuk Savaş Ertesindeki Durumu Üzerine Notlar”**, SBFD, C51, No: 1-4.

ORAN, Baskın; **“Türk Dış Politikası, Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar”**, İletişim Yay., İstanbul, 2001

ÖNEN, Mesut; **“Uluslararası Bir Olay Medya”**, Finansal Forum Gazetesi 7 Haziran 1997.

ÖZDEMİR, Mehmet; **“Geleneksel Gazetecilik ve İnternet Gazeteciliği Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma”**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazetecilik ABD, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2009.

PİRİNÇCİ, Ferhat; **“Silahlanma ve Savaş”**, Ankara, 2010, Dora Yayıncılık.

SAGNAK, Mehmet; **“Medya-Politika”** İstanbul Eti Yayınları.

SANDER, Oral; **“Siyasi Tarih”**, Ankara, İmge Kitapevi, 2011.

SANDER, Oral; **“Türkiye’nin Dış Politikası”**, Ankara, İmge Kitapevi, 1998.

SEZER, Duygu; **“Dış Politika ve Kamuoyu”**, Ankara, 1972.

ŞAHİN YILMAZ, Türel; **“Uluslararası Politikada Ortadoğu”**, Ankara, Barış Kitap, 2011.

ŞAHİN, Mehmet; **“Türk Dış Politikasının Ekonomi Politikası: 1999-2010”**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslar arası İlişkiler ABD, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2006.

ŞİMŞİR, Bilal; **“Yeni Türk Cumhuriyetleri ve Türkiye 1991 Yılındaki Gelişmeler”**, Değişen Dünyada Türkiye’ye Türk Dünyası Sempozyumu, Ankara, 1993.

TURAN, İlter; **“Siyasal Sistem ve Siyasal Davranış”**, İstanbul, Der Yayınları, 3. Basım. 1986.

ÜLMAN, Haluk; **“NATO ve Türkiye”**, SBFD C.XXII, No.4, Yusuf Sarınoy, Türkiye'nin Batı İttifakına Yönelişi ve NATO'ya Girişi, Ankara, 1988.

ÜLMAN, Haluk; **“Türk Dış Politikasına Yön Veren Etkenler”** I, SBF Dergisi, C.XXIII, No:3 (Eylül 1968)

ÜLMAN Haluk-SANDER Oral; **“Türk Dış Politikasına Yön Veren Etkenler (1923-1968)”**, II.SBF Dergisi, C. XXVII, No I. (Mart 1972).

YILMAZ Türel-ŞAHİN Mehmet- TAŞTEKİN Mesut; **“Ortadoğu Siyasetinde İsrail”**, Ankara, 2005, Barış Kitap Yayın.

İNTERNET KAYNAKLARI

Davos'ta Yüksek Gerilim, Milliyet, 30 Ocak 2009

Dışişleri'nden İsrail'e nota *CNN Türk*

<http://afasam.org/tr/featured/eski-dosttan-dusman-olmaz/>

<http://atam.gov.tr/ataturkten-gunumuze-turk-dis-politikasi-hakkinda-genel-bir-degerlendirme/>

<http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/haber.aspx?id=11004225&tarih=2009-02->

14 Türkiye'den İsrail'e nota *Hürriyet*

http://news.yahoo.com/s/ap/20091011/ap_on_re_mi_ea/ml_israel_turkey

<http://politikaakademisi.org/?p=3308>

<http://www.aktifhaber.com/erdogandan-palmer-raporu-yorumu->

491551h.htm Erdoğan'dan Palmer Raporu Yorumu

<http://www.orsam.org.tr/tr/yazigoster.aspx?ID=375>

<http://www.tbmm.gov.tr/tutanak/donem23/yil2/bas/b019m.htm>

<http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-3790178,00.html>

<http://www.zaman.com.tr/haber.do?haberno=1292348> *Zaman*

İsrail Uçakları Yine Korku Saçtı, 13 Şubat 2009

Kriz nasıl çözüldü - *Hürriyet*, 16 Ocak 2010 tarihinde, saat 13:26'da erişilmiştir.

Peres, TBMM Genel Kurulu'nda konuştu *Mynet Alıntı 13 Kasım 2007*

Türkiye'den İsrail'e 5 yaptırım *Radikal* 3 Eylül 2011 tarihinde erişilmiştir.

İNCELENEN GAZETELER

AKŞAM

CUMHURİYET

HÜRRİYET

MİLLİYET

TERCÜMAN

VAKİT

SABAH

YENİ SABAH

YENİ ŞAFAK

ZAFER

ZAMAN

Cumhuriyet

26 inci yıl Sayı: 6532

Yüksek ve makûl edilmeli Cumhuriyet, İstanbul - Posta bakanlığı No 26 24 Ocak 1924 Kuruluşu: 29 Ekim 1923, İstanbul, 1924

Cumartesi 18 Mayıs 1948

SÜRESİ
Yayın: E. F. HARRISON
Çeviren: KELEK KARAKÖZ
Amerikan gazetesi, her hafta 100 sayfa ve haftalık diğer haberler...
Her gün 100 kuruş...
Her gün 100 kuruş...
Her gün 100 kuruş...

Arab Orduları Dün Gece Filistine Girdiler

Mısır ordusu iki kasabayı ele geçirdi, ileri harekât devam ediyor

Amerika yeni kurulan Yahudi devletini dün resmen tanıdı

Arab devletlerine mensub kuvvetler doğu, kuzey ve güneyden olmak üzere üç koldan Filistine girdiler

Her Akademi, Filistin savaşı ile Arab kuvvetleri birliktedir

Saman alevi gibi...

Arablar Filistin'e girdi. Mısır ordusu iki kasabayı ele geçirdi. Amerika yeni kurulan Yahudi devletini tanıdı. Arab devletlerine mensub kuvvetler üç koldan Filistine girdiler.

Yahudi devletinin ilanı

Kurulan hükümetle sokacları okunuyordu. Hükümet ile bayramın ilanı devletinin kurulduğunu bildirdi.

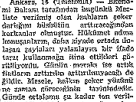
Rusyada yeni temizleme

Amerikalı Rus subaylarından 80's Moskova'ya getirildi.

Hükümet, şeker işinde nihayet harekete geçiyor

Yeni bir tevzi şekli bulmak üzere dün gece Seker Şirketine bütün satışları durdurması bildirildi.

Meslekte dün şeker naklinin görüldüğü, Ekonomik Bakanın verdiği izahat milletvekillerinin istediğini emdedi, görüşmeler arasında acı tenkidler yapıldı.

D. P. nin yarınki mükim
Civri vilayetine beyler...
Bakan, atılınan görevini...
Bakan, atılınan görevini...

Amerikanın yaptığı teşebbüsün hedefi

Washington hükümeti, teklikeyi gözde almadan aşırıyacak bazı hususlar olduğunu Rusyaya anlatmaya çalıştı.

Ankara cinayeti davası

Bölge dün yirminci duruşma yapıldı, 14 şabide aidi istinabeler okundu, muhakeme 4 hazirana kaldı.

Batı sınır toprağı dün geyrimize getirildi

Washington 14 (Gaz) - Batı sınır toprağı dün geyrimize getirildi.

Karadenizde yarışan vapurlar

Denizcilik raporlarına göre Karadenizde yarışan vapurlar.

Batı sınır toprağı Ruslar tarafından ele geçirildi

Sultanahmedde bu sabah bir katil asıldı

Katil, 1945 senesinde Küçükmustafapaşa'da arılcada yetmiş yaşında bir ihtiyarı parasma zamanı öldürmüştü.

Bu kişiyle 1945 yılında...

ARİFİN DAVASI
Arifin Davası...

ARİFİN DAVASI
Arifin Davası...

14 MAYIS 1938 CUMA

ilanları

1. Konaklar, tahsisat bedeli... 2. Konaklar, tahsisat bedeli...

3. Konaklar, tahsisat bedeli... 4. Konaklar, tahsisat bedeli...

5. Konaklar, tahsisat bedeli... 6. Konaklar, tahsisat bedeli...

7. Konaklar, tahsisat bedeli... 8. Konaklar, tahsisat bedeli...

9. Konaklar, tahsisat bedeli... 10. Konaklar, tahsisat bedeli...

11. Konaklar, tahsisat bedeli... 12. Konaklar, tahsisat bedeli...

13. Konaklar, tahsisat bedeli... 14. Konaklar, tahsisat bedeli...

15. Konaklar, tahsisat bedeli... 16. Konaklar, tahsisat bedeli...

17. Konaklar, tahsisat bedeli... 18. Konaklar, tahsisat bedeli...

19. Konaklar, tahsisat bedeli... 20. Konaklar, tahsisat bedeli...

21. Konaklar, tahsisat bedeli... 22. Konaklar, tahsisat bedeli...

23. Konaklar, tahsisat bedeli... 24. Konaklar, tahsisat bedeli...

25. Konaklar, tahsisat bedeli... 26. Konaklar, tahsisat bedeli...

27. Konaklar, tahsisat bedeli... 28. Konaklar, tahsisat bedeli...

29. Konaklar, tahsisat bedeli... 30. Konaklar, tahsisat bedeli...

31. Konaklar, tahsisat bedeli... 32. Konaklar, tahsisat bedeli...

33. Konaklar, tahsisat bedeli... 34. Konaklar, tahsisat bedeli...

35. Konaklar, tahsisat bedeli... 36. Konaklar, tahsisat bedeli...

37. Konaklar, tahsisat bedeli... 38. Konaklar, tahsisat bedeli...

39. Konaklar, tahsisat bedeli... 40. Konaklar, tahsisat bedeli...

41. Konaklar, tahsisat bedeli... 42. Konaklar, tahsisat bedeli...

43. Konaklar, tahsisat bedeli... 44. Konaklar, tahsisat bedeli...

45. Konaklar, tahsisat bedeli... 46. Konaklar, tahsisat bedeli...

47. Konaklar, tahsisat bedeli... 48. Konaklar, tahsisat bedeli...

49. Konaklar, tahsisat bedeli... 50. Konaklar, tahsisat bedeli...

51. Konaklar, tahsisat bedeli... 52. Konaklar, tahsisat bedeli...

53. Konaklar, tahsisat bedeli... 54. Konaklar, tahsisat bedeli...

55. Konaklar, tahsisat bedeli... 56. Konaklar, tahsisat bedeli...

57. Konaklar, tahsisat bedeli... 58. Konaklar, tahsisat bedeli...

59. Konaklar, tahsisat bedeli... 60. Konaklar, tahsisat bedeli...

61. Konaklar, tahsisat bedeli... 62. Konaklar, tahsisat bedeli...

63. Konaklar, tahsisat bedeli... 64. Konaklar, tahsisat bedeli...

65. Konaklar, tahsisat bedeli... 66. Konaklar, tahsisat bedeli...

67. Konaklar, tahsisat bedeli... 68. Konaklar, tahsisat bedeli...

69. Konaklar, tahsisat bedeli... 70. Konaklar, tahsisat bedeli...

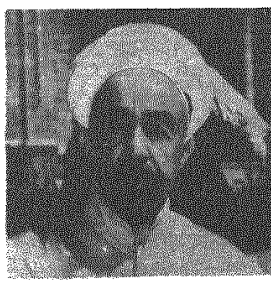
71. Konaklar, tahsisat bedeli... 72. Konaklar, tahsisat bedeli...

73. Konaklar, tahsisat bedeli... 74. Konaklar, tahsisat bedeli...

YENİ GAZETE SAYISI HER YERDE 5 KuruşTUR

Filistin'de Yahudi Devleti kuruldu Arap orduları bir kaç koldan taarruza geçtiler

Arap orduları Filistin'de Filistin Devleti'ni kurdu. Arap orduları bir kaç koldan taarruza geçtiler.

Orta Kuvvet Komutanı

Din kitabı meselesi

İsmail Eğilim Bakanlık veriyor. Bu kitap İlahiyatla ilgili, hatta din derslerinde okutulmak üzere hazırlanmıştır.

Ekonomi Bakanının teminatı: Şeker fiyatlarına zam yapılmayacak

Mecliste dün üç Bakan izahat verdi, şiddetli tenkitler yapıldı. Ekonomik bakan, 941 ton buğdayın fiyatlarına zam yapılmayacağını garanti etti.

AVRUPA BİRLİĞİ

AVRUPANIN DEĞERLERİNİN... Avrupa Birliği'nin temel prensipleri ve amaçları hakkında bilgiler.

Ankara cinayeti davası Dün 14 şahidin ifadeleri okundu

Ankara avukatlarından Asım Ruacan, Celâdetin kendisine bazı sırlar verdiğini, fakat muvafakat olmadan bunları söyleyemeyeceğini bildirdi.

D. P. nin mitingi Yarın saat 11 de İnönü Gezisinde yapıyor

Demokrat parti İstanbul teşkilatı, yarın saat 11 de İnönü'nün Ankara'ya gelmesini kutlamak için miting yapacak.

İngilizler bugün Focuzdabe ile kavgayaşyor

İngilizler bugün Focuzdabe ile kavgayaşıyor. Bölgedeki gerilim artıyor ve çatışmalar sürüyor.

BİR KATIL BU SABAH ASILDI

Ali Özdemir'in son sözü "Allah affetsin," oldu. Özdemir'in son sözleri ve vasiyetleri hakkında haberler.

İster Fransız misali

İster Fransız misali... Fransızların devlet yönetimindeki uygulamaları ve bunların Türkiye için örnek alınması.

Şerhiz Kıpıno

Şerhiz Kıpıno... Şerhiz Kıpıno'nun hayatı ve eserleri hakkında bilgiler.

1938 senesinde, kurtuluşu

1938 senesinde, kurtuluşu... 1938 yılındaki olaylar ve Türkiye'nin kurtuluşuna katkıları.

Cumhuriyet

25 inci yıl Sayı : 8534

KURUCULARI VE YAYINCISI NADİ İZMİR
Müdürlük ve basım evi: Cumhuriyet İşhanı - Posta Yoluyla İstanbul No. 35
Yayın evi: İstanbul Karataşlı Hanı, Karataşlı Hanı, İstanbul No. 35

Pazarları 17 Mayıs 1948

**YERÜZÜMDEKİ
DİNLERİN TARİHİ**
ÖMER RIZA DÖĞRÜL
İstanbul'da basılan ilk kitap
Tarihçe ve İhtiva 200 Sayfa
İNKILAP KİTAPVEVİ

Mısır ordusu Tel-Aviv ve Yafa şehirlerine yaklaştı Yahudi mukavemetini kıran Arab orduları ilerliyorlar

Kudüs kaplarına varan Ürdün kuvvetleri Yahudi birlikleri arasında kanlı çarpışmalar oluyor

İstanbul'un yüzde 90'ı Halk Partisine müzakir midir?

Cumhuriyet Halk Partisi'nin İstanbul'da aldığı oyların yüzde 90'ının Halk Partisine müzakir olduğunu iddia eden bazı muhalefet mensupları, bu iddianın doğru olmadığını savunuyor. Bu iddianın doğru olduğunu iddia edenler, Halk Partisi'nin İstanbul'da aldığı oyların yüzde 90'ının Halk Partisine müzakir olduğunu iddia ediyorlar. Bu iddianın doğru olduğunu iddia edenler, Halk Partisi'nin İstanbul'da aldığı oyların yüzde 90'ının Halk Partisine müzakir olduğunu iddia ediyorlar.

(Akdakaşınız Ömer Arza Bey'in bildiriyor)
Sava, 16 - Ürdün Filistin emperyalinde...
Ürdün kuvvetleri, Tel-Aviv ve Yafa şehirlerine yaklaştı. Yahudi mukavemetini kıran Arab orduları ilerliyorlar. Kudüs kaplarına varan Ürdün kuvvetleri Yahudi birlikleri arasında kanlı çarpışmalar oluyor.

Ürdün kuvvetleri Filistin'in Kudüsüne yaklaşıyor.

D.P. nin dün İstanbul'da yaptığı büyük miting Celâl Bayar, hitabesinde seçim emniyeti üzerinde ısrarla durdu

Söz alan muhtelif hatibler ekmeğe ve şeker meselelerini ele aldılar ve hükümeti şiddetle tenkid ettiler

“Çoklar, Soğuk Savaşta...
Dün, İstanbul'da yapılan büyük mitingte, Celâl Bayar, hitabesinde seçim emniyeti üzerinde ısrarla durdu. Söz alan muhtelif hatibler ekmeğe ve şeker meselelerini ele aldılar ve hükümeti şiddetle tenkid ettiler.

Celâl Bayar, İstanbul'da yapılan büyük mitingde konuşuyor.

D.P. nin İzmirdeki mitingi

Emir demokrasileri...
İzmir'de yapılan büyük mitingte, D.P. nin emniyeti üzerinde ısrarla durdu.

Amerikan uçak taşıt gemisi süratle boşaltıldı

Dün Dolmabahçe ünlünde demirleyen gemi 21 mayısta limanımızı terkedecek

Amerikan uçak taşıt gemisi, Dolmabahçe limanında demirledi. Gemi, 21 Mayıs'ta limanımızı terkedecek. Gemi, Dolmabahçe limanında demirledi. Gemi, 21 Mayıs'ta limanımızı terkedecek.

Amerikan uçak taşıt gemisi Dolmabahçe limanında demirledi.

C. H. P. kongresinde dünkü tartışmalar

Toplantıda Tarım Bakanı konuştu, Ekonomi Bakanı da bugün şeker meselesini izah edecek

C.H.P. kongresinde dünkü tartışmalar. Toplantıda Tarım Bakanı konuştu, Ekonomi Bakanı da bugün şeker meselesini izah edecek.

Hava şehitlerimizi anarken...

Hava şehitlerimizi anarken...
Hava şehitlerimizi anarken...

SPOR

İngilizler, Galatasaray'ı dün 1 - 0 yendiler

İngilizler, Galatasaray'ı dün 1 - 0 yendiler. Futbol karşılaşmasında İngilizler Galatasaray'ı 1 - 0 yendiler.

İngilizler, Galatasaray'ı dün 1 - 0 yendiler.

Türk Hava Kurumu filusunun yurd gezisi

10 Uçakla Anadolu'nun filusu, İzmir'den İstanbul'a hareket etti

Türk Hava Kurumu filusunun yurd gezisi. 10 uçakla Anadolu'nun filusu, İzmir'den İstanbul'a hareket etti.

Refik İsmailin Mareşal Çakmak hakkındaki sözleri

Refik İsmailin Mareşal Çakmak hakkındaki sözleri. Refik İsmail, Mareşal Çakmak hakkındaki sözlerini açıkladı.

17

Hürriyet

17 Mart 1938

Yeni Yuhudileri

D.P. büyük mitingini dün Taksim'de yaptı

ALKISLAR ARASINDA KONUSAN GELAL NAY R DEDİKİ:

Milli irade ancak emniyetli, namuslu ve muntazam seçimlerle tezahür edebilir

AYLAKÇUKLAR ÇOCUK DAHİLER

Milli irade ancak emniyetli, namuslu ve muntazam seçimlerle tezahür edebilir. Gelal Nay R, bu günki büyük mitinginde, halkın iradesini emniyetli ve namuslu seçimlerle tezahür etmesi gerektiğini söyledi. Nay R, konuşmasında, "Halkın iradesi ancak emniyetli, namuslu ve muntazam seçimlerle tezahür edebilir. Aksi takdirde, halkın iradesi bozulur ve ülke, anarşiye düşer. Bizler, emniyetli ve namuslu seçimlerin yapılmasını istiyoruz."

Geze'nin işgaliinden sonra Araplar Filistin'i ikiye böldüler

Geze'nin işgaliinden sonra, Araplar Filistin'i ikiye böldüler. Bu bölünme, Filistin halkı arasında büyük bir kargaşaya sebep oldu. Araplar, Filistin'i ikiye böldükten sonra, her bölgeyi kendi kontrolüne geçirdi. Bu durum, Filistin halkı arasında büyük bir kargaşaya sebep oldu.

(Dünkü mitinge ait diğer resimlerimiz Gnci sahifededir)

Dünya Demokrasileri (D.D.) tarafından hazırlanan ve dün yayımlanan rapor, Amerika'nın demiryollarını kontrol etmesiyle ilgili olarak, büyük bir tartışma başlattı. Rapor, Amerika'nın demiryollarını kontrol etmesiyle ilgili olarak, büyük bir tartışma başlattı.

İzmir'de de miting yapıldı

İzmir'de de miting yapıldı. Mitingte, D.P. yöneticileri, halkın iradesini emniyetli ve namuslu seçimlerle tezahür etmesi gerektiğini söyledi. Mitingte, D.P. yöneticileri, halkın iradesini emniyetli ve namuslu seçimlerle tezahür etmesi gerektiğini söyledi.

İtalya Cumhuriyeti Milano'ya siyaset etti

İtalya Cumhuriyeti, Milano'ya siyaset etti. İtalya Cumhuriyeti, Milano'ya siyaset etti. İtalya Cumhuriyeti, Milano'ya siyaset etti.

BUGÜN B. M. M. de görüşülecek tasarılar

Bugün B. M. M. de görüşülecek tasarılar. B. M. M. bugün görüşülecek tasarıları görüşecek. B. M. M. bugün görüşülecek tasarıları görüşecek.

Amerika Yahudilere para yardımı yapacak

Amerika Yahudilere para yardımı yapacak. Amerika Yahudilere para yardımı yapacak. Amerika Yahudilere para yardımı yapacak.

C.H.P. II kongresinde Orman kanunu acı acı tenkid edildi

C.H.P. II kongresinde Orman kanunu acı acı tenkid edildi. C.H.P. II kongresinde Orman kanunu acı acı tenkid edildi. C.H.P. II kongresinde Orman kanunu acı acı tenkid edildi.

Galatasaray, İngiliz takimina, güreşçiler de İsveç'e yenildi

Galatasaray, İngiliz takimina, güreşçiler de İsveç'e yenildi. Galatasaray, İngiliz takimina, güreşçiler de İsveç'e yenildi. Galatasaray, İngiliz takimina, güreşçiler de İsveç'e yenildi.

Yeni Yuhudileri

Yeni Yuhudileri. Yeni Yuhudileri. Yeni Yuhudileri.

Yeni Yuhudileri

Yeni Yuhudileri. Yeni Yuhudileri. Yeni Yuhudileri.

Yeni Yuhudileri

Yeni Yuhudileri. Yeni Yuhudileri. Yeni Yuhudileri.

Yeni Yuhudileri

Yeni Yuhudileri. Yeni Yuhudileri. Yeni Yuhudileri.

Yeni Yuhudileri

Yeni Yuhudileri. Yeni Yuhudileri. Yeni Yuhudileri.

Yeni Yuhudileri

Yeni Yuhudileri. Yeni Yuhudileri. Yeni Yuhudileri.

Yeni Yuhudileri

Yeni Yuhudileri. Yeni Yuhudileri. Yeni Yuhudileri.

Yeni Yuhudileri

Yeni Yuhudileri. Yeni Yuhudileri. Yeni Yuhudileri.

Yeni Yuhudileri

Yeni Yuhudileri. Yeni Yuhudileri. Yeni Yuhudileri.

Yeni Yuhudileri

Yeni Yuhudileri. Yeni Yuhudileri. Yeni Yuhudileri.

Yeni Yuhudileri

Yeni Yuhudileri. Yeni Yuhudileri. Yeni Yuhudileri.

Yeni Yuhudileri

Yeni Yuhudileri. Yeni Yuhudileri. Yeni Yuhudileri.

Yeni Yuhudileri

Yeni Yuhudileri. Yeni Yuhudileri. Yeni Yuhudileri.

Yeni Yuhudileri

Yeni Yuhudileri. Yeni Yuhudileri. Yeni Yuhudileri.

Yeni Yuhudileri

Yeni Yuhudileri. Yeni Yuhudileri. Yeni Yuhudileri.

Yeni Yuhudileri

Yeni Yuhudileri. Yeni Yuhudileri. Yeni Yuhudileri.

Yeni Yuhudileri

Yeni Yuhudileri. Yeni Yuhudileri. Yeni Yuhudileri.

Yeni Yuhudileri

Yeni Yuhudileri. Yeni Yuhudileri. Yeni Yuhudileri.

Yeni Yuhudileri

Yeni Yuhudileri. Yeni Yuhudileri. Yeni Yuhudileri.

Yeni Yuhudileri

Yeni Yuhudileri. Yeni Yuhudileri. Yeni Yuhudileri.

15 MAYIS 1968 Pazar
Bazın Amirliğinden
İleri Katman İhtiyacı

İhtiyacı olanlar komisyonca...
1968-1969...
1969-1970...

İhtiyacı olanlar komisyonca...
1970-1971...
1971-1972...

İhtiyacı olanlar komisyonca...
1972-1973...
1973-1974...

İhtiyacı olanlar komisyonca...
1974-1975...
1975-1976...

İhtiyacı olanlar komisyonca...
1976-1977...
1977-1978...

İhtiyacı olanlar komisyonca...
1978-1979...
1979-1980...

İhtiyacı olanlar komisyonca...
1980-1981...
1981-1982...

İhtiyacı olanlar komisyonca...
1982-1983...
1983-1984...

İhtiyacı olanlar komisyonca...
1984-1985...
1985-1986...

İhtiyacı olanlar komisyonca...
1986-1987...
1987-1988...

İhtiyacı olanlar komisyonca...
1988-1989...
1989-1990...

İhtiyacı olanlar komisyonca...
1990-1991...
1991-1992...

İhtiyacı olanlar komisyonca...
1992-1993...
1993-1994...

İhtiyacı olanlar komisyonca...
1994-1995...
1995-1996...

İhtiyacı olanlar komisyonca...
1996-1997...
1997-1998...

İhtiyacı olanlar komisyonca...
1998-1999...
1999-2000...

İhtiyacı olanlar komisyonca...
2000-2001...
2001-2002...

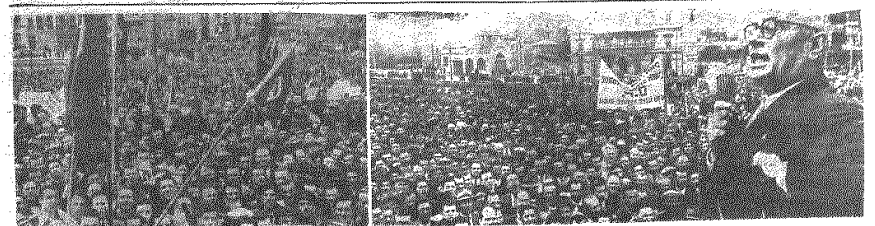
İhtiyacı olanlar komisyonca...
2002-2003...
2003-2004...

İhtiyacı olanlar komisyonca...
2004-2005...
2005-2006...

İhtiyacı olanlar komisyonca...
2006-2007...
2007-2008...

İhtiyacı olanlar komisyonca...
2008-2009...
2009-2010...

YENİ GAZETE
SAYISI HER YERDE 5 KURUŞTUR

Die Tabakada yapılan mitingde Celil Bayar mitingine öğrenciler

Demokrat Partili-
lerin dünkü mitingi
Bayar: "hak ve hürriyet yolun-
da daima ilerleyeceğiz," dedi

"Demokrat Parti davayı temellenden halletmek, suyu
mezardan çevirmek istiyor. Bu menba medir 7 MİLLİT
hükümetin, milli iradentini kayıtsız şartsız mukadimes
vatanımızın ahalatında tecellil etmesidir. BİRİKİ İleride bilgin
arazımız, milliletilen İleleği İne Ber geçiden evvel seçtim
emniyeti temin edilmelidir."

İstanbul demokrasileri dün...
Türk-İslam birliği...
Demokrat Parti davası...
Mitingte Celil Bayar'ın konuşması...

Amerika
Yahudilerin ve
Aruplar
Amerika'nın Filistin meselesi...
Yahudilerin ve Arapların...
Filistin meselesi...

Seçim emniyeti
için dua

Seçim emniyeti için dua...
Seçim emniyeti için dua...

İngilizler Galatasaray'ı 1-0 yendiler

İngilizler Galatasaray'ı 1-0 yendiler...
İngilizler Galatasaray'ı 1-0 yendiler...

İşveç güreş takımı Ankara'da 6-2 galip geldi...
İşveç güreş takımı Ankara'da 6-2 galip geldi...

Seker dağıtımı

Kuponlu tevziata
Cumma günü
başlanmasa
mahkumları
ANKARA...
SEKER DAĞITIMI...

Seker dağıtımında...
Kuponlu tevziata...
Cumma günü başlanmasa...

Seçim emniyeti için dua...
Seçim emniyeti için dua...

İngilizler Galatasaray'ı 1-0 yendiler

İngilizler Galatasaray'ı 1-0 yendiler...
İngilizler Galatasaray'ı 1-0 yendiler...

İşveç güreş takımı Ankara'da 6-2 galip geldi

İşveç güreş takımı Ankara'da 6-2 galip geldi...
İşveç güreş takımı Ankara'da 6-2 galip geldi...

İhtiyacı olanlar komisyonca...
İhtiyacı olanlar komisyonca...

Ürdün ordusu Kudü-
se bir saatlik yolda

Bir kısım Ürdün kuvvetleri de Nablus
önerine geldiler - Lübnan kuvvetleri,
Yahudilerin kuşatığı Akkaya ilerliyor

Ürdün ordusu Kudüs'e bir saatlik yolda...
Bir kısım Ürdün kuvvetleri de Nablus önerine geldiler...

Seçim emniyeti için dua...
Seçim emniyeti için dua...

C. H. P. il kongresinde
Tarım Bakanı
izahat verdi

"Hükümet orman işini hiçbir zaman varidat
kaşığı yapmaksızın düşüncesinde değildir,"

C. H. P. il kongresinde...
Tarım Bakanı izahat verdi...

İşveç güreş takımı Ankara'da 6-2 galip geldi

İşveç güreş takımı Ankara'da 6-2 galip geldi...
İşveç güreş takımı Ankara'da 6-2 galip geldi...

İhtiyacı olanlar komisyonca...
İhtiyacı olanlar komisyonca...

16 MAYIS 1946
17 NAYIS 1946
No. 3320

YERİ: KURUMSAL NO. 7
YOL ADRESİ: YENİ BAĞLAR
TANANULI
HAYAT
RURUS

Yeni Sabah

Her Gün 6 SAYFA

HURRIYET VE HAKKIN YILMAZ MÜDARİRLİĞİ

ere

Millî Marş alınacak mı?

Yeni düzenlemeler pek iyi ki...
Eski şarkıya hafızanın...
Millî marşın...
Yeni düzenlemeler pek iyi ki...
Eski şarkıya hafızanın...
Millî marşın...

D. P. nin İstanbul Ve İzmirde ki Büyük Toplantısı

30 Bin Demokratın Yapıldığı Protesto

Celâl Bayar'ın 30 bin kişiye verdiği nutuk

"İşi temelinden halletmek kararında ve azmindeyiz, bir şeyden pervamız yoktur"
Bayar, Millet'in çekmekte olduğu maddi, manevi sıkıntılarını ve seçim emniyetinin lüzumunu katı bir lisanla tebarüz etti.
Dünya mücadelesinde...
Celâl Bayar'ın 30 bin kişiye verdiği nutuk...

Bumillet attığı reye hürmet edilmesini istiyor

Konuşan hatibler, seçim emniyetinin mutlak surette sağlanması lüzumu üzerinde büyük bir ısrarla durdular

Dünkü miting

Demokratlar...
Dünkü miting...

Seçim kahramanlarına ödenen bac!

Hikmet Bayar: "Yokus aşağı gidimiz bu yüzden bizim arıyoruz, diyor"
Antara, 16 (Haber) — "Nö...
Seçim kahramanlarına ödenen bac!

Millî maçı iliyor

Yeni bu mühtes in dıfaya spor ilimobedir

Yaparak, mühtemelen...
Millî maçı iliyor...

Yeni Partinin dış siyaseti

Kenan Över'in bu husustaki izahı

Kenan Över'in bu husustaki izahı...
Yeni Partinin dış siyaseti...

Filistin zulmet içinde

Irak kuvvetleri büyük elektrik santralını ele geçirdi, Kudüsde savaş tekrar başladı

Tel-Avie dün de bombalandı, Lida hava meydanı zabtedildi

Irak kuvvetleri büyük elektrik santralını ele geçirdi, Kudüsde savaş tekrar başladı...

Galatasaray ingilizlere 1-0 yenildi

Dünkü maçın...
Galatasaray ingilizlere 1-0 yenildi...

Amerika-Sovyet Rusya anlaşmazlığı

Pravda'ya göre bir toplantı masasında...
Amerika-Sovyet Rusya anlaşmazlığı...

Pravda'ya göre bir toplantı masasında...
Amerika-Sovyet Rusya anlaşmazlığı...

MAYIS 1948
IBYO
Kısa Program
21 - 27.9-1948
ve Program.

Halk Üstünlüğü
Halk Bölgesi (P)
Sarılar (P)
ve Program.

Şarkılar
Aynı
ve Program.
Fahri Şarkılar
Çocuklar (P)
ve Program.

MACA
5 6 7 8 9
ve Program.

ŞİMARACI
5 6 7 8 9
ve Program.

İlk
vasıtalrı
60 gün kadar
ve Program.

Sabah'ın
İYATLAR
ve Program.

SALI
MAYIS 1948
No. 3921

Yeni Sabah

Her Gün
6
SAYFA

Rusya Yeni İsrail devletini tanıdı

Amerika, Filistin için (Ateş kes) emri verilmesini istedi

Mısır kısmi seferberlik yaptı, Arab ordusu Yafaya 35 kilometre mesafede

Yeni İsrail devleti Tel - Avivi terk ediyor - Kudatın muvazafesi kesildi - Eski Kudatlıklar Yahudiler toplanış olung

Arab ordusu Yafaya doğru bir yürüyüş...

Pazar Günkü Ders..

Bir gündün öze, güfte, diğer taraftan başka tarafta beheremehel erkaklık ve parlatılmış...
Eski işçileri Bakamı Fak Öztrak
C.H.P. Nec in Grupunda medkileri anlatıyor...

Çalıştırıldı

Mecliste

Dün Hükümet yine şiddetle tenkid edildi
Ticaret Politikamız bir bereddik içinde yuvarlanıp gitti...

Amerikanın Türk tütününü ihracına indirdiği darbe

Hükümet de bu mevzua lâayık olduğu ehemmiyeti vermiyor

Tüccar Derneği Başkanına, Ticaret ve Dış işleri Bakanlarına dün birer telgraf çekti

Amerika emsalkül tütünleri için birer telgraf çekti...

Şeker buhranı yok!

Vali alınan ve alınacak tedbirler etrafında dün etraftı izahat verdi

Şeker şirketi bakkallara da şeker verecek, bakkallar müşterileri ne azami bir kilo olmak üzere şeker satabilecek ve şeker alan müşterilerin hüviyet ve adreslerini de bir deftere kaydedecek...

İtalya Cumhurreisi nasıl intihab olundu

Muharebeden tarumar bir halde çıkımy olan İtalya yeni bir hardben çok korkuyor

İtalya cumhurreisi seçimleri...

Kemal Satır Demokratlara meydan okuyor

C. H. P. kongresinde dün de devam etti

Ekonomi Bakanı izahatta bulundu

Ekonomi Bakanı izahatında...

Dünyanın En Süratli Uçağı

Pervanesiz bir İngiliz tayyaresi geliyor

İsvele 1000 kilometre süratle seyreden tayyare Londra ile Paris arasında kesifce 21 dakikada katediliyor

Eski işçileri Bakamı Fak Öztrak

C.H.P. Nec in Grupunda medkileri anlatıyor...

Kemal Satır Demokratlara meydan okuyor

C. H. P. kongresinde dün de devam etti

Ekonomi Bakanı izahatta bulundu

Ekonomi Bakanı izahatında...

İkinci Dünya Harbine neden girmemişiz?

BÜ ŞUALIN GEVAHINI "KİTAPLAR, İN AKERİNDAN DİNLEYİN"
Persembeye "Yeni Sabah" ta

Ekonomi Bakanı izahatında...

RSA logo and subscription information including prices for different regions.

Yeni Sabah logo and publication details including address and phone numbers.

Yeni Sabah HURRIYET VE HAKKIN YILMAZ MÜDÜRLÜĞÜ

Advertisement for '17 1/2 Liraya Her Renkte Vazlık Kase Pantolon' by Ibrahim Hacıoğlu.

Table with 2 columns: 'Milyonlar' and 'Binler'. Lists various financial figures.

DYO logo and text: '19.3.1948'.

Yeni Sabah gazetesinin yayıncı ve dağıtım bilgileri.

MAC logo and text: '5 6 7 8'.

Yeni Sabah gazetesinin yayıncı ve dağıtım bilgileri.

Advertisement for 'M. Piyango' (Lottery) with details on ticket prices and prizes.

Yeni Sabah gazetesinin yayıncı ve dağıtım bilgileri.

Kabahat bizde mi?

Diğer milletler gibi biz de... Kabahat bizde mi? article discussing national responsibility.

Filistinde Arab kuvvetleri ilerliyor

Yahudiler Kudüs'e sıkı sıkıya bir duruma... Filistin'de Arab kuvvetleri ilerliyor.

Memurların Muhakemat Kanunu kaldırılıyor

Seçim kurulu Başkanlarının da muhtebah olması esas kabul edildi... Memurların Muhakemat Kanunu kaldırılıyor.

Türkiye hakkında

Ödünce garazlılara bir yazının Amerikan meclisindeki ahileri... Türkiye hakkında.

19 Mayıs

Bu müstesna gün, din yurdun her tarafında törenle kutlandı... 19 Mayıs.

M. Piyango

Dünya çapında 200 bin lira... M. Piyango.

DİN KİTABI MESELESİ

Milî Eğitim Bakanlığının affedilmez hatası... DİN KİTABI MESELESİ.

Türkiye neden harbe girmemiş?.. bunu bizzat Hitler anlatıyor!

Cebelüttarak Boğazını nasıl kurtardığımız anlatan İspanya Eski Dış Bakanının Hitlerle Bertchesgaden'de yaptığı mülakat... Türkiye neden harbe girmemiş?.. bunu bizzat Hitler anlatıyor!

Amerika meydan okuyor!

Stalin'in teklifi Amerika'nın hattı hareketini değiştirmedir... Amerika meydan okuyor!

Cumhurbaşkanı

İnönü bu sabah İstanbul'a geliyor... Cumhurbaşkanı.

Gençlik Bayramı ve Radyo

Radyo, genç halkımıza bir... Gençlik Bayramı ve Radyo.

ULUNAY

Ulunay... ULUNAY.

Yeni Sabah gazetesinin yayıncı ve dağıtım bilgileri.

İsmet İnönü'nün İstanbul'da...

Mustafa Kemal Atatürk...

KIZIL CEHENNEM

HAKKI NEZHI BEKLER Bugün çıktı.

Cumhuriyet

25 inci yıl Sayı : 8536

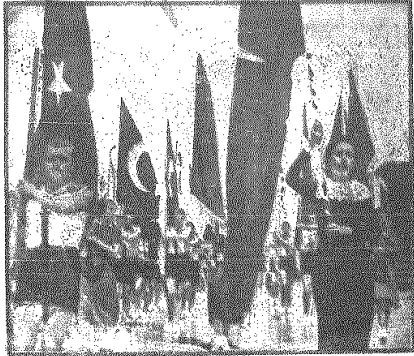
Yayıncı ve Sahibi: HAKKI NEZHI BEKLER, İstanbul - Paşa İsmailiye Sokak No. 24

Çarşamba 19 Mayıs 1946

YAKUZÜNDÜKİ DİMLERİN TARİHİ ÖMER REZA DOĞRUL

Yeni bir 19 Mayıs lâzım

Yeni bir 19 Mayıs lâzım... 19 Mayıs 1923 günü...

19 mayıs bayramı

Bu yıl Atatürk'ün Türk vatanına ve Türk halkına...

C.H.P. Meclis Grupunda dünkü mühim müzakere

Aşırı sağ ve sol temayüllerin tezahürlerini cezalandırıcı mevzuat yeni şartlara uydurulacak

Grup, 10 kişilik bir komisyon kurmayı kararlaştırdı, bu komisyonun raporunu umumi heyette münakaşa olunacak

Ande 18 (Hassas) - Cumhuriyet Halk Partisi Meclis Grubu...

UÇAKLA YURD TURU: Konya, T.H.K. uçaklarını tezahüratla karşıladı

Buğu mübâhale isteyenleri havada cezalandırarak uçakları meydanında, ellerinde paraları, yedisi ile yirmiye arasında her bir kabinatlı tarafından karşılandı

Et Limited Şirketi

Ande 18 (Hassas) - İstanbul, Ankara...

Bütçede yüzde 20 tasarruf yapılacak

Hükümet, beliren zaruri ihtiyaçları fiat zamları yerine karşılamaya karar verdi

Alakalı dairelere bildirilen karar dikkatle tatbik edilirse 150 milyon liralık bir tasarruf temin olacağı umuluyor

Ande 19 (Hassas) - Geçenlerde bir, Beşiktaş...

Tel-Aviv'e karşı taarruz yakın

Arablar, Yahudilerin müdafaa hatlarını önüne vardılar

Suriye Başbakanı, Filistin meselesi hakkında haldececek diyor

(Arkasızın Ömer Rıza Doğrul bildiriyor)

Son 11 - Suriye'nin Filistin'deki faaliyetleri...

Seker dün yoluna konamadı

Seker Şirketi, bugün yekün 200 hektarla tahır dağıtacak

Seker atöku yapıyor hükümetin tahkikatı yapıldı

Celal Bayarın dün yaptığı konuşma

D. F. Genel Başkanı, yeni bir cezb...

Dünahatı Parti Genel Başkanı Celal Bayar, dün saat 11 de Beşiktaş Vapur...

Stalin'in Wallace'a cevabı

Washington'da Stalin'in gültüğü gaye bellirliyor

Truman, tezahürlerde bulunmadan müdahale etti

Missouri Akdenize geliyor

Kuvvetli bir Amerikan filosu Akdeniz İsmailiye'nin ziyareti için

Missouri'nin Akdenize çıkması...

Dünkü daktilo şampiyonası

Ankara'dan gelen rakibini büyük farkla mağlub eden İstanbul şampiyonu Ece Alpay dünya rekoruna yaklaşıyor

Dünkü daktilo şampiyonasında...

İstanbul şampiyonu Ece Alpay...

Dünkü daktilo şampiyonasında...

İstanbul şampiyonu Ece Alpay...

Dünkü daktilo şampiyonasında...

İstanbul şampiyonu Ece Alpay...

UNİVERSİTELER... EĞİTİM DERSHANELERİ... İZMİR İLİ MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI...

Cumhuriyet

44. yıl sayı: 18391... 4 Nisan 1967... Sali 4 Nisan 1967

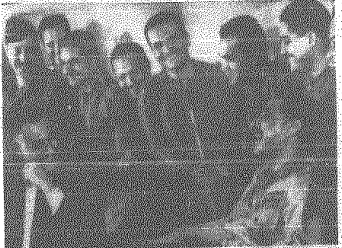
FANTAZMA BİRİSİ... İZMİR İLİ MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI...

Tel Aviv, Hayfa, Kahire, Amman ve Şam bombalandı

ORTADOĞU'DA SAVAŞ

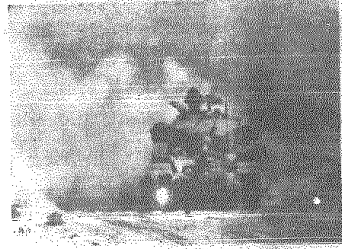
İsrael kuvvetleri üç ayını cephede çarpışıyor

Cahit ÇOBANLIZ
İzmirli Millî Eylem

Yeni bir komando ile görüşüyor

İsrailli kuvvetlerin üç ayını cephede çarpıştığı bildirildi. İsrail'in Gazze şerhinde ve Şam'da yaptığı saldırılar, Ortadoğu'da savaşın başlamasına sebep oldu. İsrail'in Gazze şerhinde yaptığı saldırılar, Şam'da da benzer saldırılar yapıldı. İsrail'in Gazze şerhinde yaptığı saldırılar, Şam'da da benzer saldırılar yapıldı.

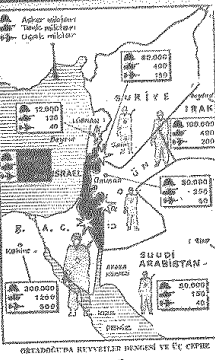

Yeni bir komando ile görüşüyor

Bakanlar Kurulu toplanarak durumu görüştü

TÜRK SİLAHLI KUVVETLERİ ALARMI DURUMUNA GEÇTİ

Ankara (Cumhuriyet Halkı) - Başbakanın başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu, Ortadoğu'da meydana gelen gelişmeleri görüşerek, Türkiye'nin silahsızlanma politikasını sürdürdüğünü bildirdi. Bakanlar Kurulu, Ortadoğu'da meydana gelen gelişmeleri görüşerek, Türkiye'nin silahsızlanma politikasını sürdürdüğünü bildirdi.

ORTADOĞU'DA KUVVETLERİ BİNGİSİ VE Ç. CEPHE

İLK GÜNÜN DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ

Doç. Dr. Halik ÜLMAN
Ortadoğu'da meydana gelen gelişmeler, ilk günün düşündürdüğüleri. İsrail'in Gazze şerhinde yaptığı saldırılar, Şam'da da benzer saldırılar yapıldı. İsrail'in Gazze şerhinde yaptığı saldırılar, Şam'da da benzer saldırılar yapıldı.

İsrailli cephe

İsrailli kuvvetlerin Gazze şerhinde yaptığı saldırılar, Şam'da da benzer saldırılar yapıldı. İsrail'in Gazze şerhinde yaptığı saldırılar, Şam'da da benzer saldırılar yapıldı.

Güvenlik Konseyinin, tarafları "ates-kes,"e davet etmesi bekleniyor

Güvenlik Konseyi, Ortadoğu'da meydana gelen gelişmeleri görüşerek, tarafları ateşkes çağırarak, barışın sağlanmasını istedi. Güvenlik Konseyi, Ortadoğu'da meydana gelen gelişmeleri görüşerek, tarafları ateşkes çağırarak, barışın sağlanmasını istedi.

Sovyeitler Birliği tutumunu A.B.D.'ye göre ayarlayacak

Sovyeitler Birliği, Ortadoğu'da meydana gelen gelişmeleri görüşerek, tutumunu Amerika Birleşik Devletleri'ne göre ayarlayacak. Sovyeitler Birliği, Ortadoğu'da meydana gelen gelişmeleri görüşerek, tutumunu Amerika Birleşik Devletleri'ne göre ayarlayacak.

Mısır yönetimi, askerler için

Mısır yönetimi, askerler için yeni bir karar almış. Mısır yönetimi, askerler için yeni bir karar almış.

Bahçeliler ne kadar

Bahçeliler ne kadar güçlü? Bahçeliler ne kadar güçlü?

Amerika, tarafsızlığını dün resmen ilan etti

Amerika Birleşik Devletleri, Ortadoğu'da meydana gelen gelişmeleri görüşerek, tarafsızlığını resmen ilan etti. Amerika Birleşik Devletleri, Ortadoğu'da meydana gelen gelişmeleri görüşerek, tarafsızlığını resmen ilan etti.

Ortadoğu'da savaş kaybetmiş yarıdır

Ortadoğu'da meydana gelen gelişmeler, savaş kaybetmiş yarıdır. Ortadoğu'da meydana gelen gelişmeler, savaş kaybetmiş yarıdır.

Çağlayangil: "Çarpışmalar barış için tehliktir"

Çağlayangil, Ortadoğu'da meydana gelen gelişmeler, barış için tehliktir. Çağlayangil, Ortadoğu'da meydana gelen gelişmeler, barış için tehliktir.

KABUS ÜÇ GÜNÜN DRAMI

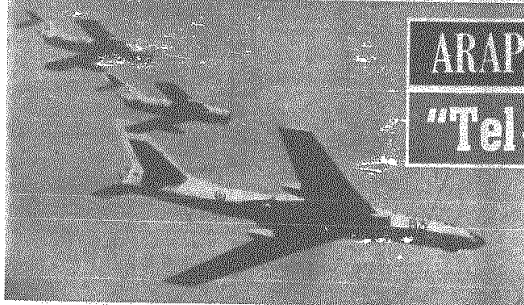
Kabus üç günün dramı. Kabus üç günün dramı.

Nasil yaptığını anlat seni belki idamdan kurtarırız,

Nasil yaptığını anlat seni belki idamdan kurtarırız. Nasil yaptığını anlat seni belki idamdan kurtarırız.

Askeri Personel Yabancılar İçin

Askeri Personel Yabancılar İçin. Askeri Personel Yabancılar İçin.

ARAPLARIN PAROLASI

"Tel-Aviv'de buluşalım.."

İsrail harp uçakları dün sabah Mısır'ın muhtelif bölgeleri ile Kahire'yi bombaladı. Arap uçakları da İsrail'in askeri hedeflerine ve Hayfa'ya bomba yağdırdı.

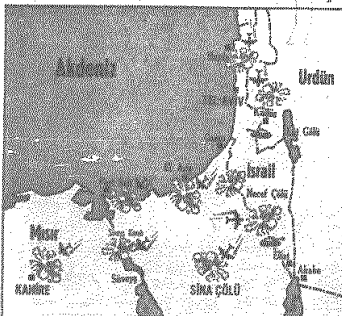
DÜN İSRAİL HEYZELERİNİ BOMBALAYAN MİSİR NÖR VE TUPOLEV BOMBARDİMAN UÇAKLARI

ORTA-DOĞU'DA HARP

Gazze ve Kudüs çok şiddetli çarpışmalara sahne oluyor

Rusya'nın tazyik etmesi üzerine Amerika tarafızsız kaldığını resmen ilân etti

KAHİRE - İsrail ile Mısır ve müttfikleri arasında heklenen harp, dün sabah bütün cephelerde başlayan ve süregelen taraflar arasında tanklar ve diğer silahlar, havada da savaş ve bombardıman uçaklarıyla hayranlık vermişlerdir.

Harp, Kara ve Hava hareketi ile başladı

Önce Gazze'de başlayan harp, bugün Kudüs'te de şiddetlenmiştir. İsrail askerleri Gazze'de büyük başarılar kazanmış ve Kudüs'te de önemli ilerlemeler kaydetmiştir. İsrail hava kuvvetleri de aktif olarak savaşta yer almaktadır.

MİSİR - İSRAİL SINIRINDA ÇETİN SAVAŞLAR YERİN İSRAİL FANKEKLERİNDEN BERKAKT. Arap ülkelerinin talebi üzerine

Türkiye'deki Amerikan üslerinin kullanılmasına izin vermiyeceğiz

Ankara'da DURUM:

Gineyi ARCA YÜREK ysmıyor

Türkiye, mânevi kuvvetiyle Arap'ların yanındadır

KAHİRE - Orta Doğu'da başlayan savaş harp, İsrail, Mısır, Suriye ve Yemen taraflarında kızışmaya başlamıştır. Türkiye'nin bu savaşta mânevi kuvvetiyle Arap'ların yanındadır.

Çaglayan'ın Mecliste Ortadoğu hakkında bilgi verdi

ANKARA - Meclis'te Ortadoğu hakkında bilgi veren Çaglayan, İsrail'in Kudüs'te yaptığı işleri eleştirdi. Türkiye'nin bu savaşta mânevi kuvvetiyle Arap'ların yanındadır.

Halk'a ve Olanlara Tercüman

İLERİ SAĞLIKLI GÜNLERİ KEMALİNİN KANLI SAVAŞI VE İZLENLERİ

ÜNİVERSİTELER
Görsel İletişim Kurumları
Kavramlar yayımlanmaktadır. Her yıl İstanbul'da
GÜVEN DERŞANESİ
Beşiktaş, Akşamüstü Sokakları No: 3
TELEFON: 49 43 31 (İstanbul: 212 - 4284)

Násır, Süveyş'i kapadı

Mısır, Ürdün ve Suriye birlikleri Kudüs'te ilerliyor. Sina'da, Gazze'de göğüs göğüze savaşlar oluyor. Suriye topçu birlikleri, İsraililere yüzlerce ölü ve yaralı vermişti. Kahire Radyosu -Göktürk ailesi içinde- marşın devam olarak her yayın arasında çağırıyor

İsrail Gazze'yi işgal etti

Ürdün Krallığı Hüseyin'in Sarayı makineli tüfek ile ateş yağmuruna tutuldu. Yüzlerce arabaskerin emri alındığı bildirildi. İsrail kuvvetleri Sina Çölü'nde ilerliyor. Moşe Dayan -Tarih en büyük zaferini kazanıyoruz. Semaların tek hakimini İsrail'dir- dedi

Askerler, bir bölgeyi kontrol altına alırken. (Ağrı-1977 - 16)

Kanlı savaş: Binlerce ölü

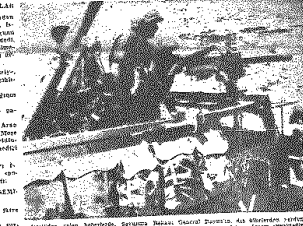
SURİYE'DE TÜRKLER'E BÜYÜK DOST-DİYE SEVGİ TEZAHÜRATI YAPILDI

Ve yaralı var

RADYO VE AJANSLAR

Mısır Radyosu geçen akşam saatlerinde Kudüs'te İsrail kuvvetleri tarafından gerçekleştirilen saldırıya ilişkin haberler yayımladı. İsrail kuvvetleri Sina Çölü'nde ilerliyor. Moşe Dayan -Tarih en büyük zaferini kazanıyoruz. Semaların tek hakimini İsrail'dir- dedi

Demirel: "Türkiye'de akaryakıt sıkıntısı çekilmeyecektir," dedi

ANKARA - Demirel, akaryakıt sıkıntısı yaşanmayacağına inanıyor. Türkiye'nin enerji ihtiyacını karşılayacak kadar petrol rezervine sahip olduğunu belirtti. Türkiye'nin enerji ihtiyacını karşılayacak kadar petrol rezervine sahip olduğunu belirtti.

WİLLER'İN YAKINAKI

WİLLER'İN YAKINAKI... (Text continues with details about the location and its significance)

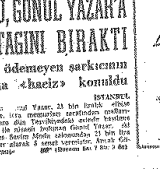

ANAKLAR DİĞERİNDEN

ANAKLAR DİĞERİNDEN... (Text discusses the status of children in conflict zones)

GÖNÜ

GÖNÜ... (Text discusses the concept of honor and its importance)

ANAKA

ANAKA... (Text discusses the role of children in society)

İCRA MEMURU, GÖNÜL YAZAR'A SADECE YATAGINI BIRAKTI

Terziye borcunu ödemeyen sarıklı memur bütün eşyalarına 'hazret' konuldu

ASILKAN

KARANLIK ŞEHİLER, ALARM DÜĞÜKLERİ, SARAY ÇİĞİRLERİ, KUTSAL SÖZLER: İSTE ORTADOĞU

GÜMÜŞPALA DÜN ANILDI

YARIN BAŞLIYORUZ

1 Temmuz 1967

ZAFER

RESMİ GAZETİ

Devlet Gazetesi

Ankara Zafar Mühendislik ve Mimarlık Özel Yüksek Okulu, kayıtlara devam ediyor

ARAPLARLA İSRAİL ARASINDA SAVAŞ BAŞLADI!

Çarpışmalarda, 42 İsrail, 10 Mısır uçağı düşürüldü

Necef çölünde şiddetli çarpışmalar cereyan ediyor

Suriye, Suudi Arabistan, Irak, Ürdün, Sudan ve Kuveyt ile Cezayir de dün İsrail'e karşı savaşa katıldığını bildirdi

MECLİS'te de tek kelime konuşuluyordu : SAVAŞ

MİSİR'İN KADIN ASKERLERİ

HAFTANIN İÇİNDEN

MECLİS'te de tek kelime konuşuluyordu : SAVAŞ

DIS

Orta Doğuda Harg Atışı

Başbakanın Ortadoğudaki son durumu müzakere etti

Y.T.P.'nin Durumu

Trafik Kazası: 3 kişi öldü 32 yaralı var

Göllerde Kazı: 1 işçi öldü!

ÜRDÜN'LÜLER BÜTÜN CEPHE BOYUNCA ATEŞİ KESTİ

İsrail Ordusu, dün Süveyş'in batı kesimine geçti ve İsmailiyyeyi aldı

Mısır birlikleri, bütün kuvvetleri ile İsrail'iilere karşı taarruza geçti

Cevdet SUNAY'ın başkanlığı altında bir toplantı yapıldı ve ORTA-DOĞU'daki son durum müzakere edildi

İSRAİLİ VE İSRAİLLİLER — Bu sabah İsrail'in batı cephesinde İsrail ordusu, Süveyş Kanalı'nı geçerek Mısır'ın batı kesimine geçti. İsrail ordusu, batı kesime geçtikten sonra İsmailiyyeyi aldı. İsrail ordusu, batı kesime geçtikten sonra İsmailiyyeyi aldı. İsrail ordusu, batı kesime geçtikten sonra İsmailiyyeyi aldı.

Arap ülkelerinden çıkmak mecburiyetinde kalan Amerikalılar

İSRAİLİ VE İSRAİLLİLER — Bu sabah İsrail'in batı cephesinde İsrail ordusu, Süveyş Kanalı'nı geçerek Mısır'ın batı kesimine geçti. İsrail ordusu, batı kesime geçtikten sonra İsmailiyyeyi aldı. İsrail ordusu, batı kesime geçtikten sonra İsmailiyyeyi aldı. İsrail ordusu, batı kesime geçtikten sonra İsmailiyyeyi aldı.

İSRAİLİ VE İSRAİLLİLER — Bu sabah İsrail'in batı cephesinde İsrail ordusu, Süveyş Kanalı'nı geçerek Mısır'ın batı kesimine geçti. İsrail ordusu, batı kesime geçtikten sonra İsmailiyyeyi aldı. İsrail ordusu, batı kesime geçtikten sonra İsmailiyyeyi aldı. İsrail ordusu, batı kesime geçtikten sonra İsmailiyyeyi aldı.

EAŞMAKALE

Bu bir Arap-İsrail harbi değildir!

Fehmi TEKİ

İSRAİLİ VE İSRAİLLİLER — Bu sabah İsrail'in batı cephesinde İsrail ordusu, Süveyş Kanalı'nı geçerek Mısır'ın batı kesimine geçti. İsrail ordusu, batı kesime geçtikten sonra İsmailiyyeyi aldı. İsrail ordusu, batı kesime geçtikten sonra İsmailiyyeyi aldı. İsrail ordusu, batı kesime geçtikten sonra İsmailiyyeyi aldı.

İSRAİLİ VE İSRAİLLİLER — Bu sabah İsrail'in batı cephesinde İsrail ordusu, Süveyş Kanalı'nı geçerek Mısır'ın batı kesimine geçti. İsrail ordusu, batı kesime geçtikten sonra İsmailiyyeyi aldı. İsrail ordusu, batı kesime geçtikten sonra İsmailiyyeyi aldı. İsrail ordusu, batı kesime geçtikten sonra İsmailiyyeyi aldı.

İSRAİLİ VE İSRAİLLİLER — Bu sabah İsrail'in batı cephesinde İsrail ordusu, Süveyş Kanalı'nı geçerek Mısır'ın batı kesimine geçti. İsrail ordusu, batı kesime geçtikten sonra İsmailiyyeyi aldı. İsrail ordusu, batı kesime geçtikten sonra İsmailiyyeyi aldı. İsrail ordusu, batı kesime geçtikten sonra İsmailiyyeyi aldı.

İSRAİLİ VE İSRAİLLİLER — Bu sabah İsrail'in batı cephesinde İsrail ordusu, Süveyş Kanalı'nı geçerek Mısır'ın batı kesimine geçti. İsrail ordusu, batı kesime geçtikten sonra İsmailiyyeyi aldı. İsrail ordusu, batı kesime geçtikten sonra İsmailiyyeyi aldı. İsrail ordusu, batı kesime geçtikten sonra İsmailiyyeyi aldı.

YABANCI KASINDAN

Süleyman Demirel : Dertleri birlikte hallederiz !

Başbakan, P1ân ve Bütçe Komisyonunda, yapılan tenkidleri cevaplandırdı

İSRAİLİ VE İSRAİLLİLER — Bu sabah İsrail'in batı cephesinde İsrail ordusu, Süveyş Kanalı'nı geçerek Mısır'ın batı kesimine geçti. İsrail ordusu, batı kesime geçtikten sonra İsmailiyyeyi aldı. İsrail ordusu, batı kesime geçtikten sonra İsmailiyyeyi aldı. İsrail ordusu, batı kesime geçtikten sonra İsmailiyyeyi aldı.

İSRAİLİ VE İSRAİLLİLER — Bu sabah İsrail'in batı cephesinde İsrail ordusu, Süveyş Kanalı'nı geçerek Mısır'ın batı kesimine geçti. İsrail ordusu, batı kesime geçtikten sonra İsmailiyyeyi aldı. İsrail ordusu, batı kesime geçtikten sonra İsmailiyyeyi aldı. İsrail ordusu, batı kesime geçtikten sonra İsmailiyyeyi aldı.

İSRAİLİ VE İSRAİLLİLER — Bu sabah İsrail'in batı cephesinde İsrail ordusu, Süveyş Kanalı'nı geçerek Mısır'ın batı kesimine geçti. İsrail ordusu, batı kesime geçtikten sonra İsmailiyyeyi aldı. İsrail ordusu, batı kesime geçtikten sonra İsmailiyyeyi aldı. İsrail ordusu, batı kesime geçtikten sonra İsmailiyyeyi aldı.

KÂMLİ OCAK bir kalp kırık geçirdi

İSRAİLİ VE İSRAİLLİLER — Bu sabah İsrail'in batı cephesinde İsrail ordusu, Süveyş Kanalı'nı geçerek Mısır'ın batı kesimine geçti. İsrail ordusu, batı kesime geçtikten sonra İsmailiyyeyi aldı. İsrail ordusu, batı kesime geçtikten sonra İsmailiyyeyi aldı. İsrail ordusu, batı kesime geçtikten sonra İsmailiyyeyi aldı.

12 KİŞİ ÖLDÜ

İSRAİLİ VE İSRAİLLİLER — Bu sabah İsrail'in batı cephesinde İsrail ordusu, Süveyş Kanalı'nı geçerek Mısır'ın batı kesimine geçti. İsrail ordusu, batı kesime geçtikten sonra İsmailiyyeyi aldı. İsrail ordusu, batı kesime geçtikten sonra İsmailiyyeyi aldı. İsrail ordusu, batı kesime geçtikten sonra İsmailiyyeyi aldı.

Dis

FİLİSTİN'deki son durum karşısında

İsmail YERLİ

İSRAİLİ VE İSRAİLLİLER — Bu sabah İsrail'in batı cephesinde İsrail ordusu, Süveyş Kanalı'nı geçerek Mısır'ın batı kesimine geçti. İsrail ordusu, batı kesime geçtikten sonra İsmailiyyeyi aldı. İsrail ordusu, batı kesime geçtikten sonra İsmailiyyeyi aldı. İsrail ordusu, batı kesime geçtikten sonra İsmailiyyeyi aldı.

12 KİŞİ ÖLDÜ

İSRAİLİ VE İSRAİLLİLER — Bu sabah İsrail'in batı cephesinde İsrail ordusu, Süveyş Kanalı'nı geçerek Mısır'ın batı kesimine geçti. İsrail ordusu, batı kesime geçtikten sonra İsmailiyyeyi aldı. İsrail ordusu, batı kesime geçtikten sonra İsmailiyyeyi aldı. İsrail ordusu, batı kesime geçtikten sonra İsmailiyyeyi aldı.

12 KİŞİ ÖLDÜ

İSRAİLİ VE İSRAİLLİLER — Bu sabah İsrail'in batı cephesinde İsrail ordusu, Süveyş Kanalı'nı geçerek Mısır'ın batı kesimine geçti. İsrail ordusu, batı kesime geçtikten sonra İsmailiyyeyi aldı. İsrail ordusu, batı kesime geçtikten sonra İsmailiyyeyi aldı. İsrail ordusu, batı kesime geçtikten sonra İsmailiyyeyi aldı.

ÜNİVERSİTELER... Güven Dershanesi

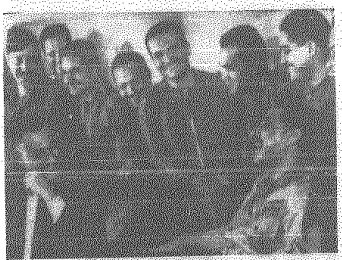
Cumhuriyet

FANTOMAS PERİSİ... 1967

Tel Aviv, Hayfa, Kahire, Amman ve Şam bombalandı

ORTA DOĞU'DA SAVAŞ

İsrael kuvvetleri üç ayını cephede çarpışıyor

Nasır'ın bir fotoğrafı ile karşılaştırma

Sabah çıkılmazız Beyrut'tan bildiriyor

gündüz devam eden perşelikten sonra Arap... İsrail kuvvetleri üç ayını cephede çarpışıyor

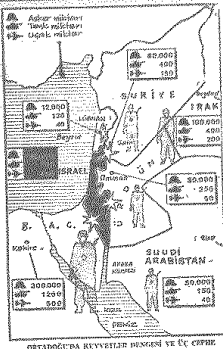

Şam'da bir fotoğrafı ile karşılaştırma

Bakanlar Kurulu toplanarak durumu görüştü

TÜRK SİLAHLI KUVVETLERİ ALARMI DÜKÜMÜNE GİTTİ

ANKARA, Cumhurbaşkanlığı Binası... Bakanlar Kurulu toplanarak durumu görüştü

ORTA DOĞU'DA KUVVETLER DİNGİNE VE ÜÇ CİPİNE

İLK GÜNÜN DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ

Doç. Dr. Haluk ÜLMAN... İlk günün düşündükleri

ÜNİVERSİTELER

ÜNİVERSİTELER... Üniversitelerdeki gelişmeler

Yaygın tuzak

Yaygın tuzak... Tuzakların yaygın olduğu alanlar

Medyaevlet kavriki, teygar ocultu

Medyaevlet kavriki, teygar ocultu... Medyaevlet kavriki, teygar ocultu

Şişirilen meşahir

Şişirilen meşahir... Şişirilen meşahir

İKİNCİ CİPİNE

İKİNCİ CİPİNE... İkinci cipi

Güvenlik Konseyinin, tarafları "ates-kes,e davet etmesi bekleniyor

Güvenlik Konseyinin, tarafları "ates-kes,e davet etmesi bekleniyor

Sovyeitler Birliği tutumunu A.B.D.'ye göre ayarlayacak

Sovyeitler Birliği tutumunu A.B.D.'ye göre ayarlayacak

Amerika, tarafsızlığını dün resmen ilan etti

Amerika, tarafsızlığını dün resmen ilan etti

İTİFAK BİRLİĞİ ÜÇ İLMEZ

İTİFAK BİRLİĞİ ÜÇ İLMEZ... İtifaq birliğı üç ilmez

Orta Doğu'da savaş heyecanı yarattı

Orta Doğu'da savaş heyecanı yarattı

S.A.C. eleştirildi

S.A.C. eleştirildi... S.A.C. eleştirildi

İsraeli Ehlilğine

İsraeli Ehlilğine... İsraeli ehlilğine

Çağlayangil: "Çarpışmalar barış için tehliktir"

Çağlayangil: "Çarpışmalar barış için tehliktir"

Güvenlik Konseyi

Güvenlik Konseyi... Güvenlik konseyi

KABUS ÜÇ GÜNÜN DRAMI

KABUS ÜÇ GÜNÜN DRAMI... Kabus üç günün dramı

"Nasil yaptigini anlat seni belki idamdan kurtaririz,"

"Nasil yaptigini anlat seni belki idamdan kurtaririz,"

Azeri Personel Tasarrufu bitiren mali hükümeti dün geri aldı

Azeri Personel Tasarrufu bitiren mali hükümeti dün geri aldı

Bar bararı

Bar bararı... Bar bararı

YE
İN
İMİ

Yayınımızın En Yalın YARDIMCIĞI ZARFI

ÖLKÜ OKUL ANSİKLOPEDİSİ dir.

On İki Ciltte 2000 Sözcük

Yapılan Satış Yeri: İSTANBUL

OKAY KİTAP RAHİTİM PAZ. VE SAĞCI

İDARE Cumhuriyet

KURUCUSU: YAKUP HADİ

Yönetim ve Yazışma Adresi: Cumhuriyet Sokak No: 10 - Beşiktaş - İstanbul - Tel: 21 21 21 21

7 Ekim Pazartesi 1973

50. yıl, sayı: 17666

ILHAN SELÇUK

Yırbası Selahattin'in Romanı

İLK CİLTİ

İsrail ile Mısır ve Suriye arasında savaş başladı

SAVAŞIN BAŞLAMASINDAN SONRA MISIR BİRİZLEMLERİ 1967'DEN BU YANA İLK KEZ SÖVEYŞİ GEÇTİLER **İSRAİL BAŞBAKANI MEİR: 10 GÜNDÜR YIGINA 7 YAPIYORLAR, ANCAK ZAFERİMİZDEN KUŞKUMUZ YOK» DEDİ** **DÜNKÜ CARRİSMALARDA MISIR 10 MİG; 8 HELİKOPTER; İSRAİL DE 11 SAVAŞ JETİ KAYBETTİLER** **Ortaoğu'da kuvvetler**

ORTAĞU YİNE KANA BULANDI

İSRAİL **Mısır** **Suriye**

İstikrar, m Surt

Savaşın başlamasından önceki günlerde İsrail'in hava kuvvetleri Suriye'nin hava kuvvetleri ile savaşa girişti. İsrail'in hava kuvvetleri Suriye'nin hava kuvvetleri ile savaşa girişti. İsrail'in hava kuvvetleri Suriye'nin hava kuvvetleri ile savaşa girişti.

DIS HABERLER SERVİSİ

Gözetimlerin Raporu

İsrail'in hava kuvvetleri Suriye'nin hava kuvvetleri ile savaşa girişti. İsrail'in hava kuvvetleri Suriye'nin hava kuvvetleri ile savaşa girişti.

Boşama Restleri

İsrail'in hava kuvvetleri Suriye'nin hava kuvvetleri ile savaşa girişti. İsrail'in hava kuvvetleri Suriye'nin hava kuvvetleri ile savaşa girişti.

Siveys'i Ağılar

İsrail'in hava kuvvetleri Suriye'nin hava kuvvetleri ile savaşa girişti. İsrail'in hava kuvvetleri Suriye'nin hava kuvvetleri ile savaşa girişti.

Dayan Kaldı Etil

İsrail'in hava kuvvetleri Suriye'nin hava kuvvetleri ile savaşa girişti. İsrail'in hava kuvvetleri Suriye'nin hava kuvvetleri ile savaşa girişti.

8 Mısır Helikopteri Düştü

İsrail'in hava kuvvetleri Suriye'nin hava kuvvetleri ile savaşa girişti. İsrail'in hava kuvvetleri Suriye'nin hava kuvvetleri ile savaşa girişti.

Suriye Cepheinde

İsrail'in hava kuvvetleri Suriye'nin hava kuvvetleri ile savaşa girişti. İsrail'in hava kuvvetleri Suriye'nin hava kuvvetleri ile savaşa girişti.

Yasaklıklar

İsrail'in hava kuvvetleri Suriye'nin hava kuvvetleri ile savaşa girişti. İsrail'in hava kuvvetleri Suriye'nin hava kuvvetleri ile savaşa girişti.

Boğaz Köprüsü

İsrail'in hava kuvvetleri Suriye'nin hava kuvvetleri ile savaşa girişti. İsrail'in hava kuvvetleri Suriye'nin hava kuvvetleri ile savaşa girişti.

Demirel'e göre, 12 Mart

İsrail'in hava kuvvetleri Suriye'nin hava kuvvetleri ile savaşa girişti. İsrail'in hava kuvvetleri Suriye'nin hava kuvvetleri ile savaşa girişti.

Bir Hafta Kala.

İsrail'in hava kuvvetleri Suriye'nin hava kuvvetleri ile savaşa girişti. İsrail'in hava kuvvetleri Suriye'nin hava kuvvetleri ile savaşa girişti.

Spor Toto yöneticileri

İsrail'in hava kuvvetleri Suriye'nin hava kuvvetleri ile savaşa girişti. İsrail'in hava kuvvetleri Suriye'nin hava kuvvetleri ile savaşa girişti.

VAR

İsrail'in hava kuvvetleri Suriye'nin hava kuvvetleri ile savaşa girişti. İsrail'in hava kuvvetleri Suriye'nin hava kuvvetleri ile savaşa girişti.

Boğaz Köprüsü

İsrail'in hava kuvvetleri Suriye'nin hava kuvvetleri ile savaşa girişti. İsrail'in hava kuvvetleri Suriye'nin hava kuvvetleri ile savaşa girişti.

Demirel'e göre, 12 Mart

İsrail'in hava kuvvetleri Suriye'nin hava kuvvetleri ile savaşa girişti. İsrail'in hava kuvvetleri Suriye'nin hava kuvvetleri ile savaşa girişti.

Bir Hafta Kala.

İsrail'in hava kuvvetleri Suriye'nin hava kuvvetleri ile savaşa girişti. İsrail'in hava kuvvetleri Suriye'nin hava kuvvetleri ile savaşa girişti.

Spor Toto yöneticileri

İsrail'in hava kuvvetleri Suriye'nin hava kuvvetleri ile savaşa girişti. İsrail'in hava kuvvetleri Suriye'nin hava kuvvetleri ile savaşa girişti.

VAR

İsrail'in hava kuvvetleri Suriye'nin hava kuvvetleri ile savaşa girişti. İsrail'in hava kuvvetleri Suriye'nin hava kuvvetleri ile savaşa girişti.

İSRAİLİ DON CEPHEDE SEVİLENLERİN ARSİZLERİ.

Kocaeli'de sel ve yağmurdan 20 kişi can verdi

Cevdet YAKUP bildiriyor

İstanbul'da yağmurdan elektrik kesildi, kısıtlı çekiildi.

Spor Toto yöneticileri

İstanbul'da yağmurdan elektrik kesildi, kısıtlı çekiildi.

VAR

İstanbul'da yağmurdan elektrik kesildi, kısıtlı çekiildi.

Ecevit: "AP sorumluluk alacak durumdaki değil,"

Adana ve İstanbul'da selin etkisiyle çulluk döşeler ile sığınaklar yıkıldı. İnceleme Komisyonu, kışın da sel tehlikesi olduğunu belirtti.

Demirel'e göre, 12 Mart

Demirel'e göre, 12 Mart'ta yapılacak seçimlerde iktidarı ele geçirecekleri yönünde görüşleri olduğunu belirtti.

Boğaz Köprüsü özel eğitim göre 200 polis tarafından korunuyor

Boğaz Köprüsü özel eğitim göre 200 polis tarafından korunuyor. Köprüde güvenlik önlemleri artırıldı.

Bir Hafta Kala.

Bir Hafta Kala. Spor Toto yöneticileri hakkında iddialar ortaya çıktı.

Spor Toto yöneticileri

Spor Toto yöneticileri hakkında iddialar ortaya çıktı. İddiaların detayları şu şekilde...

VAR

VAR. Spor Toto yöneticileri hakkında iddialar ortaya çıktı.

İNGİLİZİSTİHİYATIZ

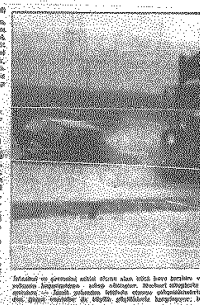
Halk a ve olaylara
Tercüman

YIL 12 SAYI 2651 İSTANBUL İZMİR KARAYOLLARI 2. İSTANBUL YOLUNDA Tercüman No: 26 50 45 11 11

Kocaeli bölgesinde fabrika ve okullar tatil edildi

SELDEN 29 KİŞİ BOĞULDU

Çiğli Bahariye Buralı
Kocaeli bölgesinde, gelin ve damatların katıldığı büyük bir düğün sırasında, Kocaeli bölgesinde, gelin ve damatların katıldığı büyük bir düğün sırasında, Kocaeli bölgesinde, gelin ve damatların katıldığı büyük bir düğün sırasında...

İSTANBUL DEĞİR VE KARA YOLU UÇUŞUNA KAPANDI

Mısır, Süveyş Kanalı'nı Doğu yakasını ele geçirdi

İreri jetleri ile, Suriye ve Mısır uçakları çarpışıyor

Orta-Doğu savaşı yeniden başladı

Orta-Doğu savaşı yeniden başladı
Orta-Doğu savaşı yeniden başladı. Mısır, Süveyş Kanalı'nı Doğu yakasını ele geçirdi. İreri jetleri ile, Suriye ve Mısır uçakları çarpışıyor.

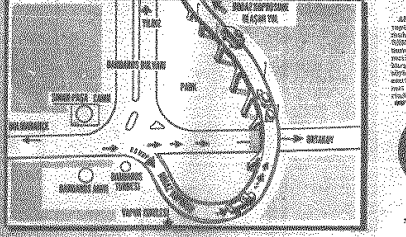
DEMİREL: Başkan seçimi kazandı, savaşını kazandı.

“Başkan seçiminde rejim savaşını kazandı,”

Pat buluşma
Pat buluşma İstanbul'da yapıldı. Pat buluşma İstanbul'da yapıldı. Pat buluşma İstanbul'da yapıldı.

40 günde tamamlanacak

KARAYOLLARI SİYERİ VE İZMİR İSTANBUL ÇIKAN İZMİR ÜST ÇIKIŞI İZMİRİN İZMİRİ

STEVEN HERKESE OTOMOBİL

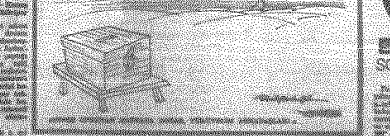

“MİLYON ÇIKSA BU KADAR SEVİNMEZDİM.”

SON DÜRÜM

Bayar “Menderes’in evlatlarını ve eserlerini koruyunuz.”

Bayar “Menderes’in evlatlarını ve eserlerini koruyunuz.”
Bayar “Menderes’in evlatlarını ve eserlerini koruyunuz.”

BUGÜN OTOMOBİL ALMA SIRASI BELİR İSTİBAK ÇERİMLİ

Cumhuriyet
www.netgazete.com'un okuyucularına hizmetidir.

CC Cumhuriyet Kuruluşu
1908'de Refik Durbaş'ın kurduğu Cumhuriyet gazetesinin kuruluşunun 100. yıldönümünde, Ankara'da düzenlenen törenin bir fotoğrafı. Durbaş'ın ailesi ve yakınları da törenin başlarında hazır. Bu fotoğraf, Cumhuriyet Kuruluşu'nun kuruluşuna ilişkin bir belge olarak kaydedilmiştir. ■ 2. Sayfa

85. YIL SAYI: 30918 / 1 TL / 100 YIL / 100 YIL (KTC: 1.5 TL)

KURUCUSU: YUNUS NADI (1924-1945) BAŞBAKANI: NADİR NADI (1945-1991)

1 HAZİRAN 2010 SALI

Gazze'ye yardım götürülen fiyola komandolarca düzenlenen saldırıda silahlı siviller can verdi

İsrail insanlığı vurdu

'Ölenlerin 6'sı Türk' Aralarında yüzlerce Türk ün de bulunduğu değişik ülkelerden gönüllülerin yer aldığı yardım filosuna düzenlenen saldırıda en az 9 kişi kayınlara göre 19 kişi yaşamını yitirdi, yaklaşık 50 kişi yaralandı. Filistin kaynakları, askerlerin ellerinde "öldürülecekler listesi" taşıdığını duyurdu. İsrail, askerlerin bıçaklı-sopalı saldırıya karşılık verdiğini iddia etti. ■ 9. Sayfa

Dünya ayakta Saldırının ardından BM Güvenlik Konseyi ile AB büyükelçileri acil toplantı için NATO büyükelçileri de bugün görüşme kararı aldı. BM'de konuşan Bakan Davutoğlu, saldırıyı "haydutluk" olarak nitelendirerek "uluslararası soruşturma" istedi. ABD Başkanı Obama, ölümlerden izini duyduğunu bildirdi. İngiltere, Fransa ve İtalya, İsrail'i kınadı. ■ 10. ve 13. Sayfa

İSRAİL'E ÖFKE

Türkiye sokakta

İsrail'in kanlı saldırısını tüm yurttan gösterilerle kınadı. Binlerce kişi İstanbul'da İsrail Başkonsolosluğu'na taşlandı, sloganlar atarak 'Taksim'e yürüldü. Ankara'da İsrail Büyükelçisi Levy'nin evinin önünde gösteriler düzenlendi. Türk Müslüman Cemaati Türkiye Halkının Birliği'nin yaptığı toplantıda da saldırıdan izini duyulduğunu vurgulandı. ■ 11. Sayfa

Erdogan, saldırıya tepkisiz kalmayacağını söyledi

'Devlet terörü'

Büyükelçi çağırıldı Başbakan Erdoğan, Şili'de yaptığı açıklamada İsrail'in saldırısının gerekçesi ne olursa olsun uluslararası hukuka aykırı olduğunu vurguladı. İsrail hükümetinin barış istemediğini bir kez daha ortaya çıkarttı. Erdoğan, "İnsanlık dışı devlet terörü karşısında sessiz kalmayız" diye konuştu. Türkiye, Tel Aviv Büyükelçisi'ni çağırdı, askeri ve sivil faaliyetler iptal edildi.

Başbuğ: Sonuçları olur Genelkurmay Başkanı Aşkânazi, Genelkurmay Başkanı Başbuğ'u aradı. Başbuğ, Aşkânazi'ye yardım gemisine "askeri güç kullanılmaması"na ve kabul edilmez olduğunu ve bu şekilde müdahalenin çok ciddi sonuçlar getireceğini söyledi. ■ 10. Sayfa

Saldırıda yaralananlara bile plastik kelepçe takıldı. (AP)

MUHALEFET TEPKİLİ

'Tam bir körlük'

Saldırının kabul edilmez olduğunu vurgulayan muhalefet partileri hükümet'e de sert eleştiriler yöneltti. CHP Genel Başkanı Kılıçdaroğlu, "Gelişimin diyen bir tehlike var, diplomasi bilmem ölenek için var. Diplomasiyi yetenecek aktif görev yapıyor karşısında değiliz" diye konuştu. ■ 11. Sayfa

► İSRAİL'DEN İTİRAF: KONTROLÜMÜZDEN ÇIKTI ■ 10. Sayfa ► İSRAİL APTALLIK DENİZİNDE ■ 12. Sayfa ► TÜRKİYE SÖRÇÜ KÖTÜ YÖNETİMİ ■ 10. Sayfa

BÜYÜKELÇİ JEFFREY:

İki olay arasında ilişki yok

ABD'nin Ankara Büyükelçisi Jeffrey, İskenderun'daki terör saldırısıyla İsrail'in yardım konvoyuna yönelik baskın arasında bağlantı kurulmasını "absürt" olarak nitelendirdi. Jeffrey, "PKK saldırısını kimyemiz, söka uğrak" dedi. ■ 5. Sayfa

İŞ DÜNYASI

Sağduyu çağırısı

Saldırının şiddetli bir dille kanayan iş dünyası "Barışta bizim söyleyeceğimiz, sağduyu olmalı" dedi. İş dünyasının sesini duyurdu. Tüm gözlerin üzerine çevrildiği İsrail'e Türkiye arasında en önemli ilişkiyi alanına savunma sanayisi oluşturmuyor. ■ 5. Sayfa

ISSN 977-1300-0936
977 1300 093002

İskenderun Deniz İkmal Destek Komutanlığı'na roketatar ve uzun menzilli silahlarla saldırdılar

Terör kente iniyor

Saldırı Amanos grubundan

Genelkurmay Başkan Orgeneral Başbuğ 6 asker şehit edildiği saldırı nedeniyle Meclis gezisi yolda keserek yolda döndü. Genelkurmay Başkanlığı, saldırının terör örgütü tarafından yapıldığını açıkladı. Saldırının sorumlularına bu bağış grup tarafından yapıldığını açıkladı. Cumhurbaşkanı Gül, "Bu saldırılar, devletimizin ve milletimizin onuru ve karanlığı karşısında hiçbir zaman amacına ulaşamayacaktır" dedi. ■ 6. Sayfa

Yaralanan askerlerden 3'ünün durumu ağır. (Fotoğraf: AA)

6 asker şehit

İskenderun'da önceki gece yarısı teröristlerce düzenlenen saldırıda 6 asker şehit oldu, 7 asker yaralandı. Hastaneye kaldırılan askerlerin surlarından vurulmuş olması dikkat çekti. Şehitler toprağa verilmek üzere memleketlerine gönderildi.

Tuncelli'de 2 yaralı

Van'da şehit Erol Tavukcu için düzenlenen cenaze töreninde şehidin annesi Kürteç ağları yaktı. Tuncelli merkezinde ise özel hareket kontrol noktasına alınacak saldırilerde açılan tacez atışında 2 özel hareket polisi yaralandı. ■ 4. Sayfa

► TUTUKLU GAZETECİLERE ÖZGÜRLÜK İSTEMİ ■ 8. Sayfa ► ABD'NİN YANITI HAZIR: RET YOK, YENİ KOSULLAR VAR ■ 11. Sayfa

GÜNCEL
CÜNEYT ARÇAYÜREK
Perşembenin Gelişi
Çarşambadan Belliydi
İskenderun'daki deniz üssümüze haince saldırı, PKK'nın altı askerimizi şehit etmesi, yarısı ağır üç askerle yedi askerini yaraladığı haberleri içeren...
...İç politikadaki gelişmeleri değerlendirilmeye...

Cumhuriyet'ten
10 CD'lik FİLM SETİ
7. CD BUĞÜN
"Oğlum Adam Olacak"
SİYASİ KOMEDİ
ÜCRETSİZ
Sali ve Cumartesi günleri Cumhuriyetle birlikte.

GÜNDEM
MUSTAFA BALBAY
Mustafa Balbay 453 gündür tutuklu.

HAINLER BURADAN VURDU

Terroristlerin hedefi olan denizci, bu kabinin önünde nöbet değişimi yapıyor.

PKK ilk kez bir deniz üssüne saldırdı. Amanos dağından inen teröristler, nöbet değişimindeki 6 denizciyi roketatarla şehit etti

İSKENDERLİ'DEKİ Deniz İlimal Destek Komutanlığı'nda nöbet değişimine giden askerleri taşıyan araca bir grup PKK'lı terörist saldırı düzenledi. TEM Otobölüne yakın tepeden RPG-7 roketatar ve uzun namlulu silahlarla yapılan saldırıda 6 er şehit olurken, 7 er de yaralandı. AK Parti Genel Başkan Yardımcısı Hüseyin Çallık, İskenderun ve İsrail saldırılarının ezamanlı olmasına dikkat çekti. >>>Haberleri 16-17-18'de

Milliyet
BASINDA GUVEN

www.netgazete.com'un okuyucularına hizmetidir.

60 YIL

Komandoya müdahale

İsrail ordusu dün gece süverteye inen komandoları ve elinde sopalar bulunan görevlileri gösteren video filmi yayınladı.

DEVLET TERÖRÜ

SALDIRININ BAŞLADIĞI AN

KAMERA kayıtlarına göre, kanlı operasyon öncesi saat 04.00'te İsrail donanması "Mavi Marmara" gemisini "Çatışma bölgesine yaklaşıyor" diye uyardı. Yarım saat sonra komandolar yorsunuz, rota değiştirin" diye uyardı. İlk komando sertçe yere dü-helikopterden helikopterler gemiyi indirdi. İlk komando sertçe yere dü-helikopterden helikopterler gemiyi indirdi. İlk komando sertçe yere dü-helikopterden helikopterler gemiyi indirdi. İlk komando sertçe yere dü-helikopterden helikopterler gemiyi indirdi.

İsrail helikopteri komandoları indiriyor.

İsrail'in yardım filosuna saldırısını dünya lanetliyor. Erdoğan İsrail'i sert dille kınarken Türkiye gemilerde vatandaş bulunan 32 ülkeyle ortak tavır belirliyor

Gemiye saran hücumbotlar pervaneye müdahale ederek Mavi Marmara'nın hızını kesti.

WASHINGTON: ÇOK ÜZÜLDÜK

SALDIRIDA ölenlerin sayısıyla ilgili çelişkili bilgiler var. İsrail 9 kişi diyor, gayriresmî kaynaklara göre ölü sayısı 19. Ölenler arasında Türklerin de bulunduğu sanılıyor. BM Genel Sekreteri Ban Ki-moon, saldırı için "Soke oldum" dedi. Beyaz Saray "Derin üzüntü duyduk" açıklaması yaptı. AB, Fransa, Almanya, İngiltere, İtalya kınadı.

SAVAŞÇAK HALİMİZ YOK...

SALDIRIYA en sert tepkiyi ise Şii'den acil dönüşe geçen Erdoğan "İlle pirine ayıracak, inşaat malzemesinden başka hiçbir şey yok. Bu devlet terörü karşısında sessiz kalamayız. Artık yeter" diyerek verdi. Davutoğlu 32 ülke temsilcisiyle sürekli temasta olduğunu açıkladı. Ancak "Savaşa girecek halimiz yok" şeklinde konuştu.

TÜRKİYE'DEN 6 AYAKLI TEPKİ

İlk misilleme: Tatbikatlar iptal

BASBAKAN Vekili Arınç, "korsanlık" olarak nitelendiği İsrail saldırısının ardından uygulanacak yaptırımları 6 maddede sıraladı: **Tel Aviv** Büyükelçisi Çelik'in Ankara'ya çağırıldı. **İsrail**'e yapılacak 3 tatbikat iptal edildi. **U-18** Genç Milli Takımı iki maçını iptal etti. **BM** Güvenlik Konseyi acil toplantıya davet edildi. **Tüm** dışişleri kuruluşları görevde çalıştı. **İsrail** Savunma Bakanı'na tepkiler telefona iletti.

ÇATIŞMA ÖNCESİ SON KONUŞMA

Mavi Marmara (MM): Jammer sokuyorlar devreye. Gerçek silah kullanıyorlar. Sizi iyi duymıyorum. **AKM:** Mavi Marmara, Arama Kurtarma Merkezi. **MM:** Yaralılarımız var! Gerçek silah kullanıyorlar! **04.32** İtibariyle İsrail helikopteri gemimize askerleri indirmeye başladı, tamam.

İSRAIL askerlerinin baskını başladığı sırada Mavi Marmara gemisinin kaptanı ile Denizcilik Müsteşarlığı Arama, Kurtarma ve Koordinasyon Merkezi (AKM) arasında şu telefon konuşması geçti:

AKM: Etraftaki botlardan asker geldi mi? **MM:** Helikopterden gemiye iniş yapıldı. **AKM:** Diğer gemilerde durum nasıl? **MM:** Tekrar ateş açıldı şu an! **AKM:** Ölen var mı acaba? **MM:** Hayır. Hayır. Şu an bir bilgimiz yok.

Davutoğlu: İsrail meşruyetini kaybetti TÜRKİYE, GÜVENLİK KONSEYİ'Nİ TOPLADI

DIŞİŞLERİ Bakanı Davutoğlu, Türkiye'nin talebi üzerine dün gece açılan toplanan BM Güvenlik Konseyi'nde çok sert bir konuşma yaptı. Davutoğlu, "Bugün insanlık Akdeniz sularında boğulmaktadır. İsrail artık meşruyetini kaybetmiştir" dedi.

İSRAİLLİLERE UYARI: Türkiye'ye gitmeyin!

GEMİ krizinin ardından Türkiye'de protesto gösterileri başlayınca İsrail hükümeti vatandaşlarına "Türkiye'ye gitmeyin" uyarısı yaptı. Türkiye'deki İsrailcilere de kalabalık yerlerde dolgunlukları konusunda uyarıldı. İlk etapta 15 bin rezervasyon iptal edildi.

16 gönüllü cezaevinde zorda YARALIYA KELEPÇE

YARALILARIN görüntüleri ajanslara böyle yarıldı. Çoğu boyun ve bacakları vurulmuştu. Tel Aviv'e getirilen yaralıların ellerinde plastik kelepçeler olmasından dikkat çekti. Kimiğini açıklamayı reddeden 16 yardım gönüllüsü, yaralı obun ya da olmasın hayya çıkarılarak Beersheba kentindeki cezaevine gönderildi.

TÜRKİYE SOKAĞA DÖKÜLDÜ

SALDIRININ ardından 25'ten fazla İsrail'i gösteriler yapıldı. İstanbul'da saat 05.00'te İsrail Başkonsolosluğu'nun önünde başlayan gösteriler, öğlen Taksim'e yığıldı. On binlerce insan Taksim Meydanı'na girip İsrail bayrakları yaktı.

Türk-Yahudi cemaati de tepki gösterdi

DEVLET Bakanı Bağış, İstanbul Halahambusluğu ve Musevi Cemaati'nin çok üzgün olduklarını, Türkiye'deki reaksiyona katkılarından dolayı teşekkür etti.

Kılıçdaroğlu hükümete destek verdi

CHP lideri Kılıçdaroğlu "Büyükeliğin kechimesi doğru" dedi. MHP lideri Bahçeli de İsrail'in yardım gemisine saldırısına "bar-barlık" olarak nitelendi.

>>>KANLI BASKININ AYRINTILARI 2-3-4-5-6-7-8-9-10 DA

Yeni Şafak

www.netgazete.com'un okuyucularına hizmetidir.

TÜRKİYE'NİN BİRİKİMİ 1 HAZİRAN 2008 SALI 50 KURUŞ

SUANDA BİZE ATEŞ AÇIYORLAR

İSRAİL DİPLOMATI BIRYANIN NETANYAHU

İSRAİL CUMHURBAŞKANI PERES

Peres ve Netanyahu, İsrail komando birliğiyle Gazze'ye saldırı kararı aldı. Karada görevli İsrail askerleri Netanyahu'ya operasyonun tam detayını açıkladı.

SADECE ÖLDÜRMEYİ BİLİYOR

Katli kobralardan inen deniz haydutları yükü sadece 'insanlık' olan gemilere ölüm yağdırdı

HİTLER'İN ÇOCUKLARI

Nazileri aratmayan Tel Aviv korsanları, dünyanın gözü önünde, uluslararası ve insani tüm değerleri çiğneyerek Özgürlük Konvoyu'nun 6 gemisini toplama kampına çevirdi. Deniz haydutları, barış gönüllülerinin üzerine hedef gözeterek ölüm kustu: 10 şehit, 50 yaralı

ÖLÜM LİSTESİYLE GEMİLER BASTILAR

İSRAİL DEVLET TERÖRÜ İŞLEDİ

Gazze koruyuma alanına saldıran İsrail devleti, Gazze'ye saldırıya geçti. Başbakan "Uluslararası hukuka hiçe sayan İsrail devleti terörü işlemiştir. Yaptıkları yanına kar kalmayacaktır" dedi.

Bölgeyi kan gölüne çeviren İsrail'in bunu istemediğini belirten Başbakan, "İsrail'in yapacağı kimseye yapmaz. Müsavi vatandaşlarımızı korumamız zorundayız" diye konuştu.

GAZZE NÖBETİ

İsrail'in devlet terörü Türkiye'yi ayağa kaldırdı. Gazze boyunca İsrail komando birliği ölümlerle, saldıran İsrail'i yurtdışı İsrail'e karşı en büyük kırım kampanyasını başlattı. İsrail devleti, "Yasaklı Kırım" kampanyasını başlattı.

BARBAR SALDIRISI

BM'nin 'açık' toplantıya davet edildi. Davutoglu tepiklerini "Çarlık" yayında barınarak saldıran İsrail'i "Çarlık" sözleriyle dile getirdi. Davutoglu, "Sorunlar çözülmedikçe, İsrail'e karşı bir blok oluşturulacaktır" dedi.

ELİMİZDE SİLAH DEĞİL SU VARDI

İsrail, Filistin'i çimento ve demir gölgesinde Gazze'ye gemisinden münaberrahından Bayram Kalyon, Kudüs Tiyatralı ve Akam Emri'ni savundu. Kalyon, "Ortada M16 otomatik tüfek bile işe sadece su içtiğimiz pet şişeler vardı. Hiç kişi öldü bilmiyoruz" diye konuştu.

YARALILARA KELEPÇE TAKTILAR

Yaralı 15 Türk'ün isimleri

GENELKURMAY KABUL EDİLEMEZ

Filistin'de 3 günlük yas ilan edildi. ABD, NATO ve Amp Birliği sert tepki gösterdi. BM, İsrail'i şüphelenilmedi.

İSKENDERUN'DA İSRAİL PARMAGI

İskenderun'da 8 sivilin şehit olduğu saldırı, İsrail'in Gazze'ye saldırıya geçtiği ve 8 sivilin öldüğü bildirildi.

FİLİSTİN İÇİN CAN SUYU OFKE VE NEFRET: İSRAİL BU ÜLKE ASLA UNUTMAZ

İSRAİLİ DİPLOMATI BIRYANIN NETANYAHU İSRAİL CUMHURBAŞKANI PERES

İSRAİLİ DİPLOMATI BIRYANIN NETANYAHU İSRAİL CUMHURBAŞKANI PERES

11 EKİM KURULUM YAZISI 11 EKİM KURULUM YAZISI 11 EKİM KURULUM YAZISI

11 EKİM KURULUM YAZISI 11 EKİM KURULUM YAZISI 11 EKİM KURULUM YAZISI

11 EKİM KURULUM YAZISI 11 EKİM KURULUM YAZISI 11 EKİM KURULUM YAZISI

İskenderun'da komutanlığa roketli saldırı: 6 asker şehit

TÜRKİYE, ÖNCEKİ GECE İSKENDERUN'DAN GELEN ACI HABERLE YIKILDI. Şehit Er Remia İlibağ Kızılda'nın ruhaniyeti, İskenderun'da...

SALDIRININ ZAMANLAMASI DİKKAT ÇEKTİ. CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu, "İsrail ordusunun operasyonlarının sürdüğü bir ortamda Türkiye'de böyle bir eylemin gerçekleşmesi manidardır..."

Zaman'dan kamu hizmeti KPSS denemeleri

ZAMAN logo and website information: www.netgazete.com.tr, okuyucularına hizmetidir.

Yaralıllara kelepçe İsrail askerlerinin kampanyasında yaralıları hastaneye taşıyan plâstik kelepçe kullanılması tepki çekti.

İSRAİL, İNSANİ YARDIM GEMİLERİNE SALDIRDI: 19 ÖLÜ

Bütün dünya ayakta

Dünya, Gazze'ye insani yardım götürmek için İsrail'in uluslararası sularda düzenlediği kanlı saldırıyla sarsıldı. 19 bars gönüllüsünün hayatını kaybettiği baskının ardından Ankara, Tel Aviv'deki elçisini geri çağırdı.

16 Sorun çıkar diye tmmak malması bile koymadık

Bu, devlet terörüdür, tepkisiz kalmayacağız

İsrail saldırısı üzerine TBMM Başkanı ve TBMM Başkanı Erdoğan, "Bu saldırıya hukuka aykırı, insanlık dışı bir şekilde saldırılmıştır. Biz, insanlık dışı bir şekilde saldırılmıştır. Biz, insanlık dışı bir şekilde saldırılmıştır..."

İsrail meydanlarda protesto edildi

Türkiye, İsrail saldırısının duyulması üzerine olan sokaklara döndü. Ankarada büyük etkinlik, İstanbulda konsolosluk önünde yürüyüşün yanı sıra protestolar da sona erdirildi. Türkiye'nin dışarıya İsrail'i protesto eden sloganlar, İsrail'i protesto eden sloganlar, İsrail'i protesto eden sloganlar...

Uluslararası camiadan kinama: Hesabı verilmedi

BM Genel Sekreteri Ban Ki-moon, "Şimdiye kadar uluslararası toplumun İsrail'i desteklediği görülmemiştir. Uluslararası toplumun İsrail'i desteklediği görülmemiştir..."

Türk Musevi cemaati: Üzüntüünü paylaşıyoruz

Türkiye Hahambaşlığı, "Türkiye'de yaşayan Museviler, İsrail saldırısına üzülmekteyiz. Üzümüzü paylaşıyoruz. Üzümüzü paylaşıyoruz..."

THY, gemideki Türkler için 3 uçak gönderdi

THY'nin İstanbul'daki ofisindeki Türk vatandaşları için 3 uçak gönderildi. THY'nin İstanbul'daki ofisindeki Türk vatandaşları için 3 uçak gönderildi...

SONUŞU Sonun başlangıcı NEDİM HAZAR 23 SİYORUM Kan ve dolunay arasında en uzun gece YILDIZ RAMAZANOĞLU 22 SİYORUM Korsanlığın analizi FİKRET ERTAN 19

Hukukçular: Anayasa Mahkemesi, reform paketini iptal ederse meşruiyetini kaybeder

Hukukçuların Anayasa Mahkemesi'nin reform paketini iptal etmesi durumunda meşruiyetini kaybedeceği konusunda uyarılar yapıldı. Hukukçuların Anayasa Mahkemesi'nin reform paketini iptal etmesi durumunda meşruiyetini kaybedeceği konusunda uyarılar yapıldı...

Advertisement for TMB (Türkiye Menkul Kıymetler Borsası) showing interest rates for USD (4.63%) and EURO (3.58%) and a mobile app promotion.

Cumhuriyet

88. YIL SAYI: 31944 / 1 TL (NDV/İspol) (KKTÇ'de: 1.5 TL) KURUCUSU: YUNUS NADI (1924-1945) BAŞYAZARLARI: NADİR NADI (1945-1991) İLHAN SELÇUK (1992-2010) 23 MART 2013 CUMARTESİ

Adım adım 'helal kentler'
İki kent: Afyon ve Isparta, en son alkol yasakları ve "kadınlara mahsus" otobüs ile ülke gündeminde. İki kentteki 'dönüşüm'ün hikâyesini yerinde gözlemledik. Yaşananlar sadece 'muhafazakârlık'la anlatılabilir mi? Yoksa 'helal otobüs, helal otel, helal piknik'le aslında bir 'helal kent' yaratma projesi mi yaşama geçiriliyor.

Ulusal zor kazandı
FIFA 2014 Dünya Kupası Elemeleri D Grubu'nda ulusal takım, Andorra'yı 2-0 yenerek grupta ikinci galibiyetini aldı. Ay-Yıldızlıların gollerini Selçuk ve Burak kaydetti.

TÜREY KÖSE'NİN İZLENİMLERİ YARIN Cumhuriyet'te

Süreç Meclis'e kilitlendi. BDP komisyonda ısrarcı. AKP tepkilerden çekiniyor

Geri çekilme zor

'İLK ADIMI PARLAMENTO ATSIN'

Terör örgütü lideri Öcalan "PKK"liler sınır dışına çıksın" demesine karşın ilk günde bu konuda kriz belimeye başladı. BDP Eş Genel Başkanı Demirtaş ve Genel Başkan Yardımcısı Aydoğan, resmi ve sivil iki komisyon oluşturulması gerektiğini söyledi. BDP ayrıca "barış yasaası" çıkarılmasını da istedi. **AYŞE SAYIN'ın haberi** ■ 4. Sayfada

'ÖNCE SINIR DIŞINA ÇIKSINLAR'

AKP, halk desteğini yitirmek için PKK'liler çekilene kadar Meclis'in süreci dışında kalmasını istiyor. Erdoğan da "Şu anda Meclis'in yapacağı bir şey yok" diyerek bunun işaretini verdi. AKP'de, Öcalan'ın Meclis'ten beklenilene karşılığını yeni anayasa sürecinde görebileceği belirtiliyor. **ERDEM GÜL'ün haberi** ■ 4. Sayfada

'KİMSENİN SİLAH BIRAKTIĞI YOK'

CHP lideri Kılıçdaroğlu, bir kez daha Başbakan'dan açıklama yapmasını isterken değerlendirme yapabilmek için hangi pazarlıklar yürütüldüğünü bilmeleri gerektiğini söyledi. Kimsemin "silah bırakacağı" demediğini belirten Kılıçdaroğlu akıl adamlar konusunda da AKP'den farklı düşüncülerini ifade etti. **ALİ AÇAR'ın haberi** ■ 5. Sayfada

KCK SORUŞTURMASI

Hakan Fidan'a takipsizlik

MIT Müsteşarı Hakan Fidan ile dört MIT görevlisi hakkındaki KCK soruşturmasında takipsizlik kararı verildi. Şubat 2012'de kriz yaratan soruşturma MIT Yasası'nda da değişikliklere neden olmuştu. ■ 6. Sayfada

ULUDERE

Aklama çabası

Uludere Ait Komisyonu, 15 ay sonra tamamlanacağı raporunda suçlu da kasın da bulamadı. Raporda diyor ki, "Şubat 2012'de kriz yaratan soruşturma MIT Yasası'nda da değişikliklere neden olmuştu. ■ 6. Sayfada

Netanyahu Mavi Marmara özrü diledi. Erdoğan kabul etti

Obama barıştırdı

ERDOĞAN

Medyaya hiçbir dahli yokmuş!

Başbakan Erdoğan, Hasan Cemal'in "Milliyet"ten ayrılmasında kendisinin hiçbir dahli olmadığını söyledi.

Erdoğan, "Derya Bey kendisi bir yokluğa geldi, sordu. 'Eleştiriler ülkemizi açar ama hakaret ettirmeyin' dedim" diye konuştu.

Milliyet ve 'Vatan'ı alan Erdoğan Demirezen'in kendisine "Kim tavsiye edersiniz" diye sorduğuna belirten Erdoğan, Akif Beki'yi önerdiğini açıkladı. ■ 6. Sayfada

Güney Kıbrıs'ta iflas kapıda

Halk sokağa döküldü

Güney Kıbrıs'ta yaşanan mali kriz nedeniyle dramatik gelişmeler yaşanıyor. Şirketlerin büyük bir kısmı iflas noktasına geldi, halkı parası olmayan Rumlar gıda sıkıntısına başlamıştı. Laki Bankası faaliyetlerinin askıya alındığını bildirdi. Binlerce kişi sokağa döküldü. **REŞAT AKAR'ın haberi** ■ 12. Sayfada

ABD Başkanı Obama, İsrail ziyaretinin bitiminden hemen önce Başbakan Erdoğan ile İsrail Başbakanı Netanyahu'nun telefon görüşmelerini açıkladı. Hemen ardından Netanyahu'nun Erdoğan'dan özür dilediği haberi geldi. İki ülkenin bölgesel işbirliğine önem verdiği açıklayan Obama'nın mesajı Ortadoğu planını işaret olarak değerlendirildi. ■ 11. Sayfada

Erdoğan'a davet

Beyaz Saray kapısı açıldı

Netanyahu-Erdoğan görüşmesinde, telefonu alan Obama, Erdoğan'a "Yakın gelecekte bu konuyu daha detaylı konuşuyor" diyerek Ankara'nın uzun süredir beklediği Beyaz Saray davetinin işaretini verdi. Başbakanlığın yansattığını aksine "Gazze"ye ablukam kaldırılması" ise söz konusu değil. **UTKU ÇAKIROZER'ın yazısı** ■ 10. Sayfada

CHP heyeti Silivri'de

'Hüküm 5 yıl önce verilmiş'

Ergenekon'da esas hakkındaki mitinglerinden CHP heyeti, aralarında gazeteci yazar ve CHP Milletvekili Balbay'ın da bulunduğu sanıklarla Silivri'de görüşti. Tanıklar isyanını;

"Mahkeme boşuna yapılmış, 5 yıl önce hüküm verilmiş" sözleriyle dile getirdi. Prof. Hilmioglu ise "Bir yıl içinde insanlar ölmeye başlayacak" uyarısı yaptı. **AYŞE SAYIN'ın haberi** ■ 9. Sayfada

PROF. HILMİOĞLU'NA RANDEVU YOK ■ 8. Sayfada

Acı Yazı... **İmam Bilidini Okur...** **Cellat Hukuku** **Şimdi Gügük Zamanıdır (2)** **'Va Penlertori...** **Kıbrıs Krizi** **'Tarihçesiz' Kriterleri** **Nasipse Bars Otur İnşallah**

GÜNCEL
Cüneyt ARCAÜREK

Mesaj Dedikleri...
Dünkü mangestyle Milliyet, medyanın düzeyi görmeden paçayı sıvamakta hayli usta olduğunu bir kez daha kanıtladı. Diyarbakır'da okunan Öcalan'ın

Öğrenciler yargı kiskacında
Mersin Cumhuriyet Basıyıcılığı, geçen yıl Mersin Üniversitesi'nde yaşanan ve 5 öğrencinin yaralandığı olaylara karıştığı iddia edilen 108 öğrenci hakkında dava açtı. Hacettepe Üniversitesi'nde de 18 Mart'ta çıkan olaylar nedeniyle 96 öğrenci hakkında soruşturma açıldı. **ABDİN YAĞMUR ve SİNAN TARTANOGLU'nn haberi** ■ 9. Sayfada

DOSTLARI AŞIK VEYSSEL'İ UNUTMADI
Aşık Veysel'in ölümünün üzerinden tam 40 yıl geçti. Bir gününde, "Dostlar beni hatırlasın" demişti. Büyük ozan yurdun dört bir yanında düzenlenen etkinlikler, radyo ve televizyonlarda özel programlarla anılıyor... **MİYASE İLKUR'un haberi** ■ 16. Sayfada

GÜNDEM
Mustafa BALBAY

Mütalaa: İçi Boş İddialar Yığını...
Ergenekon savcılarının hazırladığı 2271 sayfalık esas hakkındaki mütalaa, 5 yıldır sürmekte olan

OBAMA'YI YURDU
Obama, Erdoğan'ın Ankara'da yaptığı ziyaret için Türkiye'ye geldi.

ÖZÜR ZAFERİ

İsrail Başbakanı Netanyahu, Mavi Marmara baskını için Türkiye'den resmen özür diledi.

3 yıl sonra

İsrail kamuhaberi, Gazze'ye yapılan saldırılar için geçen Mart-Martun ayı 27 Mart 2010'da İsraili kamu haberi Türkiye'den özür diledi.

ERDOĞAN Özürünüzü Türk halkı adına kabul ediyorum

TAZMINAT ÖDEMEYE HAZIR
Türk vatandaşların öldürülmesiyle ilgili İsrail'in özür dilemesi, Netanyahu tarafından Başbakan Erdoğan'a, "Çok sayıda ölümler için özür diledim. Tazminat hazırdır" denildi. Erdoğan da "Özürünüzü Türk halkı adına kabul ediyorum" diye yane yeni bir sayfa açıldı.

AMBARGO İÇİN ADIM
Bağkçilerin normale dönüşü için 3 saat olan ambargonun kalkmasını için bir adım atıldı. Gazze'ye Ankara'da duyuruldu. "Bu rakit, enfil hadim keşifine çağırıcı maddelerle ilgili Gazze ve Filistin'e kısıtlamaların kaldırılması. Filistin'de insan hakları kısıtlamaları kaldırılması için Türkiye ve İsrail birlikte çalışacaktır." # 21

Türkiye Türklerindir 23 Mart 2013 Cumartesi www.hurriyet.com.tr Fiyatı: 1 TL (KTC: 2 TL)

ARTIK VARINIMIZ VAR

Diyarbakır'da kentin önde gelen yöneticileri, kanaat önderleri ve siyasetçiler barış sürecinden umutlu. BDP Genel Başkanı Demirtaş, "Artık yarınımız var" diyor.

Hürriyet Dünyası Diyarbakır'ın nabzını tuttu

YAZIŞLARI TOPLANTISI Hürriyet gazetesi düzenlediği yazışmaları toplantısını Diyarbakır'da gerçekleştirdi. Edebiyatçı Erol Karakaya'nın 10. Gıda Köprüsü'ne girişinde yapılan toplantıya önce Muğla Milletvekili Feri Sakık, ardından da İzzet'i dahi son da görüşmeye katılan ve Özdemir'in mesajları Türkiye'de yayınlanan İzzet'i Milletvekili Serdar Savaşçı da katıldı.

GERİ DÖNÜLMEZ BİR YOL Hürriyet kadrosu, Başbakan Erdoğan'ın "Çözüm Süreci" olarak adlandırıldığı, Özdemir'in de çağrısıyla gerçekleştirildiği yeni dönemin Diyarbakır halkının nezdindeyim Hürriyet tarafından hazırlanan yazışmaları toplantısında katılımları yeni dönemi "Gerçek dönüşüm bir yol" olarak tanımladılar. # 21

BDP'DE GÜLEN YÜZLER Hürriyet Dünyası'nda Diyarbakır'da Başkanlığı'nda bulunan BDP Lideri Selahattin Demirtaş, "Mücadelemiz bir rakibimiz var. Her ne kadar her ne zaman kente, bölgeye" dedi. İçerideki kalleşlikten gülmeye başladılar. Bir gün önceki "Nevruz"un geçmesiyle yolların açılması üzerine ortaya koyduğu yarıydı. # 26 - sayfa 6

MIT MÜSTESARINA Oslo için takipsizlik
YASA DEĞİŞTİ
İstanbul Cumhuriyet Başsavcısı, MIT Müsteşarı Hakan Fidan ile 4 MIT görevlisi hakkında PKK ile Oslo'daki görüşmeler için dava açılmasına yeni ölümüne karar verdi. Gerekçe: "Yasa değişti, Başbakan'dan izin alınması var." # 21 - sayfa 6

Böyle şehir görmedim
Tayvan en eski 100 kadından biri olan İva Mendes, sadece bir kare çekildiği İstanbul'u aldığı için şaşkınlıkla çıkarmıştı. "Tayvan'da böyle bir yerle karşılaşmak zorunda kaldım, orası İstanbul'dan daha fazla benzerdi ve daha, konuşmaya başladım." # 29

Erkek, tıbbi sorununu saklıyor
Mehmet 32 yaşında

Bu ne biçim laf
Çizimci ile ilgili son günün en büyük skandalı. Çizimci aptem alıyordu. "Kartları satıyor yapıyor" bir daha okuyalım. Yine istenmeyen, istenmeyen. İstisna buldum. Çizimci olarak ben Osmanlı'da çalışmıştım. O da çizimci olarak ben Osmanlı'da çalışmıştım. Çizimci bir daha, bir daha okuyalım. Hadi çizimci bir kumar barakasına. Ama yarın da yine bir kumar meşesi de beklemeye başlıyoruz. Bunun üzerine de yazmamıştı - o kızıyla ben de yazdım. Bütün bu yazılar # 29

20 yıl önce, ertesini gün
Hürriyet Dünyası ekibiyle yine Diyarbakır'da. Yıl. Kudemni kilitli gazetelerine Web ve Tabiri verimden da ekim. Sosyal medyada tartışıldı. Benim sevdiğim favori tweet, "Hürriyet savuştur da, barışta da büyük" oldu. # 27

VALİLİ UMUTLU
Diyarbakır Valisi Mustafa Toprak, Hürriyet'e konuştu. "Güçlü bir medya ekibi, insanları ifadelerini ortaya koyuyor. Birlikte de güvenliğimiz" dedi. # 26 da

Bekle bizi BREZİLYA 0-2
4 Eylül'de ekibiyle 2014 Dünya Kupası. Avrupa elemelerinde deplasmanlarda Brezilya'nın Sevilce ve Buzak'ın golüyle yedi. # 29

FOTOGRAFLARLA ÇANAKKALE DESTANI ALBÜMÜ
Nüfus yitimi, 29 Eylül'de

Birbirimize güvenelim
Türkiye, İngiltere, Fransa, Almanya, Avustralya ve Yeni Zelanda'daki arkadaşlarımızdan çok kez bulduğumuz okulların bu seçkin albümü. Çanakkale Savaşı'nı her ki tarafında gördükten sonra...

www.milliyet.com.tr

OBAMA'NIN HEYETİNDEKİ TEK TÜRK GAZETECİ PINAR ERSOY BİLDİRİYOR

ÖZÜR VE TAZMİNAT

Mayıs 2010'da 9 Türk'ün İsrail askerleri tarafından öldürüldüğü Mavi Marmara baskınından neredeyse 3 yıl sonra İsrail'den özür geldi. ABD Başkanı Obama'nın girişimiyle Başbakan Erdoğan ve İsrail Başbakanı Netanyahu arasında gerçekleştirilen 30 dakikalık telefon görüşmesinde Netanyahu Türk halkından özür dilediğini söyledi. Erdoğan da halk adına bu özürü kabul etti.

İstanbul'da açılan dava düşürülecek

İlk açıklamayı Beyaz Saray yaptı, ardından Başbakanlık ve Netanyahu'nun ofisi uzlaşmayı duyurdu. Bundan sonraki adımlarda İsrail can kayıplarını ve yaralanmalar için tazminat ödeyecek; Türkiye, İsrail askerlerine açılan davayı düşürecek. Gazze'ye ambargoyu hafifleten Tel Aviv yönetimi, şiddet olayları artırmadıkça bu durumun devam edeceği güvencesini de verdi. >>>31'de

TARİHİ ÖZÜRÜN PERDE ARKASI

Süreç 3 hafta önce ABD Dışişleri Bakanı Kerry'nin Ankara'ya gelişiyiyle başladı. Ardından Davutoğlu ve Kerry 8 telefon görüşmesi yaptı, ikili arasında sayısız e-mail yazışması geçti. Formül bulunduğu, Polonya'ya yeni ayak basması olan Davutoğlu resmi gezisini yarım bırakıp Hollanda'ya Erdoğan'ın yanına gitti. Gece yarısı VIP salonunda yapılan görüşme sonunda Erdoğan, Obama'nın girişimiyle gelecek "özür telefonu" formülünü kabul etti. >>>31'de

www.milliyet.com.tr

Milliyet

BASINDA GÜVEN

23 Mart 2013 Cumartesi 75 Kr
KİTC satış fiyatı 1.5 TL

Üniversite adayları!
YGS Soruları ve cevap anahtarı

Abbas Güçlü'den sınavın ayrıntılı analizi ve LYS yol haritası

- Kaç net yapan kaç puan alır, YGS puanıyla hangi fakülteler alıyor.
- YGS ile ilgili aklınıza takılan ne varsa, hepsinin cevabı

PAZARTESİ Milliyet'te!

TBMM BAŞKANI NOKTAYI KOYDU

MUHATAP MECLİS DEĞİL

Öcalan'ın "Parlamento üzerine düşeni yapacaktır" çağrısını değerlendiren TBMM Başkanı Cemil Çiçek "Muhatap hükümettir, Meclis değil" dedi

Fikret Bila, Serpil Çevikcan ve Önder Yılmaz, TBMM Başkanı Cemil Çiçek'te meclis gündemindeki konuları görüşüyor. ■ MUSTAFA İSTEMİ

BAĞRIMIZA TAŞ BASACAĞIZ
Serpil Çevikcan sayfa 26'da

BÜYÜK İŞİN ZORLUKLARI
Fikret Bila sayfa 26'da

Mevzuata uygun olmaz

Devletin her iş ve işleminin hukuka dayalı olması gerektiğini vurgulayan Çiçek, yürürlükteki mevzuata göre Meclis kararlarıyla bir güvence vermenin mümkün olmadığını söyledi. Çiçek, Meclis kararına örnek olarak yurtdışına asker gönderme süreçlerini göstererek "İsrail'den gelen talepler bu maddede anayasa ve içtüzük hükümleri olarak işlem görecektir" dedi.

Kandıllı tamamen dağılmalı

PKK'nın zaman geçmekle beraber birleşmesi gerektiğini, nihai olarak Kandıllı'nın dağılmasının hedeflenmesi gerektiğini belirten TBMM Başkanı, anayasa sürecinin gelişmelerden etkilenmeyeceğini savundu: "Yeni dâvce karşı Lozan Antlaşması'nı yapın Türkiye'nin anayasa yapmamasını millet kabul edemez. Bu sürecin anayasa sürecine tesir etmemesi lazım." >>>ÖNDER YILMAZ'ın haberi 26'da

FUTBOL VASAT SONUÇ GÜZEL

A Milli Futbol Takımımız, 2014 Dünya Kupası Avrupa elemelerinde deplasmanda Andorra'yı 2-0 yendi. Amatör futbolculardan oluşan zayıf ekibi karşısında beklenen oyunu sergileyemeyen milliler, Selçuk İnan ve Burak Yılmaz'ın golleriyle galip gelmeyi bildi. >>>Sporda

Fenerbahçe Kadın Basketbol Takımı, Avrupa'da bir ilke daha imzalararak Euroleague'de finale yükselen ilk Türk takımı oldu. Yan Fikret Bila Kosice ile karşılama temsilcisi, maç 68-56 kazandı. >>Sporda

ÇETENİN YENİ HEDEFİ KIBRIS

"Askeri emsalsizlik" dâvasının ek klasörlerinde yer alan "KİTC Çalışma" adlı yazıda, şantaj cetesi Kıbrıs'ta örgütlenmeyi planlıyordu. Yazıda "Kıbrıs'a uğramayan Kara Karavizleri personeli yoktur. Geleceği parlak olanları kontrol edebiliriz. Bizi reddedenlerin çocuklarını avcumuzda alırsak, üniversitedeki okuyuşuna mülkiyetini elde ederiz" ifadeleri yer alıyor. >>>MUSA KESLERİN haberi 29'da

Silahlı mücadele yüzde 99 bitti

BDP Eşbaşkanı Selahattin Demirtaş, Öcalan'ın Nevruz mesajını "Çeri dönmüş olmanın bir çağrı" olarak nitelendi. "Kürt sorunundan kaynaklı silahlı mücadelemizin yüzde 99'u bitti. Yüzde 1'i hükümetle kaldı" dedi. Çekişimle ilgili olarak birisi resmi, diğeri özel iki komisyon oluşturulmasını isteyen Demirtaş "Türk bayrağıyla sorunumuz yok ama dayatma yapanlarımız niyeti iyi değil" yorumunu yaptı. >>>25'te

'Silahlara veda' eleştirisi

"Silahlara veda" mesajlarını eleştiren CHP lideri Kılıçdaroğlu "Hiç kimsenin 'Bile silahlara bırakacağız' demiyor, kimsenin kızıdan çok krakçılık yapmaya hakkı yok" dedi. Kılıçdaroğlu Öcalan'ın mesajı için de "Erdoğan'ın ne düşündüğünü bilmeden gerektiriyor yorumunu yaptı. >>>Sayfa 27'de

Hakan Fidan için takipsizlik kararı

Aralarında Müsteşar Hakan Fidan'ın da bulunduğu 5 MIT görevlisi hakkında yürütülen soruşturma için takipsizlik kararı verildi. Şubat 2012'de savcının KCK davası kapsamında 5 görevliyi iftilye çağırmasıyla çıkan krizden ardından kanunda yapılan değişikliklerle MIT mensupları hakkında soruşturma yapılabileceği Başbakan'ın iznine bağlanmıştı. >>>29'da

Karayılan'dan eylemsizlik emri

PKK'nın Kandıllı'deki yöneticisi Karayılan teslimde irtigile verdiği talimatları her birinin konularını koruyarak eylemsizlik pozisyonuna geçmesini söyledi. Yaklaşık 20 dakika süren konuşmada Karayılan "Barış sürecine sonuna kadar bağlı kalacağız" dedi. >>>25'te

Aslı'yı 'biyolojik pasaport' yaptı

Atletizm Federasyonu Başkanı Terzi olimpiyatı yarışını Aslı Çakır Alptekin'in doping kullandığı iddiasıyla ilgili bir yazı ile maddelerini söyledi. Alptekin'in yarış sonrası testlerde temiz çıktığı fakat kan ve idrar gibi bilgileri içermeyen biyolojik pasaporttaki değerlerinde sapma olduğu öğrenildi. >>Sporda

Air France faciası uykusuzluktan mı?

2009 yılında olayına çakılan ve aralarında Türk arpacı Ceren Necipoğlu'nun da bulunduğu 228 kişiye mezar olan Air France uçağının karakütanunu denileyen yetkililer, pilot Dubois'ün "Dün gece yeterince uyumadım. Bir saat yeterli değil" dediğini duydu. >>23'te

Öcalan'ın 'Misak-ı Milli'si nedir

Öcalan'ın Nevruz mektubunda yer alan "Misak-ı Milli" ifadesi çeşitli şekillerde yorumlanıyor. Muhlis Kozkaya "Misak'ı da kapsayan bir coğrafyayı anlatıyor" derken, Prof. Deniz Ulke Anlatıcı'nın göre de Türkiye'nin kuruluşunda öngörülen anahtar kastediliyor. >>>BURCU ÜNAL'ın haberi 24'te

Bir Milliyet klasığı... DÜŞÜNENLERİN DÜŞÜNESİ

Prof. S. Sezgin Ünal: Ülkemizde ekmeğin ürünü geçecek bir sanayi haline gelemediğinden düşük kapasiteli, bilgi ve teknoloji yetersiz, gelişigüzel yatırımın fren ortamı yüzde 80'lere ulaşıyor. >>32'de

BUGÜN TÜRKİYE'DE İLK KEZ
Sevdiğim arkadaşım DANKI
 Danki ne söylerseniz tekrarlar, hikâye anlatır, şarkı söyler, dans eder.

YGS SORU VE CEVAPLARIYLA EKSİKSİZ OLARAK PAZARTESİ SABAH'TA
 GAZETENİZİ AYIRTMAYI UNUTMAYIN

Türkiye'nin en iyi gazetesi
SABAH
 23 MART 2013 CUMARTESİ www.sabah.com.tr DÖRT GAZETE 1 TL

'GECE RÜYAMDA BARIŞI GÖRDÜM'
 Barış nevruzundan sonra Diyarbakır, son 30 yılın en huzurlu sabahına uyandı

SOSYAL İKLİM BİR ANDA DEĞİŞTİ
 YÜZ binlerin barış heyecanıyla kutladığı nevrüz, Diyarbakır'da bir anda mucizevi bir etki yarattı. Kentte sosyal iklim değişti. Diyarbakır'ın 30 yıldır görmeyi arzuladığı barış rüyası gerçek oldu...
 SAĞA AYIN ERTESİ GÜN İZLENİMLERİ 31'DE

Terzi: Aslı için 'Doping yaptı' diye yazı gelmedi
Arap kadınları Belçim Erdoğan'a hayran kaldı

Milli Takım ilk yarıda işi bitirdi

2014 Dünya Kupası Avrupa Elemeleri'nde Milli Takım, Andorra'ya 2-0 yendi. Zayıf rakibi karşısında Türkiye golleri ilk yarıda Şekuk ve Burak'ın ayığından buldu. Puanımız 6'ya çıktı. SPOR DA

Fenerbahçe tarih yazdı

'Sigara içen biriyle asla' atv'nin yeni dizisi "Yağmurda Kacarkan"ın oyuncusu İspanyol Carlos Martín bir ilkiyi başlattı: Beklentilerini açıkladı: Kışkırtıcı değilim. Sigara içen bir kızla da birlikte olmam.

DHKP-C tetikçisi eski sendikacı

AK Parti ve Adalet Bakanlığı'na saldıranlardan Hasan B., eski Liman-İş genel başkanı çıktı. 1991 ile 98 arasında başkanlık yapan Hasan B.'nin canlı bomba olduğu iddia edildi. 28'DE

Myanmar'da Müslüman katliamı: 20 ölü

BARİSA karşılık ne verdi? Erdoğan yanlıdır. Güven, huzur, istikrar, mutluluk. 57'E

Eymür: Suikast emri Kozinoğlu'ndan

Orgeneral Özel erlerle karavanaya kaşık salladı

MİT Müstesarı Fidan'a takipsizlik

İSRAİL'DEN ÜÇ ŞARTA DA EVET

TÜRKİYE'NİN BÜYÜK DIPLOMATİK ZAFERİ: Netanyahu Erdoğan'ı arayıp, Ankara'nın İsrail'le normalleşme için öne sürdüğü üç şartı da kabul ettiğini bildirdi

Davutoğlu: İsrail'den istediğimizi aldık **Haniye: Filistinliler müjde Erdoğan, Gazze'ye geliyor**

'Kucaklaşma günü'

Başbakan Erdoğan: "Gün muhabbet, kucaklaşma, kardeş olma, silahları gömme, gözyaşını durdurma günü"
 "SİLAHLARIN değil, siyasetin konuştugu yeni bir süreç başlasın istiyoruz. Bunu aylardır, yıllardır söylüyoruz. Geri adım atmıyoruz. CHP'ain de MHP'nin de çarpışmalarına rağmen, milletimizle birlikte bu meseleyi inşallah çözeceğiz ve Türkiye'yi uçuracağız." 28'DA

Kilidin 4 anahtarı
 BARİSA karşılık ne verdi? Erdoğan yanlıdır. Güven, huzur, istikrar, mutluluk. 57'E

Gül: Türk bayrağı olmaması çok büyük bir yanlıs

Barış endişesi
 "OLOMLER bitiyor barış ortamı geliyor" diye bir umut işi belir, diğinde bundan endişe değil, ancak mutluluk duyulmaz mı? 25'TE

Aman dikkat
 SÖRECE, barışa karşın sıkıcağlara karşı, aman dikkat. Ve "Bir şeye daha" dikkat. Söylere, üsluba. 29'DA

Sabah

iz size inan'dık
A Millîler 2014 Dünya Kupası elemelerinde Andorra'yı ilk yarıda Selçuk İnan ve Barak Yılmaz'ın attığı gollerle 2-0 mağlup etti. Ay-yıldızlılar 2. maçta İspanya ile turunu mucahatman maçına taşıdı, sonuç...

Millî birlik içinde çözülür
Cumhurbaşkanı Gül, atökes ile ilgili olarak şöyle konuştu: "Çözüm süreci, Türkiye'nin millî birliği ve bütünlüğü içerisinde gerçekleştirilmeli. Türk bayrağı olmalı, milli bayrak bir hataya ve noksanlık olmalı."

MHP: Fitneye itibar etmeyin
MHP Meclis'te beşinci toplantıyı gerçekleştirdi. MHP Genel Başkanı Selahattin Demirtaş, atökesle ilgili olarak şöyle konuştu: "Fitneye itibar etmeyin. Çözüm süreci, Türkiye'nin millî birliği ve bütünlüğü içerisinde gerçekleştirilmeli. Türk bayrağı olmalı, milli bayrak bir hataya ve noksanlık olmalı."

CÖZÜMÜN KARSILIGI HUZUR
Hollanda'da düzenlenen toplantıda konuşan Erdoğan, "Atökesin karşılığı ne verildi?" sorusuna şöyle karşılık verdi: "Karşılık olarak bu ülkeyi güveniyor, huzurunu, istikrarını veriyoruz. 781 bin kilometrekarede egemen vadediyoruz."

Kucaklaşma bir olma günü
Çözüm sürecinde olan edilecek atökesi de içeren Başbakan Erdoğan, "Gün kucaklaşma, muhabbet günüdür. Bu vatan toprakları üzerinde bir olma, beraber olma günüdür" dedi.

TÜRKİYE'NİN BİRİKİMİ
Yeni Şafak
23 MART 2013 CUMARTESİ 50 KURUŞ www.yenisafak.com.tr

ÖZÜR DİLETTİK

İsrail Başbakanı Netanyahu, 9 vatandaşımızın şehit edildiği Mavi Marmara saldırısı için Türkiye'den özür diledi

TAZMİNAT DA ÖDEYECEKLER
İsrail'den Ürdün'e geçmeye hazırlanan ABD Başkanı Obama, havaalanında bir karavanın Başbakan Erdoğan'ın arayarak telefonu Netanyahu'ya verdi. Görüşmeye Obama da katıldı. İsrail Başbakanı Erdoğan'ın "Mavi Marmara saldırısı için Türk halkından özür diliyoruz. Tazminat ödemeyi kabul ediyoruz" dedi.

GAZZE AMBARGOSU KALKIYOR
Netanyahu, "Mavi Marmara baskını ilişkileri bozduğu için 'uzgünüm' ifadesini kullandığını, iki lider Türkiye'de İsrail askerleri için başlatılan hukuki adımların geri çekilmesi için anlaştı. Gazze ambargosuna da görüşmede ele alındı. Bir ülke Filistinlilerin yaşam koşullarının iyileştirilmesi için mutabık kaldı." dedi.

Türk halkı adına kabul
ABD'nin dünyaya duyurduğu tarihi özürte ilgili Başbakanlık'tan yapılan açıklamada şu ifadeler yer verdi: "Sayın Netanyahu, İsrail adına Türk halkından özür dilemiş. Sayın Barack Obama da söz konusu özürü Türkiye adına kabul etmiştir." İki başbakan, tazminat ademi sorumluluğu konusunda bir anlaşma yapılmış, görüşme de mutabık kalmıştır.

Çatlak ses: Büyük hata
Mavi Marmara katliamı sırasında İsraili askerleri öldüren Lieberman, Türkiye'den özür dilemesinin katı bir hata olduğunu söyledi.

Furkan seferden döndü
Rahmet Doğan

Afrodit pazarlığını Türkiye bitirdi
AB'nin kurtarma paketi reddeden Güney Kıbrıs yönetimi Rusya'dan eli boş döndü. Akdeniz'de 'Afrodite' adı verilen bölgedeki doğalgaz karneli Romanya yardım vaad eden Moskova, Ankara'nın itirazıyla geri alındı.

Kasıt YOK
LULİDERE RAPORU AÇIKLANDI
Meclis İnsan Hakları İnceleme Komisyonu, 34 vatandaşımızın öldüğü Uludere olayı ile ilgili raporu tanımladı. Operasyonda kasıt yok" sonucuna vatan komisyonu, hiçbir yetkiyi suçlamadı. Rapor'da "Karaçalınan teriste olup olmadığı, 3 saat öncesinde yerden tespit edilip edilmedi" denildi. 012

Suikast emrini o verdi
Eski MİT'çi Mehmet Eyümlü, Zeynep Katliamı davasında Ergenekon'da tutuklanan ve cezaevinde ölen Kaşık Közinoğlu'nun, BDP'li Murat Bozok için suikast emri verdiğini söyledi. 013

SIRADA MALTA VAR
014

Postacıydı pilot oldu
Kadıköy Postanesi'nde memur olarak çalışan Buket Özkan, Uzun Alıncılar'deki eğitimden ardından THY pilotu olmaya hak kazandı. THY'ye yeni katılan 4 kadın pilottan biri olan Buket Özkan, bayyurduğu Harp Okulu'na kriterlere sınırladığı için giremedi. Hayalinin peşinden koşarak Filoride'ya eğitim almaya giden Özkan, girdi kolportajı yerini alacağı günü bekliyor. 016

YGS ÖNCESİ SON TAVSİYE: RUTİN DIŞINA ÇIKMAYIN
017

BOMBACI ESKİ SENDİKACI ÇIKTI
018

RAMAZAN BUTÜN AİLESİ TÜRKİYE'YE SİĞİNMİŞTİ
019

TÜNELDEN GEÇTİ GELİN
020

2013 CBS sınav soruları ve cevap anahtarı
Pazarlığı günü gazetemiz Zaman'da

SINAVA GİRECEK TÜM
ÖĞRENCİLERE BAŞARILAR DİLERİZ

İrmak TV, muhte-
sem bir şekilde
yayına başladı

ERDEMİZ
SÜLEYMAN SAROĞLU

Dünya Kupası
elemelerinde
Andorra'yı 2-0'la
geçtik SPOR30

Nevruz kutlamasında
bayrağımızın olma-
ması büyük bir
yanlış POLİTİKA14

ZAMAN

23 MART 2013 CUMARTESİ WWW.ZAMAN.COM.TR 60 KR

Netice alana kadar temkini bırakmam

ERDEM DUMANLI LAHEY-ANKARA
ABD Başkanı Barack Obama'nın Nevruz'da Andorra'ya davasıyla ilgili temkini elden bırakmayacağı, Hollanda'dan dönüş yolunda gazetecilerin sorularını cevaplayan Erdoğan, "Temkini netice alana kadar bırakmam. Max 90 dakika ve uzamalar da dahil bitene kadar temkinli olurum." dedi. Toplumun ciddi manada etkinliğini satın aldığı belirtilirken, her kesimden 'Aman Başkanım bu işi bitirin' talebi geldiğini dile getirdi. Silahlı unsurlar ille dışarı çıkılana sonra sürece daha güven verici hale geleceğini söyledi. Su an için yasal düzenlemeye ihtiyaç olmadığını aktaran Başbakan, "İlla yasal bir düzenleme gerekirse bakarız. Ülke ve milletten menfaatlerine bakarız. Bu iş basarsanız Doğu'da ve Güneydoğu'da ciddi bir ekonomik sorun yaşanır." ifadelerini kullandı. Diyarbakır'da alandaki platformda yer alan Kürten Nevruz kutlaması içinse su yorumu yaptı: "Yanında Türkiye'de 'Nevruzun kutlu olsun' diye yazıya ne olurdu?" **POLİTİKA 14**

Bahçeli'den teşkilatlara 'provokasyon' uyarısı

MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli, 9 ilde düzenleyecekleri ve bugün Bursa'dan başlanacak mitinglerden önce parti teşkilatlarına 7 maddelik genelgele gönderdi. 'Provokasyon' uyarısı yapan Bahçeli, tüm teşkilat başkan ve yöneticilerinin azami derjede dikkatli olmasını talimatını verdi: "Kamden gelene gelin, caitama, ockıse ve hızp ilimni oluşturmaya teşebbüs edenlere fırsat verilmeyecektir. Kavgı çıkarmaya, arza bozmaya, dedikodu malıne ve fine minastirine bevesirlerlene itibar edilmecektir." "Millî Değerleri Koru ve Yasas" adı altındaki mitingler Bursa'nın ardından sırasıyla İzmir, Adana, Erzurum, Konya, Elazığ, İstanbul, Samsun ve Ankara'da yapılacak. **POLİTİKA 14**

MIT soruşturmasına taksizlik kararı

METİN ÇOLAK, YAKUP ÇETİN İSTANBUL
İstanbul Cumhuriyet Başsavcısı Turan Coşkun, MIT Müsteşarı Hakan Fidan ve 5 MIT görevlisi hakkındaki soruşturmada, kovuşturmayla yer olmadığına karar verdiğini bildirdi. Çolakkadı, yürütülen 'MIT soruşturması'yla ilgili yazılı açıklamayı yaptı. Açıklamada, "Kısmen yandı, 'MIT soruşturması' olarak bilinen ve İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı TMK soruşturma bürosunca yürütülen MIT müsteşarı ve bazı MIT görevlileri hakkındaki soruşturmada, 2007 sayılı kanunun 26. maddesindeki soruşturma şartı gerekçelenmediğinden bugün kovuşturmayla yer olmadığına karar verilmiştir." denildi. **GÜNDEM 06**

İSRAİL'DEN ÖZÜR VE TAZMİNAT

ABD Başkanı Obama'nın aracılığıyla telefonda görüşen Başbakan Erdoğan ve İsraili mevkidasi Netanyahu, iki ülke diplomatik ilişkilerini normalleştirme konusunda anlaştı. Dışişleri Bakanı Davutoğlu, Tel Aviv'i Ankara'nın özür, tazminat ve Gazze ablukasının kaldırılması şeklindeki tüm şartlarını kabul ettiğini duyurdu.

SERVİYATMA ANKARA

Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Barack Obama'nın devreye girmesiyle Türkiye ve İsrail arasındaki diplomatik kriz askı. İsrail Başbakanı Benjamin Netanyahu, dün Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın telefonda aradığı Netanyahu, görüşmede 9 Türk vatandaşının öldüğü 2010 yılında Mavi Marmara baskını için Türkiye'den özür dileti. İsrail Başbakanı, Ankara'nın karabankan aldatirine tazminat ödemesi talebini kabul etti ve abluka altındaki Gazze'ye sivil halkın kullanılacağı malların girişine ilişkin kısıtlamalardan da bams zamanında uygulanmayacağına taahhüt etti. Erdoğan da Türkiye adına sını kabul etti. Uluslararası basın, tarihî özetin son dakika olarak duyurulan gelisme Türkiye'nin

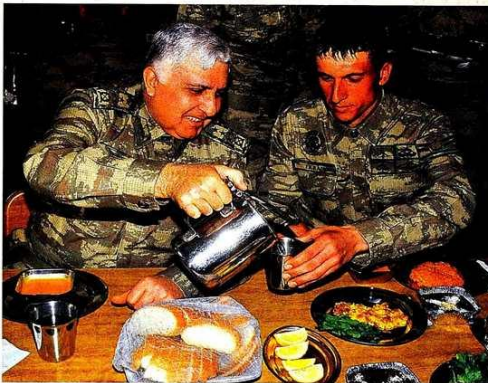

büyük bir diplomatik basını olarak değerlendiriliyor. Başbakanlık'tan yapılan yazılı açıklamada "Netanyahu, İsrail tarafından hadiseyle ilgili olarak yürütülen ve bir dış operasyonel hatanın yapıldığına isaret eden so-

ruşturma sürecini, cmi kayırları veya yasalara aykırı icras her türlü hatırdan dolayı İsrail adına Türk halkından özür dilemiş. Başbakanımız da özür konusunu İsrail halkı adına kabul etmiştir." denildi. **SÖZ HABERLER 15**

Obama ve bölgesel gelişmeler etkili oldu

Türkiye ve İsrail arasında 2010'daki kanlı Mavi Marmara olayından sonra bozulan ilişkilerin normalleşmesi yönünde dün iki ülke başbakanları arasında yapılan mutabakatta, ABD Başkanı Barack Obama'nın aracılığı ve ülkelerin istatirini etezen kocan bir dış bölgeci gelisme etkin oldu. Suriye'deki iç savaş halinin uzaması ve sınır aşan bir hüviyet kazanması ihtimalinin yanı sıra her iki ülkenin de artan İran endişeleri, Türk ve İsrail tarafları için sıkışma konusunda tesvik etti.

Kayseri'deki askerî birliklere 'Özel' denetleme

Genelkurmay Başkanı Orgeneral Necdet Özel, Kara ve Hava Kuvvetlerine mensup birlikleri denetlemek için dün Kayseri'ye gitti. Özel'e Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Mehmet Erten ile Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Hayri Kıvrıkoğlu eşlik etti. 12. Hava Ulaştırma Ana Üs Komutanlığı'nda Garnizon Komutanı Tümgeneral Ali Demiral ve askerî yetkililer tarafından karşılanan Özel, 1. Komando Tugay Komutanlığı'nda denetlemeler yaptı.

DHKP-C'ye hava destekli operasyon

Adalet Bakanlığı ile AK Parti Genel Merkez'i ne yapılan saldırıların failerinin yakalanması için dün DHKP-C'ye ait olduğu ileri sürülen 14 adrese ait operasyonu düzenlendi. Baskınlarda saldırganlarla irtibatlı olduğu ileri sürülen 3 kişi gözaltına alındı. Bunlardan ikisi Emniyet'teki sorguların ardından serbest bırakılırken, bir kişinin işlemleri devam ediyor. Öte yandan saldırıların gerçekleştirilen 3 teröristten Hasan Ribber'in, eski Liman-İs Sendikası Genel Başkanı olduğu belirtildi. **BAŞYAK KAYA GÜNDEM 06**

Çalışan kadına doğum tesviki

Hükümetin doğum tesvikleriyle ilgili düzenlemesinde ayrımlar netleşiyor. Çalışan kadınların çocuk yapmalarını sağlamak için emeklilik şartları kolaylaştırılacak. 5 çocuk yapan kadına 10 yıl boşanma haksı verilecek. Bu süresi askerlik veya yarıba boşanma gibi yöntemlerle ödeyen kadın, 10 yıl erken emekli olabilecektir. **SİSA VAZAR EKONOMİ 11**